XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 jan. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Izenet	1	A D. F. E. köréből	8
Ujévi imádság	2	Nők világa	9
Várjuk a szent lelket	2	Irodalom	10
A szerkesztő asztaláról	3	Egyházi és iskolai mozgalmak	10
Tudnivalók az unitárius vallásról	4	Srapnell szilánkok a front mögött	16
A kék tavak hona (vers.)	6	Szerkesztői izenetek	16
A mi katonáink	7	Aranykönyv	16

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem

női imádságos könyv uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.

Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

A D. F. E. örökös alapitói.

80. Dr. Várady Aurél Kolozsvár
81. Bartha János presbiter, Torockó
82. Kovács Imre lelkész és neje Bágyon
83. Varga Dénes főgymn. tanár Torda
84. Fekete Ferenc takpt. igazgató Torda
85. Sófalvi Sándor főpénztáros Torda
86. Kun Sándor (Kolozs) 102. táb. p.
87. Siménfalvi Szász Eszter emléke
88. Csongvay Lajos köri gondnok
89. Fazakas Lajos esperes
90. Létay Balázs emlékalapitvány
91. Matskásy Lajosné Farkas Juliska
92. Györfi Béla hadn. bt. 64. gy.-ezred
93. Dr. Binder Emilné sz. Fazakas J.
94. Diménynyé Imets Lidia emléke
95. Pál Ferencné Imets Róza
96. Pál Ferenc esp. lelkész Okland
97. Dr. Á. Kiss Ernő hadnagy
98. Ifj. Sári József hősi halott emléke
99. Kövendi Nagy Miklós és neje
100. Dr. Gspann Károly orvos Apahida
101. Ferencz Józsefné alelnök Kolozsv.
102. Fanghn Gyujtó Izabela emléke
103. Tóth Oliverné Sigmond Gizella
104. Dr. Árkossyné Sigmond Ilona
105. Néhai Gál Dénes eml. Nyárádsz.
106. Énlaki Sára Sámuel emléke
107. M. Májai Ervin hadn. emléke
108. Tóth György és neje Bölön
109. Egyházközség Bölön
110. Bedő Béla kjegyző Nagymoha
111. Dr. Sztkat. Bálint Gábor emléke
112. Katonák emlékalapja
113. Szabédi konformáltak alapitványa
114. Pap Zsigmond Benczéd
115. Almási Ferenc igazg. Torockó
116. Vernes Ferenc tkp. titkár Torockó
117. Botár István pénztárn. Torockó
118. Szentgericei konfirmálók
119. Pálffy István Marosludas
120. Bakócziné Kilyéni Erzsébet
121. Kisgyörgy Sándorné Pál Berta
122. Eimén Gergelyné Pál Anna eml.
123. Kriza Jánosné Füzi Borbála eml.
124. Udvarhelyköri Dávid F. Egylet
125. Dr. Jankovich Pál Sz.-Keresztur
126. Dr. Jankovich Pálné
127. Urschütz Rezső Kolozsvár
128. Dr. Nagy György Budapest
129. Répa Mihály emlékére Tóth Mózes
130. Adámossy Elvira Kövend
131. Máthé Mózes és neje Kiss Mária
132. Ekártné Pálffy Eliz Csehétfalva
133. Killyénine Binecz Lilla emléke
134. Killyéni Endre Hosszufalu
135. Dr. Ferenc Ákos D.-sztmárton
136. Két 48-as apa emléke Deák Miklós és neje
137. Ürmösi József lelkész Hsztpál
138. Ürmösiné B. Irma Hsztpál
139. Dr. Hintz György Kolozsvár
140. Rédiger Árpád gyógysz. egyet. hallgató emléke
141. Dr. Boros Györgyné Kolozsvár
142. Várfalvi Kádár András és neje Barla Judit emléke
143. Kökössy Mihályné Tordátfalva
144. Kiss Sándorné lelkésznő Kolozs
145. Guidó Béla esperes D.-sztmárton
146. Szabó Gábor emléke D.-sztmárton
147. Gálfi András lelkész Tordatur
148. Kovács Imréné Göncz Ilona Bágyon
149. Korondi egyházközség
150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Hisgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálfalvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitárius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanító és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Györfi István ig.-tanító Hsztmárton
170. Ürmösy Jenőné Benezur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 400 kor.
173 Pek Emil Ágoston Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll- főg. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanító Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 január 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Izenet.

Az unitárius nagy közönséghez küldjük izenetünket. Minden értelmes, minden jóravaló unitáriusnak meg kell érteni, hogy ez a kis lap, az *Unitárius Közlöny,* éppen olyan nélkülözhetetlen a házokban, mint a kapu az udvarokon. Ezen járnak ki a nagy világba. Ezen hozzák be a hajlékba azt a mi kellemes, jó és hasznos. Ez előtt lehet beszélgetni kis és nagy dolgokról. Itt lehet megtudni, mi történik a mi atyánkfiaival. Ez segit imádkozni, ez tanit gondolkozni. Ez dolgozik a szülőhelyett, segit a papnak és oltalmaz az idegenek között az ellenség ellen.

Azt izenjük az előljáróknak, ha viselnek palástot, ha nem, hogy az Unitárius Közlöny 30 éves pályafutás alatt bebizonyitotta, hogy hasznos és jó társa, barátja, oktatója minden unitáriusnak, akár van családja, vagy gyülekezete körében, akár idegenben.

Maga ellen vét, aki nem lépik be az *Unitárius Közlöny* olvasói közé. Barátja ellen vét, aki nem figyelteti öt arra, hogy olcsóbban semmihez sem jut ma, mint ehhez a laphoz. Egész évre 5 kor.

Az örökös alapítói díj egyszersmindenkorra 100 korona.

Ezt izenjük mindenkinek.

Szerk.

Ujévi imádság.

Milliók szivéből száll hozzád a sóhajtás békesség kutfeje, tökéletes Jóság. Az emberek nem szerették egymást, hanem inkább a világi hatalmat. Elrejtették orcájukat teelőled, hogy ne lásd meg bűnösségök jeleit. Segitő hatalmadért imádkoztak, hogy legyőzhessék az ártatlanokat. Észét veszitette az ember. Saját élete és jólléte ellen tör. Mint a tékozló fiu, esztelenül pazarolja el az atyai örökséget. — Égi Atyánk, szólj, hogy szégyenüljenek meg, ints, hogy térjenek az igaz utra. Adj elméjökbe világosságot, hogy lássák meg tévelygéseiket és megtérvén, legyenek ismét méltók arra a nagy megbizásra, amelylyel atyai bölcseséged őket ellátta. Isten adj népeidnek békét, boldog uj esztendőt. Ámen.

Várjuk a szent lelket.

A békesség felkét várjuk. A halottakból föltámadott lelket várjuk. Azt a szent lelket várjuk, amely isteni sugallat szerint keresi és akarja a békét.

Nekünk már béke kell, mert dolgozni akarunk. Nekünk már nyugalom kell, mert szivünk a láz heves lüktetésében kifáradott. Eddig ástuk a földet, hogy bele rejtözzünk a halál elől, most már azért szeretnők ásni a földet, hogy az élet magvát belevessük. Eddig repesztettük a sziklát, hogy ellenségünket törmeléke alá temessük, most azért szeretnők szétzuzni, hogy kifejtsük belőle az aranyszemeket.

Nekünk már béke kell, mert szeretnők helyre állitni az élet törvényes rendjét. Négy őszön asszonyaink fogták az ekét s öreg apáink vetették a magot, most már szeretnők otthon látni őket a guzsaj és főzőkanál mellett forgolódni, a tüzhely előtt pihenni.

Bőven kivettük részünket a vitézkedésből. Elég lesz még dédunokáinknak is. Nemcsak jó királyaink, hanem ellenségeink is bizonyságot tettek arról, hogy a magyar bátor, vitéz és jó katona. Most már arra várunk, hogy jó polgárnak, minta gazdának, müvelt iparosnak mondjon a világ. Bebizonyitottuk a harctéren, hogy egy magyar három idegen helyett tud viaskodni. Most már azt szeretnök, hogy itthon tizszerezze meg szorgalmát, sokszorozza meg vagyonát és lépjék be a kulturnak nevezett népek sorába a legutolsó falu lakója is.

Feláldoztuk férfiaink diszét, erejét, legjobbjait. Azt várjuk, hogy vérök legyen megváltója az árván, özvegyen és elhagyottan itthon maradott bánatosoknak. Oda van arany ifjuságunk. Akik életben maradtak is, husz év zsenge korával érett férfiak, őszülő fővel,

acélosodott izmokkal, de összekuszált jövővel. Mikor lesznek ők ismét a polgári élet sorában és ki s hol fogja pótolni az ifjuság elveszített aranyait.

Várjuk a szent lelket, a bölcset, a tanácsadót, a vigasztalót, az útmutatót. Az lesz igazán szent és isteni lélek, amelyik kitöltetik az ész nélkül hadakozó és szivnélkül gyilkoló emberek fejére és megtanitja őket beszélni oly tüzes nyelvvel, amely kiperzseli mindenből a bűnt és gonoszságot. Az a lélek lesz szent, amely bűneit megbánja és magába szállva vallja: vétkeztem embertársaim ellen, Isten ellen.

Ez a háboru a legnagyobb istenkáromlás volt. Ez a háboru az elmék legnagyobb zavara, a szivek gyógyithatatlan betegsége volt. Azt mondják, hogy a népakarat fogja meghozni a békét.

Izgatottan várja, lesi az egész gondolkozó világ a béke apostolai sikerét. Immár megértünk a békére. Talán nincsen is messze. Talán csak a galambnak kell megérkezni és leszállani közéjök. Talán ma, talán holnap lesz az a dicső, az a szép nap, amelyért buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

Bizzatok a szent lélekben. Várjátok az egek megnyilatkozását. A lélek jő, a lélek kitöltetik mindenikre. Akkor lesznek uj emberek, lesz uj országunk, uj hazánk. Bizzatok, a béke angyala közelg.

Boros György.

A szerkesztő asztaláról.

Az én lámpám világától világosodik az utca, elenyészik a nagy sötétség és az utcajárók utbaigazodnak, gyorsabban haladnak. Én az ablakomra nem teszek sürü függönyt, sőt én nem is bocsátom le azt. Igy világit az *Unitárius Közlöny.*“ Sokaknak voltam utmutatója, de kevesen gondoltak arra, hogy az olaj elfogy, a lámpa kialszik, ha olajat nem töltenek bele.

*

A vallásom olyan nekem, mint ifjukori szivem választottja. Mindig keblemen hordozom, szivemmel melengetem, mert érezem, hogy csak akkor vagyok boldog, ha ő az enyém s én az övé vagyok. Ha a munkában kifáradok vele foglalkozom s megpihentet. Ha betegségben szenvedek ő mellettem van mindig, bátorit és biztat. Ha terveket szövök a jövőbe, vele táplálom erőmet és reménységemet.

*

Te ifju barátom, nem is tudod, hogy már tanitómester vagy. Az a kis gyermek, aki mellett az utcán elmentél, jól megfigyelte a

lépésedet, elleste beszédedet s probálgatta, hogy ő is ugy lépjék, olyan szavakat használjon, mint te. Erről egyszer se feledkezz meg.

*

Az irigy szomszédok mindig sanda szemmel lesik egymás dolgát. A cselédséget azzal biztatja az egyik, hogy a másik már milyen sokat dolgozott. A most hadakozó két erős szomszéd, Anglia és Németország addig csak elfojtotta, hogy félnek egymástól s gyülölik is egymást, amig Anglia érezte, hogy ő a tengeren erősebb. Mióta Németország a tengeren is kezdett uralkodni, már csak arra várt a másik, hogy a többi szomszédban is fölébressze az irigységet s a féltékenységet. A franciák között könnyü volt célt érni, mert azokat mindig hevitette a bosszu, az orosznak tengert igért s ekkor már csak egy lövés kellett és lángra gyúlt a háboru a mi határunkon. Isten védett és megvédett, hogy ne égjen porrá hajlékunk, életünk. Áldassék szent neve.

*

Gáncsolódni, hibát találni bárhol is lehet. De ahhoz erkölcsi bátorság kell, hogy embertársunkat vissza tartsuk a tévesztett uton haladástól és vissza vigyük a jó utba. Pedig az ilyen önkéntes szolgálat kettős haszonnal jár. Az eltévedtet megmenti az idő és erőpazarlástól, benuünk egy fokkal emeli a lélek fogékonyságát.

*

A pénz jó eszköz, hasznos is, de amikor pénzedet kimélve a munkás embert elveszited, pénzed elvesziti értékét, a dolgod pedig nem halad előre. Alkalmazottadnak adj jó kedvvel és bőven, hogy ne az élet gondjaival emészsze föl erejét. Ennél jobb befektetést nem tehetsz.

Tudnivalók az unitárius vallásról.

Ez alatt a cim alatt tájékozást kivánunk nyujtani az unitárius vallásról. A hozzánk érkező gyakori kérdezések arról győztek meg, hogy egy ilyen tájékozóval hézagot fogunk pótolni. Szerk.

Hit Istenben.

Mi, szabadelvü hivők és munkások, testvérek vagyunk. Első sorban is az Isten iránt való szeretetben találkozunk, mely ha olykor lanyha, de legalább őszinte. Leborulunk, és pedig fokozódó tisztelettel borulunk le a Mindenható előtt, kinek dicsőségét hirdeti a természeti és lelki világ, kinek nagysága annál inkább magával ragad, minél mélyebbre hatolunk e csodálatos világ titkaiba, mely környez és magába foglal minket is. De mig a kimondhatatlan Dicsőség előtt eltörpülünk, mindamellett érezzük és tudjuk, hogy Istennel közeli rokonságban állunk, gondolatait ellesni igyekezünk,

az ő szellemében mondunk itéletet, s ha szinte csodásnak és titokzatosnak tünnék is fel, magunkban megvalósitani óhajtjuk az ő hajlamait és érzéseit, szeretve és gyülölve, örvendezve és bánkodva; s ugy beszélünk vele, a Végtelennel, mint valamely régi barátunkkal; szemtől-szembe szólunk hozzá, gyermek módra bízva és remélve.

De érezzük egyszersmint, hogy teljesen hatalmában vagyunk. Lankadatlan munkásságra szólit minket az Úr; odaadást követel tőlunk, ha nehezünkre esik is, fel kell áldoznunk neki apró kedvteléseinket; int, hogy a tiszta jellem és kötelességeinknek pontos teljesitése szent legyen előttünk; összes erőinknek kifejtésére serkent s a lehető legnagyobb boldogsággal kecsegtet, midőn a magasságos Istent szinről-szinre láthatjuk és vele társaloghatunk.

Ezt az érzést mindnyájan ismerjük, bár olykor veszithet erejéből. De azért ápoljuk szivünkben, s megfelelő szavakba önteni igyekezünk azt, csak ugy, mint minden idők és nemzedékek buzgó lelkei, akik előtt az Isten dicsősége, szentsége és szeretete nem volt ismeretlen. De mi, szabadelvü hivők és munkások, közöttük egy különös szinezetü csoportot képviselünk. A mi fő jellemvonásunk az, hogy mi nem ismerünk el semminemü külső kijelentést, akár önmagunkkal, akár másokkal szemben. A mikor Istenben vetett hitünkről számot akarunk adni, vagy sorsunkat és hivatásunkat mérlegeljük, nem hivatkozunk se szentkönyvre, se kiváló személyekre, sőt inkább teljes meggyőződéssel vizsgáljuk saját szivünket és elménket. Felebarátaink segédkezet nyujtottak és nyujtanak minekünk; tisztelettel vesszük ajkainkra hitelődeink nevét, hálatelt szivvel ismerjük el, hogy az isteni látomásban minket sokan megelőztek, s talán saját látomásunkat is az ő utmutatásuknak köszönhetjük. De nekünk is saját szemünkkel kell látnunk és vizsgálódnunk; a más kijelentése és példája minket nem köt; vezérletét visszautasitjuk, ha annak eszünk és szivünk ellene mond. Önerőnkön is megismerhetjük az Istent, s jó volna minden embert erre a lelki szabadságra és függetlenségre nevelni.

Ilyen értelemben vallásosnak lenni, nem könnyü feladat. Majdnem mindenütt kisebbségben vagyunk; de az ezzel járó társadalmi hátrány és egyházi alárendeltség még nem bántana bennünket. Fáj ugyan nekünk, midőn ezt szemünkre vetik s e felebarátaink maga-

sabb érdekei is rövidséget szenvednek, miután szavunk elenyésző csekély az uralkodó egyházakéhoz képest. De a legnehezebben elviselhető az, amikor számunk csekély volta egyéni hitünket is sulyos próbára teszi. Pedig ez igy van; mert épen a fenkölt eszmék és tisztelt érzelmek világában történhetik meg, hogy a gondolatnak végre is be kell vallania az erőtlenségét, az érzéki természet elnémitja legnemesebb, legtisztább ösztöneink és tapasztalataink szózatát — itt vagyunk kitéve annak a veszélynek, hogy gyöngeségünk érzete gyávákká tesz bennünket. Sehol egyebütt nincs tehát oly nagy szükségünk a mások támogatására, mint épen itt.

Qort.

A kék tavak hona.

Fritz Lienhard.

Akit elért a csüggedés,
S busongsz az uton állva,
Oh jer velem, oh szállj velem
A kék tavak honába.

Ez itt a jámborok hona,
Örök tavasz van itt ám,
Hirásomat ha érted, ugy
Eljössz bizonnyal hozzám.

Megállani aligha fogsz
Ugy hajt a szived vágya
Szép kertem sok virági közt
A kék tavak honába.

A merre járunk, mindenütt
Kisérnek büszke álmok,
Ezer fa hullatja reánk
A hófeher virágot.

A kék egen pacsirta száll
Szemünk alig hogy látja,
Dalolva járnak mind a nők
A kék tavak honába.

A tágas, téres réteken
Tüzes lovak legelnek,
A partokon vidám fiuk
Csolnakban utra kelnek.

Sereggel áll a sok hattyu
A kéklő partok mellett,
Virág övezve kis fejét
Vidám itt mind a gyermek.

Fehérfalu kis házikó
A messze hegy tövében,
Dalolva kél lakója mind
Vidám sétára éppen.

Nem ér itt véget az öröm,
A bánat tőled távol,
Soha el nem kivánkozol
A kék hegyek honából.

Németből: *Mina János.*

A mi katonáink.

E képhez a szöveget lapunk 1917 évi 8-ik számában közöltük. Hőseink képcsarnokát kiegészitjük, Torockó szülöttének e jelességével.

A szép ifju emberért, a kitünő katonáért többet is szivesen tennénk, mert emléke méltó a tiszteletre.

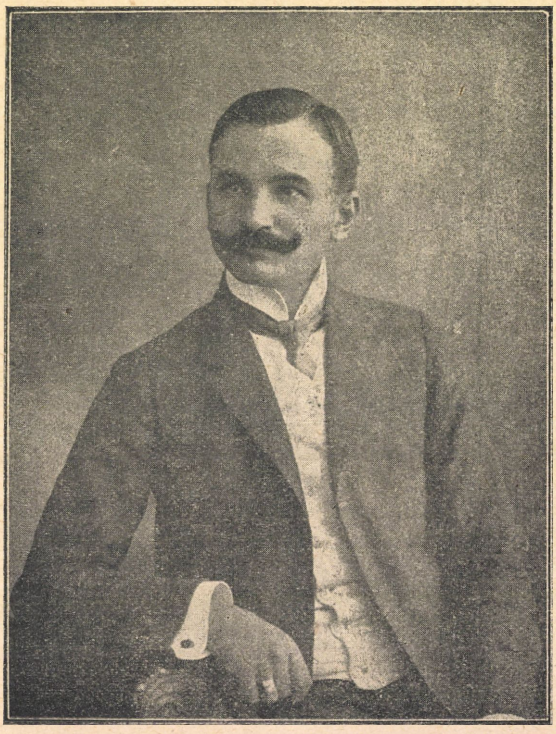

Czupor Miklós.

Gálffy Zsigmond főhadnagy a tiroli fronton szerzett sebesüléséből és ezzel járt sulyosabb ideges fáradtságából, részben fölépülve Szerbiába, Palankára vonult be. Ugyanott van **Bálint Árpád** hadnagy is.

Lőrinczy József kadett fölgyógyulva Kereszténysziget en szolgál.

Szatmáry Pál őrnagy-hadbiró, **Borbély István** főhadnagy és **Zsakó Gyula** hadnagy, karácsonykor rövid szabadságon jártak itthon.

Pap Domokos főhadnagy, Galicziából hosszu távollét után egy havi szabadságra jött haza. December elején az Erdélyi Irodalmi Társaság őt értékes irodalmi munkásságáért tagjául választotta.

(716.) **Adoriáni Gyula** 62. gy.-ezr. hadnagy, aki augusztus 21-én a Karszton jobb kezén és bal lábán sulyosan sebesülve olasz fogságba jutott, szeptember 26-án bal kézzel irt egyik tanárának egy olasz tábori kórházból s imakönyvet kért. A levelező Kolozsvárra december 7-re érkezett meg.

(1235.) **Ullmann Ferenc** hadapródjelölt 1917-ben kolozsvári kollégiumunkból vonult be a 23. h.-gy. ezredhez. Juliusban került a front mögé, augusztusban a Karszton képezték ki müszaki tisztté s azután november közepéig továbbképző tanfolyamon volt. November 16-tól Olaszországban harcol. A Livenzánál a 20. honvédgy. ezredhez került s a Piavenál egy elfoglalt olasz hidfőnél teljesit nehéz és veszélyes szolgálatot.

A D. F. E. köréből.

A „Dávid Ferenc Egylet“ háromszéki fiókja 1917. évi november hó 11-én d. u. 2 órakor Árkoson az unitárius templomban ünnepélyes gyülést tartott. Mint mindenben, ugy ezen a gyülésen is meglátszott a háboru szülte intézkedés, legalább annyiban meg, hogy a brassói, bölöni és nagyajtai tagok — mivel ők kivül esnek a belső hadmiveleti területen — nem jelenhettek meg az egylet gyülésén. Annál nagyobb számban jelentek meg Sepsiszentgyörgyről a szomszédos falvakból és Árkosról felekezeti külömbség nélkül. A szép árkosi templomot megtöltötte az ünnepélyre összegyült közönség.

A gyülekezeti ének után imát mondott Gál Mózes sepsiszentkirályi lelkész; mire Régeni Áron müvészies orgonakisérete mellett, szépen énekelt a vegyes-kar. Ezután következett ifj. Szász Béláné őnagysága elnöki megnyitója. Meleg szavakkal emlékezett meg a D. F. Egylet volt elnökéről, néhai Szent-Iványi Miklósról. Majd áttért a sok szenvedéssel átélt menekülésre, s a rettenetes világháboru borzalmai mellett talpraesetten kelt ki az élelmi cikkekkel való üzérkedés ellen. Gyönyörüség volt hallgatni szép elnöki megnyitó beszédét. Az ünnepély kiemelkedő pontja volt még dr. Kiss Árpád köri jogtanácsosnak nagy tudással és alapossággal irt felolvasása, Dávid Ferenc unitárizmusáról. Müvészies énekcikkel gazdagitották a müsort Cserei Irén k. a. és Simon Dezső s. tanfelügyelő. Szép szavalataikkal gyönyörködtették Gyöngyösi Károly tanitó és Biró István kálnoki lelkész. Időközben Régeni Áron és Végh Benjámin orgonakisérete és vezetése mellett a vegyeskar szép

énekszámaival emelték az ünnepély fényét. Ezután József Lajos esperes köszönetet mondott a szereplőknek s megemlékezve a hitujitás 400 éves évfordulójáról, az ünnepélynek vége lett. A vendégeket Végh Benjámin látta házánál izletes uzsonnára. *G. M.*

A küküllőköri D. F. Egylet dec. 27-én Dicsőszentmártonban hadi jótékonycélra műsoros estélyt rendezett.

Nők Világa.

Nyilt levél Percelné Kozma Flórához.

Nagyságos Asszony!

Először is szives bocsánatát kérem azért, hogy általam megértett és tisztelettel méltányolt magányát, elvonultságát e sorokkal talán megzavarom. Hogy ezt teszem, följogosit erre egy lelki mozzanat, mit a következőkben világitok meg.

Még e borzalmas világrengés első évében olvastam Nagyságod tollából megjelent s mélységeiben csodaszép elmélkedést: „A szenvedés müvészete“ cimmel. E filózofiai magaslatról tanuskodó, müvészi meglátással és meleg szivvel megirt lelki élmény nagy hatást gyakorolt reám. Kiéreztem mintegy annak müvészi és kedélybeli igazságait; sőt emez igazságoknak jóleső és megnyugtató voltát később saját magamon tapasztaltam. E lelket gazdagitó tapasztalat, melyet nemes tanitása révén nyertem, mély hálára kötelez s e sorok megirására sarkalt. Ugy vélem, ismét az őszinte hála megnyilvánulása az a tény is, amidőn régebbi, ihletett munkásságára emlékezve és azt teljes értékében méltányolva, a „Nők Világa“ szerkesztősége azon szivbeli óhajjal járul Nagyságodhoz: vajha ujra fölvenné pihenő tollát az unitárius lelkek ébresztésére és igaz épülésére! Ez óhajtás és kérés teljesülése reményében őszinte tisztelettel vagyok, igaz hive

Ürmösi Károlyné.

Kimutatás.

Az unitárius Nőszövetség dijairól, kolozsvári tagjaitól az 1916. és 1917. években befolytak 1916-ban: Ferencz Józsefné 1916-ra 1 kor. Boros Györgyné 1911—16-ra 6 kor. Ürmösi Károlyné 1912—16-ra 5 kor. Özv. Kántor Józsefné 1912—16-ra 5 kor. Dávid Albertné 1912—16-ra 5 kor. Özv. Debreceni Ödönné 1912—16-ra 5 kor. Összesen 27 kor.

1917-ben: Pákey Lajosné 1911—17-re 7 kor. Boros Györgyné 1917-re 1 kor. Ferencz Józsefné 1917-re 1 kor. Végh Mihályné 1912—17-re 6 kor. Dávid Albertné 1917-re 1 kor. Özv. Kántor Józsefné 1917-re 1 kor. Ürmösi Károlyné 1917-re 1 kor. Simák

Lajosné 1911—17-re 7 kor. Özv. Benkő Mihályné 1911—18-re 8 kor. Tamás Lajosné 1911—1930-ra 20 kor. Összesen 53 kor.

A két évben befolyt 80 kor. Felkérem a Nőszövetség mindazon tagjait, akik még tagdij befizetési kötelezettségüknek eleget nem tettek, sziveskedjenek annak mielébb eleget tenni. Megjegyezni kivánom azt is, hogy a hozzám befolyt 80 kor. összeget takarékpénztárban helyeztem el. Kolozsvár, 1917. december 21. *Ürmösi Károlyné,* nőszövetségi pénztárnok.

A bágyoni unitárius nők szövetsége dec. 26-án a rokkant katonák javára szini előadással egybekötött táncestélyt rendezett igen szép sikerrel. „A veres haju" népszinmüvet adták elő Kovács Imre lelkész buzditó beszédet tartott.

Irodalom.

Unitárius Szószék XI. köt. 3—4. száma, szerk. Ürmös József, változatos tartalommal jelent meg. Hat lelkészünktől hoz dolgozatokat. Mindenikben található értékes rész. Szeretnők ha kevesebb szót s több gondolatot termelnének. Az is kivánatos, hogy az irodalmi értékre gondoljanak iróink. Az *Unitárius Szószéket* az olvasók meleg pártfogásába ajánljuk.

Protestáns uj képes naptár 1918. évre, szerkesztette Szász Károly, most is mint rendesen igen érdekes tartalommal jelent meg. A reformácio ünnepét s más actualis kérdést ismertet. Közli Fekete Gábor főgondnokunk arcképét és rövid életrajzát.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Uj évi üdvözletre most is megjelentek a kolozsvári unitáriusok Ferencz József püspök urnál. Dr. Boros főjegyző üdvözölte, rámutatván a mult eseményeire: Fekete Gábor főgondnok halálával szenvedett nagy veszteségünkre, az államsegély tőkéjének hat millió nyolcszázezer koronában előirányzásával. A főjegyző nem nagyon örvend ennek, mert a szükség fedezésére nem elég, ellenben arra alkalmas, hogy keserüség sarjadzék a nyomában. Rámutatott nagy feladatainkra, a tordai székely inasotthon, kereszturi földmives iskola, kolozsvári leányinternatus létesitésére. A főt. püspök ur köszönettel vette a köszöntést s a multra megnyugtatólag, a jövőre biztatólag reflektált.

Elnökünk örökös adományai. Ezt az uj évet is megtisztelte a szegények és unitárius irodalmunk támogatásával báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok. A Ker. Magvetőre, Unitárius Közlönyre, a Dávid Ferenc irodalmi alapra, a kolozsvári és tordai

szegényeknek. Hálával fogadjuk, mert mindenütt nagy szükséget pótol.

Dávid Ferencz füzetek XI. száma: *Naptár* 1918. évre. Ez a mű unitárius naptárunk, szerény, de hasznos. A naptári részben megtalálható minden, a mi oda tartozik. Az irodalom részben van egy csomó könnyü olvasmány versben és prozában. Ára tetszés szerint

Kolozsvári olvasóinkat kérjük szíveskedjenek a lap árát *postai utalványon* küldeni be. A beszedőnk beteg.

Dr. Balázs Ferenc egyháztanácses, posta- és távirda főtisztet kinevezték tanácsossá. Az előlépés egy szorgalmas és kitünő szakférfiut juttatott megérdemelt álláshoz. Fogadja gratulációnkat!

Kinevezés. Örömmel értesülünk, hogy Göncz Irén okl. tanitónőt a vallás és közokt. miniszter ur Sinfalvára rendes állami iskolai igazgató tanitónak kinevezte. Üdvözöljük.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság két jeles irónkat Pap Domokos tordai áll. főgymn. és Kelemen Lajost rendes taggá választotta. Üdvözöljük őket.

Kitüntetés. Gvidó Béla esperest a közügyek terén s főleg a háboru alatt szerzett érdemei elismeréséül a király a II. oszt. hadiérdemkereszttel tüntette ki.

Gyöngyössy Béla ny. miniszteri tanácsos, unitárius egyh. tanácsos, Udvarhelymegye törvényhatósági bizottságának tagja, csak most vonult nyugalomba Kolozsvárról, főerdőtanácsosi hivatalából, Vargyasra a családi birtokba s ime már örök nyugalomra tért 1917. dec. 11-én 66 éves korában. Erős férfi volt, edzettnek látszott, mint az erdőfája, melyet egy hosszu életen át gondozott. Lelkes székely volt, ki fajának legszebb erényét a munkát nemcsak hivatalból végezte, hanem azért, mert életeleme volt. Egyházáért és vallásáért rajongott. Mikor ezeknek kellett szolgálni nem ismert semmi fáradságot. Kolozsvárt az egyházi tanácsban a pénzügyi és gazdasági kérdésekben vezető szerepet vitt. Kolozsvári anyaegyházunknak tiz éven át hü és tevékeny godnoka. Sokakban volt hű, de sokakban volt vesztes. Korán elveszitette kedves nejét, nehány éve két fia halt meg, a háboru elsodorta leánya jegyesét. Az apa bánatát nem tudta eloszlatni a munka szeretete. Két leánya: báró Dániel Lajosné

és Ibolyka gyászolja, ismerőinek és tisztelőinek kiterjedt nagy serege fájlalja.

Gál Kálmán fehértemplomi áll. főgimn. rendes tanár, egyháztanácsos, mély sajnálattal értesülünk, váratlanul meghalt, Fehértemplomban a közügyeknek s főleg a magyar érdeknek nagy szolgálatot tett. Halálával nemcsak szép családját, hanem főgimn. igazgatóját dr. Gál Kelement és több családunkat gyászba boritotta. Rendkivüli pontosság, lelkiismeretesség és szorgalom jellemezte egész életében a közszeretetben álló és nagyrabecsült tanügyi férfiut. Fájdalommal gondolunk elhunytára, annyival inkább, mivel életkorából ezt még következtetni nem lehetett. 62 évet élt. Nyugodjék csendesen!

Péterfy Zsigmond. Sokszor láttuk ezt a nevet lapunk hasábjain. Mindig elismerő és hálás szavakkal kisértük, mert egy-egy szép és nemes tettéről kellett beszámolnunk. Most búcsura, szomoru megválásra került a sor. A nemes szivü, idealisan gondolkozó férfi, rövid betegség után elhunyt Kolozsvárt szerető családja ölelő karjai között. Főtanácsunk jegyzőkönyve egy nagyszerü gondolatáról számol be: templomépitési alapot kell gyüjteni. Ő azt remélte, hogy nemcsak javitni hanem épitni is fog nekünk uj templomot. A szép gondolatot nem engedjük meghalni s ezzel megbecsüljük az ő emlékét, mely méltó minden unitárius tiszteletére.

Halálozás. Kolozson 1917. november 6-ikán hunyt el Kutos Klára IV. polgári osztálybeli tanuló, 20 éves korában. Egyszerü polgár szülők gyermeke, aki saját szorgalmából kezdett hozzá a polgári iskola elvégzéséhez. Másfél év alatt három osztályból vizsgázott le a kolozsvári polgári leányiskolában jeles eredménynyel. A szép reményekre jogositó életpályát elszakitotta a halál, amely mély gyászba ejtette az elhunyt szüleit, tanulótársait, tanitóit és ismerőseit. — *Özv. Sárdi Józsefné* sz. Nemes Borbára, született: 1827. ápr. 28.-án meghalt 1917 dec. 23. Szülői voltak: Nemes József ügyvéd és neje Néb Amál, férje Sárdi József a kolozsvári unitár. egyházközségnek 24 éven volt kántor-tanitója. A néhai özvegy mig magára nem sokat adott, másokat szivesen segitett. — *Gaál József* polg. isk. igazgató, Turocszentmártonban 40 éves korában. A derék tanügyi férfi a néhai jeles kidei tanitó Gál Sándor fia volt. Nője és három gyermeket hagyott hátra váratlan halálával.

Az édes anya szive utána megy fiának a harctérre és keresi őt a néma hantok között. Megtalálja s boldogok, mert egyek voltak és egyek maradtak. Egy ilyen szomoruan boldog anyai szív eljött hozzánk emlékadományával Derzsi Domokosné, „a Dávid

Ferencz Egylet örökös alapitói tagjaként belépni óhajt, miért is hősi halált halt boldog emlékezetü *Derzsi* Géza nevü fiam emlékére száz koronát küldök." Köszönettel vesszük. (175).

Meglepetésekben volt és lesz még része a Dávid Ferencz Egyletnek. December 7-én öt pecsétes levél érkezett. Találunk benne öt drb hadi kölcsönkötvényt Nagyszebenből, a mi lelkes tábori lelkészünktől Árkosi Tamástól. Büszke és boldog, hogy küldheti. Nagyszebeni hivei lettek örökös alapitók: Sincky Géza áll. főgymn. tanár egyháztanácsos nyitja meg a szép névsort. (177). Nagyszebeni egyházunk első gondnoka immár néhai id. Székely György kedves emlékét örökiti meg neje id. Székely Györgyné. (178). Utóda a buzgóságban és áldozásban gyönyörüségét találó Szentgyörgyi János is belépett sorainkba. Az ő jó példáját mások is fogják követni. (179). Patakfalvy Zsigmond három elhunyt kedvesse: édes atyja és anyja Patakfalvy Gergely és Fülöp Judit s a világháboruban elesett öccse Patakfalvy Izsák emlékét kivánja megörökitetni. (180). Papjok Árkosi Tamás tábori lelkész és felesége Bedő Gizella nem maradhatnak el a hiyektől, akik őket szeretik és becsülik. (181.) Hálás köszönet a gyüjtőnek és az adakozóknak.

A hála szép adományát 100 K a Dávid Ferencz Egyletnek küldi a kolozsvári unitárius főgymnásium egykori tanitványa, *Andrásy* Árpád a brassó-háromszéki helyi érdekü vasutak pénztárnoka. A kollegium és az egyház szivességét megköszöni ezzel a tettével is. Fogadja köszönetünket. 176-ik örökös alapató.

A férj karácsoni ajándéka. Az Unitárius Közlöny karácsonfájára örökös alapitói dijat küldött ifj. *Farkas* Albert. Nejének *Boros* Pikinek igy akart kedveskedni, mert tudta, hogy ezzel nekünk is örömet szerez. 182.

Egy szerény tanitó régóta készül, de hogy hivalkodásnak ne vehessék, várt, amig más valaki megkezdi a belépést. Most, hogy Pálffy A. belépett ő is: *Kovács* József kolozsvári áll. isk. tanitó jelentkezik örökös alapitónak. Részletekben küldi be 1918. év folyamán. Köszönettel és hálával fogadtuk a 183-ik helyre.

184—185. számokat Budapestről foglalták el. Egyiket a mi diszes budapesti egyházközségünk, amit már a példaadásért is köszönettel fogadunk. Ilyet tehetne még ötven de száz is. — *Sándor* Jenő m. kir. főerdőmérnök ur a másik. Köszönjük, hogy a terjedelmes család nevét beiktatta a szép sorozatba. Másokra is számitunk.

Egy öreg olvasó bucsuja. Révész István olthévizi lakós kezdet óta olvasója az Unitárius Közlönynek, de az öregség bele szólott örömébe s ily szavakkal bucsuzik: „Nagytiszteletü ur! Nagyon régóta olvasom a *Közlönyt,* igaz lelki gyönyörüségemre szolgált

annak minden szava. Immár öregségemben látóképességem meggyöngült, többé nem tudom élvezni. Kérem ne is küldjék tovább cimemre. Fogadják szivesen ezt a csekély 10 K-át ajándékul.“ A bucsu mindig fájó. Mi azt reméljük, hogy lesz valaki Révész bácsi körül, aki elfogja olvasni neki minden hónapban. Isten éltesse sokáig!

Kétszeres jótéteményt gyakorol, aki egyszerre a magáéval megrendeli lapunkat távolban levő szegény rokonának. *Tiz koronával* ily nagy sikert biztositni más uton lehetetlen.

Női imakönyv. Rendkivül diszes kézifestéssel ellátva lesz kapható: „Szivemet hozzád emelem“ 25 koronáért. A mai viszonyok között, midőn mindennek oly magas az ára, ezt a kedvező ajánlatot csak azért tehetjük, mert a szerző iránti szivességből vállalták kiváló müfestők a tábla elkészitését. Aki ilyen imakönyvet akar biztositani, egy levelezőlapon előre értesitse lapunk szerkesztőjét. Bármely női asztalnak disze lesz ez a kiállitás. Később magasabb lesz az ára.

Fölhivás. A kolozsvári unitárius egyházközség volt gondnoka, már néhai Gyöngyössy Béla, érdemeinek méltánylásául, koszoru megváltás cimén, az ő nevére egy saját kezelésében maradó s valláserkölcsi célokat szolgáló alapot inditott. Ez uton kéri föl a néhainak nagyszámu ismerőseit, tisztelőit és barátait, hogy ez alapot gyarapitani sziveskedjenek a kolozsvári unitár. lelkészi hivatal cimére (Kossuth L.-u. 9.) küldendő adományaikkal. Kolozsvár, 1917 dec. 17. *Ürmösi Károly.*

Karácsonyi kegyeletadomány. Szép és megható módon adott kifejezést elhalt édes atyja iránti kegyeletének néhai nagyérdemü főgondnokunknak Fekete Gábornak nagyobbik leánya: Gajzágoné, Fekete Annuska urnő. A karácsonyi ünnep alkalmából a kolozsvári unitárius templom Urasztalára egy saját kezüleg varrt, gyönyörü kivitelü kehelytakarót ajándékozott. A fehér Richelieu himzésü s fehér lenvászonból készült kehelytakarón a következő himzett felirat olvasható: „Készitette hálás szeretettel Fekete Gábor főgondnok emlékezetére leánya Anuska. Elméd világitson, szived vezessen, hited erősitsen.“

Az értékes ajándékért, amely az Ur előtt is kedves, fogadja adományozó a kolozsvári unitárius egyházközség hálás köszönetét e helyen is. Kolozsvár, 1917. december 28. *Ürmösi Károly,* espere-lelkész.

Gyermekünnepély Kolozson. Szépen sikerült estélyt rendezett az állami iskola egyik termében karácsony első napján Kiss Sándorné a kolozsi D. F. E. elnöke. A 150 lelket számláló közönség a termet zsufolásig megtöltötte. Az első padokat 40 iskolás és

20 annál kissebb gyermek foglalta el. A felgyujtott karácsonyfa alatt szebbnél szebb verseket szavaltak a gyermekek. Felolvasást Kissné tartott. Ezt követőleg minden gyermek egy drb. Naptárt, 18 szorgalmas I. és II. osztályos gyermek egy-egy darab ajándék könyvet és az összes gyermekek a karácsonyfáról cukorkákat kaptak. Az ünnepély az összes jelenlevők együttes éneke fejezte be. Perselygyüjtésből 18 korona folyt be az Egylet javára.

Olvasóinkat megnyugtatjuk, hogy az Unitárius Közlöny ára az 1918. egész évben *5 korona lesz,* hacsak valami rendkivüli előre nem látható nagy változás nem lep meg. A jónevü Gombos-nyomda vállalta lapunk előállitását.

Ki lesz a 200-ik örökös alapitó? Érdeklődve szemlélik azok, akik a névsorban már benne vannak.

Az egylet pénztárába november 22-től december 31-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Tályainé Némethy Ida Marosvásárhely, Lázár Elek Brassó 917-re, Székely György Nagyszeben 915—916-ra, Székely Sándor Kolozsvár 918-ra, dr. Kozma Jenő Marosvásárhely 917-re, Kovács János Budapest 918-ra, ifj. Kovács Sándor Zilah 914—917-re, Major Domokos Zsibó 917—919-re, ifj. Bardóc Ferenc Torda 917—918-ra, Révész István Olthéviz 917-re, ifj. Tóth János Nyárádszentlászló 918-ra, Ferenci Lajos Felsőrákos 911—917-re, Ribicei Nemes Ödön Szenice, Incze Böske Ákosfalva, Vásárhelyi Jenőné Marosludas, id. Komjátszegi Pál Aranyosrákos, Vernes József Torockó, Szigethy Csehi Miklós Kolozsvár, Gál Elek Szentgerince, Sándor Jenő Budapest, Lőrinczy Dénes Székely-Keresztur 918-ra, Weress Ferenc Torda 917—918-ra, László Dániel Abásfalva 916—918-ra.

Alapitói dijban fizettek: Tanka Béla Kövend 100 K, Derzsi Géza emlékére Derzsi Dgmokosné Torda 100 K, Kiss Sándorné Kolozs 100 K, Pákey Lajos Kolozsvár kiegészitésül 40 K, Sincky Géza Nagyszeben 100 K, id. Székely Györgyné néhai férje id. Székely György egyházgondnok emlékére Nagyszeben 100 K, Szentgyörgyi János egyházgondnok Nagyszeben 100 K, Patakfalvy Zsigmond Nagyszeben szülei Patakfalvi Gergely és Fülöp Judit és a világháboruban elesett öccse Patakfalvi Izsák emlékére 100 K, Árkosi Tamás és felesége Bedő Gizella Fogaras 100 K, Berecky Lajos Rava kiegészitésül 50 K, Sándor Jenő Budapest 100 K, Unitárius Egyházközség Budapest 100 K, Andrási Lajos Brassó, ifj. Farkas Albertné, Boros Irén Magyarrégen 100—100 K.

A Létay Balázs alapra ajándékozott dr. Borbély István Kolozsvár 6 K, az U. K. céljaira Pek Emil Ágost Budapest 10 K, Révész István Olthéviz 6 K, a Katonák alapjára Ribiczei Nemes Ödön Szenice 5 K. Fogadják az egylet köszönetét. Kolozsvár 1917. december 31-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Figyelmeztetés. Az egyleti tagok és előfizetők vegyék figyelembe, hogy 1917-re *4 korona,* 1918-ra *5 korona* fizetendő. Akik tévedésből kevesebbet küldöttek, sziveskedjenek utánpótolni.

Srapnell szilánkok a front mögött.

A városi urnő már nem türheti tovább, hogy a gyermekek mind csak kérik a tejet. Eszébe jut, hogy régen vett volt egy doboz condensált tejet. Felnyitja a dobozt és megy a konyhára, hogy vizet forraljon és tejet készitsen a siró gyerekeknek.

— Ezalatt szakácsnéja a konyhán jóizüen szürcsöli a meleg tejes kávét.

*

Hát a nagysága ilyen kenyeret eszik, kérdi a falusi asszony, aki a kórházba jött urát meglátogatni.

No mik az ilyent nálunk a disznónak szoktuk adni. Mik ilyent eszünk s ezzel a jó sarok fehér kenyérrel megajándékozta egykori asszonyát, kinél a háboru előtt szobaleány volt.

Szerkesztői izenetek.

P. P. Kobátfi. Köszönjük az üdvözletet és a pénzt, de kérjük a pénzhez utólag 1 k.-t beküldeni, mert 1918-ra 5 kor. kell Kivánunk boldog uj évet kedves nejének is. — **Tobis S.-né,** meleg köszönet a szép adományért Buzditson ott másokat is. — **Ifj. Toth J.** Nyisztlászló. Köszönjük, de még kell 2 kor. — **B. L.** Rava. Üdvözlet az uj évre. Kérjük más irányu buzgóságát is. — **László Gy.** ifju barátunknak e helyen küldjük válaszunkat kedves fig elméért. Isten óvja bajtól, hogy majd a polgári életben is vitézkedhessék a közelgő béke idején.

Aranykönyv.

A kolozsi unitárius egyházközség aranykönyvébe az 1917. évben a következő bejegyzések tétettek. Ürmössi Jenő köri felügyelő gondnok 100 koronás hadikölcsönkötvényt adományozott konfirmációi jutalmazásra. A pünkösti ünnepeken rendezett Arany ünnepélyen összegyült 58 kor. Karácsony esti gyermekünnepélyen begyült 17 korona. Templomperselyben találtatott 11 kor. Bácsi Mária III. polg. o. tanuló (a lelkész nevelt leánya) egy urasztali teritőt (rece munka) adományozott 50 kor. Szentes Sándorné egy müvirágcsokrot 20 kor. Urvacsoraosztások alkalmával Husvétkor kenyeret és bort Székely Mihály (gondnok). Pünkösdkor szintén 20 kor. Szentmihály vasárnapján kenyeret Szentes Sándorné, bort Pál Mihály 10 kor., karácsonykor kenyeret és bort Kiss Sándorné (lelkészné) 10 kor. Adományok összege 296 kor. Ez uton is köszönetet mond az adományokért az egyházközség lelkésze és gondnoka.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. febr. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.
FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A hazáért 17
Kórágyon. Költ. dr. Tóth György .. 17
Nők Világa. Ürmösi Józsefné..... 18
Dr. Binder Emil cs. kir. vezértörzsorvos 20
A mi katonáink. József L. 22
Tüzhely mellett. Üttő Lajos..... 24
Egyházi és iskolai mozgalmak 27
Szerkesztői üzenetek..... 32

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem
női imádságos könyv uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.
Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918—289

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Hisgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálfalvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitarius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanitó és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmösy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4.0 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrássy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. főg. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pausperti Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkővi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csépi Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanar
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke

(Folytatjuk.)

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 februárius 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY. FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A hazáért legtöbbet tett, aki életét vitte oda, ahol a haza veszélyben volt. Az ellenség csak a hősök testén jöhetett át, de nem jött, mert a magyar katona fegyvere jól lő, keze biztosan dolgozik, szive mindig helyt áll.

Soha sem fogja tudni, mitől mentette meg a katona, azt, akinek a faluján nem vonult át az ellenség. Akit nem hurcolt magával az embertelen betörő, az mindennapi imájában áldhatja Istenét és a magyar katona vitézségét.

Ám a magyar katona nemcsak harcolt a hazáért, hanem meg is halt. Ott a faluban, itt a városban nézzetek körül. Vegyétek számba az árvákat és az özvegyeket. Ezeket az ellenség ma is, ezután is gyilkolni, éheztetni, sanyargatni fogja, mert az erőskezü apa és férj elesett. Álljatok mellékök, védjétek, segitsétek, tápláljátok, ruházzátok őket. A hazáért teszitek, a hazavédői lelke fog áldásért imádkozni, minden jó tetteért.

Kórágyon.

I.

Ma még vagyunk s tán holnap is vagyunk...
Nem legjobb-e hogyha aluszunk?
Ekkor nincs vágyunk, szenvedésünk,
S múló álom: kétségbeesésünk.

De hogyha ébredünk, ránk támadnak,
Furiái a mindennapnak,
S velőt szaggatón esznek, rágnak....
Igy érlelődünk a halálnak.

Sokan korán, későn senki soha;
Jaj! akihez a sors mostoha!
Hosszu a kálvária utja..
A jó mért, hogy ezt az utat futja?

Ma még vagyunk s tán holnap is vagyunk,
Legszebb, ha örökké aluszunk.
Ekkor nincs vágyunk, szenvedésünk,
S halál-álom: kétségbeesésünk.

II.

Lélekben elértem keresztutját
Az életnek és a halálnak,
S roncs testem most mégis örül e bús,
Nekem kétszerte szomoru mának.

Örökös vágy, küzdés és szenvedés,
Amit az élet nekünk nyujthat....
Mégis akarni s szépet alkotni
Csak merészen vágyó ember tudhat.

Lelkem a testet uj tettre űzi,
S testem a léleknek szárnyat ad,
Hogy röpitse a küzdelmes életen,
Mig a gépezet végleg elakad.

1916. X/6. *Tóth György dr.*

Nők Világa.

Munkáljuk Isten országát.

(Elnöki megnyitó, a hom.-sztpáli unitárius nőegyletben tartatott 1917-ben.)

Szeretett Asszonytestvéreim!

Ezekben, az emberiségre nézve oly szomoru, időkben is sorban eljönnek az évszakok; tavasz, nyár, ősz és tél s igy ujra eljött az idő, amikor van idejük arra, hogy összegyülhessünk és értelmünk fejlesztésére, lelkünk épülésére használjuk az időt, a hosszu téli estvéket.

Mi ugyebár eddig is igyekeztünk azt az időt, amit itt a nőegyletben együtt töltünk, hasznosan tölteni. Azonban most ezt még fokozottabb mértékben kell megtennünk, mert a mai rettenetes háboru szomoruan bebizonyitotta, hogy az emberek nem eléggé értelmesek, nem eléggé szeretetteljesek egymás iránt, nem alkottak még egy olyan társadalmat, amelyben minden ember a másikkal, mint jótestvér élhetne; szóval nem alkottak még egy olyan társadalmat, amilyent a *Jézus Krisztus Isten országának nevezett.*

Pedig ugyebár ez volna az emberiség legfőbb célja és ugyebár ezt kell minden embernek egyen-egyen is munkálnia?!!!

Hogy egy ilyen társadalom fejlődhessen a mai társadalomból, legelőször is megkellene szünjenek az emberek között a háboruk, mert az egymás öldöklése semmiképpen sem egyeztethető össze az embertestvériség eszméjével.

Ma ezt már az emberiség nagy része tudja és érzi és ennek tulajdonitható, hogy ma már minden hadviselő és semleges ország gondolkozó emberének nagyrésze vallja és munkálja, hogy ez a mai háboru, legyen az utolsó háboru, az emberek között.

Erre szolgálnak mindazok a törekvések, melyek ma már minden hadviselő és semleges országban előrehaladottak; melyek szerint minden embernek ki él e földön, beleszólása legyen országa sorsának intézésébe; beleszólása legyen a nőknek is, mert az anyai szeretet oly erő, melynek nem szabad hiányoznia országok ügyeinek intézéséből sem.

Hogy ezek a törekvések helyes irányban fogják vezetni a társadalom fejlődését, a Jézus Krisztus által hirdetett Isten országához, azt onnan tudhatjuk biztosan, hogy ezek a törekvések az emberiségnek azt a részét akarják emberszámba venni, akik eddig mellőzött tagjai voltak a társadalomnak: a nép és a nők. Akkor pedig ugyebár, amikor valakiket szeretetteljesen fölemelni, emberszámba venni akarunk, mindig Isten országát munkáljuk?!!!

Járjunk tehát ez évben még fokozottabb buzgalommal a Nőegyletbe, ezekre a heti egy estén tartandó összejövetelekre, hogy ott a beszédemben jelzett gondolatokkal foglalkozva, használjuk azt lelkünk épülésére, értelmünk fejlesztésére. Nemesitsük ezzel, a hétnek minden estvéjén tartandó fonókai beszédtárgyat, mert eddig sem volt elég és ma már éppen nem elég, hogy mindenki csak a maga és a szomszéd asszony apró-cseprő dolgaival törődjön, hanem ma már mindenkinek foglalkoznia kell azzal a kérdéssel, mik lehetnek eszközei annak, hogy ez legyen az utolsó háboru, a nemzetek között.

Arra kérem tehát mindnyájokat, hogy jó ismerőseik, szomszédaik közül azokat, akik még nem tagjai a Nőegyletnek, hivják föl a beiratkozásra, hogy ne legyen egy asszony sem falunkban, aki ne foglalkozott volna ezekkel a nagy föladatokkal.

Most pedig Isten segitségét kérve ez évi munkánkhoz is, ezzel közgyülésünket megnyitottnak nyilvánitom.

Ürmösi Józsefné szül. *Balaskó Irma*
nőegyleti elnök.

1917. december 31-én megalakult Szentgericén az Unitárius Nők Szövetsége. Az érdeklődés várakozásunkon felüli volt. Egy unitár. nő, szegényt ujév napján eltemettük, halálos ágyán is azt

az óhajt fejezte ki, hogy szeretne a Nőszövetségnek tagja lenni. A tisztikar a következő: Kiss Ferencné tanitónő őnagysága elnök, Kuti Károlyné biróné alelnök, Keresztesi D-né tiszteletes asszony titkár és Csupor Irma pénztáros. Tagsági dijakból és ujév estéjén rendezett mulatságból tetemes összeg gyűlt be, ugy, hogy 2 nap alatt 400 kor. tőkénk lett. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk tehát, hogy mint Nőszövetség, mi is beléphessünk a D. F. E. szépen megnövekedett örökös alapitói sorába. A mai postával küldjük Gálfi L. pénztárnok ur cimére a szentgerinci U. N. Szövetsége örökös alapitói díját, 100 kor.-át.

Dr. Binder Emil cs. kir. vezértörzsorvos.

(1857—1917.)

„Virágos koporsó virágtalan télben.“ Ezt a virágot méltán megérdemelte az, aki ott pihen abban a koporsóban, a hazáért vivott küzdelem — és e küzdelem folyamán kapott gyötrelmes betegség után. *Mert hiszen a lelkiismeretes orvos élete ép olyan küzdelem* a háboruban, mint a fegyverrel harcoló katonáé.

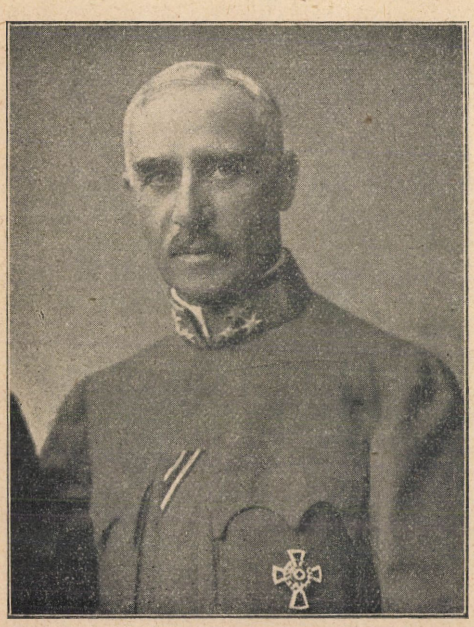

Dr. Binder Emil Kolozsvárt született. Iskoláit is Kolozsvárt végezte és pedig ugy az *unitárius kollegiumban, valamint az egyetemen kitünő* eredménnyel.

Életének felelősségteljes küzdelmét, mint járásorvos kezdte meg Hosszuaszón, de csakhamar katonai szolgálatra lépett s a Miklóshuszároknál lett főorvos. Később, mint ezredorvos *Pécsen,* majd *Budapesten,* mint törzs- és főtörzsorvos szakadatlan munkában él, buvárkodik a katonai orvosi tudomány terén; több tanulmányt ir; ezek közül különösen érdekes a szemvizsgálatról szóló tanulmánya („Astigmatismus és vizsgálati módszerei katonaorvosi szempontból“ 1899.)

Részt vett a berlini, később a londoni orvosi- és egészségügyi

kongresszuson. A berlini hygienikus és demographikus kongresszus idejét arra is fölhasználta, hogy a berlini és hamburgi nagyszabásu egészségügyi intézetek berendezéséről és fölszereléséről közvetlen tapasztalatokat szerezzen s főleg katonai téren érvényesitse. A megfigyeléseiről értékes tanulmányt irt: („Megfigyelések berlin—hamburgi utamon" 1908).

Ebben az időben érte az a kitüntetés, hogy a *„Honvédorvosi alkalmazó iskola és tájékoztató tanfolyam" parancsnokává nevezte ki* a honv. min.

S hogy e nagyhorderejü intézetben ne csak a katonai fegyelem megkövetelte munka uralkodjék; pedágógiai és pszichológiai tanulmányokat végzett és arra törekedett, hogy hallgatóinak ne csak az eszéhez, hanem a szivéhez is szóljon és ne pusztán katonákat, de valóságos embereket, lelkes orvosokat neveljen az intézetben tanuló fiatal honvédorvosi generációból, amely áldásos és hasznos munkát végzett mindenütt és büszkeségére szolgált nemcsak az intézet parancsnokának, de a honvédségnek is.

E szép munkásság között érte a háboru. Már 1914-ben *Pécsre* vezényelték. Itt a cs. és kir. tartalékkórházak parancsnoka lett. Fontos hivatásának tudatában a legnagyobb energiával fogott munkához. Közadakozásból mintaszerüen berendezte és fölszerelte a *pécsi cs. és kir. tartalékkórházakat* és azok fiókjait.

Miután *Pécsen* már szép sikerrel folyt a betegek és sebesültek gyógykezelése, ápolása: a cs. és kir. hadtestparancsnokság sürgönyileg áthelyezte *Szabadkára,* hogy az igen szomoru viszonyok közé jutott cs. és kir. tartalékkórházakat helyreállitsa és *ujjászervezze.* E kórházak 11 iskolában voltak elhelyezve a város különböző részeiben, kapcsolatban a megfigyelő állomással és járványkórházzal.

Mindamellett itt is sikerült részben a társadalom és a lapok állandó támogatása és elismerő nyilatkozatai mellett, a cs. és kir. tartalékkórházakat ép olyan mintaszerüleg berendezni és fölszerelni, mint azelőtt Pécsen. E nehéz munkában az éjet is nappallá tette; ő volt, mint kórházparancsnok, az első, aki munkához fogott és az utolsó azok közt, akik pihenőre tértek; ép ugy mint Pécsen.

Ebben az időben történt a *szerbiai visszavonulás.* (915). Ezrével kerültek a szerencsétlen sebesültek a szabadkai tartalékkórházakba; dr. Binder Emil mindent elkövetett, ami emberileg lehetséges, hogy a szerencsétlenek fájdalmát enyhitse, sorsukat elviselhetővé tegye. Csakis igy érhette el azt a gyönyörü eredményt, hogy a beteg és sebesült harcosoknak ezreit adhatta vissza gyógyultan a hazának és a hadseregnek, tehát olyan nagy számmal, mint vajmi kevés kórház a Monarchiában.

E testet és lelket megerőltető munkában beteg is lett; már beadta a szabadsága iránt való kérvényét; de még a kérvény elinté-

zése előtt érte az a kitüntető bizalom, hogy Szurmay hadcsoportparancsnok őt óhajtotta a harctérre egészségügyi főnökül. A szabadságolás iránti kérvényét azonnal visszakérte és ettől kezdve, mint egészségügyi főnök a harctéren teljesitett szolgálatot. Ott látszólag jobban lett és a lelkiismeretes kötelességteljesitő munkának élő példányképe volt a vérmezőkön is.

Figyelmét semmi sem kerülte el, ami az egészségügy körébe tartozott. Meglátogatta a lövészárkot is, hogy személyesen győződjék meg arról, vajjon minden intézkedés megtörtént-e, aminek a katonák egészsége érdekében meg kell történnie! Nem egyszer robbant föl ilyen utak alkalmával a közelében egy-egy gránát; de ő magával nem sokat törődött.

A hadcsoportparancsnok által kiállitott hiv. okmányban olvassuk, hogy dr. *Binder Emil óvóintézkedéseinek* köszönhető, hogy azalatt az idő alatt, amig ő volt a Szurmay-csoport egészségügyi főnöke, semmiféle járvány sem jelentkezett ott a katonák között.

Igy érdemelte ki méltán a Ferencz József-rend tiszti keresztjét, a hadiékitményes Signum Laudist, a vörös kereszt tiszti keresztjét, a porosz vörös keresztet és igy tovább.

Azonban sajnos, a rendkivüli fáradalmak már nagyon megviselték; a szervezete nem volt olyan ellentálló, mint azelőtt s nem olyan erős, mint amilyen megfeszitett erővel dolgozott. A lucki katasztrófális visszavonulás után (midőn Bruszilov 1916. junius 7-én visszanyomta frontunkat egészen Luck vidékéig) időnként fejfájások gyötörték, mihez a mérhetetlen sok fáradság és kimerültség következtében szivbaj is járult. De azért még hónapokig kitartott a harctéren és végezte a kötelességét olyan lelkiismeretességgel, mintha semmit sem szenvedett volna. Csodálatos élet- és munkakedvvel még mindig szép terveket szőtt; a katonai egészségügy és gyógykezelés terén végrehajtandó ujitásokon, javitásokon tünődött.

A rettentő szenvedések végre is megtörték erejét és alig töltötte be életének 60-ik évét, a halál pontot tett e szép sikerekben gazdag, de igen küzdelmes élet tervei és reményei elé. Meghalt 1917. december 16-án. De a költő szerint:

A porhüvely csak lelkünk muló szirma,
Amelynek itt len kell maradnia,
Hogy szabadon repüljön a magasba
Ahol hazája örök glória! (Váradi Antal.)

L.

A mi katonáink.

1236. **Török József** székelykereszturi főgimnáziumunk szorgalmas növendéke 1917. évi junius hóben tett hadiérettségi után a 22. honv.-gy.-ezredhez vonult be s innen a tisztivizsga letételével decemberben a 38. honvéd tüzérezredhez helyezték át, Székely-

kereszturra. Innen a lugosi honv. tüzér tisztiiskolába küldték, hogy az uj fegyvernemhez is megnyerje a kivánt előkészitést. Itt azonnal főtüzérnek nevezték ki.

Sajnos azonban, mielőtt ezt a tudomány elsajátithatta volna, pár napi kinos betegség után, dec. 29-én, a semmit nem kimélő halál elragadta őt.

A szülöi szeretet nem tudott belenyugodni, hogy a szerető fiu idegen hantok alatt pihenjen. Haza hozatták. A lugosi VI. sz. helyőrségi tartalék kórházból katonai pompával kisérték ki 1918 január 1-én a vasuti állomásra és jan. 3-án gyászistentisztelet után a vidék és Csekefalva község lakói kisérték a családi sirkertbe, örök pihenőre. A sirnál barátai és az ifjuság nevében *Imre* Dénes 82-es hadnagy vett megható bucsut a hős fiutól, ki oly keveset élt s kinek az élet oly sokkal-maradt adós.

Lőrinczi Domokos, lelkész.

Sepsiszentgyörgyi katonák.

1237. **Barabás László** orvostanhallgató, 2. közös gy.-e. zászlós. Besorozták 1914. okt. havában, 20 éves korában. Mint egészségügyi szolgálatos harctérre ment 1915. febr. havában. Hosszasan szolgált Oroszlengyelországban. Vitéz és önfeláldozó magatartásáért az *arany érdemkeresztet* kapta a vitézségi érem szalagján 1916 máj. 15-én. 1916. julius 3-án Baranovicinél orosz fogságba esett. Édes atyja, dr. Barabás Sándor járásorvos többször kapott tőle levelet az orosz békemozgalomig. Ez időben más helyre vitték s azóta szülői aggódva várják tőle az ujabb életjelt.

1238. **Barabás Lajos** müegyetemi hallgató, az előbbinek testvére, 24. honv.-gy.-e. hadnagy. Mint egyévi önkéntes 1915. máj. 15-én vonult be a III. pótszázadhoz, Barczarozsnyóra. A tiszti iskolát Brassóban végezte s a tisztivizsga letétele után mint önkéntes szakaszvezetőt az I. pótszázadhoz Vidombákra osztották be. Mint oktató volt itt 1916. január 6-ig. Harctérre a 18. menetzászlóaljjal indult január 19-én, mint hadapródjelölt, s február 12-én érkezett meg az ezredhez, ahol a 12. századhoz nyert beosztást. Az ezred ekkor Kujdanowfalu mellett volt rajvonalban. Február 12 óta megszakitás nélkül a harctéren van. Mint hadapródjelölt a 12. században vett részt a worebijowkai ütközetben, 1916 junius 7—13, amiért a *II. oszt. ezüst vitézségi éremmel* tüntették ki és junius 15-én hadapróddá nevezték ki. Igy vett részt a Bothmer hadsereg centrumának a visszavonulásában és a Potok község mellett lefolyt utóvédharcokban aug. 11—13. Szeptember hóban a III. zászlóaljtörzshöz osztották be, mint utász szakaszparancsnokot. Októberben nevezték ki zászlósnak, 1917. febr. 1-én hadnagynak és mint ilyen végezte az utásztanfolyamot Drohobyczban 1917. febr. 9—23. Jelenleg a III.

zászlóalj törzsnél teljesit szolgálatot, mint zászlóalj utásztiszt Beszarábia és Galicia határszélén Mielnicsa környékén.

1239. **Barabás Dénes** bérkocsitulajdonos. A 2. közös gy.-e. közkatonája. Hadbavonult 1915. febr. havában, harctérre ment ugyanazon év április havában. Hosszasabban Galiciában harcolt, 1915. szept. havában fején megsebesült. Felgyógyulása után Oroszlengyelországba került, hol a szekerészeknél szolgált. 1917. eleje óta az olasz harctéren szolgál, ugyancsak a szekerészeknél.

1240. **Barabás Mihály** kovácsmester, az előbbinek testvére, a 9. honv. huszárezred közlegénye. Hadba vonult 1914. aug. 1-én.

(Folytatjuk.) *József Lajos*
esperes-lelkész.

Tüzhely mellett.

Az őrmester.

Ütő Lajos.

Horváth népfelkelő altiszt volt. A család alapitás örömei közül, a fészekrakás idején találta a behivás, éppen akkor, mikor az a kis apróság csak egy pár hetüs volt. Nem volt gazdag s igy boldoggá tette az a küzdés, melyel kis családját fenntartani akarta. Mindenki tisztelte Horváthot, a becsületes embert.

Fájó volt a búcsu, mikor elvált övéitől, sohase hitte volna, hogy annyira szereti azt a kis emberkét.

Majdnem minden nap irt haza s kérdezősködött utána. Sokáig teljesitett belszolgálatot, mely idő alatt gyakran haza látogatott, egyszer azonban őt is beosztották a roham századba, mint szakaszvezetőt.

Személyes bátorsága vagy elszántsága; félelme vagy hazája iránti szeretete; vakmerősége, melyet szabadulási vágya szült, nem lehet tudni melyik, de hőssé tették s mint „sérthetetlent“ ugy emlegették. Nevének emlegetése bizalommal töltötte el önmaga iránt s véghez vitt már önálló vállalkozásokat is.

Egyszer aztán pihenni a front mögé tették. Itt történt, hogy összekerült egy szép asszonnyal. Csinos gazdaság, jólét, szép szó, állandó mosolygás vették körül Horváthot. Innen van, hogy mind ritkábban irogatott haza, bár onnan minduntalan kapta a leveleket, vágygyal, szeretettel tele mindenik. Az a kis emberke ugy várja már az apját, ki tudja mondani a nevét s alig lehet utolérni ugy szalad. Horváth elmosolyodik, azt se tudja, hogy milyen, mintha soha se is látta volna. S az az asszony? Mennyire megváltozhatott. Bizonyára elfogyott, csunya lett s olyan unalmas már mindig azzal a siránkozó hangjával. Horváth tovább füzi kobor gondolatait.

— Minek is küzdjön az ember, hasztalan fárad, ugy se bol-

dogul. Az a kis ház már düledező. Rá néz az előtte álló szép lakásra, az mintha mosolygott volna felé, vagy az asszony mosolyog át az ablakon. Az udvar is otthon milyen lehet azzal a sövény kerteléssel? Nincs már semmi abból. Ha valamikor hazakerül, kezdheti ujból az egészet. Aztán legalább szép helyen állana, mint ez itt.... de dülős az egész hely, alig lehet udvarára szekérrel bejárni. Istenem de baj, ha szegény az ember. Aztán az a gyerek is nő, utána jön a másik, még nyomorultabb lesz az élet .. és....

— Horváth jöjjön, bizony elhül az ebédje.

Mintha ábránd világából hallszott volna e hang, mintha szép szinekkel festett jövője rohanna feléje kitárt karokkal, mintha szerencséje mutogatná magát, miért nem fogja meg s probálkozzék, jobb alkalma talán soha se lesz.... és szaladt Horváth, hogy el ne hüljön az ebédje.

Mind kevesebbet gondolt ezután elhagyott házára s meggyérültek a hazai levelek.

A pihenés ideje is lejárt s amikor ott volt ismét a tüzvonalba, mindent felejtett. Otthont, szép asszonyt, szegénységet, jólétet s csak a csillagokra nézett. Ismét egy bátor, hős katona volt. Utól is érte a szerencse, s mennyire boldog volt, mikor vitézségi éremmel őrmesterré léptették elő s szabadságot kapott.

Ez utóbbinak örült legkevésbé, de azért meg se állott a szép asszonyig. Nagy tisztelettel vették körül. Hanyagul fogadta a tisztelgéseket, hiszen ő már őrmester.

Milyen nagy különbség jelen állapota s otthoni helyzete között. Itt nagy a tekintélye, otthon semmi, itt ő parancsol, ott neki parancsolnak; itt mindenki kedvében jár, ott küzdenie kell családja fenntartásáért. Annyira megzavarták e gondolatok, hogy már áldotta is e háborus állapotot, mely távol tartja a nyomortól s nem tudott örülni, mikor körülötte egyre hangoztatták a békét.

Egy nap kizökkent boldog hangulatából. Hazulról pénzt kapott. Felesége küldötte el összesporolt segélypénzét, mert bizonyára neki nagyobb szüksége van reá.

Elbámul a hős őrmester. Melegség ömlött szivére s az hevesen dobogott. Reszketett keze, mikor a pénz után nyult. Az a kis emberke azt mondotta, — ez áll a levélben — hogy appa most e pénzzel ugy-e haza fog jöni?

Több nyugta nem volt. Hosszuak, álmatlanok lettek az éjek, nyugtalanok a nappalok s végre is egy napon, minden bucsu nélkül, mintha csak sétára menne, elhagyta a szép asszony hajlékát.

V....ly állomásán kiszállott, hol egy régi katonatársával találkozott. Örömmel fogtak kezet s mindjárt vendéglő után néztek. Csakhamar rátaláltak arra s a szegény asszony segélypénze borra ment. Lány is került, fodros volt a haja, illatos ruhája, fehér a

keze s az őrmester ölébe ült. Egészen más ember lett. Feszengeni kezdett székén, majd dicsekvéssel mesélgette vitézi tetteit.

— S most hová megy? kérdi a lány.

— Hová? Tudom is én. Szabadságra. Talán haza.

— Van családja?

— Volt. Van. Akadozik Horváth.

Egy asszony s egy.... egy gyerek.

— Ah, milyen közönséges .... Vág közbe a lány s a másik katonafelé fordul.

— Hát te még nem felejtetted el őket? Na én ugyan sohse megyek többé még arrafelé se. Elég volt pajtás a haszontalan kinlódásból. Új életet kezdünk. Kezd feljönni a mi napunk is, csak béke ne lenne még.... Igyál komám.

Horváth maga se tudta, mikép virradt meg s mikép került ujból az állomásra. Halványan emlékezett valamire, hogy ő most utban van a szép asszonyfelé, uj életet fog kezdeni, nem nyomorog többé. S amikor jelt adtak a beszállásra, Horváth mégis a hazai vonatra ült. Még csak 30 kilométer s otthon lesz.

A vonat rázása, dübörgése egészen kijózanitotta. Gyorsan lélekzett, kezével idegesen babrált, izgatott lett egészen, mikor a „határba" ért. Lelkiismereti furdalást érzett. Sohase volt hasonló érzése.

Aztán kikellett szállnia s a falufelé közelednie. Este volt. Egy pár házban, halvány fényü gyertya égett. Megkétszerezte lépteit, szinte rohant. Kardját letépte, kézbe kapta, hogy a futásban ne akadályozza.

Nem kapta a házát.

Alig ismert reá. Csinos, uj deszkakerités ajtaján kellett benyitnia, rend, tisztaság mindenfelé. Megállott. Mélyet lélekzett. Megtörölte izzadt homlokát. Keze remegett. Az ablakhoz lopta magát. Ugy érezte, hogy egyszerre belépni képtelen.

Asztal mellett ült felesége s kis fiacskája. Vacsoráztak, beszélgettek, ... mind az apáról.

A gyerek folyton kérdezősködött, az asszony felelt.

— Ugy-e anyám ma megint apámmal álmodom.

— Igen.... igen.... ha sokat gondolsz reá.

— Anyám is vele álmodik? Sohajt az asszony.

— Igen fiam.... oh bár ne álmodnék.

Lefekteti a gyereket hófehér ágyba s maga az ágyszélére ül.

Énekelni nem tud, mesélni kezd. A mai gyerekek nem ének, csak mese szóra alszanak.

Hirtelen felriad az asszony.... Valaki sir az ablaknál.... hangosabb.... egyre hangosabb.

Istenem lezuhant valami.... ki lehet az? Vagy csak képzelődés?

Reszketve megy arra, de megnyilik az ajtó s ott áll előtte, egy megtört siró katona, őrmesteri ranggal, vitézi érmekkel.

— — — — — — — — — — — — — — —

A napot igy ragyogni még sohase látta, mint akkor, mikor először kelt az fel szabadsága első napján. A fiut öléből le nem tette, az asszonyt karjából el nem eresztette.

— Most pedig dolgozni, dolgozni sokat, hogy a nekem küldött pénzt visszaadhassam.

Ledobta magáról egyenruháját s az asszony olyan boldog volt, mikor a régi ruhadarabokat ismét előszedte.

— Nem is merem kérdezni, meddig leszel itthon.

— Meddig? Tiz napig, de lesz abból több is, mindent megteszünk, hogy itthon maradjak, *csak béke lenne már!*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dr. Barabás Zoltánt, egykor cs. és kir. főorvost Przemysl-ből, a ki közelebről a signum laudis mellett a koronás arany érdemkeresztet a katonai kitüntetést a kardokkal megkapta: a belügyminiszter kinevezte a kolozsvári gyermekmenhely *igazgató-főorvosává.* Kolozsvár egy kiváló gyermekgyógyászt nyert benne. Gratulálunk!

Dr. Nyiredy Jenő. Örömmel irjuk föl ezt a nevet, mert csak szépet és jót mondhatunk róla, a kiváló gazdasági szakemberről. Dr. Nyiredyt néhai kedves tanárunk testvérét a király királyi tanácsosi cimmel tüntette ki „a gazdasági felsőoktatás terén kifejtett eredményes müködése elismeréséül." Fogadja meleg üdvözletünket.

4-ik tábori lelkészünk. A hadvezetőség *Kovács* Lajos brassói lelkészt kinevezte ugyanoda tábori lelkészé.

Székely hadiárvák otthona Tordán. Az ipari oktatás és a székely mentés két nagy érdeke találkozik abban a tervben, amely Tordán a régi gymnasium épületét iparos tanulókkal akarja benépesitni. Lagunkban már többször esett szó róla. A Pap Domokos tanár cikkére emlékezünk. Most az *Aranyosvidék* lelkes vezető cikkben sürgeti. Az előkészitő munka folyamatban van s reméljük, hogy sem felekezeti, sem másféle kicsinyes akadályok nem fogják lehetetlenné tenni a megvalósulást.

Dr. Kenessey Béla ref. püspök élete 60-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt jan. 8-án. A kitünő férfit, a jeles egyházfőt, a vallás buzgó apostolát, a nemes gondolkozásu embert általános mély részvét kisérte sirjába. Az unitárius egyház K. Tanácsa jegyzőkönyvében kifejezte részvétét s a püspök vezetése alatt küldöttséggel. Nagy Károly egyh. főjegyző lett utóda.

Geréb Sándor nyug. unitárius lelkész elhunyt Székelykereszturt f. évi jan. 31-én élete 78-ik évében hosszas gyengélkedés után elhunyt. Székelykereszturt kezdette pályafutását, mint gymn. tanitó, azután Boldogfalván paposkodott csendben, buzgalommal és hüséggel. Gyermekei, közöttük fiatfalvi lelkészünk gyászolja a szeretett és becsült öreg családfőt. Boldogfalván kivánt pihenni s ott helyezték örök nyugalomra.

Gvida Béla esperest egyháza és köre 30 éves papsága alkalmából melegen ünnepelte.

Iparra kell küldeni az ügyes és tanulni szerető gyermekeket. Az iparnak óriás jövője lesz hazánkban. Az ipar vagyonosodást birtosit és jó kenyeret ad. Szerkesztőségünk szivesen segédkezik az elhelyezés dolgában. Két polgárit vagy két gymnáziumot végzett tanulóknak ajánlani kell ezt a pályát.

Szép tettről emlékezünk meg. Egy falusi olvasónk visszaküldötte a lapot, mert a modja, nem engedi, hogy az 5 kor.-át megfizesse. Ezt megtudta az ifju tanitónő G. I. és az összeget azonnal beküldötte. Irja: Értesültem arról, hogy Zs.-nek nincs miből előfizessen. Azért kérem az előfizetési dijat az ő nevében tőlem elfogadni és részére a mi kedves lapunkat tovább is küldeni szíveskedjék. Minden ékes szólásnál szebben beszél a tett.

Szépen haladunk a 200 felé. Torockóról kaptuk az első kedves uj évi örökös alapitványt. Czupor Ferenc és neje Mihácsa Borbára „*Czupor* Miklós felejthetetlen kedves gyermekünk hősi halálának emlékére, szomoru szivvel és kedvetlen érzésekkel áthatva adjuk.“ **186.**

184-ik. Józan esperes irja: a budapesi unitárius egyházközség dec. 20-án tartott közgyülésében 100 kor. szavazott meg az édes anyának, a Dávid F. Egyletnek alapitó dij fejében. Még egy kellemes meglepetés. Mélt. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Teréz urnő szintén alapitó tag óhajt lenni. Egy száz kor. hadi kötvényt adott át. Szerencsésen megérkezett **(187),** nagyon köszönjük.

A 188-ik alapitványt *Faluvégi* Áron pénzügyi tanácsos küldötte be. Irja: A D. F. E. örökbe fogadott tagja óhajtván lenni,

a beiktatási díjat ezennel megküldöm. Nem én vagyok az utolsó, utánam még — ugy hiszem és remélem, sokan fognak jöni. Vártam, a vagyonos osztály járjon elől követendő jó példával — de a 74-esek közül eddig még csak a te nevedet és a Danielét láttam a sorban. Én vagyok a 3-ik és igy tres faciunt collegium." E hivóra megindul talán a többi is. Sokan vannak a hivatalosok!

189-ik lett a szentgerinci *unitárius nők szövetsége. A Nők Világa* rovatunkban a „megszivlelésre méltó" tudósitás. Ahol akarat van mod is van.

A **190-ikot** Sándor Géza lelkész foglalta el, mert bár nehéz az élet, nem akart elmaradni az uj évi jelentkezőktől. Tudomásunk van arról, hogy lelkészeink közül sokan készülnek hasonló lépésre. Szivesen látjuk és várjuk.

191-ik lett egyletünknek régi alapitója dr. Hajos Béla ny. miniszteri tanácsos. Első alapitványát kiegészitette 140 kor.-ra. Második kedves elnökünk Hajós János méltó fiától, örömmel fogadjuk az adományt.

192—193—194. Mind, amellett is, hogy minden héten kapunk kedves megnyilatkozást, a mai nagyon meglepett, mert egyszerre 400 koronát s abban 3 alapitványt kaptunk *Bacsilla Sándor* birtokos urtól Aradmegyéből Aradkövi községből. Levele igy szól: Kedves hitrokon! Mint szerény vallásunk még szerényebb tagja, én is örömmel teszek eleget vallási kötelességemnek, midön kis családommal a D. F. E. alapitói sorába óhajtok lépni. Teszem ezt annál is inkább, mert tudom, hogy ez által hitünk tovább fejlesztéséhez én is hozzájárulhatok.

A mai postával egyidejüleg küldök 400 kor. alapitói dijként: Bacsilla Sándor 100 kor., Bacsilla Sándorné sz. Strifler Erzsi 100 kor., Bacsilla Balambér kis fiam 100 kor., Unitárius Közlöny 1918-ra 20 kor., Unitárius Nőkszövetsége 1918-ra 20 kor. Egy unitár. gymn. szorgalmas és törekvő szegénysorsu tanuló jutalmazására 60 kor. Isten dicsősége és hitelődeink munka- és áldozatkészsége legyen vezércsillagunk! Ugy legyen!

195-ik helyre egy olyan papnak nevét iktatjuk be, akitől valóban nem vártunk alapitványt, mert jól tudtuk, hogy terhes családja van. De lám dr. *Pázsint* Mihály alsó-szentmihályi lelkész a 100 kor. be is fizette: elhunyt neje és fia Pista emlékére. Szolgáljon vigasztalására ez az áldozat.

196. a bágyoni unitárius nők szövetsége. Egy óvónő, Kis Juliska ezelőtt nehány évvel elhatározta, hogy a bágyoni nőket hasznos és jó munkába vezeti be. Megalakitotta az unitárius nők szövetségét s azóta sok szép dolgot miveltek. Ilyen ez is.

197—198. a bágyoni nők dicséretét emeli, tanitónéjok Csongvay Dénesné, Csép Vilma, aki szives volt belépni örökös alapitóink közé,

a kedves katona férje Csép Dénes áll. tanitó főhadnagy és a maga nevében.

199—200. A Brassai bácsi nagy lelke vissza-vissza jár közénk. Bizonysága öccse Albert Iván kir. müszaki főtanácsos tudósitása: Mint a D. F. E. főtitkárának van szerencsém bejelenteni, hogy dr. Albert Anna tanár, dr. Albert Margit orvos az egylet alapi tó tagjai sorába óhajtanak lépni, akik ha szorosan véve szeretett egyházunknak nem is tagjai, de magokat mégis mint a főalapitó Brassai bácsi oldalági leszármazói, Albert János unokái és Albert Ilka hugai, erre ösztönözve érezték. Ezért az igazán szép és lekötelező tettökért fogadják a D. F. E. meleg köszönetét!

Harmadik sorozat. A kislelkűek kételkedni tudtak a D. F. E. jövője felől. A hivők és az erős szivüek pedig cselekedtek. Az eredmény? Az, hogy az 1918-ik esztendő februáriussa 7-ik napján beléptünk a harmadik százba. És hogy? Ugy, hogy majdnem egy napon három buzgó tag sietett lefoglalni a 200-ik helyet. A nagy Brassai huga lett a szerencsés. Másodiknak jelentkezett egyházunk buzgó pénztárnoka, Hadházy Sándor utján Szinte Sándor tanitó és Józan Miklós esperes utján özv. Rend Domokosné u nő férje emlékére. Legyen meg az az örömük, hogy uj sorozatot kezdhetnek. **201.** Hadházy József és felesége Kele Ida emléke. **202.** Hadházy Sándor pénztárnok. **203.** Szinte Sándor és felesége Hadházy Janka. **204.** Rend Domokos emléke. 205. Ferenczy Lajos Felsőrákos, a jó öreg tanitómester és családfő, a D. F. E. mindig hü pártolója, nem maradhatott ki alapitóink közül. Isten éltesse.

206-ik alapitványunk megható emlékalapitvány Tövisről: Béla József és neje Debreczy Etelka elhalt fiaik István és Ferenc emlékére. Olajcsepp a sajgó sebekre!

Konfirmációi emlék könyvünket a t. lelkész urak figyelmébe ajánljuk. A megrendeléseket jó előre kérjük. Egy pld. ára 50 fillér kemény kötésben.

Abásfalvi özv. László Pálnéról, (megh 1917. nov. 22.) az igazi, vallásos székely asszony mintaképéről emlékezünk, ki életét ugy élte, hogy abból bárki tanulságot merithet. Szelid lelkü férjével egyetértve négy fiából hármat tanittatott s negyediket az ősi házban gazdának nevelte. Mikor az első fiut: Domokost szárnyára bocsáthatta, ezzel ketten tanitották a másodikat: Jánost; azután a két nagyobb fiuval a harmadikat: Gyulát s végül a fiuk segitségével a leányt: Annát. Szinte példátlan kitartással viselte a tanittatás nehézségeit s talán meg se birja, ha a küzdelemnél ezerszerte nagyobb nem lett volna Istenben való hite. Gyermekei mind hü fiai egyházunknak s különösen Gyula, kőhalmi ig. tanitó, az ottani leányegyháznak lelkes szervezője s ma is buzgó apostola. Leánya az egyszerüség, háziasság mintaképe. Élte utolsó éveiben ezekben

s unokáiban gyönyörködött, akik versenyeztek a vele való jó bánásmódban. Sokat olvasott s egyházunknak minden mozzanata érdekelte. Minden unitárius összejövetelen jelen volt s helyeselt minden nemes törekvést. Az Unitárius Közlönynek hü olvasója volt s különösen kedvelte népies irányu részét. Gyermekeinek, unokáinak s nekünk, ismerőseinek is megmutatta, hogyan kell egyszerü sorsban is, lelkünket gazdagitani. Adjon Isten sok ilyen unitárius székely asszonyt. *(Pálos.)*

Az egylet pénztárába 1917. december 29-től 1918. február 5-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Győrke Lajosné Kolozsvár 918-ra, Barabás Sándor Tövis 1917-re, Kolozsvári Pál Mikes 917—918-ra, Mészáros István Torockószentgyörgy, Unitárius Egyházközség Orosháza 917-re, Tobis Simonné Marosujvár 917—918-ra, Ifj. Csekme Ferencné Asszonynépe 918-ra, Gál Elekné Marosvásárhely 916—918-ra, Pap Pál Kobátfalva 917-re, Lőrinci Domokos Csekefalva 918 ra (4 kor.) Benedek Sándor Brassó, Kovács Kálmán Kolozsvár 918-ra, Kelemen Gábor Temesvár 910—917-re, özv. Borsos Imréné 917—918-ra, Sárdi Lőrinc Kolozsvár 918-ra, Bálint István Füzesgyarmat 916—917-re, Csák János 918-ra, Szinte Sándor Désfalva, Sigmond Lajos Kökös 917—918-ra, Unitárius Teologiai Akadémia Kolozsvár, Izsák Lajos Rava, Graef Antalné Kolozsvár, özv. Zádorné Konc Ilka Csigmó, özv. Kiss Mózesné Kökös, özv. Farkas Józsefné Kolozsvár, dr. Székely Ferenc, dr. Székely Aladár Budapest, Gyöngyösi Béla Magyarzsákod 918-ra, Mátéfi Andrásné Szentábrahám 912—918-ra, Unitárius Főgimnázium Önképzőköre Székelykeresztur 916—918-ra, Elekes Jánosné Siménfalva 914—918-ra, Lőrinci János Segesvár, Cseh Gábor Alör, Székely Mihály Máramaros sziget, Dénes Márton Kapjon, Máté Sándor Kolozsnagyida, Kriza Ágnes, Molnár Jenö Budapest, Csegezy Márton Beszterce, Cseh Kálmán Zilah, Röszner Valéria Nagybánya, Weress Ferenc Felsőtök, Somkereki Elek Szék, Zsakó Mihály Torockó, Májay Béla Wien, özv. Pálfi Jánosné Csegez, Botár János Sz.-Torockó, Hegedüs Mihály Prázsmár, Dézsi Dénes Aranyosrákos, Merész Józsefné, Márkovics Jánosné Fogaras, Barabás Ilona Gyalár, Dimény Zsigmond Vecsés, Göcze Irén Sinfalva, Ferenczi Lajos Felsőrákos 918-ra, Szatmáry Miklós Székelykeresztur, Zsigmond Lőrinc Budapest 917—918-ra, Kuti Márton Szentgerice 913—917-re, özv. dr. Boér Jenőnő Budapest 910—917-re, Péterfi Mózes Kissolymos 916—917-re, Pecz Samu Budapest 910—917-re, Kiss Irén, Kiss Jolán Erzsébetfalva 913—916-ra, özv. Rend Domokosné Adony 917—918-ra, Kronberger-féle faipar Budapest 910—917-re, Szénásy Ferencné Dés 917—918-ra, Duret Cecile Budapest 910—917-re, Székely Mózes Déva 918—919-re, Benkő János Segesvár, Kádár Lajos Uzon, Faluvégi Gergely Csókfalva, H. Pap Andrásné, Csikvárdotfalva, Csiki

Elek Dés, Hegedüs Gyuláné Diód, Binder Laura Kolozsvár 1918-ra, András Zsigmondné Firtosváralja 917-re, Csongvai József Sinfalva, Pek Emil Ágost Budapest, Elekes Mózes Prázsmár, Gyöngyösy Gábor Bágyon, özv. Nagy Lőrincné Körmöcb., Tób Zsigmond Ny.-r., Szatmári Miklós Cegléd, dr. Hatala Péter M.-V., Szabó Albert Csombord, Szabó Lajos Szentgerice, Iszlai Albert László Gyula Kolozsvár 918-ra, Gábor Mihály Alsójára 917—918-ra, Barabás Ilona Gyalár, Csiki Elek Dés 917-re, Zsigmond Ferenc Sinfalva 918-ra.

Alapitói dijban fizettek: Andrássy Árpád Brassó, ifj. Farkas Albertné, Boros Irén Magyarrégen 100—100 k.-t.; K. Nagy Miklós, Székely János Kolozsvár 20—20 k.-t.; dr. Hincz György Kolozsvár, Székely János Torda, Czupor Ferenc Torockó, Keresztesi Dénesné Szentgerice, Pauspertl Károlyné Budapest 100—100 kor., Pap Gyula Szentháromság 25 kor., Sándor Géza Siménfalva 20 kor., dr. Pázsint Mihály Alsószentmihály elhunyt neje és fia Pista emlékére 100 kor., Faluvégi Áron Budapest, Bacsilla Sándor, Bacsilla Sándorné, Bacsilla Balambér Aradkövi, dr. Hajós Béla Budapest, Béla József és neje Debretzy Etelka Tövis elhalt fiaik István és Ferenc emlékére, Bágyoni Unitárius Nők Szövetsége, Csongvay Dénesné Bágyon, Ferenczi Lajos Felsőrákos 100—100 kor., Raffay András Abrudkerpenyes kiegészitésül 60 kor., Kovács József Kolozsvár 20 kor.

A küküllőköri fiókegylet pénztárába fizettek: Kiss Sándor Dicsőszentmárton 1904—1915. Szabó István 1917-re.

Ajándékoztak: az egylet perselyébe Tóbis Simonné Marosujvár 4 kor., az U. K. céljaira Sárdi Lőrinc Kolozsvár koszoru megváltás cimen 10 kor.. br. P. Horváth Kálmán 40 kor., Binder Laura Kolozsvár 20 kor., Szénásy Ferencné Dés 5 kor., Bacsilla Sándor Aradkövi 20 kor., dr. Hajós Béla Budapest 20 kor., az Unitárius Nők Szövetsége céljaira Bacsilla Sándor Aradkövi 20 kor. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1918. február 5-én. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Szerkesztői izenetek.

Pálos Á. Nem ugyan a „góc alá" hanem a tűzhely mellé iktdtjuk a bucsuztatót, akkor, amikor dőszerüsége következik. Most köszönjük a Linkát, akit azonban sajnos csak a márciusiban mutathatunk be. Hozzá jobban illik a rügyfakadás. Üdvözlet. — **Mindenkitől** szives türelmet kérünk, mert a lap kinyomása és szétküldése a munkáshiánya miatt, rendkivül nehéz és bizonytalan. A kiadóval is baj történt. Legnagyobb baj, hogy több száz régi olvasó 3—6 esztendeje nem fizetett. Ezektől a küldést be kellett szüntetni, ami nem kis munka. Legyen szabad csodálkoznunk, hogy számos ember elfogadta, olvasta is a lapot, de a fizetésről megfeledkezett. — **Érdeklődőnek.** Már korábban is megirtuk volt, hogy az unitárius egyházközségekben mindenütt olvassák az Unitárius Közlönyt. de a kisebbek között csak egyről tudjuk, hogy 16 rendes fizető olvasója van. Az összes lélekszám 300. Ha ilyen arányban érdeklődnének a nagyobbak is, könnyü dolga lenne az Egyletnek, de régi dolog, hogy nem a lélekszám, hanem a *lélek müködik.* — **Örökös alapitóink** száma túl van a 210-en.

XXI. évf. Kolozsvár, 1918. márc. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.
FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Ünnepeljünk!..... 33
Tudnivalók az unitárius vallásról.. 33
„Hadi érettek"-hez. Ürmösi Károlyné. 34
Nők Világa. Perczelné Kozma Flóra. 35
A magyar katona. Irta: Eisner Bubna Vilmos..... 36
Egy szép leány. Nagy Albert..... 37
A mi katonáink. József L. 37
Tüzhely mellett. Pálós Ákos 41
Egyházi és iskolai mozgalmak 45
Szerkesztői izenetek..... 48

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem
női imádságos könyv uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.
Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Györgyi Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálf.-lvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163 Bágyoni unitárius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanitó és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4(0 kor.
173 Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkővi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Budapest 150 kor.

(Folytatjuk.)

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 március 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Ünnepeljünk!

Ünnepeljük az ébredő hit ünnepét. Ünnepeljük a reménység rügyfakadását. Ünnepeljük a tavasz első virágát: a keleti békét.

Hosszu tél volt. Sok kínt és gyötrelmet mért ránk. Még mindig rengeteg jégtorlaszok állják utját a népek barátságos kézszoritásának. Még mindig fenyeget kardjával a nyugati ellenség. Nem tudnak nyugvó pontra jutni, mert ők leakarják verni a németet s velök együtt minket is.

Hej pedig elég volna már a Golgotha járás! Elég ártatlan vérét áldozta föl az ember.

Ha keresztények volnának a vezérek és az uszitók, nem pedig hitvány farizeusok és képmutatók, akkor elfogadnák a békejobbot.

Igy már tovább kell menni Ponciustól Pilátusig és rajtok fog száradni az átok, melyet az ártatlanok vére kiált rájok.

Soha ily hosszu nagypéntek, de talán most következik az igazi, a tartós, a nagy feltámadás, a mely örök békét fog jelenteni.

Tudnivalók az unitárius vallásról.

E vallás tanitható.

Az unitárius vallás a legbensőbb egyéni meggyőződés egy személyes Isten létezéséről. A hivő ezzel a meggyőződéssel él, dolgozik. Hiszen az isteni jóságban és szeretetben, tehát bármily nehéz próbára is teszi az élet, hiszi, hogy az isteni szeretet vele van, hiszi, hogy Isten jóságos keze védi, oltalmazza és segiti.

A hivő bármily életkorban is gyermeknek érezi magát az isteni atya kezében, tehát engedelmeskedik annak a parancsnak, melyet Isten a lelkiismeret utján ad tudtára.

Az unitárius vallás első helyen a hit és érzés vallása, azután a tudásé. Tudjuk, hogy Isten van, tudjuk, hogy minden Istentől van, tudjuk, hogy sem az élet, sem a munka Isten akarata nélkül nem maradhat fönn és nem haladhat előre. Isten gondoskodik a maga akarata megvalósításáról. Ez az isteni akarat — megvalósitás történik minden emberben, de eltévelyedik, megromlik sokakban, ellenben nagy és tökéletes sikert ér el némelyekben. Legtökéletesebbet Jézusban, a kinek élete, szavai, cselekedetei mind erről tanuskodnak és tanitnak. Ezt a tanitást a Jézus követői, a hivatalosok és a választottak végezik tanitványaik között.

Az unitárius egyház ugy intézkedik, hogy a 12 éven felüli gyermekeket a lelkipásztor oktassa a vallásra és erkölcsre s azután *konfirmálja*. Ennél szebb és hatékonyabb munka alig képzelhető. Most az uj helyzet hatása alatt olyan fegyelmeztetést és kioktatást is kell nyujtani a serdülő ifjuságnak, amire a háboru utáni életben támaszkodhassanak.

„Hadi érettek"-hez.

Fiuk! Ti oly korán férfivá váltok,
Hogy ifjak is csak alig voltatok ..
Anyátok előtt életről-halálról
Nevető arccal ó ne szóljatok!....
Mit tudjátok Ti azt, mi fáj a fának
Ha virágját fagy korán elveszi?....
S mért ül harmatkönny reggel a rózsafán,
Ha bimbaját a nap elperzseli?

Ó értsétek meg, ha áldó mosollyal
Bús anyák szeme reátok tekint,
Szent bánatukban mater dolorosák
Kik mosolyogva hordozzák a kint.
Ó értsétek meg áldó mosolyukból:
Fáj, hogy korán kell elviritsatok,
Hogy nem lehettek többé „még gyermekek,"
Ti nyárba oltott, drága tavaszok!..

Ürmösi Károlyné.

Nők világa.

Válasz Ürmösi Károlynénak.

Nagytiszteletü Asszonyom!

Hálás szivvel vettem tudomásul azon óhaját, hogy ismét küldjek időnként közleményeket a Nők Világa számára. Már ebben a számban akartam feleletül egy rövid cikket irni, de közbe jött egy olyan halaszthatatlan sürgős munka, mely legjobb akaratom mellett is megakadályozott szándékomban. De igérem, hogy amint egy kissé több időm lesz, talán épen a közbe jött dolognak célját és rendeltetését fogom szives engedelmükkel ismertetni. Nagyon köszönöm, hogy néha gondolnak rám, sőt irásaimra is szivesen pillantanak vissza.

Ha esetleg csakugyan — amint kedves Nagytiszteletü Asszonyom állitja — itt-ott jó hatást tett e szomoru világban egy-egy gondolatom, az nem csak az én gyakran félreértett irásaim számára képez egy kis elégtételt, hanem első sorban az Önök meleg lelkének elnéző, *megértő* és a vigasztaló gondolatokra *reagáló* voltát bizonyitja legjobban. Az nap, midőn kezeimhez jutott Nagytiszteletü Asszonyom nyilt levele, a véletlen ugy hozta magával, hogy épen egy olyan előadást kellett végig hallgatnom, mely szinte megadta a feleletet kedves soraira. Az előadás azt fejtegette, hogy ha valakire erős hatással van egy másik ember müve, legyen az akár irodalmi, akár müvészeti vagy a léleknek bármilyen produktuma, ez a megértés, reagálás, jobban mondva befogadó képesség, *testvér lélekről*, sőt valóságos *munkatársról* tesz tanuságot! Mert csakis rokongondolatokkal, rokon vonásokkal és érzelmekkel ellátott lélekből vagyunk képesek, akár irásainkkal, (zenénkkel) vagy festményeinkkel, megértést és rokonszenvet kiváltani.

Mikor én ezt a mélyen járó magyarázatot könnyes szemmel végig hallgattam, nem csak azt a gondolatot élveztem, hogy hát mi szegény, sokszor kigunyolt asszonyok is ilyenformán *munkatársai* lehetünk a világtörténelem és korunk nagy embereinek, de egyuttal rögtön tisztában voltam azzal is, hogy tulajdonképen *mi* köt bennünket — egyformán szerény, de lelkes asszonyokat — kor és távolság dacára oly szorosan össze?! Csakis az egyforma rokonérzés és testvéries lélek. Az egyik leirja gondolatait, lelkének vivódásait, esetleg a forrást, honnét a vigaszt közösen merithetjük; a másik pedig nem sokat kritizál, hanem rögtön *átérzi, megérti*, sőt továbbitja a mondottakat.

Ha tehát Isten megsegit és egészségem engedi, szivesen felveszem ismét a tollat, hogy kedves munkatársaim számára, kik

nemcsak a megértés, de a közös irás és dolgozás folytán is valóban munkatársaim, egyetmást megirjak.

Őszinte, igaz tisztelettel és szeretettel

Budapest, 1918. febr. 20.

Perczelné Kozma Flóra.

A magyar katona.

Irta: ***Eisner Bubna Vilmos*** ezredes, a sajtóhadiszállás parancsnoka.

Szilárd jellem, kitartás, hazaszeretet — legnemesebb alakjában — odaadás a kiprókált vezetéshez, bizalom Istenéhez, királyához és hazájához, de bizalma önmagához is, ezek az igazán jellemző vonásai a magyar harcosnak. A városnak népe, az itt felsorolt jellegzetes tulajdonságokat tekintve, alig maradt el a magyar paraszt mögött, hisz őt is ugyanezek az érzelmek hevitették, habár külső tekintetre a városi nép egyrésze valamivel élénkebbnek látszott.

Akit az a kitüntetés ért, hogy láthatta: mint küzdöttek a magyar hős fiai Galiciában, a Kárpátok erdőségeiben és a sziklás Doberdón, egy vérbeli királyi herceg vezetése alatt és megfigyelhette öntudatos, áldozatkész és diadalbiztos tetteiket, aki tudja, mint énekelték el a himnuszt örömkönnyek közt, midőn kiverték az ellenséget az édes hazai rögről, az önkénytelenül meghajolt ennek a nemzetnek lelkiereje s nagysága előtt.

A magyarok példája a többiekre gyujtólag hatott és ugy a támadásban, mint a védelemben követésre serkentette őket.

A nyugalom és meggondoltság, a belső egyensuly, soha el sem hagyták a magyar katonát, sem a legszebb, sem pedig a legkeményebb napokon: lovagias jelleme folytán a megsebesült és fegyvertelen ellenfélben a kötelességtudás áldozatát tisztelte és nem egyszer jó szivvel megosztotta kenyerét a muszkával. Csak az olaszt nem szivelte, hisz benne látta egyenes magyar lelke a hütlenség és árulás ősi példányát.

Ilyen kis vonások együttesen adják a magyar katona valódi képét, melyet az egész külföldön nem ismertek eddig igazában.

Azok a tulajdonságok azonban, amelyek jellemzik s kitüntetik a magyar vitézt, az erő, egyenes jelleme, nyiltság, kitartás, hazaszeretet, királyhüség, lovagiasság és emberiesség legértékesebb kincsét képezik a magyar nemzetnek, s ezt a drága kincset megtartani, ez lesz a jövendő nemzedék leggyönyörübb feladata.

Egy szép leány.

Egy szép és mosolygó leány
Érkezik nemsokára.
Csak azt várja, hogy kész legyen
Ünneplő uj ruhája.

A ruhája szine ***zöld*** lesz,
Harmat-gyöngyökkel telve,
S szivében belefoglalva
Ég s föld minden szerelme.

E szép leányhoz intézem
Esdő szavam, kérésem,
Bizva ez alkalommal is —
Jósága erejében.

Ne feledd, hogy a mikor jössz,
Hozz tenger sok virágot,
És hints be azzal mindenütt
Kopárt és pusztaságot.

Hozz az erdőnek ujulást,
Bus hervatag már régen;
Hisz gyönyört nem találhat még
A madár énekében.

A vesztett remény helyett hozz
Más uj reményt, bizalmat,
Hogy a kétség közt hánykodó
Nyerhessen nyugodalmat.

Hozz édes álmot, amilyent
Csak angyal szó magának,
Mikor kigyulnak csillagi
A holdas éjszakának.

S hozz ***végleges győzedelmet***
A magyar fegyvereknek,
És vesztett csatát, leverést
A rut ellenségeknek....

Hogy fölválthassa már a fény
A setétet, az árnyat:
Jöjj ég szülötte — ***szép tavasz!***
Rég sovárgunk utánad.

Nagy Albert.

A mi katonáink.

Laborfalvi Berde Gábor 62. gy.-e. beli századost a király *rangsoron kivül,* az ellenséggel szemben vitéz magatartása és kitünő szolgálata elismeréseül őrnagygyá léptette elő. Nagy örömmel jegyezzük föl a Berde név ez ujabb dicsőségét.

Kilyén Károly (Ikland) a harctéren szerzett betegségében hősi halált halt 1917. jan. 27-én Rózsahegyen. Övéi hazaszállitották és a község nagy részvéte mellett 1918. jan. 14-én eltemették Iklandon. Emberbecsülő és vitéz katona volt. Végrendeletében 1000 kor. alapitványt tett. Temetésén a 70-ik honv. hadosztály katonái egy derék vitézt megillető diszlövést adtak.

Hajós Gyula, jogtudor, kir. birósági jegyző, a háboru kitörése óta a 3-dik tiroli császár vadász-ezred kötelékében folyton harctéri szolgálatot teljesit. Mint önkéntes 1913. októberben bevonult, 1914. aug. elején a harctérre ment mint káplár s azóta volt 2-szer az orosz fronton, részt vett a 2-dik szerb offenzivában, azután folyton az olasz fronton szolgált. Részt vett az első olasz offenzivában, azután ott sulyosan megsebesült, hogy életéért kellet aggodni. 8 hónapig volt kórházban s most ujra önként jelentkezett. Az erdélyi frontra küldték csak a napokban. Jelenleg főhadnagy, elnyerte az

ezüst vitézségi érmet, a bronz- és ezüst Sign.-Laudisat a kardokkal és a Károly keresztet. A Hajós családnak egyetlen fiu tagja. Isten óvja és tartsa meg hazájának, egyházának.

Sepsiszentgyörgyi katonák. (Folyt.)

1241. **Benedek Ferenc** mészárosmester, a 24. honv.-gy. ezredben őrmester. Hadba vonult 1914. aug. 1-én, állandóan Galiciában szolgál az élelmezésnél.

1242. **Bodor Károly** szijgyártómester. Mint közlegény a 29. népfölkelő gy.-ezredben 1914. aug. 1-től kezdve Galiciában több ütközetben vett részt. 1915-ben nyakán keléssel beteg lett, gyógyulása után az olasz harctérre került, ahol 1916. elején gránátszilánktól sulyos sérülést szenvedett, melynek következtében egyik ausztriai kórházban meghalt. Özvegy édes anyja és két kiskoru gyermeke gyászolja.

1243. **Both Dávid** magántisztviselő, őrmester a 2. közös gy.-ezredben. 1914. aug. havában a galiciai harctérre vitték, ott a visszavonuláskor okt. 30-án megsebesült. Felgyógyulása után ujból harctérre ment, előbb Galiciába, majd Oroszlengyelországba, több ütközetben vett részt s vitéz magatartásáért *bronz- és ezüst vitézségi érmet* kapott. 1917.-ben betegség miatt tartósan szabadságolták.

1244. **Darkó Gábor** kolozsvári főgimnáziumunk volt növendéke, tizedes 2. gy.-ezredben. A tisztivizsga letétele után Prágából a harctérre vezényelték s jelenleg is ott van.

1245. **Gyöngyösi Károly** tanfelügyelőséghez berendelt áll. tanitó. A háboru kitörésekor a 24. honv. gy.-ezredhez vonult be Kézdivásárhelyre s onnan Brassóba, honnan 1914. szept. 18-án, mint létszám fölöttit szabadságolták. 1915. január havában a létszámfölöttiek uj szemléje alkalmával irodai szolgálatra minősitették és alkalmazták, de ugyanazon év nov. 20-án, mint segédszolgálatos tanitót szabadságolták.

1246. **Ifj. Gyöngyösi Károly** az előbbinek fia, felső keresk. isk. tanuló. 1916. május havában vonult be, mint önkéntes katonának. Kiképeztetése és a tiszti vizsga után azonnal harctéri szolgálatra jelentkezett. Galiciába vitték 1916. dec. 24., azóta állandóan ott a fronton van, részt vett az utóbbi nagy harcokban. Most hadapródjelölt őrmester.

1247. **Imre Albert** cipészmester, közkatona a 2. közös gy.-ezredben. Mint idősebb népfölkelő 1915. husvét másodnapján éppen akkor kapta a hadba hivót, mikor az urvacsorai szolgálatnál, mint unitárius egyházközségi gondnok a lelkésznek a segédkezést elvégezte. Egy év után Galiciába onnan Szerbiába a megszállott területekre, majd az olasz harctérre vezényelték. Itt több ütközetben s ujabban a nagy áttörésben is részt vett.

1248. **Imre József** asztalos, az előbbinek testvére, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. 1914. aug. havától hadban van. Kezdetben hosszasabban Galiciában harcolt, majd a predeáli csendőrkirendeltséghez került s itt az oláh betöréskor eltünt.

1249. **Jakab Tibor dr.** ügyvédjelölt, hadnagy a 24. honv. gy.-ezredben. A háboru kitörése óta katona. Galiciában számtalan ütközetben vett részt. Scrapnell lövéstől lábain és vállán sebesült. Nehány kitüntetésben részesült. 1916. óta tüdőcsucshurut miatt gyógykezelés alatt van.

1250. **Kiss József** asztalosmester, tizedes a 24. honv. gy.-ezredben. 1914. aug. és szept. havában Galiciában harcolt, szept. 14-én egy ütközetben egyik társa balkezét véletlenül megszurta, mely sebbel huzamosan gyógykezelték. Gyógyulása után előbb ujból Galiciába ment, majd a predeáli csendőr kirendeltséghez került, hol az oláh betöréskor eltünt. Halála nem bizonyos.

1251. **Kiss Károly** timár, az előbbinek testvére, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. A háboru kezdete óta állandóan katona. 1916.-ig rövid gyomorbetegsége idejét leszámitva állandóan Galiciában harcolt, több ütközetben vett részt. 1916. óta a csendőrkirendeltségnél van.

1252. **Koródi Ferenc** mészáros mester, őrmester a 2. közös gy.-ezredben. 1914 aug. 1-től 1916. junius haváig Galiciában az élelmezésnél volt. Ekkor tüzvonalba állitották, vitézségeért ezüst érdemkeresztet kapott, majd hosszasan Oroszlengyelországban szolgált, hol 1916. aug. havában lábán sulyosan sebesült. Egyik budapesti kórházban ápolták 1917. szept. haváig s akkor mint szolgálatképtelent tartósan szabadságolták.

1253. **Kovács Sándor** joghallgató, hadnagy a 7. honv. tüzérezrednél. A háboru kitörésekor önkéntesi évét szolgálta, 1915. junius havában Galiciába vezényelték, vitézségeért kis ezüst érmet, majd signum-laudist kapott. 1917. eleje óta tüdőcsucshurut miatt gyógykezelés alatt van.

1254. **Kiss Árpád dr.** ügyvéd hadapród a 2. közös gy.-ezredben. Prágában végezte a tiszti iskolát s azután mint birtokost bizonytalan időre szabadságolták. Azóta Sepsiszentkirályon szorgalmasan gazdálkodik.

1255. **Köntés Ferenc** timár-mester, közlegény a 2. közös gy.-ezredben. 1916 junius 29-én vonult be Prágába, hosszasan betegeskedett, gyógyulása és kiképzése után, mint munkást bőrgyárba osztották be s ma is ott szolgál.

1256. **Ifj. Köntés Ferenc** okl. tanitó, az előbbinek fia, zászlós a 24. honv. gy.-ezredben. A tiszti iskola végzése után 1916. márc. havában Galiciába vezényeltetett, onnan tanképesitő tételére sza-

badságoltatott, majd visszament s a baranovicsi áttörésnél orosz fogságba esett.

1257. **Kovács György** vendéglős, tüzmester a 7. honvéd tüzérségnél. Mint idősebb népfölkelő 1915-ben vonult be, azóta állandóan Galiciában van s több ütközetben vett részt.

1258. **Krommer Pál** dohánygyári kertész, közlegény a 2. gy. ezredben. 1914. aug óta állandóan harctéren van.

1259. **Kiss Mózes** dohánygyári alkalmazott, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. Idősebb népfölkelő s mint ilyen 1916-ban vonult be. Kiképzése óta állandóan a galiciai harctéren van.

1260. **Köntés Kálmán** kereskedő-segéd, közlegény a 2. gy.-ezredben. 1916. junius havában, mint 18 éves ifju vonult be Prágába, kiképzése után Galiciában teljesit fegyveres szolgálatot. Szembetegsége miatt többször volt rövid időre szabadságolva.

1261. **Lőfi Gyula** kereskedő, őrmester a 24. honv. gy.-ezredben. Az 1914. évi mozgositáskor bevonult, Galiciába vitték, hol több ütközetben vett részt, ugy a mieink támadása, mint visszavonulása idején. 1915-ben Barcsarozsnyora rendeltetett vissza, hol hosszabb időn át ujonc kiképzéssel foglalkozott. Majd ismét a galiciai harctérre került, hol vérhast kapott s emiatt kórházi ápolásra rendelték. Gyógyulása után rövid látása miatt többször volt felülvizsgálaton, mig aztán mindennemü katonai szolgálatra alkalmatlannak nyilvánitották.

1262. **Miklós József** földmives, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. Az első naptól kezdve, leszámitva rövid betegségét és egyszeri sebesülése után kórházban ápoltatását, állandóan a galiciai harctéren van.

1263. **Nagy Árpád** zászlós a 24. honv. gy.-ezredben. Mint VIII. gimn. o. t. vonult be 1915-ben. Kiképzése után a galiciai harctérre került, hol ügyességének és vitézségének több jelét adván, csakhamar tizedes lett. 1916. május havában szabadságot kapott s Sepsiszentgyörgyön a ref. főgimnáziumban a VII. osztályból vizsgázott. Ezután ujra Galiciába ment, nemsokára hadapród őrsmester lett. 1917. máj. havában ujból szabadságot kapott s julius havában a VIII. g. o. tantárgyaiból vizsgázott és érettségit tett, mely után ujra a pótzászlóaljhoz ment, hol zászlóssá léptették elő. Jelenleg Budapesten a helyőrségi kórházban van mint beteg

József Lajos
esperes-lelkész.

Tüzhely mellett.

Linkaviszi Miska.

Akár hiszik, akár nem, engem Linkaviszi Miskának hivnak. Nem a pap keresztelt annak s mégis ugy hivnak. Megfogadtam egy rossz tanácsot, hallgattam a mézes-mázos szóra s most a falu gúnyolódásának céltáblája vagyok. Hiába! A fiatal nem hiszi, hogy meleg a kása, mig meg nem égeti. Én sem hittem. Most tudom csak, hogy: „Más kárán tanul az okos.“

Tizenöt esztendős koromban árvaságra jutottam s apám tanácsa ellenére szolgálatba állottam. Szerencsére jó helyre kerültem s panaszra okom nem volt. S ha néha-néha mégis panaszra nyilt szájam, apám mindig kész volt e felettel:

„Ha gyermek vagy, otthon légy,
Otthon nem csip meg a légy.“

Gazdámnál „étel, ital, álom: e szükséges három“ meg volt s mi kell egyéb?... A világ végeig boldogan élhettem volna, ha éppen akkor haza nem kerül Pestről a szomszédunk leánya: Keringő Linka, aki kicsi korától fogva „Pestet szolgálta“ s aki éppen az én szivemet vette célba s mi türés-tagadás, szeme sugara megigézett s mire eszemre térhettem volna, már a pap előtt elmondottam: „holtomig, holtáig.“

Hogy a gazdaságot összeelegyitsük, ő is gazdámhoz szegődött szolgálni. A becsületemet hamar beszennyezte, mert egy kicsit kajtárocska volt. A falu Luciferje: Hegyi Mózsibá mondogatá is gazdámnak: „Út mellett való föld, pap-leány-feleség, cigány béres, tulok-ökör, feleséges szolga keveset hoz a konyhára“ — szomszéd! S mikor gazdám sok célozgatás után megeszöntötte, hogy feleségem nem bejáró, hanem kihordó s ezt pestörgetni kezdte, még a feleségem állott feljül s elkezdegette: „Mit nekem e „*vacak*“ falu?... hagyjuk itt e vacakot, gyerünk keresetre — Pestre!... Hej! „Pest feketére fest“ — mondám. De nem tágitott s az ostromot incselkedve folytatta:

„Ott van ám a jó világ,
Nem szúr meg ott a kert-ág,
Trágyát nem kell ott hányni,
Csak az uccán sétálni.

Kezed puha, mint a háj,
Jere velem szép Mihály;
Ha hat napot ellopunk,
Hetediken vigadunk.

Mig a világ, lesz pénzünk,
Sohasem szükösködünk;
Jácodunk a világgal —
S nem eszünk bűt kalánnal.“

Derekamat a nyájas szóra beadtam. Sorsom szekerének rúdját ő irányitotta Pest felé. Jó helyünket otthagytuk, szolgálatunk gyü-

mölcsét: a borjut, malacot, gabonát s a majorságot elkótyavetyéltük. Pillanatra mindent elkapdostak „*máskimális*“ áron. Mikor mindenünkből kipucoltuk magunkat, házunk ablakait deszkával bészegeztem. Az üres ház kongása édes anyám koporsójának döngésére emlékeztetett vissza. S mikor az állomásra vivő szekérre ültünk, szemem nem látott hulló könnyeimtől. A határ szélénél felsóhajtottam:

„Édes falum határa, itthagylak nem sokára;
Itthagyom a falumat, benne boldogságomat.“

A határ is elmaradt s nagy szomorán vonatra ültünk s nagy szaporán Pestre érkeztünk.

Az asszony — bezzeg — járatos volt Pesten. Úgy vickándozott az aszfalton, mint főtthal a tányéron. Én alig mertem lépegetni, mert a villamosok úgy futkosnak körösztül-kosul, mint a vetöllő.

Feleségem egyenesen a cselédszerzőhöz vezetett. Volt ott minden népből egy pár s a többek között egy nagy sereg *kárémenendő* székely leány.

Az ismeretség könnyen ment, mert a tarisnyám tele volt kenyér, szalonna, turó s több efféle hazai egymással. Nagy hirtelen összebarátkozom egy pesti kóciferrel. Dicsérte a székely népet kegyetlenül. Fogyott is a szalonna csudarul. Egyszer hát volt kenyér s nincs szalonna... Mikor a belső felem javában korrogott az étlenségtől, a pesti megsajnált, elvitt a vendéglőbe, hogy — mint mondá — hadd viszonozza a székely vendégszeretetet. El is mentünk. Jól ettünk-ittunk. A pesti fizetett, mint a köles. Nem jól esett a potya s többet iván a kelleténél. Bé is állitottam igazába, aztán megkajdultam s elaludtam. Hogy azután mit csinált velem a pesti, nem tudom, csak azt tudom, mire fölébredtem, kámfor lett a pesti cimborából is, meg a hazulról hozott háromszáz pengőforintból is.

— No Misi! Kellett-e pesti cimbora? Ez béfüstöle neked! Hej! „Pest feketére fest.“ Az asszony, mikor megtudta, majdnem összerágott mérgében. „Meglett káron késő bánkodni“ — mondám...

Mire a pénzünkből is ki voltunk firundcváncigolva, addig a cselédszerző bérendezett egy gyárba. Jól meghagyá: „Egy helyen nem kell megpenészedni.“ (Neki igy jó.) A gyárban fizetést kaptunk, ételt nem. Ott ételt jegyre adnak, de több a jegy, mint az étel. Keverőpától-zsuphajnalig jóni-menni kellett, mig valamit kaptunk. S igy is, mit egyik nap kerestünk, a másikon megettük, a harmadikon pedig, mint a templom egere, böjtöltünk. Ennek tetejébe a gyári kőszénportól s piszoktól a drága székely gunyánk is tönkrement. Olyanok lettünk, mint itthon Pintyi cigány Pintyinével. Bezzeg

a Szent Lukács-fürdőben hetvenkét rúd szappannal sem lehetett volna minket tisztára mosni.

— No! mondom egyszer az asszonynak: „Ugy-e Pest feketére fest?“ A drága székely gúnyánk nem ér meg egy fakarajcárt... Hej! fölcsattan erre Linka, hogy igy, meg ugy s többafféle-miafféle! Ha nem szokhatom Pestet, miért mentem oda? — patáliázott...

— Hát miért hivtál?

— Bár ne hivtalak volna — mondá —, mert nem is szerettelek soha, hiszen nekem Pesten sok fájinabb úrfi szeretőm volt, mint te s nem is szeretetből, hanem csak azért mentem hozzád, hogy „*kontyom*“ legyen...

De már erre, mintha lángot öntöttek volna reám, én is „bégyuladtam,“ keservemben felorditottam, hogy rezgett belé a gyárépület s nekiestem az asszony kontyának s a kujakommal a környékit el is pántoltam ugy, hogy tudom, megemlegeti szürke korában is...

A nagy üvöltésre a gyár népe odacsődült s a verekedés miatt engem — szép Isten hirivel — kitelepitének a gyárból. Nem kellett nagy biztatás, jöttem magamra is, csakhogy elszabaduljak a Linka kontyától...

Mikor se pénz, se posztó, se feleség nem volt, eszembe jutott:

„Édes apám sok szép szava,
Kit fogadtam, *kit* nem soha.“

Sirva bolyongtam Pest ismeretlen uccáin, visszagondoltam az édes szülőföldre, hol a patak locsogása, a pacsirta éneke, a rigó fütlye s kicsi templomunk orgonaszava kedvesebb fülemnek, mint Pestnek valamennyi erkölcsrontó „képmutató“-ja (mozi). Pedig hazám gyönyörü fővárosában voltam, mégis elfogott a honvágy; elvesztegetett boldogságomat siratva, visszakivánkoztam sugártornyu kis falumba, „hol szebb a füzfaág, mint másutt a gyöngyvirág;“ ebbe a kicsi, „vacak“ faluba kivánkoztam.

Hiába égtem a vágytól, hogy hazamehessek, nem mehettem, mert nem volt mivel. Pest szülőfalumhoz nagy futamodás; gyalog nem mehettem. Vonatra egy árva fillérem sem volt. Kölcsönözni nem tudtam, mert sem koma, sem sógor, sem szomszédom nem volt. Próbáltam a zálogházban is, de a székely gunyáért pénzt nem adtak.

Amint étlen-szomjan uccáról-uccára kovályogtam, arra a gondolatra jöttem, hogy fölkeresem országgyülési képviselőnket, hátha ő valamiféleképpen „elutasit.“ El is mentem s el is mondtam szerencsétlen, bánatos sorsomat. Mikor töviről-hegyire mindent előadtam, a képviselő úr megnéz nagy szigorán s azt mondja nekem:

„Barátom! én magát *„elsuppoltatom“* haza... Hej! a bús keservit az ántivilágjának! Éppen talál engem, hogy hányatott életem sok keserüsége tetejébe haza'g *„supáljanak“*... A képviselő úr, mikor látta, hogy az ajtót keresem, megmagyarázta: mi a *„suppolás,“* de az sem tetszett, hogy csavargó módjára falumba kisérjenek. A végén mégis adott husz pengőforint utiköltséget. Illedelmesen megköszöntem s megigértem, hogy hazulról becsülettel megküldöm. Aztán elindultam az állomás felé. Amint mendegélek, eszembe jut, hogy éppen Szent Márton-napja. A szemem az éhségtől mind zöld karikát látott. Gondolám: kitelik az utiköltségből, legalább egyszer jóllakom s kitapasztalom: milyen a pesti Szent Márton-napja?

Bémegyek egy kontinba s vacsorát rendelek. Hoztak is valamit s én — mint éhes farkas — hozzáláttam. Mikor felénél tartanék, különös büz üti meg az orromat. Hát az étel büze.

— Miféle étel ez? — kérdem a kontinost.

— Abbiza „pocor“ — mondja.

Nekem sem kellett több, elkezd velem kerülni az egész Pest, ki én a kontinból, de belőlem is ki a „pocor.“ Áldott szerencse, hogy *„a sajátilag tulajdon magamé is valószinüleg“* ki nem jött... A hirtelen futásra a vendéglős is utánam jött s kérdé: mi a'?

E bizony — kérem alásan — a pesti Szent Márton-napja, egye meg a váci .... pocrostól...

Hej! szegény Mihály — gondolám — ezt a sok cifra nótát mind a Keringő Linka kótájára járád.

Jóllaktam a nótával s a kótával, vonatra ültem s az hazahozott. Haza, de mire? Most értettem meg édes apámnak Pestre indulásunk előtt való mondását: „Asszony tanács, vékony kalács“...

Élelmet itthon is nehéz kapni, mert mig odajártunk, mindent *„elrekviráltak.“* Régi gazdámnál uj legény fütyörész... Még sem csüggedek. Becsületem s két erős karom a régi. Igaz munkám után valahogy megélek. Még fejérnépet is kaphatok, hiszen most van, mibe duskálni. Olyant, igaz el nem veszek, amelyiknek aszfalton vásott a patkója. Az ilyen nem szegény gazdaembernek való.

Hanem — átallom is mondani — egy igen nagy bajom van. Mig tisztességgel itthon laktam, becsületes nevem *Jámbor Mihály* volt. Azonban ez csak volt, mert mióta a fejérnép ilyen csufosan meghordozott Pestre, a falu fiatalsága gyávaságomat kigunyolta s elnevezett *„Linkaviszi Miská“*-nak. Arra tanitsanak meg: miképpen tudnám ezt a furcsa nevet a régire visszamagyarositani?...

Pálos Ákos.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az ipar jövője beláthatatlan. Már látjuk, hogy nagy lendületet fog venni. Az ipart is tanulni kell éppen mint a jogot. Az értelmes és tanult iparos önálló és vagyonos lesz. Szülők, tanitók és lelkészek vegyék figyelembe, hogy ipar tanulására hadi árvákat és másokat a D. F. E. utba tud igazitani. Két gymn. vagy polgári osztályt végzett tanulók azonnal kapnak előnyös elhelyezést. Szerkesztőségünk szivesen ad bővebb tájékozást.

Brassóban az egyházközség husvét harmadnapján estélyt rendez temploma és hadi árvák javára. Egyik előadó lapunk szerkesztője lesz.

Az unitárius vallás alkotmányos biztositékai, mindenkit érdekelhetnek, most, amikor a vallások egyenjoguságát biztositó 1848. évi XX-ik törvénycikk végrehajtása van az országgyülés napirendjén. Ennek a kérdésnek kitünő szakembere volt. már néhai főgondnokunk, *Fekete Gábor.* Ő egy terjedelmes tanulmányban megirta vallásunk jogképződése történetét. Ez a tanulmány 23 más történelmi és vallási tanulmánnyal együtt megjelent ily cimen: *Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután.* Kiadta a Dávid Ferenc Egylet. Ára Kolozsvárt 3 kor., postán küldve 60 fillérrel több.

A D. F. E. örökös alapitói a jövő fundamentumához hordják a köveket. Unitárius irodalmat akarunk teremteni. Már is sok jeles dolgot termelt a D. F. E. Tudományos kiadványainak első kötete: *Nézetek a vallás eszméjéről,* dr. Brassai felolvasásai. II-ik kötet: *Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában. Az ifjuság* számára szól a *konfirmációi emlék, Dávid Ferenc életrajza* Pap Domokostól, Fiatalság barátja.

Az angol unitáriusok érdeklődése nem szünt meg irántunk. Hollandiából szerzett adatokat közöl az Inquirer rólunk. Ezt a lapot már egy éve nem láttuk. Olvassuk belőle, hogy decemberben a papok közt kiosztottak adakozásból gyült segélyt 31.000 koronát. Belga kórházak segélyére gyüjtöttek fél millió koronát. Ezenkivül rendkivül sok kórházi anyagot küldöttek. A katonák számára gyüjtenek minden fajta alsóruhát. A lap szerkesztője Franciaországban

töltötte a karácsont. Tanulmányozta a hadi állapotokat. *Street* barátunk irja: „Örvendetes, hogy hadiözvegyek és árvák sorsát felkarolják. Jaj hány van a hadviselő államokban! Sziv-repesztő az a sok bánat és nyomor, amit az összes nemzetek szenvednek. Éppen ma kell meglátogatnom egy özvegyet, kinek egyetlen fia elesett. Az én hiveim közül ez a 12-ik áldozat. 107 volt a harctéren. Leveléből kivonatot küldöttem lapjainknak, minthogy oly sokan érdeklődnek önök iránt személyesen és a magyar unitáriusok iránt is. Az estve egy gyülésen beszédet tartottam és kifejtettem, hogy bár névleg ellenségek vagyunk, tényleg még is testvérek, mint ugyanazon hit vallói. Az egyházi ügyeink rendesen folynak, de mindenen látszik a háboru bénitó hatása."

A székelykereszturköri Dávid Ferenc egylet választmánya: Pap Mózes gymn. igazgató, elnök. Szász András, alelnök. Dr. Jankovich Pál tb. elnök. Sándor Jánosné tb. alelnök. *Választmányi tagok:* Deák Miklós, Lőrinczi István, dr. Szolga Ferenc, Gálfalvi Sámuel, Gálfalvi János, Nagy Lajos, Máthé Juliska, Zöld Mariska, dr. Gombos János, Lőrinczy Dénes nyug. altábornagy, dr. Elekes Dénes, dr. Jankovics Pálné, Pálffy Mihályné özv., Bakó Lázárné, Kökössy Mihály, Katona Ferencné, Geréb Zsigmond, Katona Ferenc titkár.

Az egylet pénztárába február 4-től 28-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Sófalvi Gergely. Gagy, László Péter, Felsővisó-Székely Sámuel Dés, Szegedi Árpád Budapest, özv. Bartók Endréné Székelykeresztur, Béla József Tővis 918, Károlyi György Budapest 916—917-re, Szabó Jenő Miskolc 917—918-ra, özv. Gy. Bálint Ferencné Csikszereda 916—917-re, dr. Ürmössy Gyula Budapest 910—917-re, Bartha Ferenc Verespatak 907—916-ra, Kisgyörgy Sámuel Nagysármás 917—920-ra, Krécsi Béla Budapest, Csongvay Dénes, Csongvay Dénesné Bágyon 912—917-re, Unitár. Nők Szövetsége Bágyon 912—917-re, dr. Borsai Áron Bánffyhunyad 917—918-ra, Székely Gergely Dés, Pap Ferenc Nagykede, Fekete Zoltán Selmecbánya, Gyöngyössy Ibolya Vargyas, Marosy Ferenc Zombor, Szinte Ferenc Sepsikőröspatak, Ambrus Mária Budapest, Horváth Miklósné Marosvasárhely, Halmágyi Albertné, Kovács Sándorné Zilah, Csipkés Árpád Marosvásárhely, Csegezy Máténé, Kiss Juliska Bágyon, László Elekné Brassó, László Sándorné Szentábrahám, dr. Gelei József Bánffyhunyad, Unitárius Egyházközség Dévaványa, Varga Béla Buziásfürdő, Ambrus Gergely Kolozsvár, Tompa Márta Torda 918-ra. — Alapitói dijban fizettek: Dr. Albert Anna, dr. Albert Margit Nagyenyed, Hadházy József és felesége Kele Ida emléke 100—100 kor., Szinte Sándor és felesége Hadházy Janka Désfalva (1 részlet) 20 kor., özv. Rend Domokosné Adony férje emlékére, Mezey Dezső Mezőszengyel, Csongvay Dénes Bágyon, Egy elesett

hős emléke Gönc Irén, Kriza Sándor emlékére Kriza Ágnes Budapest, Unitárius Egyházközség Alsójára 100—100 kor.

Kolozsvár, 1918. február 28-án.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Az uj sorozat gyarapodik.

207. Érzékenyebben megható alapitványt aligha kaptunk annál, amely *Sinfalváról* az ottani kedves, fiatal tanitónőtől, Göncz Iréntől érkezett. „Egy elesett hős emlékére.“ Az összeget, mellyel e kötvényt vásároltam, még az intézetben jutalmul kaptam, most azt akarom, hogy még nemesebb célra fordítsam. Mikor a kenyérkereső pálya kezdetén igy cselekszik egy ifju leány, az ész megáll, csak a sziv érzékeny hurjai rezegnek.

208. Ezek a leányok valóban meglepő dolgokat mivelnek. Az előbbi után nyomban kaptuk a következő levelet: Igaz, hogy a mostani nehéz megélhetési viszonyok között nehezen tudok módot találni rá, hogy a Dávid Ferenc Egylet örökös alapitói sorába belépjek, de mégis elhatároztam, hogy felejthetetlen, korán elhalt, drága édesapám emlékét megörökitem. Tervem keresztül vitelében segitségemre van azon körülmény, hogy fővárosi gazdasági tanitónői fizetésemből megtakaritottam ez összeget, melyet a mai postával van szerencsém beküldeni és kérem szíveskedjék *„Kriza Sándor emlékére“* a sorozatba fölvenni. Remélem a 200-an már tul van. Kiváló tisztelettel *Kriza Ágnes* fővárosi gazdasági tanitónő. Budapest, 1918. febr. X. Maglódi-ut 8. sz.

209. *Mezey Dezső* körjegyző Mezőszengyelről, szeretett volna bejutni a 200 közé. Irja: „Ha csak az általam személyesen ismert jobb módban levők követik példámat, nemsokára a 300-ik sem lehetnék, pedig én a sors által elhagyatva igazán csak névleges tagja lehetek az egyletnek.“

210. helyet szépen virágzó *alsójárai* egyházközségünk foglalta el. Köszönet az előljáróknak.

211. 25-ik házassági évfordulójuk emlékére 150 k.-t küldött budapesti esperesünk utján *Sebestyén Arthurné* urnő. Az ezüst menynyegzőt változtassa majd arannyá az isteni gondviselés.

Nyilvános elszámolás. A Brassóban épitendő unitárius templomra érkezett szives adományok. VI. közlemény. Darkó Gyula máv. kocsimester 5 kor., Török Sándor törvényszéki alkalmazott 10 kor., dr. Kovács Sándor orvos 100 kor., Boros József honvéd törzsőrmester 20 kor., Gocsman Béla közuti kalauz 3-szor 5 kor., Szöllősy Ferenc kereskedő 2-szer 50 kor., néh. Fazakas Dávid családja 30 kor., Lázár Elek p. ü. szemlész 10 kor., Simó István máv. kocsimester 2-szer 5 kor., özv. Simon Ferencné 200 kor., Bálint

János máv. raktárnok 2-szer 10 kor., Zoltán József máv. munkás 10 kor., Török Sándor törvényszéki alkalmazott 2-szer 20 kor., Dávid Lajos kőmives adománya 50 kor., gyüjtése 116·50 kor., Szöllősy Ferenc kereskedő 3-szor 50 kor., özv. Nemes Ferencné 20 kor., Tellman Béla szabó 2-szer 10 kor., Kovács Lajos lelkész 2-szer 25 korono, Benedek Lajos cipész 2-szer 20 korona, Kiss Gyula csendőrőrmester adománya 50 kor. gyüjtése 113·30 kor., Gocsman Béla közuti kalauz 4-szer 10 kor., Ungvári Lajos m kir. postatiszt, tart., főhadnagy 20 kor., Ürmössy József máv. ellenőr 10 kor., Csiki Gábor lelkész, Kolozsvár 5 kor., Kelemen Sándor lelkész, Alsóboldogfalva 10 kor., Zoltán Sándor lelkész gyüjtése, Homoródszentmárton 30 kor., dr. Vermes István kir. vezető ügyész, Kézdivásárhely 2-szor 100 kor., Boros József honv. törzsőrmester 2-szor 30 kor., Péter Sándor lelkész gyüjtése, Városfalva 62·86 kor., Csatlós András és neje Szász Sára 50 kor., Simó István máv. kocsimester 3-szor 5 kor., Gocsman Béla közuti kalauz 5-ször 5 kor., Tóth István közuti kalauz 50 kor., Sándor Gergely máv. lámpakezelő 25 kor., Benedek Lajos cipész 3-szor 40 kor.

Összesen	1582·66 kor.
I—V. közlemény összege	1371·75 kor.
Kamatok	228·20 kor.

Az eddigi gyüjtés eredménye 1917. dec. 31-én 3182·61 kor. A fenti kegyes adományokért hálás szivvel mondok köszönetet a jószivü adakozóknak a brassói unitárius egyházközség nevében. A téglák ára lassanként gyül, hogy a békés idők jöttével a jókedvü adakozók áldozatkészségéből, Isten segedelmével felépülhessen Brassó vármegyében az első unitárius templom. Még messze a cél. De ha mindenki, aki e sorokat olvassa, megérti, hogy neki is kötelessége volna több-kevesebb téglát megváltani; ha minden lelkész, tanitó, egyházunk minden tagja és barátja jó példával, buzditó, szóval, helyes irányitással hozzájárul ahhoz, hogy Brassóban unitárius templom épüljön, akkor a messzinek látszó cél nem elérhetetlen. Szives olvasó! Ne tedd le kezedből e lapot addig, mig el nem határozod, hogy hozzá akarsz járulni te is tehetséged szerint a brassói unitárius templom épitéséhez. Biztass erre másokat is s megáld a jó Isten! Brassó, 1918. január 1. *Kovács Lajos* unitárius lelkész.

Szerkesztői izenetek.

Küküllőmenti. A karácsoni estélyről elkésve, az esperes ünnepélyéről máig sem érkezett tudósitás. Azt a pár sort tördelés után csusztatta be a nyomda. Nem rajtunk mult. Vártunk egyebet is.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. ápr. 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.
FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztalánál. 49
Nők Világa. Ajtay Jánosné. 50
Ifjuság barátja. Édes anyád 52
A mi katonáink. József I. 54
Vaska Béla 56
Egyházi és iskolai mozgalmak 57
Pályázat..... 64

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem
női imádságos könyv uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.
Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

Gombos-nyomda Kolozsvart, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gró Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Jsgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenö tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálf.lvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitarius nök szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanitó és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Györfi István ig.-tanitó Ilsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" M Imr Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4 0 kor.
173 Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrisy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond Nagys.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203 Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Terenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Budapest 150 kor.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Göncz Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Raffai Irma emléke.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
219. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
300-ik alapitó: Névtelen.

(Folytatjuk.)

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 április 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Több szeretetet, több békességes tűrést és több megbocsátást! A szeretet hosszu türő és megbocsátó. A szeretet nem fondorkodik, nem leselkedik embertársára, nem alattomos, nem gyülölködik, nem gondol gonoszt, nem cselszövő, nem igyekszik feketének látni felebarátja arcát, holott csak egy kis foltocska van rajta. Aki tanácsadó ne legyen irigy, aki az evangelium hirdetője, ne legyen gyalázkodó. A ki biró akar lenni ne hitesse el magával, hogy mindenki bünös, hanem birálja meg önmagát is.

A hazáért. Legtöbbet tett aki életét vitte oda, ahol a haza veszélyben volt. Az ellenség csak a hősök testén jöhetett át, de nem jött, mert a magyar katona fegyvere jól lő, keze biztosan dolgozik, szive mindig helyt áll. Soha sem fogja tudni mitől mentette meg a katona, azt a kinek a faluján nem vonult át az ellenség. Akit nem hurcolt magával az embertelen betörő, az mindennapi imájában áldhatja Istenét és a magyar katona vitézségét.

Ám a magyar katona nemcsak harcolt a hazáért, hanem meg is halt. Ott a faluban, itt a városban nézzetek körül. Vegyétek számba az árvákat és az özvegyeket. Ezeket az ellenség ma is, ezután is gyilkolni, éheztetni, sanyargatni fogja, mert az erős kezü apa és férj elesett. Álljatok melléjök, védjétek, segitsétek, tápláljátok, ruházzátok őket. A hazáért teszitek, a hazavédői lelke fog áldásért imádkozni minden jó tettekre.

Nők világa.

Elnöki megnyitó a hom.-almási Nőegylet 10-ik évfordulóján.

Irta: *Ajtay Jánosné.*

Kedves hallgatóim!

Most, midőn elérkeztünk Nőegyletünknek e nevezetes fordulópontjához; most, mikor e pontról gondolataink hol előre, hol hátra vissznek minket: lehetetlen visszafojtanom magamban az emlékezéseket, melyek úgy, de úgy körülvesznek e pillanatban, hogy sehogy sem birok szabadulni tőlük. És miért is akarnék én ez emlékektől szabadulni, hiszen most, mikor ugy érzem, hogy talán mégis nem hiába dolgoztunk együtt; most, ha visszagondolok Nőegyletünknek az elmult 10 esztendejére, igazán nem találok sehol egy kis pontra sem olyanra, a mely nekünk, vezetőknek kellemetlenséget okozott volna.

Kedves hallgatóim! nekem valóban jól esik visszagondolni az együtt töltött kedves órákra; jól esik magam elé idéznem a legelső nőegyleti gyűlésünket. Ugy emlékszem rá, mintha csak tegnap lett volna; és mikor magam elé képzelem a sok jóakaratu arcot, amelyek szeretetteljes tekintetükkel annyira tudtak bátoritni minket, kik olyan bátortalanok voltunk, kik olyan félve fogtunk mindenhez: igazán kell mondjam, hogy hálával telik meg az én szivem azok iránt, akik mindig megtudtak érteni minket, akik mindig jóakarattal voltak egyletünk iránt, még olyankor is, mikor mi valamit nem jól csináltunk. Én neveket nem emlitek, de anélkül is tudhatjuk, hogy kikre gondolok; mindenkire, aki csak egy lépést is tett, nemcsak a Nőegylet, hanem akármiféle nemes cél érdekében.

Oh, ugy előttem áll az, mikor mi a templom meszelésekor ott együtt végeztük az utólagos takaritásokat, rendezéseket. Milyen nemes versennyel dolgoztak, hogy melyik ablak fog legjobban ragyogni? Hol lesz legtisztább a padló? s a szószék rendbe hozásán, lépcsőtisztitásán mindnyájan részt akartak venni. És amikor a legelső nőegyleti bált rendeztük: emlékeznek ugy-e? hogy itt addig csak a legények rendeztek bált, minden farsangon egyet; ez nem olyan volt. mint a gyakran előforduló „tánc.“ Itt belépő dijat kellett fizetni mindenkinek; de mindig olyan kevesen mentek el a bálra, mindig olyan kevés pénz gyült össze, hogy a jelzett jótékony célra sohasem jutott semmi.

Legelőször bizony mi is féltünk, hogy igy járunk, s nem is voltam soha boldogabb, mint azon a bálon, mikor alig fértem be a táncterembe s alig tudtam hozzájutni az ülőhelyemhez; és soha

nem tudnám elfeledni azokat a kedves fiatal asszonyokat, kik a bálok alkalmával ott sürögtek-forogtak a rendezésnél, a teremdiszitésnél s velünk együtt tünődtek, hogy vajjon mennyien leszünk itt este?! Istenem! e boldog idők mintha örökre eltüntek volna! Mintha soha többé nem lenne farsang s benne vidám mulatozás!...

És, hogy emlékszem arra, mikor elkezdettük a Nőegyletben a légátus dijának a gyüjtését; azaz, annak a megbeszélését. Most már megvallom, hogy ezt nem én találtam ki, hanem egyletünknek egyik legszámottevőbb tagja jött hozzám azzal, hogy „Tiszteletes asszony! kérem szépen; lenne a Nőegyletünknek ujból valami igen hasznos munkája; meg kellene próbélnunk, hogy az ünnepi diáknak mi asszonyok gyüjtenők össze a pénzt mindaddig, mig az egyházközség légátus alapja akkorára nő, hogy abból majd annyit kaphat a légátus, a minél többet másut sem; mert én mindig sajnálom, amikor látom a szegény légátust egész innepen lotni-futni, mig az egész falut bejárja s nincs egy pillanatnyi megállása sem.“ De jó lenne! de jó lenne! mondtam én, de hiszi-e, hogy ezt megteszik, hogy ezt magukra vállalják? „Ha én mondanám, akkor nem, de ha a tiszteletes asszonyék mondják, akkor igen. És azt jól meg is tehetjük, ugy, mint amikor az udvarhelyi templomra gyüjtöttünk, 12 részre osztva a falut.“

Jól van, hát próbáljuk meg. Nem tagadom, hogy kissé féltem előhozni a dolgot; hej, gondoltam, igy is annyi kötelesség, mindenféle teher nyomja a vállukat, s most még ilyen szokatlan dolgot is magukra vállaljanak; de gondoltam, ha nem megy, félbe hagyják. A következő gyülésen eléadtam a dolgot. Nem szoltak ugyan ellene, de mellette sem sokat. Gyülés után azonban fél füllel hallottam, hogy volt beszéd, mende-monda a faluban, „hogy mindennel baja van a papnénak is; nem elég, hogy a pap soha sem hagy nyugodni, már ezután még a feleségét is a nyakunkra küldi;“ azután még többre ment a panasz, hogy „hallottad-e, hogy ezután már mindenkinek 1 koronát kell adni a légátusnak; s azután, hogy hová lesz az a sok pénz? Minden csak bévándorol az eklézsiába, azután, hogy ott mi lesz vele? azt csak vagy két ember tudja, vagy az se, hát csak a pap s a jó Isten, ki fenn van az égben s lát mindeneket.“

Gondolhatják, hogy mikor ilyeneket hallottam, nem volt valami jó kedvem; de aztán én is csak arra biztam a dolgot, akire ők, az ilyen jómondók, a jó Istenre, ki fölöttem is van, ki belelát az én lelkembe is s látja, hogy nem akarok semmi rosszat. És aztán az ilyen beszédeket könnyü volt elfeledni, mert sokan voltak, akik lelkesen pártfogásukba vették az ügyet és a legelső gyüjtés eredménye minden várakozáson felül volt. Csakhogy ennek a légátus nem

sok hasznát látta. A fáradságos házalástól meg volt ugyan mentve, de mi nemcsak érte, hanem a jövőért is dolgoztunk s az összegyüjtött pénznek egy meghatározott részét, minden alkalommal a légátus alaphoz adtuk. És azután folyt a munka szépen, csendesen, szinte észrevétlenül s minden ünnepen voltak, mindig rendelt a jó Isten asszonyokat, akik gondjukba vették ezt a dolgot; és anélkül, hogy bárki is ma szegényebbnek kellene, hogy érezze magát az ide áldozott fillérek miatt, ma az eredmény mindnyájunkat örömmel tölthet el és buzdithat a további együtmunkálkodásra. Mert 9 év óta, ahogy ezt a gyüjtőgetést megkezdettük, alig van középkoru és fiatal asszony, aki ebben a gyüjtésben részt ne vett volna; és amikor erre gondolok, ez mindig megnyugtat engem, ha olyan beszédeket hallok most is, amilyet nem kellemes hallani.

Ejh, gondolom, nekem hiába beszélnek; eddig is mindig beszéltek, mindig mondikáltak, de azért, azt a 635 koronát, melyet idáig a légátus alaphoz a Nőegylet ajándékozott s melyet a szemeimmel láttam, valamint azt az 1300 koronát, melyet a legátusainknak adtunk, amelyet nem én gyüjtöttem össze, hanem maguk, ennek a falunak az asszonyai, kiket kivánom, mindig áldjon meg az Isten,még azokat is, kik tán a Nőegylet ellen és ellenem is beszélnek. Nem tehetek róla, de én még rájuk sem tudok haragudni; s arról sem tehetek, hogy a sok mindenféle értetlen beszéd ellenére is, miket mondom csak félfüllel hallhatok, azok ellenére is az én szivem mégis szeretettel és bizalommal van tele, midőn Nőegyletünk jövőjére gondolok. Bizom abban, hogy ha ilyen szép számmal vagyunk, kik a tagdijat megfizettük, ezután még jobban fogunk érdeklődni a Nőegylet dolgai iránt.*

(Folytatjuk.)

Fiatalság barátja.

Levél fiamhoz konfirmálása alkalmából.

Édes Fiam!

Már évek óta olyan örömmel tervezgettem, hogy ha majd eljön azaz idő, midőn Te konfirmálsz, amikor szent vallásunk szerint anyaszentegyházunk tagjai sorába ünnepélyesen beigtatnak, életednek e nevezetes határkövénél én is jelen leszek.

Amidőn a gondtalan gyermek-évek után átléptél az élet komolyabb munkaterére s e küzdelmes utra mindig világosságot árasztó szövétnekül magadhoz veszed tiszta vallásunk tanitásait, hogy hitben

* Tiz évig senki sem fizetett tagdijat; bárki elmehetett a gyülésekre és mindenki tagja volt a Nőegyletnek.

megerösödve ingadozás, csüggedés nélkül haladhass végig életed utján — szerettem volna én is ott, avval az alkalommal, abban a templomban hálát rebegni a Mindenek urának, hogy megengedte érnem e pillanatot s megtartott Téged nekem. Forró imában kérni az ő szent segitségét további életedre.

Ám az ember tervei sokszor nem valósulnak! Akkor nem sejtett akadályok támadtak s igy csak szellemileg lehetek veled e napon.

Nem kétlem, hogy egyházunk egyik büszkesége, kitünő tanitómestered lelkedbe véste mindazt, amire szükséged lehet s ugy ismertelek Téged is, hogy tanitásai nem lehettek pusztában elhangzó szavak. Jól esik azért az én anyai szivemnek egy pár sorban megemlékezni konfirmálásodról. Megemlékezni s a nagy útra útravalóul nehány szót intézni hozzád. Ez az útravaló, ha megszivleled, hiszem, hogy megkönnyiti, simábbá teszi a nagy útat, melyet életnek neveznek.

Találkozol majd emberekkel, akik a vallást a mai modern, felvilágosodott kor fiának feleslegesnek tartják. Nyiltan hirdetik, hogy e nélkül is lehet boldogulni.

Édes kicsi fiam! Csak ezt el ne hidd soha! Meg ne hallgasd az ilyen beszédet! Akiknek lelkéből hiányzik az Istenben vetett hit felemelő, megnyugtató érzése, oh milyen nagyon sajnálatra méltók, milyen nagyon szerencsétlenek azok! Ezek az igazán szegények! Az élet bármilyen változásai között megtart a Te Istened, ha e megszentelt hit, bizalom él lelkedben, hogy: „az Úr gondot visel.“

Becsüld meg és szeresd embertársaidat! Ápold lelkedben a valódi Krisztusi szeretetet, amely nem nézi az emberek rangját, társadalmi állását, hanem mindenkiben megbecsüli az embert.

Légy mindig türelmes a mások gyarlóságaival szemben. Környezetedben igyekezzél mindig szeretettel hatni mindenkire, mert csak az igazi emberszeretet az a kulcs, mely megnyitja számunkra embertársaink becsülését, szeretetét.

Igyekezzél legyözni az indulatosságot, mely rosz tanácsadó. Jegyezd meg jól, hogy ez még soha senkinek sem szerzett tekintélyt, sőt inkább állati sorba sülyeszti az embert.

Két forrás van e küzdelmes életben, melyekből örömet meríthetsz. Egyik kötelességeink hü teljesitésének megnyugtató érzése, másik embertársainkkal való jó cselekedeteink gyakorlása. Ne hidd, hogy jót tenni csak azok tudnak, kik anyagi javakban duskálkodnak! Nagyon gyakran egy kis jóakarattal, egyetlen szóval és csekély fáradsággal is jót tehetünk másokkal. Csak legyen hozzá mások szenvedéseit átérző, megértő lelkünk.

Édes Fiam! Igyekezzél e két forrásból többször meríteni s akkor életed nem lesz hiába való.

Édes anyád.

A mi katonáink.

Sepsiszentgyörgyi katonák.

(3-ik közlemény.)

1264. **Nagy Miklós** napszámos, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. Elejétől kezdve az északi harctéren van mint szekerész.

1265. **Patakfalvi Domokos** áll. tanító, zászlós a 2. közös gy.-ezredben. 1916. elején vonult be, mint önkéntes Prágába, hol a tiszti iskolát elvégezve tizedessé neveztetett ki. Az oláh invázió után Patakfalvit, Sepsiszentgyörgyre helyezték a hadtápállomás parancsnoksághoz osztották be, hol csakhamar zászlóssá nevezték ki s ma is itt szolgál felettesei megelégedésére.

1266. **Solymosi Károly** fuvaros, közlegény a 30. tüzérezrednél. 1914. aug. 1-én vonult be. Több hónapig volt Galiciában, 1915. elején Oroszlengyelországba helyezték ezredével. Soha sem beteg, sem sebesült nem volt. Jelenleg ujból Galiciában van.

1267. **Székely Albert** pénzügyőr, szakaszvezető a 2. közös gy.-ezredben. 1915-ben Prágában nyert kiképzést s azután Galiciában, majd az olasz harctéren vett részt több ütközetben. Most is az utóbbi harctéren van.

1268. **Székely Géza** pénzügyőr, haditengerészetünknél kormányos. Az előbbinek testvére. Lelkészével a háboru kitörése óta állandó levelezésben van s élményeit hol ily módon, hol a Sepsi-Szentgyörgyön megjelenő „Székely Nép“ cimü lapban irja le.

1269. **Székely Sándor** pénzügyőr, az előbbinek testvére, tizedes a 2. közös gy.-ezredben. Prágában történt kiképzése után Galiciában, majd betegsége után az Olasz harctéren küzdött és küzd.

1270. **Szabó Mózes** városi végrehajtó, őrmester a 2. közös gy.-ezredben. 1914. okt. havában orosz fogságba esett a galiciai harctéren.

1271. **Szabó Mózes** városi pénztárnok, mint 24-es honvéd 1917-ben vonult be Mezőturra, de négy hónap után betegsége miatt bizonytalan időre felmentették.

1272. **Székely József** cipész-mester, közlegény a 2. közös gy.-ezredben. 1915. márc. 15-én vonult be s máj. 1-én harctérre ment Oroszlengyelországba. Több ütközetben vett részt, 1915. okt. havában Ivangorodnál lábán sulyosan sebesült. Ma sincs teljesen gyógyulva, de mint segédszolgálatos, pótzászlóaljánál van.

1273. **Székely Árpád** cipész, közlegény a 2. gy.-ezredben. A háboru kezdete óta állandóan harctéren van.

1274. **Szilvási József** napszámos, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben, 1914. aug. 1-én vonult be s ma is harctéren van.

1275. **Székely Mózes** cipész-segéd 1917. okt. óta Prágában van kiképzés alatt.

1276. **Toók Balázs** mészáros-mester, őrmester a 2. közös gy.-ezredben. Mint népfölkelő 1914. aug. 1-én vonult be s állandóan itthon van alkalmazva az élelmezésnél és beszerzésnél. Megbizhatóságáért, bár többször akarták harctérre küldeni, századosa nem engedte el magától.

1277. **Téglás Dávid** villanyszerelő, 1917-ben vonult be s állandóan Bécsben van alkalmazva.

1278. **Téglás József** napszámos, 47 éves ember, de 1916-ban alkalmasnak találták s kiképeztetése óta az oláh fronton van.

1279. **Uzoni Mihály** timár mester, közlegény a 2. gy.-ezredben 1915. okt havában vonult be. Kiképeztetése után hosszasan volt Oroszlengyelországban a szekerészeknél s később ugyancsak ezeknél Galiciában. 1917. őszén erős meghüléssel a nagyszöllősi kórházba került.

1280. **Ütő Lajos** kerekes-mester, közlegény a 24. honv. gy.-ezredben. 1914. okt. havában orosz fogságba esett. Többször adott életjelt magáról.

1281. **Vaska Béla** adótiszt, hadnagy. 1914-ben orosz fogságba esett. Azóta övéi semmit sem tudnak róla.

1682. **Veres András** bérkocsitulajdonos, közlégény a 24. honv. gy.-ezredben. Bevonult 1914 aug. 1-én. 1914. dec. 24-én Galiciában Kolomeánál megsebesült, azután vérhast kapott. Gyógyulása után visszament Galiciaba 1915 május 15-én s ott nemsokára orosz fogságba esett.

1283. **József Ákos** tényleges hadnagy a 24. honv. gy.-ezredben. 1915. dec. havában, mint a sepsiszentgyörgyi ref. Székely-Mikó kollegium VIII. o. tanulóját, felvették a m. kir. honv. Ludovika Akadémiába. 1916. szept. havában érettségi vizsgát tett Budapesten a kőbányai áll. főgimnáziumban. Az Akadémiát végezte 1917. aug. 17-én, amikor hadnagygyá avatták és nevezték ki. 1917. szept. 8-án Inotára vezényelték, hol dec. 1-ig a tanczredben a rohamcsapatnál nyert ujabb kiképzést. Dec. 8 óta Mezőturon van a pótzászlóaljnál, ujoncok kiképzésével foglalkozik s várja a további rendelkezést.

József Lajos esperes-lelkész.

1284. **Bedő Zoltán** cs. és kir. főhadnagy, századp.-nok, csanádpalotai másod jegyzőt a király a második szignum laudissal kitüntetésben részesitette. A háboru kiütése óta állandó harctéri szolgálatot teljesit. Az oláh háboru kiütésekor ő is erre a frontra került, ahol

e kitüntetése már a második. Jól esik hallanunk, hogy a vitéz és bátor székely fiuk diadal koszorujában ujabb és ujabb babérlevelek ékeskednek. Bedő főhadnagy háromszéki szülei és hozzátartozói akkor menekültek. mikor ők éppen utban voltak e front felé. Gratulálunk ujabb kitüntetéséhez.

Vaska Béla

sepsiszentkirályi lelkész meghalt.

Bár hosszu ideig volt beteg mégis váratlanul halt meg ápr. 3-án, 59 éves korában.

Megható részvéttel kisértük utolsó földi utján. Részvétünket fokozta az a tudat, hogy őt és családját, a háboru és a menekülés fölötte érzékenyen sujtotta. Négy derék fia közül 3: Béla, Dezső, Géza és egyik veje katona a mozgósitás óta. A fronton vannak. Egyik-másik meg is sebesült. Béla 1915. márc. 13-án, egyik kárpáti rohamban nyomtalanul eltünik. Semmi hir róla. Itthon a nagyszülők gondoskodó házában 3 anyátlan árva lányka siratja az eltünt apát. A 4-ik fiu: István, VII. gimn. tanuló, alig várja, hogy 17. életévét betöltse. Nem akarja, hogy hős bátyjai majd egykor bármit is szemére vethessenek. Megy ő is, védeni a hazát. A szülők aggodó szeretete nem tudja itthon tartani. Dezső bátyja századában pár hét alatt kiképzést nyer s a legelső menetszázaddal indul a frontra. Önként jelentkezik bátyja is, hogy a háboruért lelkesedő öccse oldalán legyen. Harci lelkesedésükel rövidesen az orosz fogság keserüsége követi. A két testvér együtt van ott is. De alig pirkad az orosz béke hajnala: István nyakába veszi a világot s ezer veszedelem közt utnak indul a magyar föld felé. Jó idő mulva örvendetes hirt küld a szülői hajlékba: Prágába érkezett. Lehet-e hőbb vágya, mint viszontlátni itthonhagyott szeretteit? Az egész télen gyöngélkedő apa folyton az ablaknál áll, lesve, hogy nem jön-e. Az édes anya nehéz betegségben, ágyban fekve, lázas türelmetlenséggel várja hőn imádott fiai egyikét. S mire a várva-várt fiu a szülői hajlékhoz ér, a falu népe ép templomba indul az apa temetésére. Éppen édes atyja temetése pillanatában érkezett haza. A nagybeteg édes anyát alig hogy köszönthette, indult a templomba, hogy legalább apja koporsóját láthassa s a megásott sirhoz a szomoru viszontlátás szótlan fájdalmával elkisérhesse. Ez a jelenet meghatóbb volt minden szónoklatnál.

Vaska Béla forrón szeretett családjáé, egyházáé és a közügyé volt testestől-lelkestől egész életében. De ez a tragikum még a temetési képhez tartozott.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Müsoros táncestély Brassóban április hó 2-án. Rég nem volt olyan kedves ünnepe a brassói unitáriusoknak, mint április hó 2-án, mikor első nyilvános müsoros estélyüket rendezték az épitendő templom javára. Az estély homlokterében az unitárius templom képe állott s az a tudat, hogy ennek a templomnak mielőbb valósulni kell, egy táborba hozta felekezet különbség nélkül a brassói magyarságot, sőt a szászok közül is sokan ott voltak, hogy kitől amint lehet, segitsenek előmozditani a nagy célt. A kiváló müsor müvészi értéket kölcsönzött az estélynek, Brassó intelligens magyarsága s a vidék érdeklődése a legvérmesebb reményeket is felülmuló fényes erkölcsi és anyagi sikert biztositott. A jelenlevők irásba nem foglalt elfogulatlan kritikája is nemcsak elismeri, de hangsulyozza, hogy ily nivós estély rég nem volt Brassóban.

Dr. Boros György egyh. főjegyző előadásával: a háboru lelke és a béke lelke, Ruvinszky Rafael operaénekes énekeivel, Kovács Edith zeneakadémiai növendék zongorajátékával, Jakab Irén zeneakadémiai növendék énekeivel, Ürmösy Sándor müegyetemi hallgató szavalatával, Simo Jenő zeneakadémiai tanár, müvészi hegedü játékával meglepően összhangzó és kitünő sikert értek el.

A büffé számára lelkes hiveink és más vallásu jóakaróink rendkivüliségen felül adakoztak. Adományaiknak se szere, se száma. A rendezés központjában dr. Kovács Sándorné köztiszteletben álló agilis orvosunk agilis neje állott, ki r. kath. vallásu létére az unitáriusok patronájának bizonyult. Elsősorban neki köszönhető az estély fényes sikere s-aztán annak a nagyfoku érdeklődésnek, melylyel a közönség templomunk ügyét felkarolta.

Az estély összes bevétele 7178 kor. 50 fill. Kiadás 3724 kor. 97 fill. Tiszta eevétel 3453 kor. 53 f, melyből 400 k-t. a brassói hadiárvák és özvegyek részére juttattunk. Az estélyen felülfizettek: Dr. Boros György (Kolozsvár), dr. Ferenczy Géza (Nagyajta), dr. Kovács Sándor 100—100 kor., Mikes Zsigmond főispán 60 kor., Csia Béla, dr. Debreczy Béla (Nagyajta) 50—50 kor., dr. Vernes István (Kézdivásárhely) 25 kor., ifj. Kenyeres Károly, Engel József, Szöllősy Ferenc, Szabó Lajosné, Pál Ferenc (Okland), Kádár Sándor, Péterffy Albert (Sz.-keresztur), Szabó Lajos 20—20 kor., Killyéni Endre, dr. Sükösd Zsigmond, Király Lajos 15—15 kor., dr. Herfurth Ferenc evang. püsp. vikarius, Servatius Lajos alispán, dr. Schnell Károly Ernő polgármester, dr. Mihályfy Ernő 13—13 kor., dr. Pap Ovidiusné, Imecs Jenő, Biró Kálmán (Nagyajta), Szolga Ferenc, özv. Simon Ferencné, Ürmösi József (Hsztpál), Andrásovszky Samuné, Kollán D., Fleischman Pál, Albertfy Sándor, Fleischman József,

Kovács Károlyné, Barta Jánosné 10—10 kor., Kohári Jenő 8 kor., dr., Szele Béla, Scholz Károly, Schuber, Lőrincz István 6—6 kor., özv. Preiszner Péterné, Gagyi Dénes dr. Kopp Elemér (Botfalu), Lőrinczi István (Szkeresztur), dr. Győrbiró, Osváth Gábor (Ürmös), Imecs Árthur, László Elek, Prenger, Kis Benedek János, N. N. 5—5 kor., Tischler, Czikk N., Kőnigs, Karul Frigyes Györfy Miklós, Barabás József, István Sámuel, Ambrus Lajos, N. N. 4—4 kor., Antal Mihályné, Gábor, Müller, Holló hdgy., Előpataky, N. N., N. N., 3—3 kor., dr. Hankó Domokos, Grün Izsák Bálint, Höntz László, N. N., N. N., N. N. 2—2 kor., N. N. 1·70 kor., Kiss Jenő, Hajek, Sala Árpád, Gölcs Ferenc, Bokhant, Worzsák, Hoffmann L., N. N., N. N., N. N. 1—1 kor., N. N. 50 fillér., összesen 1044 kor. 20 fillér. Ugyanezen alkalomból kizárólag a templom javára adtak: Dr. Székely Ferenc v. igazságügyminiszter (Budapest), József Mihály (Kilyén) 10—10 kor., Nagy Erzsi, Partin Anna 5—5 kor., összesen 30 kor.

A büféhez dr. Kovács Sándorné, Jakab Józsefné, Kovács Lajosné, Veress Benedekné, Ürmössy Józsefné, Kádár Sándorné, özv. Simó Endréné, Hepkéné, Albertfy Sándorné, Török Sándorné, Izsák Domokosné, Szinte Ferencné, Benedek Lajosné, Gergely Sándorné, Kovács P. Pálné, Andrásovszky Samuné, Szabó Lajosné, Zammerné tortát, lisztet, sonkát, nyelvet, cukrot, málnaszörpöt, feketekávét, sardiniát, likört, tejet stb. adtak.

Ugy a felülfizetésekért, mint a természetbeni kegyes adományokért, valamint a különböző irányu segitésért e helyen is hálás köszönetet mondunk. És illesse kölönös köszönet e helyen is a kiváló szereplőket, kiknek müvészete oly magas nivót biztositott ennek az estélynek s e soknyelvü városban is elismerést szerzett az unitárius névnek. *K.*

A harctérről — Brassónak. Gálfi Lőrinc theol. dékán urhoz a következő levél érkezett: „Kelt galiciai harctér 1917. VI—25. Tábori posta 290. Nagyt. Dékán ur! Az 1917. évi junius havi 6. számu „Unitárius Közlöny"-ből tudomásunkra jutott, hogy a brassói unitárius egyházközség templomának felépitése céljára fölhivást intézett, többek között a Közlöny olvasóihoz is, melyből kifolyólag mi is indittatva érezzük magunkat jelenlegi tehetségünk szerint szerény hozzájárulásunkat a Nagyt. Dékán urhoz küldeni, hogy azt a rendeltetési helyére eljuttatni sziveskedjék. A m. kir. 21. h. gy.ezred 1. századának orosz harctéren küzdő legénysége nevében tisztelettel Pálffy Samu szkv."

A levélnek megfelelően 24 kor. érkezett Gálfi dékán urhoz, ki azt Brassóba jutatta. E 24 kor. összeget a következők adták össze: Pálffy Samu szkv. 3 kor., Szigethy Árpád tds 2 kor., Gadó Dénes honv. 2 kor., Tordai Miklós honv. 1 kor., Vernes Zoltán

honv. 1 kor., Sztenyeszk Simon honv. 2 kor., Kelemen Sándor honv. 1 kor., Szőcs Samu honv, 1 kor., Czipla Viktor honv. 2 kor., Méder Ferenc szkv. 1 k., Márkos József őrm. 2 kor., Kiss Ádám honv. 2 kor., dr. Bodor Aladár hdgy. 4 kor., összesen 24 kor.

Találhatnánk-e szavakat, melyekkel e kedves figyelmet és ajándékot méltóképpen megköszönhetnők!

Nem megható-e és egyben jellemző, hogy a lövészárokban templomot épiteni segitenek s itthon, akik ezreket nyernek a háborun, még arra sem érzik indittatva magukat, hogy e nagyjelentőségü unitárius célra fillérekét áldozzanak!? Ami késik, nem mulik. Bizunk benne, hogy előbb-utóbb minden unitárius ember kötelességének fogja érezni a brassói templom épitését elősegiteni.

Kovács Lajos
lelkész.

Az anya szive. A legnagyobb szeretet e földön az anyai szeretet. Azt semmi megnem változtatja, senki el nem feledteti. Vele születik és vele megy a sirba. Ujabb bizonyságot szolgáltat erről az a levél, melyet özv. Raffay Domokosnétól kaptunk. „Megtakaritottam nehány koronát s bár ezer helye volna, mégis az én édes jó Irmámnak a nevét vagy emlékét óhajtanám megörökiteni vele, mint aki olyan igazán buzgó, fáradhatatlan tagja volt a Dávid Ferencz-Egyletnek, a Közlönynek s még inkább a Nők Világának. Több helyt irja jegyzetében az utolsó időben. Istenem! ne engedd, hogy utolsót dobbanjon szivem, mig ezt vagy azt el nem intézem, de különben azt engedd meg érnem, hogy a *Nők Világa* még egyszer jelenjék meg. De nem érte meg. Azelőtt három hónappal elaludt örökre. Utolsót dobbant a szive.

Az Unitárius Közlöny és a Nők Világa olvasói emlékezzenek vissza *Ibolykára* és arra a lelkes kis teremtésre, aki erejét meghaladó hévvel dolgozott az unitárius nők érdekében. Édes anyja tudta legjobban, milyen buzgó volt s ez a jó édes anya azzal vigasztalja magát, hogy örökös alapitványt tesz a nevére: „Kétszár koronát a 215 szám alá kérem, hogy sorozza s kérem, hogy az ő nevére vagy emlékére tegye.“ Övé a 215. sz., miénk a köszönet, édes anyjáé legyen az a boldog érzés, hogy leánya szive szerint cselekedett.

Egy buzgó olvasó, aki minket csak lapunk utján ismer, id. Fizéli Lajos, Keszthelyről küldötte be alapitói díját. Értéke szerint becsüljük és köszönjük (212). *Haller Rudolfné* választmányunknak egyik legrégibb tagja, a jó lelkü nő, a sokat sirt édes anya fogadja köszönetünket a 213-ik alapitványért. *214-iket* Sepsiszentgyörgyön kedveskedett Óvári Károlyné Gönc Ágnes asszony átadni. Isten fizesse meg.

Lipkay Arthurné már örökös alapitónk, de azzal nem elégszik meg, hanem özv. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emlékére s Gál Miklós és neje Lipkay Mária emlékére beküldött ujból 100—100 koronát. Az elhunytak emléke legyen áldott. (216—217.)

218-ik ismét egy egyházközség a *szentgericei* sok jeles emberünk szülőfaluja is sorakozott a nagy és nemes cél szolgálatára. Köszönet a lelkes vezetőnek.

300-ik alapitó. Nem vétségből irjuk, hanem egy előkelő állásu, igen jó unitárius férfiu száz koronát adott át, hogy az legyen a *300-ik alapitó.* Nevét kiirni nem szabad, mert ő csak új lendületet akar adni a szépen növekedő sorozatnak elegészen a 300-ig s majd azon túl is. Régen nagyon meglepett volna ez a merész gondolat. Most biztosra vesszük, hogy 1918. év folyamán már nem lesz az utolsó, mert sokan vannak a hivatalosok, sokan, akik régóta készülnek. Csak gyorsan, nehogy megszégyenitse hite a 300-ikot.

Zsinat nem lesz mert a közlekedési és élelmezési viszonyok most sem engedik. Főtanács lesz október 27-én. Nevezetes tárgya lesz a kereszturi vallástanári állás, Kolozsvárt a Kelemen Lajos tanár székének betöltése.

A háromszéki egyházkör iskoláit meglátogatta dr. Boros György egyh. főjegyző József Lajos esperes társaságában: Kálnok, Köröspatak, Árkos, Sepsiszentkirály, Szentgyörgy, Laborfalva községekben, Kovács Lajos köri jegyző társaságában Brassóban, Nagyajtán, Bölönben. Számbavette a vallás erkölcsi oktatást, a hadiárvákat és jelentését megtette az E. K. Tanácshoz.

Székely hadiárvák iparosinasotthona Tordán már munkába van véve. Tordán bizottság vizsgálta meg a volt gymn. épületet. Minthogy az épület kiválóan alkalmas s a város és a megye érdekeltsége melegen fölkarolta, remélni lehet, hogy őszire 30 tanuló részére megnyilik az internatus és konviktus. Az iparosok szivesen fogadják a székely fiukat. Családfőnek hadi rokkant nős tanitót szándékoznak alkalmazni. Bővebb tájékozást nyujt dr. Boros György egyh. főjegyző, mind az érdeklődő tanitóknak, mind a tanulók anyjának, illetőleg gyámjának.

Urasztali adományok. A kolozsvári unitárius templom Urasztaláára a háboru kezdetétől fogva, minden évben mind a négy urvacsoraosztási alkalommal kenyeret Farkas Vilmos nagykereskedő ur és neje adományoztak. A jelen évi husvét-ünnepére 10 liter bort és kenyeret adományozott Zagyva István mészáros és hentesmester ur és neje. Mindkettő szép bizonysága az áldozatkészségnek. Az utóbbi adományozónak csak neje unitárius vallásu, ő maga pedig a vallásos buzgóságnak hasonló kötelességeit a saját egyházközségének, a kolozsvári hidelvei református egyházközségnek templomá-

val szemben is teljesiteni szokta. Az adományozók szives készsége hálára kötelezi egyházközségünket és kedves Isten előtt.

Kolozsvár, 1918 ápr. 22.

Ürmösi Károly esperes-lelkész.

Tordátfalván igen szépen sikerült estély folyt le husvét harmadnapján az iskolában. Müsorral egybekötött szinielőadás tartatott a „tordátfalvi háborus emlékalap" javára, mely a jótékony célra 418 koronát jövedelmezett. Szabó Gerő helyettes tanitó buzgó fáradozása mellett egy ifjusági dalárda, husvét harmadnapján zsufolt közönség s a vidék egybesereglett intelligenciája előtt olyan előadást tartott, mely nemcsak a fáradhatatlan tanitónak, hanem a közremüködő ifjuságnak is dicséretére és büszkeségére válik. Az estélyen felülfizettek a következők: Benkő András 10 kor., Benczédi Ferencné 1 kor., Boros Jenő 2 kor., Dimén József 2 kor., Ekárt Andor 1 kor., Fried Izraelné 3 kor., Gálfalvi Péter 1 kor., Gombos Andrásné 1 kor., Katona József 7 kor., Kökössy Mihályné 3 kor., Marosi Márton 4 kor., Nagy József 4 kor., Pap Zsigmond 2 kor., Tordai István 4 kor., ifj. Agh Jánosné 5 kor. Hálás köszönettel nyugtázzuk.

Tordátfalva, 1918. április 10.

Kökössy Mihály elnök, *Nemes Ferenc* pénztáros.

Gombos Sámuel ny. főgymn. tanár egyideig a székelykereszturi egyházközség papja, a lelkes és mindig buzgó férfi, a jó családapa elhunyt. Hosszas gyengélkedés előzte meg halálát, mialatt gyermekei szeretettel ápolták. Részvéttel válunk meg nagyrabecsült barátunktól.

Uj alapitvány. *Götz* Béla ur a székelykereszturi főgymnáziumnál levő alapitványát 500 kor. egészitette ki.

A harangok után az orgonák sipjai fognak elnémulni, ha ugy parancsolja a hadi érdek. Az egyházi tanács kisérletet tett a föloldásért, de a vall. és közokt. miniszter a kérést nem teljesitheti.

A nők választójogáról terjedelmes cikket irt Ürmösi József hsztpáli lelkész egyik fővárosi lapban. Fő tétele „A nő kérdés nagy probléma, melynek igazi helyes és az ország boldogulására kiható munkálása a szavazatjog megadásával fog kezdődni."

Magyarszováti unitárius egyházközségben az 1917. évben adakoztak: Balázs András egy arany himzésü kék bársony-szószékteritőt ajándékozott ünnepi használatra, értéke 406 kor., Orgonaalapra 10 kor. Toronyalapra özv. Csete Mártonné 3 kor. Harangalapra özv. Benczédi Jánosné 8 kor. Urvacsorai kenyeret és bort

Csete György, Domokos Gergely, Domokos István gondnok (2-szer) 67 kor. Közmunkák értéke fuvarban és kézi munkában 100 kor. Összesen 594 kor. Az adományokat köszönettel nyugtázza az egyházközség elöljárósága.

A „Gyöngyössy Béla alap"-ra mai napig a következő adományok folytak be: Kolozsvári unitár. egyházközség 50 kor. mélt. és főt. Ferenc József püspök ur 40 kor. Végh Mihály 10 kor., br. ifj. Dániel Lajosné és Gyöngyössy Ibolya urnők 200 kor. Végh Erzsébet 4 kor., Kovács József 4 kor., Gyulay Árpád, Kovács Kálmán, Fekete Pál, dr. Váradi Aurél 10—10 kor. Együtt 348 kor. A midőn fenti adományokat köszönettel nyugtázom, tisztelettel kérem azoknak, akik ez alapot még gyarapitani szándékoznak, mielőbbi szives hozzájárulását. Kolozsvár, 1918. április 15. *Ürmösi* Károly esperes-lelkész.

Elhunytak. Dr. Demeter Lőrincné sz. Prexly Emilia hosszas szenvedés után. Férjén kivül fiai Attila, Zoltán és nagy család gyászolja. — Lelkünk legmélyebb fájdalmával jelentjük, hogy drága jó gyermekünk, testvérünk, rokonunk martonosi ifj. *Gálffy* Kálmán (Kondor) 82-es önkéntes, életének 19-ik tavaszán a román front Casinului magaslatán ellenség golyója által találva, 1917. augusztus 1-én megszünt élni. Hült tetemét folyó évi április hó 28-án d. u. 2 órakor fogjuk Kobátfalván a családi sirkertben elhelyezni. Pihenése legyen csendes idehaza, émléke pedig áldott! Siratják: Szülői id. Gálffy Kálmán, Jakabházy Polixéna. Testvérei: Gálffy Anna, Gálffy Gábor orosz fogoly, Gálffy Sándor m. kir. honv. zászlós, Gálffy Zsuzsika. — *Ádámossy* Béla m. kir. csendőrőrnagy elhunyt Budapesten hosszas szenvedés után.

Az olasz harctérről levelet kaptunk: Nagyon szépen köszönöm nemcsak a magam hanem unitárius bajtársaim nevében is a küldött U. K.-t. Nem tudják otthon megérteni azt a lelki állapotot, amelyben a harctéren él a baka. . . A legnagyobb ellentétek találkoznak minden pillanatban s meghuzódnak egymás mellett csöndben, békésen, mintha egymásnak kiegészitői lennének. Vasárnap délután a legszebb összhangban szoltak a harangok s hivták imádkozni az embereket. Tele volt a levegő búgó harangszóval s az ágyuk szakadatlan dübörgésével. Vajjon melyik hang kényszeritette jobban a hivőket imádkozni. Husvagyó kedd szomoru estéjén összeültünk négyen, négy régi unitárius diák. Benczédi László hgy., Pereki János hgy., Tóth István hgy. s jó magam a 62-es bakakaplár s az U. K. olvasgatása mellett emlegettük a régi szép, gondatlan diákéletet s láttam az arcokon, hogy belül mindeniket égete valami, talán egy elfojtott könycsepp, egy hazaszálló sóhaj! *Laci.*

Az unitárius kollegium disztermébe, melyet az egész épülettel együtt katonabetegek használnak, ismeretlen tettes álkulcsal behatolt, az elnöki székek bőrét levágta és ellopta. A rendőrség nyomozza a tettest.

Aki olvassa lapunkat, jó indulattal nagy szolgálatot tehet a D. F. E. céljainak. Csak annyit kérünk, hogy alkalmas helyen ajánlja a lapot. vagyis gyüjtsön tagot a Dávid Ferenc Egyletnek.

Kolozsvári olvasóink küldjék be postán a lap árát, mert a beszedőnk beteg.

Női imakönyvünk, Szivemet hozzád emelem, a sulyos nyomdai viszonyok miatt, csak pünkösdre lesz készen. Megrendeléseket elfogadunk. Eredeti festéssel diszitett példány 25 kor. Diszes kiállitásban lesz 12 kor. és 5 kor.-ás példány.

Az egylet pénztárába február 27-től március 27-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Aranyosy Ágoston Hadrév 917—918-ra, Hajós József Barót, Báló István Aranyosrákos, Varga Mózesné Székelyszentmihály, Fekete Benjámin Székelyudvarhely, Farkas Gergelyné Szentgerice, Kisgyörgy Elek Zsidóvásár, dr. Pálffy László Marosvásárhely, Folkusházy Sándor Kolozsvár, özv. Geréb Sándorné Székelykeresztur, Geréb Zsigmond Fiatfalva 1918-ra, Szabó Lajosné Brassó, Kálmán János Fiatfalva. Unitárius Egyházkőzség Medesér 1917—1918-ra, Gál Lajos Celna 1916—1918-ra, Percel Ferencné Budapest, özv. Nemes Józsefné Ikland, Bede János Kolozsvár, Kincses László, özv. Gidai Sándorné, Barna Jánosné, özv. Daru Andrásné, id. Sári Józsefné, Nagy Gergelyné, Szőke Eszter Füzesgyarmat, Koronki János Alsórákos, Németh Mária Nagylak, Raffay József Csókfalva, Imre Sándor Alsókarácsonfalva 1918-ra, Ambrus Mária Budapest 1917-re, Gálffy Tamás Táboriposta 398, 1918—1922.-re.

A háromszéki f. e. pénztárába 1917. január 1-től dec. 31-ig tagsági dijat fizettek: Brassóból Izsák Domokos 1914—17-re 10 kor., Szolga Ferenc 1911—18-ra 8 kor., Imets Jenő 1917-re 3 kor., Török Sándor 1916—17-re 6 kor., Benedek Ida 1917—18-ra 8 kor., Mészáros István 1917-re 3 kor., Kiss Gyula 17—18-ra 8 kor., ifj. Gergely János 1917-re 3 kor., Incze Zsigmond 17—18-ra 8 kor., Kovács Lajos 1912—18-ra 19 kor., Vajda József 1917-re 4 kor., Péterfi József 1917-re 4 kor., Kövendi Mihály 1916—18-ra 12 kor., Knoblian Rezsőné, Sándor Gergely, Szabó Lajos, Brassói egyházkőzség 1918-ra 5—5 kor., Simon László Sepsiszentgyörgy 1916-ra 3 kor., Óváry Károlyné 1917—18-ra 9 kor., Toók Balázs 16—17-re 7 kor., özv. I. Szász Béláné, József Lajosné, József Lajos 1917-re 4—4 kor., Hosszu Ferenc Kálnok 1907—17-re 24 kor., Biró István, Kálnoki egyházkőzség, Régeni Györgyné 1918-ra 5—5 kor., Varga Audrás Bita 1917—18-ra 6 kor., József Mihály Kilyén 1916—18-ra

12 kor., Benkő Árpád, Végh Benjamin Árkos 1917—18-ra 8—8 kor., Barabás Ferenc 1917-re 4 kor., Faluvégi András, Régeni Áron, Barabás Károly, ifj Barabás Sándor, Árkosi egyházközség 1918-ra 5—5 kor., özv. Dézsi Mihályné Nagyajta 1916—18-ra 11 kor., id. Kisgyörgy Áron 1918-ra 5 kor., Simon György 1917-re 4 kor., özv. Péterfi Sándorné 1917-re 5 kor., Kovács Gyula 1918-ra 5 kor., Ferencz Lajos, Simon József, Simon Áron 1917-re 4—4 kor., Kerekes István, Péterfi Sándor, Toók Mózes 1818-ra 5—5 kor., id. Darkó Lajos 1917—19-re 15 kor., Nagyajtai egyházközség 1917-re 5 kor., id. Kiss Istvánné S.-Köröspatak, Kádár Sándor, Székely Kelemen, Sepsiköröspataki egyházközség, Benovits Jenőné Kézdivásárhely 1918-ra 5—5 kor., Sepsiszentkirályi egyházközség 1917-re 5 kor., Kökösi egyházközség, Laborfalvi egyházközség, Berde Ferenc Laborfalva, Bölöni egyházközség 1918-ra 5—5 kor. Összesen 376 korona.

Alapitói dijban fizettek: Sebestyén Arthurné Budapest 150 kor., Fizéli Alajos Keszthely 100 kor., Kovács József Kolozsvár 10 kor., özv. Májay Istvánné Kolozsvár 100 kor., Unitáriás egyházközség Szentgerice 100 kor.

Kolozsvár, 1918. márc. 28-án.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Sz: 468—1918.

Pályázat. A Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet a székelykereszturi főgimnáziumnál 1918—1919. isk. évtől kezdődőleg betöltendő rendes vallástanári állásra. Az állás javadalma az állami tanári fizetést kiegészitő állami segélylyel együtt évi 2600 kor. tanári fizetés és 500 kor. lakáspénz. A megválasztott rendes tanár a tanári fizetési osztályokban szabályszerüen lép elő; ötször ötévenként évi 200 kor. korpótlékra van joga és az orsz. tanári nyugdijintézetnek tagja. Amennyiben a vallástanári szabályzat értelmében vallástanári oklevéllel nem biró, de pályázatra jogositott lelkész választatnék meg az állásra, lelkészi szolgálatban eltöltött évei a kolozsvári unitárius kollégiumi vallástanári állás betöltésénél követett módon beszámittatnak. (Lásd 35—1910. E. Főtanácsi jegyzőkönyv.) A pályázati folyamodások a székelykereszturi főgimnázium igazgatóságához adandók be. Az állást a megválasztott tanár 1918. november hó 1-én köteles elfoglalni. A pályázat határideje 1918. junius 1.

Ferencz József
unitárius püspök.

Végh Mihály
titkár.

A dr. Bedő Albert egyházi beszédpályázat határideje kitolódott aug. 31-ig. Reméljük, hogy nagy verseny lesz.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. május. 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.
TÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 65
Május. Tarcsafalvi Albert 66
Jöjj el szentlélek. B. 67
Nők Világa. Ajtay Jánosné. 68
Heltai nyomda. B. Gy. 70
A mi katonáink. 72
Levél a Szerkesztőhöz. József Lajos. 73
Egyházi és iskolai mozgalmak 75

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem
női imádságos könyv, uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.
Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Ispgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálfalvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitárius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanitó és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4 0 kor.
173 Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrássy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége. Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkővi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203 Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Budapest 150 kor.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Raffaj Irma emléke.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
300-ik alapitó: Névtelen.

(Folytatjuk.)

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 május 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Feminizmus. Minden rövidebb vagy hosszabb időszaknak meg van a maga jelszava. Mindenki ajakán hordozza, mert abból ítélik meg, hogy együtt halad-e a korral? Most legtöbbször halljuk a feminizmust. Ez a nőkérdés. A nők jogainak megadása, a meglevőknek kiterjesztése, mindenhová, ahol a férfiak jogot gyakorolnak. Némely tulzók még azt is szivesen hirdetnék, hogy a nőt át lehet alakitni férfivá. Mi a nőt mindig csak nőnek óhajtjuk látni. A nő olyan gazdagon meg van áldva a nagy alkotótól a bájnak, kedvességnek, a szépségnek, jóságnak, a tudásnak és a naivságnak sajátos különlegességeivel, hogy ezek nélkül nemcsak az embervilág, hanem az egész teremtettség szegény és sivár lenne.

*

Az anya. Ha a mezőnek minden virágát, az erdőnek minden dalát, az ajaknak minden szavát, az arcnak minden mosolyát egy csokorba tudnók foglalni, mindez együttvéve sem mondana oly sokat, nem jelentene oly tökéletest, olyan vonzót és bájolót, olyan igazat és szépet, mint ez az egy szó: anya.

*

Az árvák. Kétféle árva van; azok, akiknek nincs szülőjük, mert meghaltak; azok, akiknek élnek s mégis nincsenek. Az anyátlan, apátlan árvák sorsa minden jó ember szivéhez hozzálér és kinyujtja a segités jobb kezét.

*

Anyátlan és apátlan árvák a törvénytelen gyermekek. Milyen nagy és kegyetlen igazságtalanság bélyegét viselik ezek az ártatlanok. Őket megveti és elkerüli mindenki, még azok is, akikhez vér szerint tartoznak. A társadalom ne legyen szivtelen velük szemben. A társadalom forduljon azok ellen, akiket a szülői kötelesség terhel. Az állam ujabb intézkedése szerint a törvényesités egyszerüen és könnyen történik, ha az apa törvényes házasságra lépik az anyával. Ezt követeli a pap, követelje mindenki, aki szereti a gyermeket.

*

Több bizalmat! A bizalom bizalmat szül és erőt ad a gyengének, reménységet a csüggedőnek. Az a kis erő, amelyre nagy munkát biztak, először nem felelt meg a bizalomnak s e miatt szégyenkezve és remegve várta az itéletet. Midőn szidalom és harag elyett biztató mosolyt látott az arcon, megnövekedett. Várta, hogy megjavithassa önmagát, hitte, hogy jobban lesz ezután és az ő hite megnövelte a bizalom nyomán fölébredett erőt. Emberré lett, munkás és hasznos emberré.

Május.

Hullj csak dus kalászt eresztő
Májusi jó langyos eső,
Könnye Isten két szemének,
Melyet arany, s gyöngy nem ér meg,
Hiszen nyomán gyül a kereszt:
A mezei csillagsereg.

Hullj csöndesen, áldva, óva
A vetésre, fabimbóra,
Barázdára, puha gyepre
Te, Isten szent üzenetje. . .
Mézcsurgató gazdag nyárról,
Földből sarjadt igazságról.

. . . Hogy a férfi hadba elment,
Helyére állt asszony s gyermek,
Hogy ne csak künt, bent is győzzünk,
Buzakalászt ontson földünk. . .!
Hullj eső hadd vesszen kárba
Az ellenség gonosz álma.

Csöpped fris tej, habzó fehér,
Másik csöpped puha kenyér,
A harmadik pezsgő élet
S pirkadása békés évnek,
A negyedik fellegvárunk,
Mind a többi: szabadságunk
S boldogságunk.

Hullj eső, te tiszta, áldott
S öleld összébb a világot!

Tarcsafalvi Albert.

Jöjj el szentlélek...

Régen, akkoron, amikor az ég megnyilatkozott, amikor Istennek tetszett csodákat mivelni az övéiért: akkor, amikor az ember boldogitására kiküldöttek elrejtőztek, mert nem tudták mitevők legyenek, a kicsinyhitüeken ugy segitett az égi atya, hogy kitöltötte rájok az ő lelkét mérték felett. Ők, akik addig nem hittek, akik csak kételkedni tudtak saját jövőjük felett, akik megbánták, hogy el hagyták egyszerü hálójukat, le mondottak szegényes keresetükről, most már erősek, hivők, bizók és mindenre kész vállalkozók lettek.

Csak a haloltaiból föltámadott, az ujra született lélek tud győzedelmeskedni minden földi gyarlóságon. A kinek meglankad testi ereje, imádkozzék lelke megerősödéséért. A kinek betegek tagjai, folyamodjék a lélek orvosához és meglátja, hogy nem annyira teste, mint lelke volt beteg. A ki Job módjára születése napját kezdi átkozni, gondoljon az égi Atyára, aki soha semmit nem teremtett, amitől nem várta volna szent céljai megvalósítását.

Mikor fejünk fölött vihar felhőibe borul az ég, lábunk alatt inogni érezzük a földet, akkor van legközelebb hozzánk a szabaditó szent lélek, melyet Isten égi jelekben, természeti viharok csapkodó hullámaiban is elküldhet.

Most nemcsak felettünk, bennünk is dul a lélek vihara. Várjuk a szabaditó szent lelket. Várjuk azt az apostoli sereget, amely az összezavarodott nyelveket meg is érti, meg is magyarázza. Várjuk azt a galambot, amelynek szelid képében s gyorsan lebbenő szárnyai között száll alá a megátkozott, vértől ázott földre a békesség szabaditó szent lelke.

Urunk ne hagyj! Urunk Istenünk ki elbocsátottad a te gyermekeidet szabad akaratjuk utjára, tekints le rájok és lásd meg, hogy eltévedtek, hogy nem hisznek a békesség fejedelmének sza-

vaiban. Most már millió felnyitott seb mutatja, hogy az ártatlan megöletett, a megváltásért bőven megadatott az áldozat.

A test elvégezte munkáját a pusztító fegyverekkel. Küldjed égi Atya hatalmas erődet a szent és megszentelő lelket, hadd világositsa föl az elméket, békitse ki a fölháborodott sziveket s teremtsen e földön békességet a jó akaró emberek között, hogy jöjjön el a te országod és legyen meg a te akaratod! Imádkozunk, kérünk, könyörgünk, hogy jöjjön el az a szent lélek, amely mindeneket jóra vezérel. *B.*

Nők világa.

Elnöki megnyitó a hom.-almási Nőegylet 10-ik évfordulóján

Irta: *Ajtay Jánosné.*

(Folytatás és vége.)

Igaz, most olyan időket élünk, hogy tán senki sincs közülünk, kinek szivét a legmélységesebb aggodalom ne nyomná s szünet nélkül remegünk arra a gondolatra, hogy hátha mi is azok közé fogunk tartozni, kik örökre gyászolni fogjuk ezt a háborut; kik majd hiába várjuk vissza férjeinket vagy fiainkat! Istenem, milyen gyötrő gondolatok ezek! . . . De mit tegyünk, ha ez a sors van ránk mérve, hogy rajtunk keresztül, a mi keserves könnyeink, a mi sok fájdalmunk árán jussanak a mi utódaink egy szebb, egy boldogabb jövőhöz?! ... Nekünk, akármi vár reánk, megadással kell beletörődnünk e kegyetlen sorsba!

És, ha minden sirásunk, minden jajgatásunk hiába való, akkor örömmel kell megragadnunk minden alkalmat, amely olyan elfoglaltatást ad a mi lelkünknek, hogy a mellett némileg megnyugodva érezzük magunkat. Hiszen a jól végzett munkának a sikere mindig örömet okoz a legbánatosabb szivnek is; s ha már el kell türnünk ezt a háborut, nyugtasson meg legalább az a tudat, hogy mi a legnehezebb napjainkban is mindig helyt tudunk állni, mindig hüséges leányai tudtunk lenni a mi szenvedő, megtámadott magyar hazánknak.

Bár mit hoz is ránk a jövő, ha tán csapások is szövetkeznének reánk: vajjon nem fog-e vigasztalásunkra szolgálni az, hogy mi már előre, közös akarattal egyesülni tudtunk abból a célból, hogy majd, mikor eljön annak az ideje, majd akkor mi is letudjunk törülni vagy egy fájó könnyet, vagy valakinek majd mi is tudjunk nyujtani egy kicsike reménysugárt ott, hol legégetőbb lesz a könny; ott, hol legsötétebb lesz a reménytelenség. És mindnyájan, kik most valóban tagjai vagyunk a Nőegyletnek, gondolkoz-

zunk mindannyian, és akármi jó, ha eszünkbe jut, azt ne tartogassuk magunkban, hanem mondja ki bátran akárki. Nem mondom, mert lehet, hogy minden kívánságot mindig nem teljesithetünk; de azért több szem többet lát, ha sokan gondolkozunk, még ha eltérők is tán a gondolatok, azokat szeretettel, jó akarattal addig forgathatjuk, mig teljesen összeegyeztetjük s akkor lehetetlen, hogy valami látható eredményt el ne tudnánk érni; mert, ha már a Nőegylet jövőjéről beszélünk, akkor nem elég, hogy csak a tagdijak kezelésénél maradjunk, jóllehet az is eredmény; de egy Nőegylet másféle dolgokra is gondolhat, ha bizhatik tagjainak az értelmességében s a jóakaratában.

Én sok Nőegyletről olvastam és hallottam s tudom, hogy sok helyen falukon is nagyszerü munkásságot fejtenek ki, minden megerőltetés nélkül, csupán az által, hogy összetudnak tartani s igy együtt igyekeznek a jóra. Vannak pl. olyan Nőegyletek, melyeknek tagjai vásznat, ruhaszöveteket s minden szükséges holmijokat nem külön-külön, hanem együtt hozatják mindig s igy mindenhez olcsóbban jutnak hozzá. Vannak Nőegyletek, melyeknek tagjai soha nem mennek máshová panaszaikkal, csak az általuk alakitott békebiróság elé s annak itéletében éppen úgy megnyugosznak, mintha ügyvédek és valóságos birák hozták volna azt.

Vannak községek, hol egyszerü asszonyokból álló Nőegyleteknek lehet köszünni, hogy most a község 10 ezreket vesz be évenként gyümölcsből és zöldségből. Nem fizet ott senki pótadót, nem semmiféle adót, hanem mindenki uszik a jóllétben. Van sok Nőegylet, amelyik életrevaló, okos, lelkes tagjai által ki tudta vinni azt, hogy a falunak a külső képét is egészen megváltoztatta. Nem türt egy meszeletlen házat, egy rendetlen udvart, nem egy burjános kertet sem, hanem modját ejtette annak, addig gondolkozott, mig minden rendbe jött; és most virágok, szép gyümölcsfák diszlenek minden utcasarkon, minden eddig elhagyatott helyen. És azokat a virágokat gondozzák, ültetik, gyomlálják a falu legszebb virágai, a szép fiatal leányok; ott nincs rendetlen, korcsomázó népség, akiktől félteni kellene mindent; ott már mindenki tudja, hogy, ha a jó Isten valakit embernek teremtett, az, ha gazdag, ha szegény, ha előkelő, ha egyszerü sorsban élő, mindenképpen sok szép dolgot mivelhet, a beleoltott isteni lélek által.

Kedves hallgatóim! nehogy megijedjenek, hogy ilyen dolgokkal hozakodom elő; ne féljenek, mert én egyedül ezeket nem, de még ha vezetőkül mind összefogunk, akkor sem valósithatunk meg semmit az előbb felsorolt dolgokból, a maguk hire nélkül. Igen, a maguk megértése, a maguk jóakarata, közremunkálása nélkül. Mi itt hiába beszélünk, akár az angyalok nyelvén is. Azonban most, amidőn csak az életért való aggodalom is naponta gyötör, korai

volna oly távoli dolgokra gondolnunk. Ha valaha igaz volt, ma különösen igaz a Jézus mondása: elég a napnak az ő terhe; tudom és érzem ezt jól magam is. De, ha elmulik ez a sok nyomoruság s vége lesz e szörnyü világégésnek s jön helyébe egy új, egy más világ: az majd ne találjon minket készületlenül. Addig mi is, mint nőegyleti tagok, ismerjük meg s szeressük meg ugy egymást, hogy akkor majd bizalomteljes, közös akarattal, bármilyen sorsban leszünk is, tudjuk méltóképpen fogadni az áldott béke napjait; hogy vigasztalást, erőt merithessünk egymás támogatásából; hogy soha senki egy pillanatig is ne legyen kénytelen megbánni, hogy a pénzét ide adta; hogy mindenki, mindig örömmel gondolhasson erre a kezdetre.

És most emeljük szivünket jó Istenünkhöz, ki 10 év óta Nőegyletünkben is mindig velünk volt s megsegitett minket mindig, a mi gyöngeségünkben.

Most leányaink énekkara előad egy éneket, amely épp ide talál s amelynek szövege a következő:

Megfutottuk már a pályát,
Mely-előttünk nyitva állt;
Nyujtjuk jó atyánk a hálát,
Sziv és lélek téged áld.
A dicséret téged illet,
Mi csak áldunk gyermekid
S továbbra is kérve-kérjük
Szent kezed segedelmit.

Heltai nyomda.

Minden szó, gondolat és tett, tisztatükörként fog visszasugárzani rád.

Ezt a költői tételt igy kivánom alkalmazni: minden szót és gondolatot a lélek tükröz vissza. A tiszta léleknek nagyobb a reflex ereje minden fizikai erőnél, mert lélekből lélekbe vetődik s ahelyett, hogy a forrástól távolodva apadna, állandóan nő. A sugárból sugarak kévéje s ebből mindent fölébresztő hő, vagy fény, vagy más nemü, de munkára serkentő erő-származik.

A Keresztény Magvetőnek Pákei Lajos tollából kieredt kis cikkének a reflexe ez, amely talán még kisebb, de továbbitó s igy hát nagyitó is. Pákei azt mondja, hogy alapitsunk „Heltai Unitárius Nyomdát."

A szakember látásával magyarázza meg a Heltai nyomda ipar-

művészeti szépségeit és kedvességeit. Szeretné belevinni a létesitendő uj Heltai nyomdába. Alapul fölajánl 100 koronát.

Az unitárius nyomda eszméje együtt élt az unitáriussággal Heltaitól kezdve mostanig. Rövid historiáját megirtam a *Brassai életrajzában*. Fönnhagyom az olvasó várakozását s esetleg kiváncsiságát akkorra, amikor a könyv megjelenik. Most az E. K. Tanács bizottsága kezében van.

Az uj kérdésre tartozik, hogy a „főtanácsi bizottság" már tiz éve gyüjti a nyomda-alapot. Már van is 3169 koronája. Az eszme benne van a levegőben, mert a szükség érzete táplálja és mozgatja. Érezzük bizony, hogy ha valamivel könnyebben tudnánk nyomtatni, sokkal többet és sokkal gyakrabban vinnénk a nyilvánosság szine elébe. Igy elvész nem egy jó gondolat s a fiókban marad sok kedvvel dolgozott munka.

Ez az eszme érlelőben találja dr. Tóth Györgynek egy tervét sorozatos könyvkiadás beinditására. Sajnálja, hogy az egyház kiadványai: Dávid Ferenc emléke Jakab Elektől, Berde Mózsa élete Benczédi Gergelytől, nem közös vezető cim alatt jelentek meg. — Hiszen voltak nekünk sorozatos vállalataink is. Unitárius kis könyvtár Derzsi Károly szerkesztésében, Unitárius füzetek a kolozsvári tanárok szerkesztésében.

Régi irodalmunk jelességei közül a nagyváradi disputatioval Simén Domokos és Nagy Lajos, ezt az eszmét szolgálták 1868-ban, ennek folytatása az 1910-ben megjelent Rövid Magyarázat hasonmása, mely gyönyörü alkotást sem a szaksajtó, sem az unitárius olvasó küzönség nem méltatott kellőképpen.

A Dávid Ferencz Egylet kiadványai is joggal számitanak figyelemre. Ezeken kivül az egyházi törvények gyüjteményes sorozata, az ima és énekkönyvek, a teologiai szakmüvek és a gyakorlati lelkészet termékei, melyek között „Az unitárius szószék" mint sorozatos kiadvány, tiszteletre méltó helyet foglal el. És még más egyebek is, azt mutatják, hogy egy unitárius nyomdának mindig volna mivel foglalkozzék, amellett, hogy folyó irataink a Ker. Magvetőt és az Unitárius Közlönyt készitené.

A Heltai unitárius nyomdát óhajtjuk, várjuk s megjelenését munkáljuk, de azt szeretnők ha akadna akár egy uj Heltai Gáspárunk, aki a maga erején fölállitná, akár egy Wilhelm Krisztinánk, aki a költségeit hordozná.

Üdvözöljük Pákei Lajosnak a gondolatát s ezzel továbbitjuk, hadd töltse be ne csak az elméket, hanem a sziveket is.

B. Gy.

A mi katonáink.

1285. **Barabás Sándor** hadnagy, az 50. gy.-ezredben, árkosi Barabás Sándor nyug. igazgató-tanitó fia, néhai Barabás Ábel tanárnak öcscse. 1914. nyara óta katona. A tiszti iskola után az orosz frontra került s ott volt a gorlicei áttörésnél, majd Iwangorod ostrománál és Brest-Litowsk bevételénél. E harcokban kimerülve rövidebb ideig itthon volt, majd az olasz frontra jutva ott volt Arsiero és Assiago elfoglalásánál. Innen tifusszal került kórházba s ebből fölgyógyulve az orosz és oláh frontra vitték, mint géppuskás századparancsnokot. Megkapta az I. oszt. ezüst és a bronz vitézségi kitüntetést. Legutóbb Ukrainában vett részt a rendcsinálásban s itt egyik városban a bolseviki bandákkal vivott utcai harcban fején megsebesült. Egyik felsőmagyarországi kórházban gyógyul.

1286. **Barabás Aladár,** Sándor öcscse, kolozsvári kollégiumunk négy gimn. osztálya elvégzése után vasutasnak ment s onnan hivták be honvédnek. A trebinjei altiszt-kiképző iskolából ment ki a harctérre.

1287. **Csehy Árpád** hadnagy, a 22. h gy.-ezredben. 1915. májusában vonult be ezredéhez. A tiszti iskolából 200 közül legelsőnek került ki s mint hadapród ment ki a frontra. 1916. elejétől a hires *Papp-dandár* egyik zászlóaljánál teljesitett szolgálatot, a tölcsérharcokban. Többször fölterjesztették kitüntetésre. 1916. nyarán Kolozsvárt letette az érettségi vizsgát s a harctérre visszajutva a *Russ*-földeritő különitményben vett részt a bukovinai visszavonulásban. Itt kapta a bronz vitézségi érmet. Nyugodtságával egyaránt megnyerte legénysége bizalmát s parancsnokai becsülését. 1917. májusától a folyó év elejéig, mint hadnagy oktató tisztként a kiképzésnél volt s a *signum laudissal* tüntették ki. Jelenleg az olasz fronton harcol.

1288. **Balogh Miklós** hadnagy, a 21. h. gy.-ezredben 1915. május 15-én vonult be katonának s Kolozsvárt képezték ki. Innen, mint önkéntes szakaszvezető vonult be Nagyszebenbe helyezett pótzászlóaljához, hol oktatóként müködött s 1916. január 12-én, mint hadapród-őrmester indult a harctérre. Egy kerek hónapig tartó front mögötti kiképzés után 1916. febr. 12-én a 309. h. gyalogezreddel május 22-ig volt a Stypa melletti rajvonalban. Ekkor egy hónapra hazajöhetett, letette érettségi vizsgáját. Julius 1-én Karánsebesre kellett bevonulnia s éppen az oláh hadizenet napján, aug. 27-én indult másodszor a harctérre. Az oláh hadizenetet útközben, éjjel, a temesvári állomáson hallották meg. Legénysége szeretett volna visszafordulni Románia ellen, de kénytelenek voltak Galiciába menni

s egy hónapi front mögötti kiképzés után okt. 4-én vitte be menetszázadát Bozesdynél a rajvonalba, mint hadapródj.-őrmester, de századbarancsnok. Másnap az oroszok pergőtüzzel bevezetett támadást kezdtek s délelőtt 11 órakor az ezred jobb szárnyán, az ott csekély létszámra olvadt századot, hősi ellenállás után leverve, áttörtek. A katonák utolsó emberig helyt állottak, ugy, hogy az orosz foglyot nem ejthetett, valósággal agyon kellett vernie az ellenállókat, hogy áttörhessen. Balogh ekkor századát saját elhatározásából ellenrohamra vezette, mely oly jól sikerült, hogy ezrede ellentámadásba mehetett át. E küzdelemben Balogh a bal alsó lábszárán megsebesült s gyógyulása után 1917. junius 2-án vonult be ujra s junius 5-ig Sopronban teljesitett szolgálatot, mig Romániába vezényelték. Itt előbb mint beosztott alantas tiszt, utóbb mint kikülönitett tiszt müködött 1917. októberéig, amikor géppuskás tanfolyamra Kolozsvárra került. Jelenleg Kolozsvárt az egyetemen tanfolyamon van. Kitüntetései vannak.

1289. **Kilyén Károly** (Iklánd), a harctéren szerzett betegségében meghalt 1917. jan 27-én Rózsahegyen. Övéi hazaszállitották és a község nagy részvéte mellett temették el Iklandon. Emberbecsülő és vitéz katona volt. Végrendeletében 1000 K alapitványt tett. Temetésén a 70-ik honv. hadosztály katonái egy derék vitézt megillető diszlövést adtak.

Levél a Szerkesztőhöz.

Nagytiszteletü Szerkesztő úr!

Gyászos emlékü menekülésem idején találkozva egyik városi lelkésztársammal azt kérdeztem tőle, hogy városotokban az unitárius lelkek száma mennyi? A felelet ez volt: „A lélekszám nagyon kevés, jóllehet, tekintélyes számmal vannak, akik egyházunkhoz tartoznak.“ A feleletet megértettem, de azon nem örvendettem.

A mi városunkban megforditva áll a dolog. Tizezer lakói közül alig 300 unitárius, de ezek kevés kivétellel, mind lélek szerint unitáriusok, tehát unitárius lelkek.

Jól van, mondhatná valaki, de a lelkek unitáriességának külső megnyilvánulását nem látom Sepsiszentgyörgyön. Huszonöt évi társegyházközséggé létel óta sem templom, sem papilakás! Hát ez igaz, de nem a lélek készségén mulik. „A lélek kész, de a test erőtelen!“ Egy-kettő kivételével mind szegények vagyunk. Várjuk a nagyobbak megértését, mert téved az, aki azt hiszi, hogy mi e hosszu idő alatt semmit sem tettünk.

Husz év alatt innen-onnan, a magunk zsebéből is 8—10000 ezer koronát összeszerezgettünk s házat vásároltunk. Ez a vásár

csak mutatóul történt, hogy ne nézzenek minket jött-menteknek. Ime nekünk is telkünk van! Vásár előtt és után a város képviseletétől templom helyiséget kértünk. Egyet már korábban kaptunk is, igaz a város végén, de mert 10 év alattt nem épithettünk, visszamaradt a városnak. Fejünk nem fáj érte, nem nekünk való volt. Ma már mindenki tudja, hogy a temlomot nem szabad a központtól messzi eldobni. Könnyen hozzáférhető helyre kell azt épiteni. Éppen ezért ilyen helyet kértünk a várostól. A kérvényt 1914. elején adtuk be a tanácshoz. A háború minden jónak utját állotta. A mi jó ügyünknek is. Azonban éltet a remény, hogy többszöri kérésünk után végre alkalmas helyhez jutunk. Ha reményünkben csalódunk az nem lesz szégyenünkre, de a város képviseletének sem dicsőségére.

Természetesen gondolnunk kellett a csalódásra is. Ezért meghallgattuk igen érdemes felügy. gondnokunknak, dr. Ferenczy Géza urnak figyelmeztetését, hogy minden eshetőségre biztositanunk kell magunkat. A jövő épitéséhez komolyan hozzá fogtunk, a legnehezebb időben, a háboru sulyos megpróbáltatásai között 1916-ban. Dr. Ferenczy biztatására és javaslatára a város központján egy másik telket is vásároltunk, mely nemcsak mutató, hanem büszkeségünk is. Azt mondják, sokan irigylik tőlünk. Ez nem baj. Jó, hogy nem mi irigyeljük másoktól.

A háboru kevés férfi hivünkből sokat szólitott a harcmezőre s mi dr. Ferenczynek felhivására 1916. julius havában mégis összejöttünk, vele együtt kilencen, hogy megvessük a jövő épületének alapját. Összejövetelünkön ő elnökölt s aki nem hallotta elképzelheti, hogy lelkesen és szépen beszélt, mert szavainak ott azonnal 1500 K lett az eredménye. Igaz, hogy mint minden jóban, itt is ő járt elől jópéldával, tehát nemcsak beszélt, hanem cselekedett is.

Az ezerötszáz koronát a következők adták össze:

Dr. Ferenczy Géza	5 év alatt fiz.	500 K	— 200 K	befiz.
József Lajos	5 „ „ „	200 „	— 80 „	„
Ütő Áron	5 „ „ „	200 „	— 80 „	„
Dr. Barabás Sándor	5 „ „ „	100 „	— 100 „	„
Nagy Gergely	5 „ „ „	100 „	— 40 „	„
Szabó Mózes	5 „ „ „	100 „	— — „	„
Bedő Sándor egyszerre		100 „	be is fizette.	
Szász István 5 év alatt fiz.		90 „	— 67 K	befi.

Gyöngyösi Károly ez évi kántori fi.-tése 150 K s emellett azt a kötelező ígéretet tette, hogy mindaddig, mig Sepsiszentgyörgyön lehet s a kántori teendőket végzi, 150 koronát az egyházközségnek ajándékoz.

A fenttiekhez később hozzájárultak:

Szentiványi József 5 év alatt fiz. 100 kor.

Özv. Szász Béláné 5 év alatt fiz. 200 kor. — 80 kor. fizetett.
Ováry Károly és neje 2 év alatt „ 500 „ — 200 „ „
s még jönnek egy néhányan egészen bizonyosan.

Az 1917. évben Sepsiszentgyörgyön tartott egyházköri közgyülésen dr. Vernes István kézdivásárhelyi vezető kir. ügyésznek felhivására, akiről Taar Géza nagyajtai lelkész igen szép pohárköszöntőjében ugy emlékezett meg, hogy erős unitárius lelke onnan magyarázható, mert ott szül·tett, ahol Jókai szerint a nap kétszer kel fel, 1187 koronát adtak össze a közgyülési tagok templomalapunk javára. A lélek szerint adakozók a következők: Dr. Vernes István 100 kor., Killyéni Endre 100 kor., Benkő Árpád 100 kor., Bölöni unitárius egyházközség 300 kor., dr. Kiss Árpád 100 kor., Serester Árpád 100 kor., Varga András 100 kor., Végh Benjamin 20 kor., Gönez Mihály, Kászoni Árpád, Toók Mózes, Kilyéni József, Barabás Károly, Költő József, Zsigmond András, Gazdag István, József Mihály, Régeni Áron, Gál Mózes, Taar Géza, Szabó Dávid, Hosszu Ferenc 10 10 koronát, Székely Kelemen, Faluvégi András, Ütő Gábor 5–5 kor., Kovács Károly, József Dénes, Erdős Mihály 4—4 kor. — Nagyszerü eredmény!

Ugyebár Nagytiszt. Szerkesztő ur, hogy a 25 év még sem telt el egész nyomtalanul?! Ugyabár, hogy volt és van a lelkeknek külső megnyilatkozása is?! Volt, van és lesz, de azért még mindig áll az igazság: „Lelkünk kész, de a test erőtelen“! Amit tehettünk kevés. Jöjjenek, akik tehetik segitségünkre. S különösen felülről várjuk a megértést és erős támogatást.

Az ujabb telket nagy részben kölcsönpénzzel vásároltuk, de mert azon szépen jövedelmező bérházak vannak, ezért a jövő nem aggaszt. Hanem már templom kell, mert bizony mondom, másképpen elszélednek a nyájnak juhai.

A történtek után jobb és szebb jövőnkben bizva vagyok:
Nagytiszteletü Szerkesztő urnak*

Sepsiszentgyörgy, 1918. évi januárius hó 15-én. Kiváló tisztelettel: *József Lajos* unitárius lelkész, esperes.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Kelemen Lajos főgimnáziumi tanárt el fogja veszíteni kolozsvári intézetünk. A vall. és közokt. miniszter áll. tanári minőségben kinevezte az Erdélyi Muzeum levéltárossává. Előléptetésén örvendenünk kellene, de nagyobb a mi fájdalmunk hogysem eltitkolhatnók. Kelemen Lajos a gymn. ifjuság lelki vezére volt. A koll.

* Évi 20 koronával hozzájárul a Szerkesztő is minden novemberben.

igazgatóság tiz évi tapasztalat után érdeme szerint mondja: „Jól esik kiemelnünk azt a valóban önzetlen, tanulóink szellemi és erkölcsi javát állandóan féltően őrző, védelmező, munkáló, meleg szivéből áradó érdeklődést, amely az igaz nevelésnek első és nélkülözhetetlen feltétele. Annak a régi veretü felekezeti tanárnak tipusa ő, aki nem tekinti elvégzettnek a dolgát, mikor utolsó órájáról kijő, hanem állandóan érdeklődik tanitványai minden legkisebb ügyes-bajos dolgai iránt, megkérdezi őket, utasítja, megdorgálja, ha kell meg is fenyiti, de mindezen tetteiben a szeretet vezeti s a tanuló, ha kikapott is, megnyugszik és szeretettel, ragaszkodással van iránta, mert érzi, hogy minden tettét az ő érdekei izányitják, az ő szeretete sugallja. Alapos szakképzettségéről nincs miért bővebben megemlékeznünk, az magától értetődő dolog. De még most e pillanatban is meg kell emlitenünk azokat a buzgó és önzetlen szolgálatait, melyeket intézetünk négy utolsó keserves évében a háboruval kapcsolatosan intézeti gazdálkodásunk vezetése, katona-tanulóinknak a szeretet adományok különböző javaival való elárasztása, kirándulások rendezése tekintetében stb. a köz javára végzett."

Ezekhez a méltató szavakhoz mi még azt adjuk hozzá, hogy lapunk katona-rovatának a vezetését neki köszönjük. Ő messze látó és élesen biráló tekintetével sok ügyünkben tett megbecsülhetetlen szolgálatot. Őszintén fáj, hogy egyházunk nem tudta megtartani ott, a hova meghivta, ahol ő két-három ember munkáját végezte. Megnyugvásunkra szolgál, hogy uj állásában is velünk lesz, tanitványainkat irányitni fogja, egyházunk és vallásunk történelme kutatásában fáradozni fog. Reméljük, hogy levéltárunk kezelését folytatni fogja.

Lapunk nem bucsuzik, mert reméljük, hogy ezután is belső munkatársunk lesz. Inkább üdvözöljük, és kivánjuk, hogy midőn első szerelméhez visszatér, érezze boldognak és megelégedettnek magát.

Pap Domos. Ezt a nevet azért illesztjük K. L.-é után, mert a vesztes főgymn. tanári kar, s hisszük, egyházunknak minden tagja egyet ért abban, hogy a K. L. távoztával támadt ürt csak Pap Domokos töltheti be. Kitünő iró, szakember és humánista. Ő tud is, szeret is dolgozni az ifjuságért, az egyházért. A D. F. E. jutalmazottja ő, kinek csak tér kell rá és dolgozni fog hüséggel, székely lelke egész buzgóságával. Reméljük, hogy az E. Főtanács az igazgatóság javaslata értelmében jár el és Pap Domokost meghivja tanárnak.

Ifjusági istentiszteletek. A kolozsvári egyházközségben minden hónapban egy ifjusági istentisztelet van tervbe véve. Első ilyen istentiszteletnek minősitjük az áldozó csütörtökit, melyen Csiky Gábor lelkész „boldogok a tisztaszivüek" makarizma alapján tartott

imát és szép beszédet, Ürmösi Károly lelkész konfirmálta a jól elkészitett ifjuságot a gyülekezet örömére. Ferencz József püspök ur megáldotta a szép számu fölavatott serget. — Reméljük, hogy a szülők ezután is hasonló buzgósággal fognak érdeklődni ifjuságunk lelki épülése iránt.

A buni birtok üzemtervét az E. K. Tanács megállitotta. A jószágfelügyelőség munkája alapján értékes véleményeket nyilvánitottak egyházunk szakértői: Báró Petrichevich Horváth Kálmán, Báró Daniel Lajos, Albert Dénes, Márkos András, Szentannai Sámuel egyháztanácsosok. A véleményeket a jószágfelügyelőség értékesitette, s uj terve alapján megkapta a megbizást, hogy a birtokot tegye minél jövedelmezőbbé.

Két testvér. A Daniel családnak két nagyreményü fiát iktatjuk a Dávid Ferenc Egylet alapitói közé: **ifj. báró Daniel Lajost** és báró **Daniel Ferencet.** Mindkettő katona. **Ferenc** orosz fogságból hazatérő utjában van, Lajos gazdasági szabadságot élvez sok kozkázatos háboruskodás után. Fogadja köszönetünket az édes apa, ki fiai nevében az előttünk lebegő szép célra gondolt. (219—220.)

221-ik örökös alapitónk dr. **Gyulay Tibor,** Gyulay Árpád kir. tanácsos barátunk fia. Érdekes jelenség, hogy egyszerre három derék fiu lépik atyjuk nyomdokába. A két Daniel és Gyulay ifju lelkét az apák készitették elő az egyházias buzgóságra s a háboru edzette meg a testi, lelki és vagyoni áldozó készségre. Nemis tudjuk minek örvendjünk inkább. Hiszen az unitárius irodalmi missziónak pénzalapra van szüksége, de a pénznél több a lélek, mely a kezeket jó tettekre vezéreli. Adjon Isten egyházunknak sok ilyen ifjut.

A háládatos leány, a szegény papleányokért. Volt Kolozsvárnak 1810—1824-ig egy oly hires, nevezetes unitárius papja, akit halála után még hatvan esztendő elmultával is ugy emlegettek, mint a város egyik büszkeségét. Szász Mózes volt a neve. Fönmaradott nyomtatott beszédei és egyéb irásai tanuskodnak róla. De ezeknél nem kevésbbé volt becses nekünk egy leánya Szász Zsuzsánna, a kit mi mint özv. Groisz Gusztávnét ismertünk és tiszteltünk. Templomunknak buzgóbb látogatója, környezetének vonzóbb matronája nem volt Mellette nőtt föl, tőle vette át a buzgóság és áldozó készség jótékony lelkét leánya Cornélia, akit, mint Haller Rezsőnét ma is szeretettel tisztel mindenki. Velünk együtt sokakat mélyen meg fog hatni az a nagyon szép gondolata, hogy az egykori papleányt, az ő édes anyja Groisz Gusztávné emlékét egy alapitvánnyal (1000 K) ujitja föl és örökiti meg az *unitárius leányotthon* javára. Első helyen két papi leányárvának karácsoni ajándékul szánta már a jelen évre az alapitvány jövedelmét Hálás lesz érette az egész papi kar és minden jó érzésü ember.

A hadszintéren szolgáló lelkészek és pedig a háromszéki

családosok részére háborus segélyt utalványozott az Orsz. hadi gondozó hivatal. Csekélyebb összeget más lelkészek részére is utalt ki. Az E. K. Tanács a beérkezett kérések figyelembe vételével kiosztotta a segélyt, és megadta a beszerzési előleget. Örömmel látta, hogy a lelkészek többsége nem kívánta igénybe venni az előleget.

A lelkészköri gyülés elmaradott, mert Kereszturt a lakásokat elfoglalták a katonák, az élelmezést nem vállalhatta a gymn. konviktussa. A háboru hátrányai kiszámithatlanok. Előnyeit is látják némelyek, de sem a vallás, sem az erkölcs.

Bucsu és üdvözlés. Az erdélyi ref. egyháznak nagyszabásu ünnepségei voltak Kolozsvárt május 4 és 5. napjain. 4-én gyásztisztelet volt a nem régen elhunyt Kenessey püspök emlékére. Nagy Károly ujonnan választott püspök imát, dr. Ravasz László emlékbeszédet mondott. Az ékes szólást hevitette az elhunyt iránti szeretet és megértő tisztelet. A farkas-utcai templom és nagy közönsége gyászba borulva emlékezett vissza rá a kit szeretett. Május 5-én Nagy Károly püspök beiktatására földerült a templom és a zsufolásig összegyült közönség. Az ünnepély szónoka Balthazár Dezső debreceni ref. püsgök müvészileg szerkesztett, nagyszabásu beszédével remekelt. Érdekes és kiválóan értékes szónok. Gondolatai tömörségével versenyez ritmikusan összhangzó mondatai szépsége. A lelkeket megtudja tölteni, az idegeket szét tudja feszíteni. A püspöki eskü, a seniorok kézrátétele és köréneke meghatotta a közönségeț. Nagy Károly püspöki székfoglaló szónoklatán végig vonult a nagy óra élénk hatása, de a ref. tanfelfogás domborodott ki belőle s a mellett főpásztori fogadalom és a hivektől várt és követelt, megértő szolgálat. Szép és nagyszabásu ünnepély volt. Ilyenné tette volna már csak az a nagy szerencse is, hogy a magyarországi négy egyházkerület püspökei, főgondnokai és több képviselő is megjelent, mert tudatni akarták, hogy a megtámadott Erdélyért mindent készek megtenni. Az unitárius tanács és az intézetek részéről ünnepélyesen megjelentek Ferencz József püspök ur vezetése alatt dr. Boros György főjegyző, Végh Mihály titkár, Hadházi Sándor pénztárnok, Gálfi Lőrinc dékán, Csifó Salamon, Győrfi István, dr. Gál Kelemen igazgató, Kovács Kálmán tanárok és egyh. tanácsosok, Ürmösi Károly esperes, Csiky Gábor hitokt. lelkész.

A 82-es székelyek. A cs. és kir. 82-es székely gyalogezred nagyszabásu hadi albumot szándékozik kiadni, melynek jövedelmét az ezredbeli katonák özvegyei és árvái fölsegitésére szenteli. A több száz képpel ellátott és érdekfeszitő szövegü emlékkönyv méltóan fogja megörökiteni a győzhetetlen székely ezred dicső háborus történetét. Az emlékkönyv előfizetési ára füzött példányban 30 K, diszkötésben 40 K. Utánvételes rendelésnél a füzött példány ára 50 K, a diszkötéses példányé 60 K lesz. Az előfizetőktől, saját érdekük-

ben, jól olvasható irást és pontos cimet kér: *Fehérváry Dezső* t. főhadnagy, a Hadi Album szerkesztője Szászváros (Hunyadvárm.)

Nyilvános köszönet. A kálnoki unitárius egyházközség javára az 1917. évben a következő kegyes adományok tétettek: özv. Gyöngyösi Gáborné ajándékozott az Ur asztalára egy ezüst kannát és egy serleget a nők részére 200 kor. értékben. Az Ur asztalára kenyeret és bort ajándékoztak: a) Husvétkor kenyeret Hosszu Ferenc ig. tanitó 6 kor., b) Pünkösdkor kenyeret Czintos Jánosné 5 kor., c) Szentmihálynapkor kenyeret Czintos Mózesné 5 kor., d) Szentmihálynapkor bort Szabó László 12 kor., e) Karácsonykor kenyeret id. Mihály András 5 kor., f) Karácsonykor bort Szabó László 14·80 kor. Kovács Károly gondnok 200 kor.-ás alapitványt tett. Az alapitvány: „Kováts Károly harangalap“ cimen kezelendő. A legközelebbi harang beszerzéskor azonban 100 kor. és annak kamatai elköltheto. Kováts Károly gondnok ajándékozott egy csomag szeget 4 kor. értékben. Az egyházközség tagjai 80 kor. értékü közmunkát végeztek.

Harang alapra a következő adakozások történtek. Kováts Károly gondnok és neje 10 kor., Zsigmond Mihályné ref. 10 kor., Kovács Imre ref. 2 kor., Kisgyörgy Lajosné, Gyöngyösi Áron 10—10 kor., Czintos Ferenc 2 kor., Régeni György pénztárnok, Régeni Györgyné sz. Kis Rebus, Ütő István, Bléga Miklós, Bléga Gábor néhai Bléga Ilka emlékére, Kis Lajos 10—10 kor., Hosszu Ferenc és neje Henter Gizella 100 kor., Plugor Sándor és neje ref. 10 kor., Szabó László és neje 20 kor., Marinkovits János u. 12. tizedes, özv. Bedő Lajosné, özv. Deák Mózesné 10—10 kor., Vaska Mózes és neje 30 kor., Vida Áron és neje 10 kor., Gyöngyösi Béla és neje 20 kor., Gyöngyösi Juliánna, ifj. gyöngyösi Béla, Gyöngyösi Izabella, Gyöngyösi Béla többi gyermeke részére 10—10 kor., Szilágyi György ref. 1 kor., özv. Gyöngyösi Gáborné, Gyöngyösi Sándor és neje 20—20 kor., Téglás Dánielné és fiai 10 kor., Bedő Gergelyné és fia Gábor ref. 5 kor., Kis Jánosné ref., Szilágyi Albertné ref. 2—2 kor., özv. Kis Dánielné, Szász Ferencné és férje 10—10 kor., Téglás Béniám, Téglás Béla, Téglás Béniám leánya néhai Anna emlékére 20—20 kor., Téglás József 10 kor., ifj. Mihály András és neje 20 kor., Pap Sándor 1 kor., Bedő András és neje 10 kor., Bedő Imre és neje 20 kor., Bedő Géza és neje 5 kor., Bedő Ferenc és neje 10 kor., Mihály József és fia József 20 kor., kor., Bedő Károly és neje, Bedő Mózes (Károly fia), Czintos Imre 10—10 kor., özv. Czintos Mózesné 5 kor., Timár Andrásné és gyermekei 3 kor., Mátyás Józsefné 4 kor., Bálint Károlyné 20 kor., Bedő Dénes és neje 6 kor., Czintos János és neje, Gyöngyösi József 20—20 kor., Para Jánosné 10 kor., Bogdán József 4 kor., özv. Tóth Miklósné 12 kor., özv. Szabó Ferencné, Szabó Béla, Berde

Károly és neje, Vitályos Károly és neje, Bedő János és neje 10—10 kor., Gyöngyösi Mózes 2 kor., Ütő Bálint és neje 10 kor., Ütő Bözike és Annuska 4 kor., Téglás Ferenc 10 kor., id. Fejér István és neje 4 kor., Szabó Albert és neje 10 kor., özv. Bedő Lászlóné 20 kor., Szabó Mihály és neje, Téglás Sándor és neje, Szabó Izrael, Szabó Gyula (Izraelé), Szabó Ilka (Izraelé), id. Bedő Mózes, Téglás Áron és neje 10—10 kor., Szabó Zsigmond és neje 20 kor., Szabó Gábor (Zsigmondé), Szabó Zsigmond (Zsigmondé), Szabó Zelma (Zsigmondé) 10—10 kor., id. Mihály András 10 kor., Forslag Sándorné ref. 10 kor., Franic Márián U. 12. őrmester 20 kor., Sebestyén Lajosné és leánya 4 kor., Csigmoján Áronné 2 kor., Bedő Lajos és neje 50 kor., Ütő Gábor énekvezér 20 kor., özv. Gyöngyösi Károlyné 10 kor., Gyöngyösi Lajosné és fiai ref. 12 kor., Székely Kelemen édesapja néhai Székely Zsigmond emlékére 11 kor., Biró István lelkész 10 kor. — Gyöngyösi József templom javitás céljára ajándékozott 50 koronát.

A fenti adományok összege 1794·80 korona A nemes szivvel adakozó és önzetlenül munkálkodó kegyes lelkeknek e helyen is hálás köszönetet mond az egyházközség nevében:

Kálnok, 1918. március 6-án, *Biró István* lelkész.

Az egylet pénztárába a folyó évi áprilisban tagsági és előfizetői dijat fizettek: V. Szakmáry Ferencné Temesvár, Thoroczkay Vencel Guraszáda, Kálmán Mózes Fiátfalva, Pál Dénes Tp. 363., Vernes József Huszár Torockó, Szöllősi Ferenc Brassó, Költő Andrásné Ekmanntelep, dr. Nádudvari Dezsőné Nyirkárász, Jakab Jánosné Szásznádas, Schmer Ferenc Budapest, Kisgyörgy Tamás Bölön, Bökfi János, Diószegi István, ifj. Sári Józsefné Füzesgyarmat, Nemes Nagy Mariska Abrudbánya, Balogh József, Osztián József, dr. Pálffy Ferenc Kolozsvár 1918-ra, A. Geley Árpád Tp. 363., 1918—19-re, Szabó Zsigmond Szentgerice 1913—1917-re.

Alapitói dijban fizettek: Ajtay Jánosné Homoródalmás 20 kor., Szinte Sándor és neje Désfalva 20 kor., özv. Haller Rezsőné Kolozsvár, Óváry Károlyné Sepsiszentgyörgy, Háromszázadik alapitó, Kisgyörgy Imre és neje Olthéviz 100—100 kor., Kovács József Kolozsvár 10 kor., özv. Gál Györgyné szül. Pál Borbála (Torockó) és Gál Miklós neje Lipkay Mária (Sepsiköröspatak) emlékére Lipkay Arthurné Budapest, Hadházy Sándor Kolozsvár 100—100 kor.

A kereszturköri fiókegylet pénztárába fizettek: Sárosi József, Sárosi Józsefné, Unitárius Egyházközség Rava 916—917-re és Máté Juliska 917—918-ra.

Az U. K. költségeire ajándékozott dr. G. S. 20 kor.-t, az egylet perselyébe a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank 50 kor.-t. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1918. április 30-án.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. junius. 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FÖMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 81
Urunk segits. . . b. gy. 82
Brassai és Berde. Dr. Boros György. 82
Nők Világa. Ürmösi Károlyné. 85
Tüzhely mellett. Ütő Lajos. 86
A mi katonáink. 87
Az Unitárius lelkészek értekezlete.. 82
Egyházi és iskolai mozgalmak 92

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Szivemet hozzád emelem

női imádságos könyv uj,
3-ik kiadása sajtó alatt van.

Megrendeléseket már most kérünk és elfogadunk.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Pisgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálfalvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitárius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanító és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanító Hsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4 0 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrasy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. főg. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanító Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklos hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanító, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanar
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emleke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Gönez I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyhazközség.
211. Sebestyén Artur és neje Budapest 150 kor.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emléke.
223. Almási Ferenc takp. ig. Torockó.
224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lidia emléke.
226. Kőcs András kjegyző Felsőszék
227. Ifj. báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egylet Kato Klára emlékére.
248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.
300-ik alapító: Névtelen.

(Folytatjuk.)

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 junius 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A gyermek az ország legértékesebb kincse. Többet ér mindennél. Többet az aranynál, mert aranynyal gyermeket venni nem lehet. A gyermek a szülő büszkesége, öröme, boldogsága. A gyermek a haza jövője, gazdagsága, hatalma. Legnagyobb szolgálatot az tesz hazájának, aki legtöbb gyermeket nevel föl. Egy gyermek halála oly seb az ország testén, melyet csak két uj szülöttel lehet behegeszteni. Szeressétek, féltsétek, védjétek a gyermeket!

*

Székely gyermekeink jövőjét immár az egész ország szivére vette, magáévá tette, mert a háboruban megtanulta, milyen csodás nagy erő, mekkora bátorság, milyen kitartás rejtözik a székely ember szikár, igénytelen testében. Ezt a testet a lélek ereje hajtja. Ő tud verekedni, viaskodni étlen, szomjan ha kell három napig is. Már most gondoljuk el, mire lehetne vinni ezt a sok jó tulajdonságot, ha a béke idejében a község rendje föntartásában, a kerti és mezei, meg erdei munka folytatásában is ilyen kitartó lenne, ha kevesebb szeszet fogyasztana, több könyvet olvasna, ha nem könnyű szolgálat után futna, hanem szorgalmasan tanulna.

*

A székely gazdák fiai és leányai tanitásáról gondoskodni akarunk a kormány segitségével. Tordára gyüljenek azok, akiknek kézügyességök van, *akik szeretnek furni-faragni.* A legegyszerübb házban nézzenek körül s megkapják a leckét. Asztalosra, lakatosra,

ácsra, kőfaragóra, kovácsra, kádárra, szabóra, cipészre, csizmadiára, takácsra, nyomdászra, könyvkötőre, kertészre, fazakasra, kályhásra és még egy sereg másféle mesteremberre van és lesz szükség. Mindeniknek bőven jut munka, mindenik meggazdagodik ha szorgalmas és takarékos. Tordán az iparra, Kereszturt a gazdaságra előkészitő iskolát fogunk nyitni. Tordán az iparosok várják a tanulókat, a székely hadi árvák iparos inasotthona szívesen fogja látni őket. Készüljetek!

Urunk segits...

Hullámzó tenger közepén, gyönge sajkánk hol előre, hol meg hátra, néha jobbra, gyakran balra vetődik. Jő a föltornyosult hullám, mintha Isten végső itéletét hozná. Magasabb a minket tartó emberi alkotmánynál, hatalmasabb mindennél, mivel ember rendelkezik. Csak egy pillanat még, sőt annyi sincsen már, és elsodor, vagy eltemet. A félelem jajja, a bizalom fohásza minden ajakon: Urunk segits!

Megdördül az ég, cikázik a villám s elsötétül a föld, vihar kavarja össze a levegőbűn a port s mindent, amit elszakíthat. A termő mező barázdáján állunk. Nincs menekülés, mert távol a fedél, messzi minden mi megvédhetne. Ölünkbe szoritjuk az alig ébredő kis gyermeket, mellénk simul a nagyobbik, elnémult az erős férfi, fojtott zokogásban reszket az aggodó anya. Mindenik ajak ezt susogja: Urunk segits!

A beteg arcát fölégette már a láz tüze. Szemét lazárva hagyta az eltávozott erő. A kebel hullámzik, mert benn dühöng a vihar, a sziv verése megszámlálhatatlan, a homlokot égeti a lehanyatló nap meleg sugara, a száraz nyitott ajakak segitnek bebocsátani a levegőt. Csak a kebel hallatja hörgő hangját. Az aggodó családtagok reménykedő pillantást vetnek egymásra és együtt sóhajtják: Urunk segits!

Megjött a segitség, bekövetkezett a szabadulás. Földerült az ég, fényben fürdik minden. A boldogság meleg párázata növeli a lankadt erőt. Megujul minden. Feledve a szenvedés, tovatünt a félelem és ujból megnyilik az ajak: Köszönjük neked jó Atyánk.

A hatalmas ur édes atyává változott, az ember ki imént oly alázott kicsinynek érezte magát, most maga kezd ur lenni, ur és parancsoló, aki nagyhamar elfeledi a multat s mindent mit félelmében fogadott.

Bebizonyitja századikszor is, hogy ő nem igazán s nem őszintén, hanem hamisan és önérdekből tiszteli Istenét.

Gondold meg ember, hogy ki Istenét hamisan imádja, önmagát csalja és eleven szenet gyüjt fejére, mely egykor, akkor amikor nemis várja, de nemis gondolja égetni fogja agyát, kergetni kezdi szivét s ujból meginditja ajkán az egykor őszinte szavakat: Urunk segits, de most már nem jár vele a vigasztalás, nem a segitség hanem a bánat és lelki gyötrödés és ezekből sokkal pusztitóbb vihar támad, mint az ég és a föld viharja.

A mig boldog vagy, mikor legboldogabb vagy akkor is el ne feled a vészek sohaját: Urunk segits! *b. gy.*

Brassai és Berde.

Brassai halála 21-ik évfordulójára.

Irta: **dr. Boros György.**

A régi költő régies intelme jut eszünkbe, midőn a kolozsvári régi temető felső végéről lehajló uton járunk:

Vándor megállj, szent a halott kit e halom fedez!

Két hatalmas kőhalomban ütközik meg a mélán vizsgálódó szem. Egyikről messze látszik: *dr. Brassai Sámuel*, a másikról ugyanonnan leolvasható: *laborfalvi Berde Mózsa.* Azt emelte a nemzeti kegyelet, ezt a magyarországi unitárius egyház. Az illeti a korral haladót, ez a fejedelmi alapitót.

A Brassai hamva fölött könnyedén emelkedik a nehéz kő és csinnal kimetszett oszlopokon nyugvó födélig halad. Berde azt kivánta, ugyis rendelte, hogy egy nehéz kőlap fedje le a sirt, melybe testét helyezik. Ezt a kivánságot hatványozott arányban valósitotta meg örökösse, az unitárius egyház. Nehéz, tömör, az idővel viadalra lépni kész ez a néma, komor kőhalom.

Brassai emléke kevesebb szóval sokkal többet beszél. De ott a kőnél keményebb, az érc is föllépik és arcát előnkbe állitja. A hideg érctől szeretnők számon kérni az élő embert, de ez csak némán marad és ránk bizza, hogy utána gondoljuk, amit ő elhallgat.

A XX-ik száz háborus embere mit gondol e két nagy és hatalmas emlék mellett?

Bizonnyal azt: boldogok ők, akik szemökkel nem látják, lelkökkel nem fontolgatják azt a sok iszonyt és pusztulást, amit ma minden egyes pillanat termel. Boldogok ők, hogy elvégezhették pályájokat a multban és rábizhatták utódaikra a jövőt, mely immár ily sivár jelenné változott.

Brassai és Berde a magyar nemzetnek typikus épitőmesterei voltak. Brassainak egyik föltünő alkotása a *Bankisme* olyan oldalról lövel fénysugarakat a nemzeti vagyonra, ahol eleddig sötétségben bolyongtak, még a vezetők is. Berde, a még ifju ügyvéd vállalkozni merészkedik, hogy két erdélyi főur pusztuló vagyonát megmenti az elveszéstől. Okos gazdasági politikával olyan pénzügyi miveletet visz keresztül, hogy nehány év multával már nem szegény gazdagok az urnak született vagyonosok.

A két férfi elválik egymástól látszat szerint, mert Brassai tanitó lesz, Berde ügyvéd és gazda, de a valóságban mégis egy irányban és egymás közelségében haladnak. Brassai minden vasárnapon oktatja honfitársait a gazdasági teendőkben, *Vasárnapi Ujságában,* Berde a saját földjén és megbizóién gyakorolja a belterjes és okszerü gazdálkodást. Brassai kioktatja Erdély népét 14 évi fáradhatlan tanitásával, mert ugy gondolkozott, hogy az okos gazda jó hazafi is. Berde a tovább oktatásra gondol és a nép tanitóinak, a papnak s az iskolamesternek, évenkint 10—10-nek 100—100 korona jutalmat rendel ha a gyümölcstenyésztésben és a méhészetben begyakoroltatják a gondjukra bizott ifjuságot és a felnőtteket.

Brassai a nemzeti szabadságharcot tollával előre vivja meg. Rövid, de lelkes, burkolt, de érthető mondásaiból megérti a honfi lélek, hogy közeleg a nagy idő, midőn a szabadság szellője uj tavaszt fog varázsolni. Még nem volt vége a nagy küzdelemnek s Brassai már notázott rebellis hirében áll, és kénytelen menekülni. Utolsó lapja kiszedve ott maradott a tördelő asztalon.

Berdét erdélyi ismerősei a politikai élet utjára igyekeznek terelni, mint Erdély legjobb ismerőjét és kitünő jogászt. Kinevezik kormánybiztosnak az erdélyi részekre. A nemzeti ellenállás szervezésének nagy munkáját bizzák rá. Kitünő tappintattal és nagy kitartással felel meg a rábizott szép föladatnak.

A szép álmoknak vége szakad s Erdélynek mindkét nagy fia bujdosóvá lett, mert ki volt adva ellenök az elfogatási parancs. Sok bujdosás után Pesten találkoznak össze. Brassait segiti Berde a kenyérkeresésben, Berdét fájó szivvel bocsátja el Brassai a fogságba. Nehány év multával mindkettő szabad lett és tovább folytatták munkájokat.

Brassai országhirü tudóssá lett, Berde országgyülési képviselővé. Berde a gazdagodó fösvény, Brassai a bőkezü áldozó szerepére vállalkozik. Hosszu életök sok fájdalmas tapasztalata nem tudja eltéritni a kitüzött iránytól. Berdéből lesz a milliós nagy alapitó, Brassai az egész ország tanitó mestere. Berde a pénztől várta az örökké működésben levő hatást, Brassai az emberek között elhelyezett szellemü tőkétől. Berde a pengő fillérekben, Brassai a mindig beszédes betükben rakta le millióit.

A milyen magasan fölötte állanak az előttük és utánok oda kivonult halottaknak, olyannyira fölötte állottak az élő kortársaknak.

Isten mindkettejét nagyon kedvelhette, mert hosszu élettel áldotta meg.

Még utolsó dolgaikban is volt bizonyos, de már ellentétes össze találkozás. Berdének végrendeletét megakarták semmisitni, az ingyen vagyonra vágyakozók. Brassait a száz éves tudóst a királytól le az utolsó falusi emberig ünnepelte mindenki és dicsőitette ezernyi ezer nagyszerü szolgálatát a tudás terjesztésében és a jótékonyság gyakorlásában.

Most éppen ilyen nemzetgazdászokra van szüksége a háboruban senyvedő nemzetnek. Térjünk vissza hozzájuk s valahányszor a temetőben őrizett emléköket látjuk, gondoljunk áldásos munkájára Brassaínak és Berdének.

Nők világa.

Hiszek...

Hiszek egy Istenben: benned jó Atyám!
Ki formáltad a földet és eget,
Ki vagy a szeretet, türelem jóság,
Ki áldva tartod rajtunk két kezed.

Hiszem az embert: ki a te szentfiad,
Neveddel jött s nevedért szenvedett,
Ki jött s hogy éltét érttünk odaadja,
Hordozta azt a súlyos keresztet.

Hiszem: hogy jókat megihletö lelked
Munkára buzdit, tettekre serkent.
És ha amaz „útról" le nem tévedünk,
Elérünk hozzád, mint Ő a „felkent."

Hiszem a jókat: az „élő köveket,"
Kik bennt érezik lelkükben lényed,
Hiszem: hogy lelkünk örökké élni fog,
Nem hal meg az, mi lényedből éled,

Hiszem: hogy megbocsátasz, ha vétkezünk,
Jóságos arcod el nem forditod,
... Ó engedd hinnem, hogy most is velünk vagy,
S e vérző világot lecsititod!...

Ürmösi Károlyné.

Tüzhely mellett

Az átok.

— Ütő Lajos. —

Egy kép van előttem... nézem hosszan, sokáig s olvasok róla...

„A magyar szanitéz, sebesült olasz katonát kötöz."

— — — — — — — — — — — — — — —

Mennyire rosszul esett s esik minden gyermeknek, mikor az öntudat világa előtt ködbe vesznek, foszlányokká nyulnak gyermekkorának bübájos meséi s a komoly élet rideg valósága áll elötte. Tündér mesék rezgő, ragyogó világaként simult bámuló képzeletünk kék egéhez az a hely, melynek citrom erdejét s narancs ligeteit ohajtotta látni fiatalos vágyunk, de fényes egébe bele nem nézhettünk.

Miért kellett e szép eget ágyuk füstjével szürkére festeni; Olaszhon kék szemét homályos hályoggal miért elboritni? Miért engedték feldulni narancs ligeteit s citrom erdeit prédává kitenni?

Talán azért, mert baráti szava szörnyü átokká lett.

Csak saját gyermeke meg ne átkozza majd...

A Doberdó kitörő vulkánként dübörgött a pergőtüz alatt. Nem tudom, e pergőtüz azok előtt félelmetesebb-e kik előtt pokoli szinváltozásaival lecsap, vagy kik képzeletük erejével állitják maguk elé. Azokat a halál félelme reszketésbe hozza, vagy megszokták már a Doberdó hangját? mi képzeletünkkel próbáljuk méreteit mérni, rettenetességét befogni nem tudjuk.

A Doberdon a magyar szanitész, sebesült olasz katonát kötöz. Beszél hozzá, a magyar ember durva de szeretetteljes hangján.

— Kellett ez neked talján? Miért csatázol szegény féreg? Látod itt van, mély sebhelyek a hátadon. De hadd nézzelek meg. Még egész fiatal vagy.

Föl-föl tekint a ragyogó Olaszhon gyermeke, hálás könyreszket gyermeteg szemén.

— No nézd csak, nem tudom ezt a vérzést megállitani. Bizony még baj lesz belőle. Nagyon nagy a seb... hanem azért ne félj szegény talján, majd meggyogyulsz. Mi jól bánunk a betegekkel.

Fölszisszen a beteg.

— Ejnye, enjnye. Hiszen fáj, hogy ne fájna, tudom én azt magamról, de fiam ez katona dolog.

Ha értené az a szegény legény a magyar szót, talán nem is fájna annyira sebe.

— Majd hátra viszlek valahogy a kötözőbe, csak ne ropogtatna anyit erre az a hitvány bátyád, még eltalál s akkor te is itt maradsz.

No ne sirj fiam, mindjárt megleszünk. Igy. Még egyszer nézz most ~~ela~~ át, mert most egyhamar nem fogsz arra kacsintani...

Van-e gyermeked? Mit is kérdek, hiszen magad is gyerek vagy még. De talán szeretőd, édes anyád...

A beteg hangosan felzokog. Értette volna a katona szavát? Igen. Ha édes anyáról van szó, azt mindenki megérti.

— Most fiam maradj nyugton, mig én fölkelek s összeszedem kötszereimet.

És amikor fölállott a magyar szanitéz, egy olasz golyó sziven találta.

Följajdul fájdalmasan az olasz katona. Sápadt arca még halványabb lesz. Egész testében remeg, véres testével mászik a magyar szanitészhez, kezét kinyujtja s simogatja annak egyre hidegülő arcát. Még egyszer rátekint s kinosan oly erőfeszitéssel, mit csak egy haldokló tehet, térdre áll, — mint egy sirjából emelkedő halott, ki itéletet tartani jelenik meg — reszkető ajkai szót nem adhattak már, de fölemelt karjával rémesen fenyeget saját frontja felé... aztán ráesik a magyar szanitészre.

— — — — — — — — — — — — — —

A kép mozdulatlanul áll: a Doberdón a magyar szanitész sebesült olasz katonát kötöz.

A mi katonáink.

Homoródjánosfalvi katonák.

Homoródjánosfalváról negyvennyolcan (48) teljesitenek katonai szolgálatot a legkülönbözőbb csapattesteknél. Már-többen meghaltak és eltünték, mások fogságban sinylődnek. Orosz fogságba esett katonáink közül eddig csak egy jött haza, megszökve. Hála legyen azonban a mi Istenünknek, hogy katonáink nagy része sebet sem kapva küzdötte át székely vitézséggel a háborunak immár csaknem 4 esztendejét. De jól is van ez igy, mert 17 hadbavonult családapának 41 kiskoru gyermeke van idehaza. A hadbavonultak pedig az egyházközség népességének 15%-át teszik. Névszerint a következők:

(1290—1337). *Csoma* Zsigmond, *Vass* Albert (fogságba esett az orosz harctéren, régen nincs hir felöle.) *Barabás* Dénes őrvezető, orosz fogoly. *Sütő* Lajos (megh.) *Jobb* János ifj. szakaszvezető. *Gergely* Mózes †, *Szász* Ferenc, orosz fogoly, *Csoma* József őrvezető, *Czerják* Dénes őrvezető, olasz fogoly, *Benedek* Dénes †, *Jobb* Mózes, ifj. *Mezei* Dénes, *Molnár* István, *Kelemen* László (második sebesüléskor vérmérgezésben meghalt.) *Jobb* Domokos, *Máthé* Mi-

hály, *László* Zsigmond őrvezető, *Varga* Mózes tüzmester, *László* Lőrinc őrvezető eltünt, *László* Domokos, *Márkos* Jakab, *Vass* György, *Forró* András, *Sándor* Mózes, *Kelemen* Lőrinc (†), *Mezei* Mózes szakaszvezető, *Mezei* Dénes Dénes-é, *Sándor* János, *László* Sándor, *Péter* József, *Fekete* Pál, *Sándor* András ifj., *Szász* Mózes ifj., *Mezei* Sándor, *Vass* Domokos, *Hegyi* Tamás, *Vas* Dénes, *Mezei* Zsigmond, *Hegyi* Balázs, *Varga* Mózes, *Forró* Bálint, *László* Bálint, *László* Mózes, *László* Mózes, *Vas* Mózes, *Cseke* Mózes és *Péter* Vilmos, ki az orosz fogságból megszökött s itthon van. Hozzon Isten minél többet épen haza közülük, övéikért, egyházunkért s a székelységért.

Sigmond József unitárius lelkész.

Homoródalmási dr. Gothárd Sándor m. kir. honv. törzsorvos.

(1291.) A Gothárd-család, mint előneve is mutatja, Homoródalmásról származik. Törzsgyökeres, régi unitárius, székelynemes familia, melynek férfi-tagjai mindig részt követeltek maguknak a haza védelmében. Hősünk édes apja is, H. Gothárd Sándor, magyarszováti birtokos, a kolozsdobokai egyházkörnek hosszu időn át

Dr. Gothárd Sándor m. kir. honv. törzsorvos.

volt érdemes felügyelő-gondnoka, mint honvédőrmester, végig harcolta az 1848—49-iki szabadságharcot s csak Világos után tért vissza földje miveléséhez.

Dr. Gothárd Sándor, törzsorvos 1874. január 16-án született.

Iskoláit a kolozsvári unitáriusok főgimnáziumában kezdte meg: 1885-ben. Szerény és szorgalmas tanuló volt. Nevelő-tanítója: Józan Miklós, a költői lelkületü, budapesti esperes nevelői tapintata, nemes példája, az ifju lelkületére kiválóan jó hatással volt. 1893-ban főgimnáziumunkban tett érettségit jeles eredménnyel. Ezután a kolozsvári Ferencz József tud. egyetem orvosi szakára lépett, hol szintén kitartó szorgalommal tört előre. Harmadéves medikus korában tanulmányait megszakitván: Salzburgban a 19. cs. és kir. gyalogezredben szolgálta le egy éves önkéntességének első felét. Visszatérve az egyetemre, később ötödéves hallgató korában a hirneves Purjesz Zsigmond, egyetemi tanár, belgyógyászati klinikáján volt gyakornok.

Orvosi diplomája elnyerése után Komáromban a 18. cs. és kir. helyőrségi kórházban szolgalta le önkéntességi évének második felét. Ekkor áthelyeztette magát a m. kir. honvédséghez, hol, mint tényleges tiszt főorvosi rangot kapott s Marosvásárhelyre vezényelték a honv. csapatkorházhoz, majd rövid idő után Kaposvárra került a 19. honv. gyalogezred 3. és 4. zászlóaljához, mint zászlóaljorvosfőnök. Ezredorvossá való előléptetése alkalmával a m. kir. honv. miniszter a Ludovika Akadémiához nevezte ki orvos- és egészségtan tanárnak, hol 8 évig buzgó és lelkiismeretes munkásságot fejtvén ki: miniszteri okiratban dicsérő elismerésben részesült.

Mikor 1913. január havában a m. kir. honvédtüzérséget szervezték, az Akadémiától, mint orvosfőnök jutott a budapesti 1-sö honvéd tábori ágyus ezredhez. Ez az ezred volt az első, melyet 1913-ban a szerbek ellen mozgósitottak. A mozgósitás beszüntetésével megkapta az 1912-13-beli emlékkeresztet s ezt megelőzőleg pedig a jubeliumi emlékérmet a fegyveres erő számára, a katonai jubeliumi- és a Mária keresztet. Ez évben nösült meg; feleségül vette a bájos és müvelt Fehérváry Adriennet. Ifju házasélete boldog heteit megzavarta és megszakitotta az 1914. év julius havában kitört rémes világháboru. Imádott ifju hitvesét elkellett hagynia, hogy augusztus havában ezredével részt vegyen az első szerb hadjáratban. 1915. január havában ezredét Uzsokhoz rendelték, ott részt vett az oroszok elleni összes harcokban és az ellenség előtt tanusitott vitéz és önfeláldozó magatartásáért Őfelsége a legfelsőbb dicsérő elismeréssel (bronz signum laudis) a katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal tüntette ki.

Az orosz hadsereg diadalmas leveretése után részt vett Galiciában az oroszok elleni üldöző harcokban. Azután Wolhiniába vezényelték, hol Őfelsége az ellenség előtt tanusitott hősies bátorságáért és kötelességeinek buzgó és kiválóan eredményes teljesitéseért a hadi-diszitményes Ferencz József-rend lovagkeresztjével, a kardokkal, tüntette ki. 1915. szept. hó 1-én lépett elő törzsorvossá s egy-

idejüleg áthelyezték a 40. gyalog-hadosztályhoz, mint egészségügyi intézeti parancsnokot. Itt hadosztály parancsnoka Nagy Pál altábornagy volt. E hadosztállyal 1916. jan. havában Bukovinába ment, hol szintén az oroszok elleni harcokban vett részt. 1916. év március havában megkapta a Vöröskereszt Egylet hadi diszitményes másodosztályu diszjelvényét, de már ugyanez év május havában az eddig átélt nagy izgalmak, a szakadatlan szolgálatnak lelkiismeretes teljesitése megtörte testi erejét s kénytelen volt kórházba vonulni. Egészséges és edzett szervezete azonban elég hamar győzedelmeskedett betegségén, ugy, hogy szept. hóban már Debrecenben az 1. sz. cs. és kir. tartalék-kórház parancsnoki- és állomás főnöki tisztét tölti be: kitünő eredménnyel, miért a Militärkommandó okirati dicsérő elismeréssel tüntette ki. 1917. március havában ismét künnt van a galiciai harctéren, péterfalvi Molnár Dezső altábornak 38. gyaloghadosztályában, mint egészségügyi oszlop-parancsnok. Itt ismét magasztos kötelességeinek eredményes és önfeláldozó teljesitéséért a hadosztály-parancsnokságtól dicsérő elismerésben részesül s Őfelsége az ezüst signum laudissal, a katonai érdemkereszt szalagján tüntette ki. Ez év november havában megkapta a Károly csapatkeresztet és 1918. január havában a háboru kitörésétől szakadatlanul jeles szakismeretről, lelkiismeretes és önfeláldozó buzgóságáról tanuskodó hősies és egyben kiválóan értékes munkásságáért Vimos császár a porosz királyi másodosztályu vaskereszttel tüntette ki.

Legnemesebb, de egyben legveszedelmesebb szerepét a szerbiai visszavonulás alkalmával töltötte be. Nagyon kicsin mult, hogy nem esett a vad szerbek fogságába Erről azonban majd csak később — a vihar tisztultával — beszélhetünk részletesebben.

Most vitéz hadosztályával az olasz fronton van. Ott végzi sulyos, felelőségteljes, de annál nemesebb és értékesebb munkáját.

. . . *e*. . . *s*.

Az unitárius lekészek értekezlete.

Kissé különösen hangzik a mai viszonyok között, de ugy van, hogy az unitárius lelkészek csupa buzgóságból, anyagi érdekek hangoztatása nélkül, népes összejövetelt tartottak jun. 18—20 napjain Székelykereszturon.

Mig a tisztviselők csaknem minden osztálya: birák, postások, vasutasok, tanárok, tanitók stb. egyre-másra tartják a gyüléseket a ország szivében a megélhetés sulyos gondjai miatt, addig az unitárius papság egy vidéki kisvárosban elvonultan gyülekezik, hogy küzdjön ideáljaiért, költekezzék szellemi ujjászületéséért s ezreket

ad össze üres zsebéből irodalmi élete fellendüléséért s három napi fárasztó szellemi munka után azzal a lelkes és komoly elhatározással oszlik szét, hogy ha máskép nem lehet, saját erejéből adjon sulyt annak a hit- és szellemi irányzatnak, mely tisztaságával, természetességével, önmagában rejlő erejével világító tornya kell legyen — mert lehet — a hivő emberiségnek.

Az összejövetelnek továbbképző tanfolyam volt a hivatalos neve, de a tárgysorozattal jobban összhangban lett volna a lelkészi értekezlet v. konferencia elnevezés. A továbbképző tanfolyam fogalma mindenesetre más, mint egyes elméleti vagy gyakorlati irányu tárgyak felett folytatott eszmecsere.

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az összejövetelt, a három napi gyülésezés és azzal járó költekezés hiábavaló lett volna, sőt örvendünk, hogy ott lehettünk, mert legjobb meggyőződésünk szerint a fáradságot és önkéntes költekezést sokszorosan felülmulja értékben az a szellemi haszon, melyet magukkal vittek a jelenlevők s melynek áldásos hatása nem maradhat el egész egyházunkra.

Úgy tetszik nekünk, hogy ez összejövetellel olyan munka indult meg egyházunkban, mely egy kis kitartással a szemlélődő unitárismust alkotó erővé változtathatja s hallgatagságából kiragadva, figyelmet keltő életfolyamattá teheti.

Kovács Lajosnak a bevezető istentisztelettel kapcsolatban elsangzott öntudat-ébresztésre szánt szavai figyelmet keltettek. Komoly tanulmány volt Zoltán Sándrnak Dávid Ferenc hitfelfogásáról a „Rövid magyarázat" alapján irt elmélkedése. Bárka Józsefnek az unitárius irodalmi kör szervezésére és missió irodalmunkra vonatkozó visszonyainkkal és érdekeinkkel számotvető szép dolgozata tettekre ösztönözött sokakat: hatása alatt fölébredt az adakozó kedv, a teremtő akarat. Sándor Jánosnak az egyházi énekügy egységes rendezését hangsulyozó okos utmutatásait mindenki a legnagyobb ilismeréssel hallgatta. Benczédi Pálnak az ellemi vallásoktatásra, nyári vasárnapi tanitásra s egész ifjuságunk gondozására irányuló körültekintő tanulmánya és tervezete komoly vitatkozásra adott alkalmat. Dr. Kiss Eleknek a népies gyakorlati bibliamagyarázatról tartott ujszellemü, mégis olyan természetes irányu, megkapóan logikus, lelkes szabed előadását, szinte szokatlanul kitüntető elismerés kisérte. S azok az elhatározások, melyek az egyes előadások és hozzászólások nyomán támadtak a lelkekben, azt sejtetik, hogy az unitárius papság is az öntudatos munka barázdájába állott hite, vallása, egyháza s egész jövője érdekében.

A felolvasások bizonyára jönni fognak lapjainkban mielőbb.

Ez összejövetel áldásos eredmények biztató igéretét rejti magában. Az unitárius hiteszme fejlődése kibontakozóban van. Az unitárius irodalmi kör szervezése beindult s a lelkes szivvel össze-

adott pár ezer korona remélhető növekedésével, tetteket követelő valósulása el nem maradhat. Az ifjuság céltudatosabb nevelésére több gond lesz forditva. Az egységes énekeskönyv kiadása sokáig nem késhetik. A népies gyakorlati bibliamagyarázat kézikönyve a legrövidebb idő alatt uj, modern felfogással megszületik. Mert ez összejövetelek ismétlődni fognak s a meggyujtott tüz tovább lobog.

Első és második nap délután templomi istentisztelet is volt. Első nap Csiki Gébor kolozsvári lelkész ifjui lelkesedéssel és komoly tudással mutatott rá az eszmény és erő szükségszerü együttmunkálására. Második nap Ürmösi József hsztpáli lelkész szokatlan irányu prédikálásával kissé megzavarta a többség lelkét. A hazafiság és nemzetköziség összegyeztetését sehogysem tudtuk megérteni, annál kevésbé magunkévá tenni. Amint egyik kartársunk találóan mondta, beszéde hatása alatt a lelki megerősödés helyett inkább ingadozni kezdtünk. Ez volt az egyetlen zavaró momentum az emelkedett hangulatban. De a következő nap annál lelkesebben üditett fel, amikor dr. Kiss Eleknek, e sokat igérő ifju embernek tartalmilag is megkapó lelkes előadása még jobban megerősitette bennünk a tudatot, hogy a nemzetköziségnél vannak szentebb eszményeink, melyekért tenni, áldozni, dolgozni elsőrangu kötelességünk.

Lapunk érdemes szerkesztőjének, dr. Boros Györgynek tervbevett előadása, más irányu elfoglaltsága miatt sajnálatunkra elmaradt.

Hálás köszönet a székelykereszturi gimnázium igazgatójának és tanári karának minden irányu támogatásáért s a kifejezett együttérzésért.

Jelen Volt.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

222. Megjött a három kettős szám foglalója is. Mintha összebeszéltek volna a pályát kezdő ifjak. A megelőző számban közölt három jeles ifju után nyomban bekopogtatott **Váry Vilma** okleveles gyógyszerész Nyiregyházáról. Ismerjük pályája kezdetének sok nehézségét. Jól esik látnunk, hogy megemlékezik nemes szivü jóltevő keresztanyjáról: „A jó Isten végtelen kegyelme megadta érnem azt a lelki örömet, hogy régi óhajomnak és kedves kötelességemnek eleget tehetek. A D. F. E. alapitó tagjai sorába kivánok lépni. Sziveskedjenek azt feledhetetlen jó keresztmamám és nevelőanyám nevére, mint *Sinczky Julia emlékalapot* elhelyezni.“ A jó tett jutalma lelki öröm.

223—224. Isten szereti a jó kedvü adakozókat, mert ő maga kifogyhatatlan a jóságban és irgalomban. Tordai ügyvéd, de a

háboruban vitézkedő százados dr. Balogh György már korábban (134.) szives volt megindítni alapitványát. Most egyszerre kettőt juttat hozzánk: **Almási Ferenc** toroczkói takarékpénztári igazgató 100 kor.-ját és a maga 100 kor.-náját.

„Mind a két adomány az igaz keresztény szeretet érzetével küldetik." Az első az Almási család nevében a második **Balogh Józsefné Borbély Judith** (224.) nevében.

225. *A gyermeki hálának* és kegyeletnek sok szép példáját soroltuk fel, de mégis különös jó érzéssel töltötte el keblünket a **Lengyel Ferencné Varga Ilka** urnő (Piski) alapitványa: „*Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinczy Lidia* édes apám és édes Anyám nevére, kedves boldogult szülőim emlékökre." Varga Zsigmond Brassainak egyik kedvelt tanitványa, a Vasárnapi Ujság kezelője volt. Érdekes ember, érdekes élete és egyénisége lebeg lelki szemeink előtt. Nagy számu gyermeket növelt fel s papi karunknak nevezetes tagja volt. Mindig az önálló és szabadelvü gondolkozás jellemezte. Ő volt az a — talán egyetlen pap — aki „az egy igaz Isten nevében" keresztelte az unitárius kisdedeket. Jól esik visszagondolnunk arra a kedves jó papra, aki a kereszturi kis diák legatust nagy pénteken bárányhussal böjtösitett ebéddel traktálta meg négy szem bözött.

Az ifjuságban bizunk. Övé a jövő. De a bizalomra bizonyos föltételek szükségesek. Ha nincs érzéke az ifjunak a szép, a jó, a tiszta, a nemes iránt, a jövő eljöhet, de nem lesz köszönet benne. A mi kis unitárius társadalmunk — szerencsére — mindig meg volt áldva olyan jeles ifjakkal, akik magok elébe nagy és virágzó jövendőt rajzoltak. A „jövendősök" már jelemesekké nőttek és ugy is dolgoznak. Nem megyünk messze bizonyitékokért. Ma három ifjusági szép adat került kezünkke. **Kócs András** nem régen kezdő joggyakornok, nagy szükségében, — melyik székely ifju nem jut ily helyzetbe — igénybe vette a D. F. E. segélyét. Körjegyző lett. Rendes fizetéshez jutott és első gondja volt, hogy meghálálja az egyhori jót. 226-ik örökös alapitónk lett. Szép! — Ifj. báró *Daniel Lajos* a katonai élettől kapott gazdasági szabadságát arra használta föl, hogy az őt oly nagyszerü kitartással és ügyességgel helyettesitő kedves feleségeért beküldötte hozzánk az örökös alapitói dijat: 227. *ifj. Báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.* Ezt el sem könyvelhettük volt még, bekopogtatott a kolozsi kis gyülekezet céltudatos vezére, Kiss Sándor azzal az örömhirrel, hogy a Kolozsvári D. F. ifj. egylet is örökös alapitónk lett egy korán elhunyt leány tagtárs *Kutos Klára emlékére* (228), aki egyszerü leány létére kitünően végezte a polgári leányiskola három osztályát, szorgalmával, szép magaviseletével jó példát mutatott kartársainak.

8 uj örökös alapitót mutatunk be most a nyári évszak

kezdetén. Jó aratás, kellemes fölbuzdulás. Lehetetlen, hogy ne hasson meg másokat, mindenkit.

248. K. Weress László és felesége **K. Nagy Berta** házasságuknak 25-ik évfordulóját azzal is megkivánták ünnepelni, hogy a Dávid Ferenc-Egylet örökös alapitói közé beléptek. Csöndes, boldog életük folyásának ezen a szép megállóján meleg üdvözlettel köszöntjük. Kivánságuk szerint a 248. szám alá iktattuk, mert okunk van hinni, hogy nem sokáig marad betöltetlen a köztük és az elöttük járók közötti ür.

Gvidó Béla esperes immár 30 éves pap. Ezt a tényközülményt a küküllői egyházkör fölhasználta tiszteletének és nagyrabecsülésének ünnepélyes kifejezésére februárban tartott rk. közgyülésén. Szép és meleg beszédek hangzottak el a kör, az egyházközség és tisztelői részéről. Nevét egy tekintélyes (2000 K) alapitvánnyal örökitette meg a kör egyházközségei és tagjai adományából. Mi is üdvözöltük és e helyről is köszöntjük megérdemelt tiszteletével.

Szentkirályi Ferencz a székelykereszturi főgymnázium f. ü. gondnoka, nyug. honvédezredes elhunyt jun. 4-én 63 éves korában. A nagy háboru áldozatának mondhatjuk őt is. Nyugalmát azonnal félbehagyta és szolgálatra jelentkezett mihelyt a háboru kitört. Egyházunk vesztesége igen nagy, mert ő a szker. főgymnáziumnak lelkes és odaadó f. ü. gondnoka volt. Az uj épület munkálatai alatt sokat s mindig lelkes odaadással fáradozott. Egyházunknak nagy vesztesége, a családjának mély bánata.

Unitárius leányotthon lenni fog. Az előkészitő tanácskozások már régóta folynak, de a lakbérleti háborus intézkedések rendkivül megnehezitik a megoldást. Hogy mily égető szükséget pótolna, mutatja az, hogy immár több alapitvány érkezett erre a célra. A Haller Rudolfnééről (1000 K) mult számunkbn emlékeztünk meg. *Péter* Sándor, ez a maecenás pap, aki ha oly gazdag volna vagyonban, mint lélekben, minden intézményünket fölvirágoztatná, erre is ezer kor. alapitványt tett, a küküllői egyházkör Gvidó Béla esperes tiszteletére 2000 kor. Amit ily lelkek mozgatnak élő lény az!

Az ipar föllendülését várjuk. Hisszük, hogy a háboru után a magyar ipar ismét forrása lesz sok ezer ember boldogulásának. A mezei gazdaság sokat nyer ha terményeinket itthon föltudjuk dolgozni iparilag és nem küldjük külföldre, hogy onnan méreg drágán visszavásároljuk. Értelmes, ügyes tanulóink közül máris sokan léptek az ipari pályára. Közelebbrül egyik lelkészünk két gimnazista öcscsét adta be Kolozsvárt egy jómodu kerékgyártóhoz.

A tordai székely iparos inasotthon ügye szerencsésen ha-

lad előre s ha a mostani sulyos viszonyok valami váratlan meglepetést nem teremtenek, a f. év őszén már meg is nyilik. Egyh. főjegyző afia eljárt Budapesten az illetékes miniszteriumokban. Hatékonyan támogatta a tordai főispánné gr. Bethlen Sándorné és a kolozsvári keresk. és iparkamara titkára dr. Balázs Gyula. Az iparra előjegyzett hadi árvákról tudósitást vár főjegyző aa. a lelkészekből már érdekeltektől.

Székelyszentmihály leányifjusága, május 12-én, müsoros estélyét összekötött táncmulatságot rendezett. Az estélyt ugy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. 524 kor. összbevételből 300 koronát juttathattunk a háboruban elesett tanitók özvegyainek és árváinak javára. Ez alkalommal felőlfizettek: özv. Miklós Györgyné 3 kor, Ambrus Domokos 2 kor., Benkő András 1 kor., Katona József lelkész 7 kor., Bratán Ilona tanitónő 1 kor., Osváth Áron jegyző 7 kor., Pap Lajosné 3 kor., és Deák Miklós lelkész 16 koronát. Hálás köszönet a felülfizetőknek.

Kádár Balázs tanitó.

Az egylet pénztárába a folyó évi május 1-től tagsági és előfizetői dijat fizettek: Vass Zsigmond. Nagy József Kolozsvár, 1918-ra, Létay László Temesvár, 1917—18-ra, dr. Sükösd Zsigmond Tp. 422. 1918—1921-re, özv. Kádár Jánosné Szászváros. Csifó Salamon, Csifó Salamonné, Csiki Gábor, dr. Gál Kelemen, Farkas Vilmos, Hidegh Mihály, Hidegh Mihályné, Kelemen Lajos, Kozma Ferenc, dr. Költő Gábor, Müller Gyula, Somlyai Mihály, Ürmösi Károly, Ürmösi Károlyné, Ütő Lajos, Vári Albert, dr. Varga Béla, Végh Mihály, Unitárius Kollégium Könyvtára Kolozsvár, Fizáry Alajos Keszthely, Hosszu Elek Marosludas, Tóth Mihály Kolozsvár, 1918-ra, Szirmai Oszkárné Budapest 1912—1918-ra, Pálfi Samu Szalárdtelep, Incze Dániel Tarcsafalva, Kovács Sándor Nagysármás, Csehi Árpád Tp. 290., Tóth István 51. gy.-ezr. Pataky András önkéntes, Fazakas Lajos hadnagy, Lőrinczy Dénes, Szász Mihály hadnagyok 1918-ra, Csegezi Tamás Ádámos 1913—1916-ra, Kisfaludi Zsigmond Temesvár 1914—1917-re, Nagy Gergely Sepsiszentgyörgy, özv. Raffaj Domokosné Székelykeresztur, Izsáky Antalné Dés, Fekete Domokos Dicsőszentmárton, Orbán István Budapest 1918-ra.

Alapitói dijban fizettek: Kovács József Kolozsvár, 10 K., Váry Vilma Sinczky Julia emlékére 100 K, Almásy Ferenc Torockó, 100 K, Balogh Jánosné, Borbély Judith Torockó 100 K, Veress László és neje Kolozsvár, 100 K, Lengyel Ferencné sz. Varga Ilka, Varga Zsigmond unit. lelkész és neje Lőrincy Lidia emlékére, 100 K, özv. Raffaj Domokosné, 300 K, Kolozsi D. F. Ifjusági Egylet, 100

K, Kócs András Felsőszék, 50 K, Ifj. br. Daniel Lajosné Tarcsafalva, 100 K.

Az udvarhelyköri fiókegylet pénztárába fizettek: Unitárius Egyházközség, Ajtai János, Ajtai Jánosné, Péterfi Áron, Péterfi Áronné, Vajda Antal, Hermann Józsefné, Tary Sándorné, Nők Szövetsége, Györffi Erzsike, Rácz Péter, Józsa Dénes Homoródalmás, Unitárius Egyházközség, Máthé Mihály, Bedő Albert, Máthé Mihályné, Bedő Albertné Homoródkeményfalva, Unitárius Egyházközség, Zoltán Sándor, Dombi János, id. Györffy István Homoródszentmárton. Unitárius Egyházközség, Barabás András, Péter Ödön Gyepes, Unitárius Egyházközség, Sándor Gergely, Sándor Mózes, Bálint Balázs, özv. Tóth Károlyné Kénos, Unitárius Egyházközség, Bölöny Vilmos, Ambrus Pál, Papp László, Rákóci Károlyné Székelyudvarhely, Unitárius Egyházközség, Báró József, Báró Józsefné Muzsna, Unitárius Egyházközség, Ébert András, Ébert Andrásné, Barabás Vilmos, Barabás Vilmosné, Györffi Mariska, Unger Tibor Székelyderzs. Unitárius Egyházközség, Ürmösi József, Ürmösi Józsefné, Tamás Áron, Pálfi Ákos, Bencze Gábor, Bencze Gáborné Homoródszentpál, Unitárius Egyházközség, Kádár Lajos, Kádár Lajosné, Gergely Mózes, Szathmári Ferenc Abásfalva, Unitárius Egyházközség, Vári Domokos, Deák Lajos Lókod, Unitárius Egyházközség, Gál József Recsenyéd. Unitárius Egyházközség, Sigmond József, Márkos András, Sigmond Józsefné Homoródjánosfalva. Barra Sándor Homoródaróc. Simonffi Tamásné Kaca. Kiss György, Benedek Mózes Homoródjánosfalva. Unitárius Egyházközség, Péter Sándor, Péter Sándorné, Bartalis Márton, Máthé Lajos Városfalva, Unitárius Egyházközség, Bedő Miklós, Bedő Miklósné, Nagy Gyula, Székely Miklós Homoródszentpéter. Unitárius Egyházközség, Bálint Ödön, Bálint Ödönné, Barabás Dénesné, Kelemen Lajos, Pálffy Géza, Pálffi Gázáné Karácsonyfalva. Unitárius Egyházközség, Dimén Gergely, Máthé János, Máthé Jánosné, Telcser Lukács, özv. Balázs Jánosné, Kiss Károly, Kiss Károlyné, Kisgyörgy Sándor, Kisgyörgy Sándorné, özv. Kiss Jenőné, Kisgyörgy Zsuzsa Vargyas. Unitárius Egyházközség, Benczédi Pál, Benedek András, Péter József, özv. Pálhegyi Pálné Homoródujfalu. Unitárius Egyházközség, Pál Ferenc, Pál Ferencné, Bedő József, Egyed Albert, Benedek Imréné, Agyagássy Sándorné, Szakáts Miklósné, Pál János, Máthé István, Vass Albert, Bekő Mihály Okland, 1918-ra.

A katonák emlékalapjára ajándékozott Fazakas Lajos és Lőrincy Dénes 5 K. Az árvák alapjára Csehi Árpád 8 K. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1918. junius hó.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. julius. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 97
Ki a halott? Tarcsafalvi Albert. .. 98
Az érett kalász. B. Gy. 99
Tudnivalók az unitárius vallásról... 101
A mi katonáink. 101
Tüzhely mellett. A hazatérő. Amicus 103
A remete. (Költ.) Balázs Ferenc. .. 105
Egyházi és iskolai mozgalmak Családfőt keresünk. — A gyermeki hála. — Örökös alapitónk. — Az ő emlékére. — 233-ik. — Az unitárius vallásfelekezet. — Uj lelkészjelöltek. — A Berde jutalmat. — Péterffy Mihály. — Az E. K. Tanács. — Dr. Korchmárosné. — Elhunytak. — Dr. Á. Kiss Ernő. — Székely hadiárvák iparos inasotthona. — A tanulás. — Uj alapitványok. — Az unitárius leányotthon. — Tornaversenyek. — A tartós béke. — Imakönyv. — Lelkész ait értesitjük. — Az egylet pénztárába fizettek. .... 106—111
Apróságok. 111
Hirdetések: Pályázat lelkészi állásra, — Pályázat kántortanitói állásra... 112

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

150. Gróf Horváth Toldi Rudolf
151. Bartók Endre lelkész emléke
152. Dr. Gotthárd Zsigmond Budapest
153. Dr. Gyergyai Árpád Kolozsvár
154. Fülöp Mózes lelkész és neje Biró Berta Kide
155. Fisgyörgy Imre lelkész Olthéviz
156. Székely János ny. igazgató Torda
157. Varga András birtokos Bita
158. Szentannai Sámuel Karcag
159. Gál Jenő tábl. tanácselnök
160. Báró Petrichevich Horváth Artur
161. Pap Sándor lelkész emléke
162. Nygálfalvi ifj. Zsigmond Mihály eml.
163. Bágyoni unitárius nők szövetsége
164. Sebestyén Artur uradalmi közp. igazgató Bp. 150 K.
165. Geley Árpád Gyulafehérvár
166. Mihály Dénes Székelykeresztur
167. Pálfy Ákos ig.-tanitó és neje Szabó Rozália Hsztpál
168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 410 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. főg. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pausperti Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor sradkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó, főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
223. Almási Ferenc takp. ig. Torockó.
224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lidia emléke.
226. Kócs András kjegyző Felsőszék
227. Ifj. báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egylet Kato Klára emlékére.
229. Máthé Lajos ny. k. tanitó és ének. vezér emléke.
230. Máthé István hősi halott emléke.
231. Guráth Béláné Bodnár Erzsi urnő.
232. Móritz Mártonné Vári Eszter emléke.
233. Jakab Gézáné emléke.

(Folytatjuk.)

248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.

300-ik alapitó: Névtelen.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 julius 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A mező oly gazdag sok ezer áldásával, hogy a szem be nem foghatja, csak a lélek. Az ember lelke elmereng a sokféleség felséges hármoniája fölött. A nap igen nagy ur volt, mert elperzselte a zöld füvet és elhervasztotta a nagy reménnyel várt vetést. A gazda szive össze szorul és a bánat könnyei szemébe tolulnak, mert élete boldogságát ezektől várta. A lélek tovább száll merengésében és méregeti a hatalmas erők csodás harcának — bár siralmas — de mégis nagyszerü eredményeit s azt tanácsolja a szivnek: ne csüggedj, az Isten gondot visel.

*

A templom nyári hangulata fölemeli a lelkeket és megedzi a sziveket. Az élet csatatere éről ide vissza vonulunk és feledjük nehány percig a nagy viaskodást, melyben oly bő részünk van az élet és a megélhetés ellen törő sokféle ellenséggel szemben.

*

A gyermekek is megváltoztak a háboru alatt. Az apanélküliség fölébresztette bennök az akarást. Elindultak szerencsét probálni s mert kicsiny eszök nem tudta vezetni kicsiny automobiljok kormányzó szekerét, bele kerültek minden bajba s most a társadalom igyekszik segitségökre a törvény őreinek, mert látja, hogy egy elromlott gyermek egy egész községnek veszedelmére lehet.

Ki a halott?

Az a halott, ki titkos vágyak, élvek
Selyempuha párnáján szendereg,
Amig egyszercsak rátapos az élet,
Mert hite nincs, eszményi nincsenek.

Az a halott, kinek belepte lelkét
Bosszu, gonoszság, mint utszéli gyom.
Másnak se türi a virágos kertjét,
Rút kárörömmel gázol át azon.

Aki gyümölcsöző fát sosem ültet
S hazát nem ismer, csak az a halott,
*A **hőseink** halálban dicsőültek,*
*Mibennünk élők, **halhatatlanok.***

Tarcsafalvi Albert.

Az érett kalász.

Szeretem a virágot, éppen mint a gyermeket. Boldog vagyok, mikor a rózsafámon megpillantom az első bimbó fakadását. Mindig nézném a kis gyermek beszédes nagy szemét s soha sem unom meg érthetetlen gyügyögését. Ezek a földön termő napsugarak. Ezek az élet hajnalhasadásai, melyek a munkás nappal közeledését hirdetik.

Ám a virágnak rövidre van szabva az élete, mint a pillangónak. Elhervad a virág, eltünik az ifjuság, már pedig mi mögöttük valami egyebet láttunk, többet, értékesebbet a hervadásnál. Azt keressük, ami utánuk következik: a gyümölcsöt.

Julius gyümölcse a buzakalász.

Az ágyuk dörgése, a halottak hörgése között már hónapok óta a buza kalászát keresi, várja mindenki. Soha sem volt annyi imádója ennek a csodás teremtménynek. Mig a föld szinén zöldelt, kértük a növelő esőt, mikor fejét fülemelte, kértük az érlelő napsugárt.

A nap és a búzakalász édes testvérek, vagy annál is több: szerelmes párok. *Ez* csak akkor igazán boldog és megelégedett, a mikor *az* égő pirosra csókolta orcáját. És milyen háládatos. Egy kis szellő érintésére meghajol imádója előtt és hódolva tiszteli, mert tudja, hogy neki köszönheti azt a parányi kis szemet, amelyért őt annyi millió ember ápolja, gondozza, miveli.

Gyönyörü, elragadó a kalász játéka a széllel.

A biblia költője a haragvó Sámson kezébe üszköket ád, hogy felgyujtsa az ellenség gabonáját. A hős háromszáz róka tüzes farkát összekötözi „és elbocsátja őket és felgyujtá az álló vetéseket, a gabona kalangyákat, a szöllőket és az olajfa erdőket.“ Ezt az égést vártuk. Várta az egész világ, mert abból az égésből került ki az érett gabona, mert a taposó állatok lábai alól, a sipoló és zugó gép kerekei közül hull ki az aranyat érő buzaszem.

Az unitárius és más protestáns templom urasztala fölött csüng egy királyi koszorma. Az áldás királya fejére van szánva. Az Istennek nyujtott nem füstölő, nem is illatozó, hanem némán, szerényen szétsugárzó áldozat. Szine kissé elhomályosult a sok esztendei szolgálat alatt, de duzzadó szemeiben ma is megvan az életet adó és életet fenntartó erő. Az az erő, amely az anya kebelén tápláló tejjé olvad, a harcos karjában ellenséget verő izommá tömörül, a fiatal leány arcára piros rózsát fest, a sarlót forgató munkás ajkára éneket csal.

Te vagy buzakalász hitünk, reménységünk és életünk tápláló-ja, megtartója. Jöjj, hadd öleljen karjai közé a szerelmesét váró leány, jöjj, hadd készitsen kalácsot belőled a férjéért esengő ifju feleség, jöjj, hadd tegyen háti zsákjába a földedet védő katona.

Te buzakalász, téged az Isten azért adott e földre, hogy maradjon meg és éljen az ember, kit képére teremtett. Te szeliden bolintgató buzakalász, tanitsd meg ezt a büszke, ezt az önhitt és Istenétől elszakadt embert szelid türelemre, csöndes munkálkodásra, hadd lássa át végül, valahára, hogy nem az embert, hanem téged teremtett Isten learatásra. *B. Gy.*

Tudnivalók az unitárius vallásról.

3. A vallás főbb elvei.

Sokan nem ismerik, legtöbben félreismerik az unitárius vallást. Sokan érdeklődnek iránta, némelyek rossz akaratulag terjesztenek felőle hamis adatokat, ferditéseket.

A vallás iránt őszintén érdeklődöknek már küldöttünk két tájékozót lapunk 1. és 3-ik számában. Tovább folytatjuk. Azt ohajtjuk, hogy akik nem ismerik, sőt akik félnek tőle, mert azt hallották róla, hogy „Krisztus tagadó“ hadd lássanak többet s hadd halljják meg a valót. Azok is akik unitáriusok szerezhetnek némi tájékozást s talán bátoritást is arra, hogy ezt a vallást nyiltan és bátran vallhatják magokénak.

Az unitárius vallás célja, hogy mind a jelen mind a jövő életre nézve megnyugtasson, boldogitson.

Az unitárius vallás tanitói azt tanitják, hogy az embernek ugy kell élni, és ugy kell cselekedni, hogy a jutalmat saját érdemei szerint kapja meg az emberektől is, Istentől is.

Az unitárius vallás olyan hitelemeket tartalmaz, amelyek soha sem veszitik el értéküket és jótékony hatásukat a szivre és a lélekre.

Az unitáriusok a lelkiismeret tisztaságát és ártatlanságát követelik mindenkitől. Ebben keresik és találják meg a lelki üdvösség föltételét. E nélkül nincsen lelki békesség sem itt sem a más világon. Az unitáriusok a józan értelemre, a tiszta ratiora sokat adnak, mert látják, tapasztalják, tehát tudják is, hogy e nélkül sem az ember életrendjét, sem a társadalomét, sem az államét föntartani nem lehet. Mindent megpróbáljatok és ami jó azt tartsátok meg. Olyan tanitása Jézusnak, amelyet soha egy vallásreformator is elkerülni nem tudott. A legrégibb tantételekkel dicsekedő kath. egyház tantételei is rendkivül hosszas és változatokban gazdag megfontolás eredményei. Szünetlenül változnak ha nem is szavai, de azoknak értelmezése, magyarázata. A tantételt csak akkor és ugy hirdetheti a pap, ha azt először a maga lelkén átszürte.

Az unitáriusok nemcsak gondolkoznak, hanem hisznek is. Az unitárius tántorithatlanul, őszintén hiszen az Istenben. Előtte az istenség titka az atyaság felséges eszméjében nyilatkozik meg. Ezt a titkot minden ember megérezi, ha föl nemis foghatja. Ez olyan viszonyt teremt meg a földi ember és az égi atya között, melyben a bizalom, a szeretet, a megnyugvás, a munkaerő örökös megujulást talál. A gyarlóságot tapasztaló gyenge ember magába száll, hibáit megvallja és a mindig közel levő Atya biztatását megértve, ujabb erővel fog munkához. Igy jut előre a tökéletesedés utján. Van valami nagyszerü és magasztos tartalom az istenfiuság tudatában és érzésében.

Jézus evangéliuma és személyének varázsereje ebben rejlik. Jézus megértette, mert megérezte, hogy az Isten teremtői hatalma abban mutatkozik meg legteljesebb mértékben, hogy ő az embert saját teremtő, értő, messze látó lelkével ruházta föl. Az unitárius nem vonja kétségbe, hogy ez értelmi tehetség más lényben is meg van. Ez csak egy okkal több az isteni végtelen tökéletesség tisztelő imádására. De, az unitárius Jézushoz azért tér vissza mindig, midőn Istent keresi, mert meg van győződve, hogy az az igaz ut, amelyen járva Jézus, megismerte az Istent, mint szerető édes atyát, és elvette a büntető Urtól, a hatalmas Jehovától való félelmet az emberek lelkéről. Ez a megváltói munka a maga igazi tisztaságában és áldásos hatásában örökké meg lesz, mert szükséges is lesz.

Az unitárius hivő ezt a fölfogását nem szégyenli, mert meg van győződve, hogy „ez a Krisztus evangeliuma.“

Ezekből mindenki láthatja, hogy az unitárius hivő abból a kijelentésből táplálkozik, melyet Isten az ő lelkében hoz tudomására. Ő nem fél szembe állani Istenével. Nem fél attól az égi ténytől, melyet Istenétől kap. Csak attól fél, hogy a rá bizott isteni küldetésben nem tud hiven eljárni.

A bünt mindenki a maga ajtaja előtt látja settenkedni. Egyik bátran beereszti, a másik félve elrejtőzik, nehogy magával ragadja és megmutas-a neki a világ kincseit és hatalmát. „Ahol van a te kincsed, ott van a te lelked is.“ Akit elragad a világi csábitó, az már a bün örvénye szélén áll. Kérdés, hogy meg tud-e menekülni. Meg tud-e váltatni?

A megváltás krisztusi munkája az unitárius előtt azt jelenti, hogy az ő példája, az ő nagyszerü lelki ereje és bátorsága, melylyel a sátán csábitásait visszautasitotta, olyan bátoritólag hat az ingadozó lélekre, hogy nagy és nehéz küzdelmében megáll s igy szól: távozz tőlem Sátán, téged követlek én Jézusom.

Az unitárius vallásnak meg van a maga elmélete a társadalmi élet kérdéseire is. Erről máskor lesz szó.

A mi katonáink.

Dr. Benedek Miklós 21. h.-gy.-ezr. tart. főhadnagy, kolozsvári ügyvéd, mint csererokkant hazaérkezett kastromai (Oroszország) fogolytáborból.

K. Nagy Béla 21. h.-gy.-ezr. tart. főhadnagy, Sziberiából, szakálát megnövesztve batyus zsidónak öltözve, sok gazdag tapasztalatot szerezve, szerencsésen hazaérkezett s Kolozsvárt teljesit szolgálatot.

Dombi Béla zászlós, közel három évi fogság után, mint csererokkant, **Tarcsafalvy Kálmán** zászlós ügyesen elszökve, **Péter Pál** hadnagy Omszkból jó egészségben itthon vannak. Mindnyájukat melegen üdvözöljük.

Dr. Mikó Lőrinc főhadnagyott Solikamskból Szibériába szállitották. **Dr. Kovács István** egy. m. tanár, 21. h.-gy.-ezred hazaszökött hadnagya május végén Omszkban találkozott vele

Pap Domokos főhadnagy Ukrainába, **Dr. Borbély István** főhadnagy Ukrainából az olasz frontra ment.

Tóth István főhadnagy, jeles müvészünket Prágába rendelték be, az 51. gy.-ezred háborus emlékalbuma szerkesztéséhez. Remél-

jük, hogy a harctéren készitett sok szép képéből az album müvészi illusztrálása érdekében minél több fölhasználására alkalma nyilhat.

Nagy Sándor őrmester, marosvásárhelyi kereskedő 1914. aug. 14-től 1916. julius 3-ig a 2-ik közös gyalogezredhez beosztva az orosz fronton védte hazáját. Baranovicsinál 1916. julius 3-ikán másodszor sebesülve került orosz fogságba, ahonnan ez év március 2-ikán hazaszökött. Másfél évi fogsága alatt sok viszontagságnak, nélkülözésnek volt kitéve s mindannyiszor a vallásban keresett vigasztalást és enyhülést. Jaroszláv mellett egy gyártelepen dolgozott 50 különböző felekezetü hadifogoly társával. Egyedül volt unitárius s amint igen sokszor összegyültek együttes imádkozásra, mind annyiszor maga tartott egy-egy rövid imát. Ezek közül egyet alább közlünk.

Magyar hadifoglyok karácsonyi imája Oroszországban.

(1916.)

Irgalmas Isten, jó atyánk, világnak hatalmas ura! Nagy kéréssel borulunk zsámolyod elé, mi fogságban levő katonák. Kegyelmezz életünknek, ne engendd kedves hozzátartozóinknak kiüriteni a keserü poharat, ne engedd, hogy kenyér nélkül árván maradjanak gyermekeink, drága hitveseink pedig özvegyen. Nyujtsd meg a mi életünket; engedd, hogy kedves gyermekeinket a te szent tiszteletedre, félelmedre, nagyságodra tanithassuk, s hozd el azt a várva várt időt, amidön ujból visszont láthatjuk szeretteinket. Hagyd jó szüleink, testvéreink, rokonaink hátralevő esztendeit bánat nélkül eltölteni. A még harcban levő társaink és testvéreink elől, távolitsd el tőlük az öldöklő fegyverek golyóit; vezess a jó uton, szent atyánk mindenütt, tartsd meg koronás királyunkat, védd meg drága hazánkat, hogy tetszésed szerint még számos éveken keresztül dicsérhessük és imádhassuk nagy neved.

Hatalmaságnak nagy istene, fölséges atyánk, hirdették szent angyalaid a békességet és jó akaratot, amelyet te parancsoltál nekik. Kérünk jó Istenünk, ama betlehemi jászolyban született Jézus Krisztus által teremtsd meg a békességet, add, hogy ezen régen-régen történt szent napon hirdetett békesség iránt az összes arra hivatott királyok tanácsadói, nagyhatalmaknak kemény szivei egyszerre lágyuljanak meg és mint egykor Betlehemben, ugy itt is a békesség hóditson tért az öldöklő fegyverek helyett, hogy mi, mint hadi foglyok is harsányan kiálthassuk a szent angyalok szavait: *Dicsőség a magasságban az Istennek, békesség legyen a földön.* Kis házikót szenteltünk szentté, imaházzá. Istenem! itt állunk eme karácsonyfa mellett, hallgasd meg igaz szivből jövő imánkat, hallgasd meg szeretteinket, kik szivettépő fájdalommal érettünk hozzád magasra emelt kezekkel imádkoznak. Ámen.

—

Kedves barátaim, mi itten eme karácsonyfa mellett üdvözöljük a betlehemi jászolban született Jézus Krisztus születési örömnapját. Mondjátok, valljon kedves gyermekeink, szeretett hitveseink, mily öröm ünnepet tarthatnak? Nem látjuk, messze vagyunk az idegenben; de gondolatunk ha mindég nem is, de ezen a szent napon otthon van és álmainkban látjuk, hogy a kicsiny házikónkban karácsonyfa van és azon gyertyák égnek. Látunk azoknak fényénél egy áldott jó anyát, kicsiny gyermekével; látjuk, amint leborulnak, halljuk, amint imádkoznak érettünk a távollevőkért; szemök az öröm helyett tele könnyel és leborulva, mind, mind sirnak. A kis gyermek fel tekint az édes anyájára, kérdi, miért sir? Az anya nem felel, tovább sir. A kis gyermek ujból fel tekint édes anyjára és mondja: ne sirjon édes anyám hiszen itt a kis angyál és azt mondja édes apám is karácsonyfa mellett imádkozik. Igen ott imádkozik a viszontlátásért.

—

Nagy Isten, ki fent vagy a magasságban, légy segitőnk, hallgasd meg kérésünk és add meg a világ-békét, hogy többé ne itt az idegenben üdvözöljök Jézus Krisztus születési ünnepét, hanem szeretett hazánk földjén, édes gyermekeink, szeretett hitveseink mellett. Erre kérünk, segélj meg szent fiad a Jézus Krisztus által. Amen.

Irta és elmondotta **Nagy Sándor** őrmester (Marosvásárhelyen) mint hadi fogoly, 1916. év Karácsony szombatján este egy kis karácsonyfa mellett 50 hadi fogolynak, Oroszországban Jaroszláv mellett levő gyártelepén.

A hadi foglyok lelki életét egy halvány gyértya világánál ez is hadd világitsa. Most kaptuk s a mint kaptuk ugy közöljük.

Tüzhely mellett.

A hazatérő.

– Irta: **Amicus.** –

A hazatérő katona régi ismerős, sokszor várt, sokat sóhajtott ember. Haza jött. Ismeri a kapufélfáját, hiszen ő állitotta, ismer minden követ, minden rögöt s mégis uj s talán idegen is itthon. Mikor eltávozott, a kis fiu még nem volt egészen egy éves, most már majdnem öt éves. Akkor örömmel repült atyja karjaiba, most behuzódott a sarokba, mert nem ismeri a katonabácsit.

De bizony az apa sem ismeri kicsi fiát. Meg is kérdezte, hogy ez-e a Sanyika, a mi drága, egyetlen kis fiunk. Édesgetné

magához, de a kis buksi fél, mert nem emlékszik, hogy látta volna azt a katonát.

Az őreg nagyapa lett az ő apókája. Hiszen csak ő vette az ölébe. Együtt verselgettek minden este, mig a kicsike elaludott. A nagyapó bajuszát szerette tépegetni. Vele ment a kertbe. Elkisérte még a mezőre is. Nem érezte hiányát az édes apának, mert „apuka elment messze, messze. Apuka katona. Apuka szereti Sanyikát. Apuka hoz Sanyinak madarat, sok mindent.“ Ezt sokszor hallotta, de az apukát ő nem igy képzelte. Sehogy sem képzelte, mert a nagyapó jó apuka volt.

Ezt kellett végig szenvednie a hazatérőnek. Ez volt az ő legnehezebb csatája, mert a saját szivével kellett megharcolnia.

De hát te édes jó feleségem. Te is oly igen megváltoztál. Hát vártál-e? Busultál-e, hogy fogságba jutottam, hogy elhurcoltak. Ugye, azt hitted, hogy többé soha sem látjuk egymást. Azt hitted, hogy örökre elnyel engemet az a rettentő Szibéria. Hej, hej, én jó Istenem, mi volt az.

De most szólj te. Hogy volt?

Az asszony csak törülgeti a szemét, de nem szól, hanem zokogni kezd.

Mit is mondjak édes jó uram. Hát az olyan sok idő, azt sem tudom, hol kezdjem.

Dolgozgattunk, igyekeztünk, hogy ne legyen baj semmiben. Mikor leveled jött, ugy tetszett, mintha te is velünk volnál s olyan boldogok voltunk. Akkor mindjárt könnyebben ment a munka... Ujból kitörli szemét.

Mert bizony édesem sok baj volt. De jó édes apámmal elhatároztuk, hogy nem hagyjuk magunkat. Meg is segitett a jó Isten, majd meglátod, mikor számba veszel holmit.

— Egy kicsit elsoványodtál — folytatja az asszony — ki ekkor már nekibátorodva, az ura ölébe ült és törülgette megviselt homlokát.

Majd rendbe hozlak én, ne búsulj jó férjem. Ugye, sokszor gondoltál ránk? Ugye vártad, hogy haza jöhess. Tudtam én. Éreztem, hogyha későre is, de egyszer csak itthon leszel. A kis fiaddal minden este ezért imádkoztunk.

No ne busulj! Most már te kezdesz könnyezni. Abból — tudom — semmi sem lesz. No felejtsük el, ami elmult. Most beszélgessünk arról, hogy mit csinálunk ezután. Meglátod, milyen okos, jó kis fiat neveltem neked. Ezóta már alszik. Mindig nagyapó altatja el, amig én megfejem a tehenet és elkészitem a vacsorát.

No csak szedd össze magadat lelkem. A tej már felfőtt, a vacsorát hozom. Tudom te szereted az édes tejet jó lágy pulisz-

kával. Egy perc alatt itt lesz s azután majd megjön a kedved tudom.

De mond csak, hadd halljam: hát szereted-e még a te kis feleségedet? Ugye, nem hagytam el magamat. Nem bizony, mert jól tudtam én, hogy te hazajösz s mi ismét boldogok leszünk.

A fiatal asszony kiszaladt s a hazatérő utána nézve csak ennyit mondott: hála neked jó Isten, hogy megtartottad őket nekem...

A remete.

Tekints reám, Uram!
Keresztül szenvedém
Örömtelen, rögös
Utam, a végtelen
Kicsiny parányа, én,
Tüskétől vérezek,
Mik hosszu utamon
Szivembe égettek
Vereslő bélyeget,
Mik szellemek gyanánt
Letört reményeim
Előmbe hordották,
Hogy megtagadjalak
Borult szivemmel én
Téged, Mindenható!

Már alkonyul a táj,
Sötétlő fellegek
Rohannak az egen,
Sötétlő fellegek
Hova rohantok ugy?
Kimérte utatok
Előre már a sors,
Letérni róla, le,
Ahol a lét szabad,
Ahol reménytelen
Nem aggaszt küzdelem
A sors hatalmával,
Letérni nem szabad!
Legyen a pálya sik,
Amelyen messze lát
Bolyongó vándora
A végtelennek, vagy
Legyen az ut az éj
Homokján keresztül,
Hol lámpafény a nap
És holtig tart a bú,
Előre csak! Amit
Rád mért a végezet,
Rohand le utadat!

Uram, tekints reám!
Hagytam, hogy nőjenek
Reményem szárnyai
S ledobta láncait,
Amelyeket reá
Te raktál Istenem.
Ragadt magával, mint
A sasmadár, a bérc
Felé, amelyen túl
Az égbe út vezet
De gyenge volt a szárny
És erős a vihar,
Letört reményeim
Cserbenhagyának és
Mint szárnytalan madár
A földre zuhanék.

Sötétlő fellegek
Hova rohantok ugy?
Előttetek az ut,
Amit a végezet
Reátok mért, de ha
Helyettetek felhő
Lehetnék, százszor is
Megvetném utadat
Oh mindennapiság!

Balázs Ferenc.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Családfőt keresünk. A tordai hadi árva iparos tanonc-otthon vezetésére családfőre és gazdasszonyra lesz szükség a közelgő tanévtől kezdve. A családfő szép tisztjét az unitárius egyház első helyen olyan unitárius vallású tanitóra óhajtaná ruházni, aki a hadirokkantak állományába van helyezve, de egy fiu internátus vezetésére alkalmas. Ha ilyen nem jelentkezik, más tanitót fog küldeni a vallás és közokt. miniszter. Előnyben részesülnek azok, akik a harctéren több időt szolgáltak s akiknek feleségök a gazdasszonyi teendők végzésére vállalkozik. A tanitó benne marad a tanitói állományban és fizetését tovább élvezi. Az Otthon lakást, ellátást és 600—600 K fizetést biztosit a családfőnek és a gazdasszonynak. Az állást el kell foglalni f. évi augusztus 15-én. A jelentkezést elfogadja, a további tájékozást megadja dr. Boros György egyh. főjegyző.

229—230. *A gyermeki hála* szép megnyilatkozását jegyezzük föl a mi örökös alapitóink sorozatában. *Máthé Lajos* nyug. k.-tanitó és énekvezér elhunyt 82 éves korában. Szép családot és hálás gyermekeket hagyott hátra. A szerény mesteri jövedelemből jó nevelést tudott adni fiainak és leányainak. Mindenik életpályához jutott. Az öreg apa boldogan töltötte a nyugalom sőt a betegség idejét is a gyermeki szeretet meleg áradatában. Gyermekei a D. F. E. örökös alapitói közé kivánták sorozni atyjok tisztelt nevét. Köszönjük ezzel együtt a másikat is, melyet hősi halott fiuk *Máthé István* nevére tették szülői. A kiváló ifju hazafias érdemeit méltattuk lapunkban.

231 örökös alapitónk a nőalapitók szép számát növeli. Gurát Béláné Bodnár Erzsi urnő volt szives beküldeni hozzánk 100 koruát. Melegen köszönjük.

Az Ő emlékére. „Mindent megtettem volna életéért, nemis mulasztottam el semmit, amit gyengeségem megengedett s még itt sem tudtam megmenteni az életnek. Emléke az enyém. Azt megőrizem mig engemet is utána szólit az elkerülhetetlen. Többet teszek. Megörökitem emlékét, mert jól esik lelkemnek s ugy érezem, hogy ezzel egy szent kötelességet teljesitek.“ Igy elmélkedik a szülő, a férj, a feleség, a gyermek, midön kedves halottjára gondol. Ezt olvassuk ki *Móritz Márton* kir. törvényszéki iroda főtiszt leveléből, melyet Hadházy Sándorhoz irt, de a Dávid Ferenc Egyletnek szól. Kedves megboldogult neje *Vári Eszter* emlékére örökös alapitványt küld be egy hadi kötvényben. Legyen megnyugtató e szép cselekedet, melyet hálával fogadunk. 232-ik őr alapitó.

233. Örökös alapitónk lett a bánatos férj *Jakab Géza* női

szabó, megboldogult szeretett felesége emlékére. A boldog családi életet rövid ideig tartó betegség gyászba boritotta. Legyen vigasztalás a férjnek szép reményü egyetlen fia.

Az unitárius vallásfelekezet iránti különös tisztelete és nagyrabecsülése jeléül 10.000 kor. hagyományozott 1881-ben Szalacsi Farkas, az elfogulatlanul gondolkozó és nagylelküleg cselekvő nem unitárius férfi. Örökösei Kovács Sebestyén Endre, Kovács Sebestyén Aladár és Mádi Kovács Istvánné a néhai iránti kegyelettel kifizették az összeget. Jól eső érzés és buzditó példa mindazoknak akik vallásos kérdésekkel foglalkoznak.

Uj lelkészjelöltek. Az E. K. Tanács a Teol. Akadémia jelentése alapján a lelkészjelöltek közé fölvette: Biró Lajos, Kiss Jenő, Tarcsafalvi Zoltán, Veress Béla jól vizsgázott hittanhallgatókat.

A Berde jutalmat az E. K. Tanács titkos szavazás utján Kelemen Lajos tanárnak itélte oda. Örömmel jegyezzük föl a megérdemelt kitüntetést.

Péterffy Mihály nyugalomba vonul. Aki 50 évnél is tovább szolgál közpályán, megérdemli a nyugalmat. P. M. lelkész hiveinek és ismerőseinek mindig szeretett papja és jó barátja volt. A reá bizottakban hüséges, a barátok körében kedves tudott lenni. Felköszöntőiben az egészséges humor nagy élvezetet, rendesen okos tanulságot nyujtott hallgatóinak. Egész élete tanulságos küzdelem az életért.

Az E. K. Tanács jul. 10-én tartott ülésében Lukácsi Sándor h. tanárt és Bálint Domokos tanárjelöltet h. tanári minőségben Székelykereszturra, Lang Frigyest Kolozsvárra ugyanabban a minőségben alkalmazta.

Dr. Korchmárosné Buzogány Mária meghalt. Megindulással és fájó részvéttel jegyezzük föl egy kiváló nő, egy kitünő tanár és jó anya korai halála hirét. Buzogány Mária az a nevezetes unitárius leány volt, aki a londoni leány ösztöndijat legelőször élvezte. A komoly, müvelt, eszes és kitünő modoru leány meghóditotta részünkre a jótékony szivü Sharpe növéreket és mindenkit akivel érintkezett. Itthon az *Erzsébet nőiskola* kitünő tanára volt. Férjén és három gyermekén kivül növérei és nagy rokonság gyászolja. Julius 9-én helyezték örök nyugalomra Budapesten a farkasréti temetőben Józan Miklós imája mellett.

Elhunytak. *Józsa Mihály* székes fővárosi nyug. tanácsjegyző junius 1-én 69 éves korában, szép család körében elhunyt hosszas betegség után. — Özv. dr. *Nagy Károlyné* néhai Mozes Andrásné testvére, a kedves és vig kedélyü Mikes Szakács Teréz hosszas gyöngélkedés után elhunyt Kolozsvárt jun. 2-án. A közügyek iránt

melegen érdeklődő asszonyság Abrudbányán 25 évig volt a vöröskereszt-egylet elnöke s jutalmul az Erzsébet-rend tulajdonosa, a David Ferenc Egyletnek örökös alapitója. Élt 80 évet. — *Sári József* füzesgyarmati egyházunk egyik oszlopos tagja, váratlanul elhunyt jun. 4-én 54 éves korában. A háboru elvitte egyetlen derék fiát s végül őt a jó apát is. — *Máté Lajos* ny. tanitó és énekvezér jun. 27-én 77 éves korában, szép nagy családot hagyott hátra.

Dr. Kiss Ernő. Mielőtt ezt a lapot utnak inditanók, egy nagyon fájdalmas, egy elkeseritően szomoru hirt kell közölnünk. Kolozsvári főgymnaziumunknak 1914-ben megválasztott, de azóta katona tanára dr. Á. Kiss Ernő elhunyt jul. 15-én reggel. Maga volt az élet, a nagyratörő lélek, a bőv tudás, a minden jóért lelkesedés, a jövő szép tervének bátor rajzolója. Mielőtt tanári munkájához foghatott volna szolgálta hazáját, viselte a gyilkoló háborunak minden kinját, baját. Nem törődött a golyó sebzésével, sem a fagyok kinjaival. Ha meggyógyult tovább harcolt, de olyan baja támadt, amelyet éppen csak az ifju nem tud legyőzni. Meglepő gyorsasággal elszakadt tőlünk. Üres helyét ki fogja betölteni? Szüleinek s családjának a vigasztalás szavait küldjük.

Székely hadiárvák iparos inasotthona Tordán meg fog nyilni. A hadiárvák nagy seregéből egyelőre 30 tanuló részére lesz berendezve. 12 éven felüli, legalább 6 elemit végzett fiuk érdekében folyamodni kell. Előnyben részesülnek akik 2 gymn. vagy 2 polgári osztályt végeztek. A folyamodás mellé iskolai bizonyitványt, keresztlevelet, ujraoltási igazolványt kell csatolni. A tanulónak megfelelő, vagy kivánt iparra elhelyezéséről gondoskodás lesz. Minden tanuló az otthonban lakik, ahol lakásban, élelmezésben, felügyeletben és nevelésben részesül. Minden tanuló köteles magával hozni egy viselő és egy vasárnapi ruhát, fehérneműt, 2 ágylepedőt 1 párnát, 2 párnahéjat, 1 szalmazsákot, 1 pokrócot vagy paplant, 2 törülköző kendöt, 1—1 kést, villát, kanalat.

A folyamodásokat dr. Boros György főjegyzőhez Kolozsvárra kell beküldeni.

Az illetékes lelkész igazolványa alapján a teljesen árvák ügyében esetről esetre történik intézkedés. Bővebb tájékozást főjegyző aa fog nyujtani. Sietni kell, mert sok pályázó lesz!

A tanulás most sokba kerül, mert az élelem és a könyvek ára rendkivül megnőtt. Az E. K. Tanács a kolozsvári kollégium igazgatósága előterjesztésére megengedte, hogy a tanulóktól az élelmezésért az előirányzottnál többet, tehát havi 80, illetőleg 120

koronát szedhessen. A tanulók e mellett kötelesek hozni 10 kiló lisztet és 5 kiló zsirt.

Uj alapitványok. Báró *Daniel Lajos* a kereszturi főgymn. régóta buzgolkodó gondnoka az uj konviktus segitésére, tanulók javadalmára 12000 kor. alapitványt tett hadi kölcsönkötvényekben. A sz.-kereszturi főgymn. tanárok elhunyt kartársuk *Gombos Sámuel* nevére 110 kor. alapitványt adtak össze, melyhez a konviktusi pénztár is ad 100 kor.-t. További adományokat köszönettel fogadnak. — Csiki Albert és neje Szabados Mariska fiok *Berczike* emlékére 200 kor. alapitványt tettek a sz.-kereszturi főgymnhoz. *Szentgericén* a hivek harang-alapra 1250 kor. *Simó József* harasztkereki birtokos atyja Simó József emlékére 1000 kor. alapitványt tett s ehhez Benke Károly 300 k.-t adott. Az E. K. Tanács az adakozóknak és Keresztesi Dénes szentgericei lelkésznek köszönetét nyilvánitotta. — *Péter Sándor és neje Bitai Mária* immár jogosan mondhatók egyházunk maecenásainak. Minden évben alapitványt tesznek nemis egyet hanem többet. Legujabban 1000 kor. alapitványt küldöttek Kolozsvárra „érettségi vizsgája 30-ik évfordulója emlékére.“ A kinek van annak adatik s a ki ad annak visszatérül az adomány olyan értékben, melyet a rozsda nem emészt. *Máthé Mózes és neje* Kiss Mária konviktusi alapitványukhoz ujabb 1000 kor. adtak. Isten megáldotta őket javakkal s ők bőkezüleg adnak oda hol szükséget látnak. — Már néhai *Móricz Mártonné* Vári Eszter emlékére a leányotthon javára 100 kor. adományt nyujtottak be hálás szivü jó leányai: Jolán, Eszter, Ilona, Kiss Kálmánné. — Ugyancsak Móricz Mártonné emlékére koszoru megváltás cimen 100 koronát adott Szentannai Sámuel és neje Jakobi Erzsi.

Az unitárius leányotthon 1919-ben fog megnyilni, mert a hadi állapot miatt az arra szánt lakást nem lehetett kiüritni. — Örvendetes jelenség, hogy már sokan tettek alapitványt arra a szép célra. Bizony a leány-nevelés megérdemel minden áldozatot és fáradságot!

Tornaversenyek a Vöröskereszt-Egylet javára. László Gyula főgimnasiumunk tornatanára rendezett a háboru kitörése óta a kolozsvári unitárius főgimnázium ifjuságával 2 jól sikerült torna- és vivóversenyt a honvédzenekar, illetve a közösök zenekara közremüködésével; 5 szintén jól sikerült tornaversenyt a kolozsv. m. kir. áll. polgári fiuiskola ifjuságával az intézeti dalárda és a Máv. Összhang zenekara, illetve a honvédzenekar és a m. kir. kolozsv. 21. honvédzászlóalj tiszti footballcsapata és a K. A. C. első footballcsapata közremüködésével. 1 atletikai versenyt a kolozsv. felső kereskedelmi iskola ifjuságával a honvédzenekar és a m. kir. kolozsv. 21. honvédzászlóalj tiszti footbalcsapata és a K. T. C. első football-

csapata közreműködésével. 1000 K több gyült be a szép célra. Gratulálunk a tevékeny és sikerrel működő tornatanárnak.

„A tartós béke" cim alatt Ürmösi József kiadta a lelkészkörben tartott felolvasását. Rámutat a lelkészek szép földataira. Hangsulyozza, hogy a családi és iskolai nevelést át kell alakitni, mert most inkább a fegyverrel és öldökléssel foglalkoztatja a gyermeket. Figyelmet érdemlő fejtegetés. (Ára 1 kor.)

Imakönyv olvasmányt kért egy székely huszár legény, „aki a kórházban már kétheted időzik, mivelhogy négy oldalbordája be van roppanva. Ezt kérem, mert most három éve kaptam volt s azóta is őrizem, elsem hagyom, mert az igazán jó dolog." Katonai szolgálatban levőknek még mindig szolgálhatunk az unitárius tanárok és papok hadi „imádságok" könyvével.

Lelkész ait értesitjük, *hogy az illetékes miniszteriumból magán uton vett értesülés szerint a kongrua, korpótlék és továbbmenő segély valószinüleg csak szeptemberben érkezik meg.* Addig legyenek türelmes várakozással. A pénztári hivatal azonnal és a leggyorsabban ki fogja küldeni.

Az egylet pénztárába junius 15-től julius 10-ig tagsági- és előfizetői dijat fizettek: László Sándor Kolozsvár, Özv. László Gergelyné Szentábrahám, Dr. Borbély Ferenc Székelykeresztur, Dr. Várady Aurél, Antónya János, Agh Ferenc, Dr. Lehmann Róbertné, Losoncy Albert, Dr. Mikó Imre, Özv. Mikó Imréné, S. Nagy Józsefné, New-York Szálloda, Özv. Nyiredi Gézáné, Nyirő Gézáné, Sikó Géza, Székely Ferenc, Tarcsafalvi Albert, Tarcsafalvi Albertné, Ürmössy Tivadar, Ürmössy Kálmán ny. esperes, Orbók Ferenc Kolozsvár 1918-ra, Inczefi Tamás 1917—18-ra, Szabó János Szarvas, Kádár Lajos, Dr. Ferenc Áron Kolozsvár 1918-ra, Kovács Mózes Szilágysomlyó 1916—17-re, Özv. Gábor Albertné Székelykeresztur, Dr. Kozma Jenő Marosvásárhely 1918-ra, Lukácsy István Eperjes 1916—1918-ra.

Alapitói dijban fizettek: Máté Lajos ny. unitárius énekvezér és községi tanitó emlékére neje és gyermekei; Máté István hősi halott emlékére szülei 100—100 K-t, Gurát Béláné Kolozsvár 100 koronát.

A nagyszebeni fiókegylet pénztárába fizettek: Benedek Arnold, Majorossy Gusztávné, Filep Aladár, Dr. Koncsag Viktor, Némai Antalné, Szentgyörgyi János, Özv. Tóth Károlyné, Veress József 1918-ra.

A marosköri fiókegylet pénztárába fizettek: Nagy Jenö Jobbágyfalva 1917-re, Kelemen György Csókfalva 1908—911-re, Benedek

János 1916—1918-ra, Unitárius Egyházközség 1908—1912-re, Orbók Gyula, Ifj. Csiki József Nyárádgálfalva 1918-ra, Török Elek 1917-re. A hátralékos olvasókat kérjük fizessék be tartozásukat.

Az U. K. költségeire ajándékozott Szentkirályi Kálmán Székelyudvarhely 25 K-t.

Kolozsvár, 1918. julius 10-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Apróságok.

Két család tagjai nyári kiránduláson voltak. Egyebek mellett a bibliára került a sor, lévén vasárnap reggel. J. kérdi. Szoktál te a bibliában lapozgatni. Elég gyakran felelt a kérdezett.

Olvastad-e valaha Jóbnak azt a furcsa kérdését: vajjon kellemes ize van-e a tojásfehérnek?

Nem. Alig is hiszem, hogy a bibliában volna.

Annyit tudok, hogy Jobnál van. De nem tudom hol szól J.

Egyiknél sem volt biblia s igy a kérdés tisztázatlan maradt.

Egy kis faluhoz értek. Éppen harangoztak. No ide bemegyünk, szóltak egyértelemmel.

Ének és ima után, a pap olvassa a textust Job 6-ik rész 6-ik versből. Vajjon izetlen, sótlan étket eszik-e az ember; avagy kellemes ize van-e a tojásfehérnek?

Vannak furcsa véletlenek. A spiritizmus hivei az ilyesmit autosuggestionak mondanák.

Németországban 1912-ben 14292 diakonissza volt munkában s 6477 előkészületen. Ezek mind korházi vagy harctéri szolgálatot teljesitenek s kivülök még legalább háromszor annyi. A magyar nők csak lassan jönnek rá, mily óriás szolgálatot tehetnek nemzetökért, ha az ápolói munkát elsajátitják.

Hirdetések.

Sz.: 297—1918.
U. G.

Pályázat lelkészi állásra

A székelykereszturi egyházkörben a szentábrahámi lelkész nyugalomba vonulása következtében ürességbe jött lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. Ötvenegy egész kepefizetőtől à két kalangya buza 102 kal. irva: egyszázkét kalangya buza. 2. A vékával fizetőktől 31 véka, azaz harmincegy véka szemes törökbuza. 3. Negyvenhárom napszámostól à két napszám 86 napszám, irva nyolcvanhat napszám. 4. Zabkepeváltság cimén az egyház pénztárából 100 (Egyszáz) korona. 5. Fakepeváltság cimén az egyház pénztárából 60 (Hatvan) korona. 6. Ugar-rendszer mellett 43 véka férejü szántóföld, melyből 8 véka férejü minden évben használható. 7. Mintegy 16 szekér szénát termő kaszáló (sarjuval együtt). 8. A lelkészi lakház jelenleg lakhatatlan, de az épitkezésig is gondoskodás van megfelelő lakhelyről. A papi belsőtelek, melynek területe kettő hold és 35 négyszögöl, gyümölcsfákkal mintaszerüen be van állitva, szintén a papi jövedelmet képezi. 9. Anyakönyvi kivonatok kiadásáért 1 korona. 10. Az állami elemi népiskolánál az unitárius növendékek hitoktatásáért 120 kor. (azaz egyszázhusz kor.) 11. Fizetéskiegészités az államtól (kongrua) 1184 kor. 97 fill., (azaz egyezeregyszáznyolcvannégy kor. 94 fill.)

Kellően felszerelt pályázati kérvények 1918 julius hó 30-ig Lőrinczy István espereshez küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1918. julius hó 6-án.

Ferencz József unitárius püspök.

Pályázat kántortanitói állásra.

313—1898. sz.

A székelykereszturi egyházkörben tordátfalvi egyházközségünkben a kántortanitói állás ürességben lévén, az állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. 3 hold 984 □ öl szántó, 3 hold 557 □ öl kaszáló, 210 □ öl kert. 2. 5 napszám. 3. 2 öl tüzifa házhoz szállitva, 2 öl erdei fa lábon. 4. 10 hl. buza, 10 hl zab, 2 hl. törökbuza, 192 korona tiszta értékben. 5. tanitói szolgálatokért a fent jelzett kántori jövedelem kiegészitve az állam által a törvényes tanitói fizetésre.

Kellően felszerelt pályázati kérvények 1918. augusztus hó 3-ig Lőrinczy István espereshez küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvárt, 1918. julius hó 14-én.

Ferencz József
unitárius püspök.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. aug. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 113
A hadiárva. Boros Gy. 114
„Az Ur ez.“ Ürmösi József. 115
A mi katonáink. 117
Gyászbeszéd. Csiki Gábor. 119
Nők világa. Az elhagyottak. Ébert Andrásné. 121
Egyházi és iskolai mozgalmak. Ferenc József. — Kővári Endre. — Érdekes házasságkötés. — A harangok. — Uj tábori lelkész. — Göncz Zsuzsika. — Elhunyt. — 234-ik, 235., 236., 237. — Conferens tartozás. ..... 122—124
Nyilatkozat. Ürmösi József. 124
A Dévai Dávid Ferenc imaház Aranykönyve. 126
Nyilvános köszönet. 127

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

168. Bereczky Lajos Rava
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmsöy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 410 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrasy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. főg. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor Aradkővi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pázsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné, Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Agn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Göncz Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
223. Almási Ferenc takp. ig. Torockó.
224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lidia emléke.
226. Kócs András kjegyző Felsőszék
227. Ifj. báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egylet Kato Klára emlékére.
229. Máthé Lajos ny. k. tanitó és ének. vezér emléke.
230. Máthé István hősi halott emléke.
231. Guráth Béláne Bodnár Erzsi urnő.
232. Móritz Mártonné Vári Eszter emléke.
233. Jakab Gézáné emléke.
234. Bede Jankó m. kir. honv. hadnagy emléke.
235. Szigethyné Albert Anna emléke 200 K.
236. Tordátfalvi Halmágyi Sándor budapesti kir. tábl. biró emléke.
237. Halmágyi Gábor kir. kultur főmérnök Brassó.

(Folytatjuk.)

248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.

300-ik alapitó: Névtelen.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 augusztus 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

A nök szavazati jogát leszavazták a férfiak. Féltik tölük a hazát, féltik a családi békességet. Nekünk ugy tetszik, hogy ez amolyan aesopusi farkas és bárány perlekedés. Az ordas szidja a szegény báránykát, hogy fölzavarta a vizet, holott még csak inni akar belöle. Hát valljak meg a leszavazó honatyák, hogy ők a nőt nem becsülik semmire. A fakanál nélkül nem tudják elképzelni a munkás nőt, a többit pedig csak a léha korzózásból ismerik. Ennek a magyar felfogásnak — fájdalom — igen keleties íze van!

*

Ha áll az a tétel, hogy férfi sorsa a nő, kétségtelen az is, hogy olyan a nő, a milyenné a férfi formálja. Ha a nő léha, megbizhatlan, könnyelmü, munkátlan, azért olyan, mert a férfi nem szereti az érdes kezü, nehéz járásu, napsütötte nőt. Ha a férfi nem akar jogot adni a nőnek, bevallja, hogy nem akarja szaporitani versenytársait. Tudja, hogy a nő pontos, kitartó, szilárd akaratu, szorgalmas és bátor is tud lenni, mihelyt alkalma van rá. Vajjon miért énekelte Petőfi: magyar hölgynek születni nagy és szép gondolat!

*

A legszebb leányt, drága anyanyelvünket is olyan sors érte, a milyen a magyar nőt. Útszélen hagyták a futva tova rohanó vitézek, hadd tapossa, lökdösse minden járókelő, jött-ment, de azért örök igazság marad: nyelvében él a nemzet.

A hadiárva.

A háboru első esztendejekor azt mondottuk: Ápoljátok a cserfát, mert sok koszorut kell fonni leveléből a hősök emlékére. Most már tudjuk, hogy nemcsak az elhunytak követelik tisztelő hálánkat, hanem az életben maradottak is. A hősi halott nem elégszik meg a homlokára font koszoruval, hanem azt izeni, hogy árván maradt gyermekeit öleljük kebelünkre.

Ezelőtt egy évvel még boldogan irta két kis egyházközségünk papja, hogy az ő hivei közül nem esett el senki. Ma már bizonnyal vége a boldog érzésnek. Helyébe lépett a gyász és annak nyomában sarjadzik az aggódás a gyám nélkül maradott öreg szülőért, az özvegy hitvesért, az árva kis gyermekekért.

Megrendülve gondolunk arra az 500 kis gyermekre, akik még nem érték el életük 6. évét s már árvák apa nélkül. Félve forgatjuk elménkben a kérdést: vajjon mellettök van-e az özvegy édesanya, vagy megúnta a várakozást és más valakinek lett a felesége. Talán az új anyaság is megkezdődött immár és a hős apa gyermeke teljesen árva és elhagyott. Boldogok leszünk, ha megnyugtatnak, hogy ilyen szerencsétlenek nincsenek. De tudjuk, hogy 500-an vannak azok a nagyobbacska fiuk és leányok, akik a hat éven felül vannak, iskolába is jártak, dolgozni is tudnak. Csak azt nem tudják, hogy mi lesz velök ezután.

A felséges királyné asszonytól elkezdve, le a körjegyzőig egy hatalmas férfi- és nőtábor van felállitva a hadiárvák védelmére és tovább nevelésére.

Ugy érezzük, hogy a magyar nemzet szerető szive megnőtt. Ugy tudjuk és látjuk, hogy minden jó ember érti már mekkora nagy becse van a gyermeknek. Az utcán hányódó, az ajtó küszöbén siránkozó, az éhezve tántorgó kis gyermek a jövő katonája, az új nemzedék édesanyja, a gyülekezet papja, a majdani iskola tanitója, a főváros és a többiek iparosa, a nemzet gazdaságának munkása. Gyermek nélkül olyan az ország, mint az a tölgy, melynek csak kérge él még, mert belsejét megörölte a féreg. Gyermek nélkül nincs vidámság, nincs boldogság, nincs reménység.

Szeressétek a gyermeket. Kétszeresen szeressétek a hadiárvát. Osszátok meg vele szivetek jobbik részét. Csináljatok embert belőle. Nyissatok utat előtte. Segitsétek élethez, megélhetéshez, pályához.

Most mutassátok meg, hogy emberek vagytok, hogy érezni tudtok.

Mindenki válasszon magának egy hadiárvát, hogy egy se legyen jó barát és gyámolitó nélkül.

Küldjétek őket a hadiárvák iskolájába és ne engedjétek, hogy gyámoltalanul és tudatlanul hányódjanak ajtóról-ajtóra!

Boros Gy.

„Az Ur ez."

(Elnöki megnyitó az Udvarhelyköri Dávid F. Egyletben.)

Mélyen tisztelt Közgyülés! Csak nem akarnak elmulni, megszünni már ezek a szomoru, gyászos, véres napok, melyek mindennap szorongó aggodalommal töltik el lelkünket.

De én ugy érzem, hogy ezekben a szomoru napokban is velünk van az Isten. Bár e háboru sokaknak lelkében megingatta az Istenben vetett hitet, mégis azt is ki merem mondani, hogy a hittel és bizalommal telt és ebben élő szivek még mintha inkább hallgatnának az atyai szeretet hivó szavára, mint a békesség csendes napjaiban. És ez igy van jól ker. gyülekezet, igy van jól pedig azért, mert nekünk kereszténységeknek arról illik tanubizonyságot tenni, amit az apostol a római gyülekezethez irt levelében (VIII—38, 39.) igy fejez ki: „*..Bizonnyal elhittem, hogy sem élet, sem halál, sem hatalmasságok, sem magasság, sem mélység el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a Jézus Krisztusban.*"

Ez a mi erősségünk — ker. hallgatóság — Istennek szerelme az Ur Jézus Krisztusban vagy is az ő tudománya által való istenismeretben. Az az édes atyai szeretet, melyet legelsőbben, legtisztábban, legigazabban és minden időkre legérvényesebben a Jézus Krisztus hirdetett és örökségül reánk hagyott. Kiválóan talál erre ref. vallásu testvéreink egyik templomi dicséretének e pár sora:

„Ennél drágább és jobb kincs
Még a mennyországban sincs."

De ha ez csakugyan olyan drága kincs, hogy van az, hogy e világ nem látja meg?

E kérdésnél — ker. hallgatóság — az evangéliumnak egyik szép jelenete idéződik fel gondolatomban. Azok között a lelki látások és jelenések között, melyekben Jézus egyénisége a tanitványok lelkében ujból és ujból visszarajzolódik, igen érdekes „*az utolsó halászat*" jelenete.

A tanitványok együtt vannak a nagy események után azon a helyen, honnan történt az elhivás: „*Kövessetek engem.*" A Genezáret-tó hullámzó habjai sok régi kedves emléket idéznek gondola-

taikban. Egyszer csak ugy estefelé igy szól Simon Péter: *„Elmegyek halászni.“* Mondának neki a többiek is: *„Mi is elmegyünk veled.“* De a halászat nem sikerül, egész éjszakán át semmit sem fogtak. A hajnali derengő fél-homályban, ugy tetszék nekik, mintha a parton megállott volna a mester, a Jézus! *„De nem ismerék meg.“*

Mindaddig mig fel nem ismerték a Jézust, mig a szeretett tanitvány ajkára nem jött a szó: *„Az Ur ez,“* mig eszükbe nem jutott hajdan tett utasitása *„evezz a mélyre“*, sikertelen volt a halászat, de azután, a halaknak sokaságával telt meg a háló.

Ker. hallgatóság! Tengeren uszik a mi élethajónk is, a bánat, a könny, a vér tengerén. Ej van körülöttünk is, a szeretetlenség sötét éje. S ha hajnalodnék is, nem akarjuk észrevenni, hogy Jézus nemes alakja ott áll, e vér és gyász tenger világpartján, szomoruan. Pedig mig ezt észre nem vesszük, mig nem akadnak közöttünk is szeretett lelkes tanitványok, kik felismerjék, hogy *„az Ur ez“*, hiábavaló minden igyekezetünk.

Ezért nem látja, nem tudja észrevenni ez a mi világunk azt a drága kincset, mely örökségünk nekünk a Jézus evangéliumában. Ez a mi szomoru világunk bűne.

A tanitványok egyikéről az van irva, hogy midőn meghalotta, hogy Jézus áll a parton, kiugrott a hajóból és a vizen uszva sietett, hogy hamarább érjen a Jézushoz.

Nekünk is voltak hithőseink, kik ilyen merész bátorsággal siettek a Jézus Krisztushoz. Dicső reformátoraink, kik felismerték Krisztus evangéliumának szépségét. Az, hogy ők és elődeink másmás hittételekben foglalták össze a róla való tudományt és ismeretet, nem zárja ki azt, hogy mi unitáriusok is tisztelettel meg ne hajoljunk nevük, emlékezetük és munkálkudásuk előtt, tudva és értékelve azt, hogy ők mindnyájan az emberiség lelki haladását, tökéletesedését célozták, mint a Jézus Krisztus jó vitézei.

Csakugyan — mélyen tiszt. hallgatóság — e kis egylet, melynek lobogójára a Dávid Ferencz vallásalapitónk neve van felirva s mely lobogónak hordozása ezen egyházkörben ez időszerint személyemre bizatott, én e megbizatást abban a tudatban és meggyőződésben teszem, hogy e kis egylet munkálkodása nem merülhet ki az alapitó nevének kultuszában, sem a multban végzett munkája ismertetésében. Azt tiszteletben tartva, ebbeli érdemét elismerve arra kell törekedjünk, hogy hol, mit és mennyit tehetünk az ő előre törekvő munkás, haladó, bátor szellemében, az emberi lélek boldogulása, haladása érdekében.

Ugy képzelem e kis egyletünket, mint a drótnélküli szikratávirónak egyik felfogó készülékét. Az eszméket és gondolatokat világgá bocsátják, a felfogó készülékek működésbe jönnek. De mi

a felfogó gondolatokat, eszméket cenzurázzuk. Megvizsgáljuk, mit mond hozzá Dávid Ferencünk? Mit tenne az ő bátor, haladó szelleme? S ha érezzük, gondoljuk, hogy a jóváhagyás záradékát mondaná rá, az eszmét szolgálatunkba fogjuk. E szellemi, gondolatot felfogó készülékünket e vallásos érzéséről és buzgóságáról elöttünk kedves sz. . . . i gyülekezetünkbe hoztuk el, hogy az Isten imádásában a Jézus tanitásainak követésében lelkünk összedobbanjon. Hiszem, hogy az itt elhangzó eszmék és gondolatok sziveket és lelkeket fognak felüditeni, vigasztalni s érezni fogjuk, hogy a Jézus nyomdokain járva Istenben bizni a legnagyobb kincs.

Ürmösi József.

A mi katonáink.

Szentkirállyi Ferenc.

1855—1918.

Szentkirállyi Ferenc oly kiváló egyéniség volt, hogy a már közölt rövid nekrologgal nem elégedtünk meg. Be kell pillantanunk szép és dicsőséges pályafutása részleteibe is. Aug. 5-én lesz 63 éve, hogy Gagyban született. Szép vagyonnal rendelkező uri szülői elsőrendü nevelésben részesitették. Első oktatását a helybeli unitárius lélkész, hires, nevezetes Ferenczi Józseftől nyerte, Székelykereszturt az unitárius gymnaziumban Marosi Gergely vezetése alatt folytatta. Az élénk eszü, kedves fiut tanárai és tanulótársai nagy szeretete vette körül. Marosvásárhelyt folytatta és Segesvárt fejezte be.

A katonai pályára lépett 18 éves korában a nagyszebeni kadett iskolában. 1878-ban lépett ki az iskolából és azonnal beosztatott a Bosznia okkupációjára induló ezredbe. Több ütközetben részt vett és megbetegedett. 1879-ben lett

hadnagy s ebben a minőségben szolgált az ország külömböző városaiban. Főhadnagy lett és 1886-bana honvédség szervezésekor átlépett a honvédekhez.

1887-ben vette nőül kovásznai Kovásznay Saroltát, kivel élete végéig boldog házasságot élt.

Mint uj házas Kolozsvárt lakott és itt élénk részt vett a társadalmi életben.

Minden állomásán nagy buzgósággal végezte katonai teendőit. Fölebbvalói elismeréseinek egész sorozata tanuskodik kitünő katonai erényeiről. 1900-ban őrnagygyá, 1904-ben alezredessé, 1908-ban ezredessé léptették elő.

Mikor bátyja Árpád meghalt 1904-ben már kezdett gondolkozni, hogy visszatér az ősi kuriába. 1908-ban nyugalomba lépett. Érdemei elismeréséül a király a katonai érdemkereszttel tüntette ki.

A kard helyett a szántóvassal kezdett dolgozni. A most már polgári embert a társadalom különböző rétegei azonnal igénybe vették. Az unitárius egyház megválasztotta a Főtanács, majd a Képviselő Tanács tagjává, megválasztotta a székelykereszturi főgymnázium felügyelő gondnokává. Örömmel fogadta a bizalmat s katonás pontossággal és lelkiismeretes buzgósággal részt is vett minden munkában. Az uj főgymn. épitése felügyelő bizottságát ő vezette. Oly hiven járt el, hogy talán egyetlen téglát sem helyeztek el nélküle. Az ő neve méltán disziti az épület emléktábláját.

Udvarhelymegye is igénybe vette. A megyei törvényhatósági bizottságnak és majdnem mindenik szakbizottságának tagja volt, ugyszintén a szkereszturi képezde igazgató tanácsának.

Mindenik bizalmi állást örömmel és lelkesedéssel töltött be. Kereste, mert szerette a munkát. Ennek lett áldozata, mert mihelyt kitört a háboru 1914-ben, azonnal jelentkezett szolgálatra. Kinevezték a csikszeredai hadtápzászlóaly parancsnokává. Mikor az ellenség hazánkba betört ő is a Pflancer Baltin-féle hadseregbe lépett, a harctérre vonult és élénk részt vett Bukovina első fölszabaditása munkájában, mint zászlóalyparancsnok. A nehéz harctéri munka, a téli hadjáratok megviselték egészségét annyira, hogy kénytelen volt visszatérni nyugalmába. A Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki őfelsége.

Örvendezett, hogy ujból is szolgálhatott hazájának, de ezzel vége szakadt élete csöndes nyugalmának, mert betegen tért haza s a betegség állandóan megmaradt sőt gyomorbaja fokozódott. A f. évben légcsőszervi bántalmak léptek föl, mellhártyagyuladással sulyosbodtak. Három havi nehéz szenvedés végleg kimeritette az erős, edzett szervezetet.

Szentkirályi Ferenc 1918. junius 4-én elhunyt. Özvegye és

egyetlen fia Kálmán gyászolja, de székely társadalmunk érezi a hiányt minden téren, hol munkás kézre volt szükség. Mindenkinek fáj, hogy a bölcs, az erős, a tiszta jellemü, a nemes gondolkozásu férfit akkor veszíti el, mikor munkát, segitést, épitést várt tőle. Hányadik áldozata ennek az eszét veszitett és észbontó háborunak! Tiszteljük és áldjuk emlékét a jó és derék embernek!

Gyászbeszéd.

Árkosi **Dr. Kis Ernő** főhadnagy hősihalott, szivem szerinti barátom ravatala mellett: **Csiki Gábor** kolozsvári lelkész.

Vigasztalni és könnyeket törülni volna hivatásom e ravatal mellett, de a sötét gyász ráborult az én lelkemre is, fájdalom szoritja össze szivemet s a könnyeket visszafojtani olyan nehéz... Ernő barátom hát tőled kell búcsuznunk? Hiszen egy pár nappal ezelőtt még együtt beszélgeténk nagy tervekről, szép programmról, boldog eszményekről. Jaj, de jött a borzalmak királya, a szivek örök ellensége, a sötét halál s csontkezével mindent kegyetlenül keresztülhúzott. A terv, mint könnyü felhő, légbeszállt, a remény, mint álom, meghiusult. Te elmentél s mit magad után hagytál: egy nagy sötét üresség, egy fájó emlékezés a téged szerető szivekben.

Koporsód mellett az ész megáll, a szív összeszorul s a keblekben egy kínos kérdőjel támad: hát miért, miért kell tőled elválnunk, miért kell téged oly hamar elveszitenünk? Édes hazánk oltárán égő, szent áldozat voltál, de számunkra, szülőid, iskolánk s egyházunk számára még mindig csak reménység. De milyen szép, milyen boldog remény! Boldog volt a szülői szív, mely gyermekének érzett téged, boldog volt az, ki barátjának tudott, boldogok voltunk mi abban a sok-sok igéretben, mellyel becsületes munkára, tettekre vágyó lelked megajándékozott. Oly értéket, oly kincset veszíteni el, mely számunkra még csak igéret és reménység volt — az a legkínosabb, tépő fájdalom. Remények összeomlása: rettenetes sorstragédia! Derékban kettétört sudár, virágjában elhervadt nyár, zsengéjében elfagyott vetés: szivetrázó rejtély! Az ész megáll, a szív összeszorul s a kínzó rejtélyt ki fejti meg? Ki gyógyitja meg a szülők szivét, ki törli le a baráti könnyeket?

Nézzétek az eszmény csodás hatalmát. Mily lángoló lelkesültséggel tör a nemes cél felé, melyet tiszta öntudata s az Úr megmutattak neki. Csodás látásokat látott, látta az életértéket s az keblében eszménnyé szépülve, őt megigézte és magával ragadta. Jobbra: sötét, komor sziklák merednek elébe, megdöbbenve áll a hős egy percig, de élő példák villannak lelkében — a becsületes

törekvés megtalálja jutalmát! S e tudat új és eleven erő forrása s tovább halad Isten segedelmével. Balra: kisértőkkel találkozik, hanem az imádság elüzi azokat, emelkedik a hős, hogy a törekvésből siker, a reményből valóság, a vágyból teljesülés legyen. Az eszmény hatalma alatt nagyra nő: az ész tiszta, a szív meleg, az akarat nemes. A szülők boldogok, a tanitók büszkék s a barátok együtt örvendeznek vele. Az *alma mater* visszakéri azt, mit neki adott s ő lelkesül és boldog, hogy a muzsák és erények iránti szeretetébresztéssel másokat is boldogithat, a jövő nemzedéket nevelheti. De titkosak az Úr útai, tervei kiszámithatatlanok: a programmba elsőnek új pontot irt. A négy folyó mentét, a hármas hegy alját, hősök vére, milliók föláldozása, multak szenvedése és dicsősége, magyar testvérek reménye, imája és szerelme által hazává szentelt földet veszély dörgi körül, létjogát vitatják, támadják a magyar hazának. Csaba vezér vitézsége, a székely honszerelem csodás lobot vetett s testvérével együtt ott égett a haza oltárán. — Óh pedig még élni akart, élni, mint a magyar nemzeti kultura bajnoka, élni a szülőkért, barátokért, egyházért, hazáért. A hazáért kardot forgatott büszkén, bátran, mert az honfiui kötelesség, de finom lelkülete ugy vágyakozott már a muzsák csendes hajlékába. De a programmnak csak az első, csak a később betoldott pontja teljesült s aztán máris megszakadt a test szerinti élet. Árkosi Dr. Kiss Ernő nincs a földön többé. S visszatekintve az életre, melyben a bölcsőhöz a koporsó emberi itéletünk szerint igen közel esett: ti mit mondotok a rövid életről? Ugy-e, hogy egy tragédiának gondoljátok, melyben nincsen kiengesztelődés, melyből kimaradt a katharzis, vagy talán egy félbeszakadt hőskölteménynek tartjátok, vagy talán az egész egy rettenetes rébusz, mert nem értitek a korai halálban Isten szándékát? — Csituljanak a háborgó szivek! Isten nem űz kegyetlen játékot. Mi emberek itt a földön összetört remények fölött könnyeket hullatunk, jó gyermeket, hü barátot, szépséges jövendőt siratunk, de Isten titokzatos világában rettenetes vég, nagyszerü beteljesedés. Senki sem vesz búcsut itten, mig pályáját meg nem futotta. Hitem világánál egy nagyszerü életet látok, életet, melynek hatását sír és koporsó el nem zárhatja.

Ki eszmények alá állitja földi életét, maga is eszménnyé nemesedik, eszménnyé, melynek nincs temetése, mely kiül a sir, a koporsó fölé, újból és újból megelevenedik a visszaemlékezésekben, eszménnyé, mely a szellem suggestiv erejével nevel, továbbhat s elvégzi a munkát, mit mig testben volt el nem végezhetett. eszménnyé, mellyel belenő a halandó ember az örökkévalóságba, Drága halottunk emléke, mint nevelő tényező, mint élő eszmény nevelni fogja az ifjúságot, beszélni fog a honfiui kötelességről, a muzsák szépségéről, az erények dicsőségéről, a becsület jutalmáról.

Nem, nem vesztettük egészen el őt! Drága örökséget hagyott; hagyott egy áldott emléket, mely itt fog világitani keblünkben, egy nemes példát, egy szép tanitást, hagyott szivetekben egy holtig tartó fájdalmat gyászoló szülők és testvérek. De fájdalmatokban megszületik az örökélet hite, a viszontlátás mennyei reménye s ti áldani fogjátok azt a jobbot, mely ha áld, ha sújt, egyaránt javunkat munkálja. Jertek boruljunk rá ez atyai kézre, imádkozzunk . . .

Csiki Gábor,
kolozsvári lelkész.

Nők világa.

Az elhagyottak.

— Irta: **Ébert Andrásné.** —

Szép őszi alkonyat volt. A fák ágai már hullatták sárga leveleiket. Minden olyan csendes és kihalt, mintha a természet is téli nyugovóra készülne. Egyszerre csak hangos gyermek hangok reszkettetik meg a levegőt. Kedves, vidám csicsergő gyermek hangok.

A menhely kertjébe játékra gyültek össze a kis apróságok. Kisebb-nagyobb csoportokra oszolva azon tanakodtak, hogy mit is játszanak!? Végre egyik legtekintélyesebb, akire a kisebbek mindig mint vezetőjükre tekintettek, azt ajánlja, hogy játszanak szembekötősdit. Jó, jó kiáltják az apróságok, de kinek kössük be a szemét?! Talán a félszeg Jancsinak, avagy a hülye Pistának? Nem, nem, legjobb lesz ha olvasunk s aki utoljára marad, annak bekötjük a szemét. Igy aztán hangosan, énekelve mondták, hogy Ádám Éva volt a kertben. . . Amig itt nagyban folyt a játék, két kis leány az egyik padon összebujva beszélgetnek. Olyan szomoru mindkettőnek az arca, vajjon mi fáj kis szivüknek oly nagyon. Talán kikaptak valamiért, avagy nem szabad nekik a többivel játszani? Nem, nem, egyik sem. A kis feketeszemü Katica ma, amikor sétálni voltak látta, hogy egy szép uri kis lány nagy babával a kezében futott a mamája után és kiáltotta, hogy Anyuka, Anyuka én is megyek Anyukával. Ezen tanakodott a két kis leány, hogy nekik miért nincs Anyukájuk? Hiszen ők is olyan kis gyermekek, mint az a másik. És ezeknek a többieknek is, akik itten játszanak ne volna mamájuk? Pedig — mondja sirva Katica — ugy fájt a szivem amikor láttam, hogy azt a kislányt megis csókolta a mamája. Engem soha sem csókol meg senki. Mondd csak Mariska neked

sincs mamád? És miért nincs? Mariska valamivel nagyobb volt és okosabb. Ő már tudta azt, hogy nekik nem szabad anyai szeretet és csók után áhitozni, komolyan a helyzetet a maga rideg valóságában tárta fel, amikor azt mondta, hogy mi elhagyott gyermekek vagyunk.

Látod, én sem tudom, hogy hol van anyám és apám. Hanem hülye Pistának a multkor is itt volt a mamája. Azt mondják, hogy nagyon szegény a mamája, szolgál és nem tudja Pistát eltartani! Többeknek közülünk van mamája, de nekem nincs, én még soha sem láttam. Azt mondja a szakácsnéni, én hallottam, amikor rám mutatott és mondta, hogy ez a kis lány olyan elhagyott épen, mint az árva madár. Tegnap is hoztak ide egy pici babát, azt mondják egy kapu alatt találtak. Látod nem csak neked nincs mamád, hanem közülünk soknak.

Igen, igen, de minket nem szeret senki, engem még nem csókolt meg senki.

Dehogy nem, a gondnoknéni és gondnok bácsi, az ápoló nénikék mind szeretnek minket.

Ezzel megnyugodott a két kis lázadozó. Végre vacsorára csengettek s a játszadozó gyermekek nagy zajjal haladtak be az ebédlőbe, köztük a két kis padon ülő leánykával. A kis Katicának azért mikor lefeküdtek, tudja Isten miért könnyes volt a párnácskája.

Egyszer az igazgató főorvos összehivta az összes gyermekeket és megkérdezte, hogy kinek volna kedve falura menni. Kis Katica és Mariska azonnal jelentkeztek s még többen is. Igy indult utnak mintegy harminc főből álló kis csapat falura, családi melegséget, szeretetet keresni. Az állomáson a papnéni várta őket. Hamar elhelyezte a kis vendégeket, Katicának könnyes arcoskáját látva, őt magához vette. Igy jutott olyan családi körbe, amelyben fellelte azt az anyai szeretetet, amelyet kis háborgó lelke óhajtott. S ha az utcán látták védelmezőjüket, kezét csókolták, amiért nekik is juttatott abból a nagy szeretetből, ami csak egy anyai szivben honol. Soha, soha többé nem érezték magukat elhagyottaknak.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Ferencz József püspök úr aug. 4-én a torockói egyházközségben vizsgálatot tart Kovács Kálmán számvevő segitségével.

Kővári Endre festő meghalt aug. 3-án. (Lapzárta után.)

Érdekes házasságkötés történt julius hó 9-én Brassóban. Lázár Irénke, Lázár Lajos máv. felügyelő kedves leánya, néhai Serester Sándor kökösi unitárius lelkész unokája esküdött örök

hüséget Paulun Erik königsbergi születésü porosz hadnaggyal. Az egyházi szertartást Kovács Lajos brassói lelkész végezte a helyzethez mért alkalmi beszéddel a ref. templomban nagyszámu, előkelő közönség jelenlétében. Az ifju pár Königsbergbe utazott. Háboru után — ha az Ur megőrzi a férjet — kökösi lakósok lesznek, hol szép birtok vár reájok. Isten áldása legyen házassági szövetségükön.

A harangok sok toronyban elnémultak, de a harangügy még mindig foglalkoztatja a hatóságokat. A datki egyház harangját requirálták, de szerencsésen visszamaradt, ellenben az olthévizinek nyomaveszett, a magyarsárosi harang visszakerült a hivek nagy örömére.

Uj táborilelkész: A cs. és kir. kiegészitő parancsnokság Csiki Gábor kolozsvári vallástanár-lelkésznek táborilelkésszé kinevezését megküldötte s egyelőre Marosvásárhelyre rendelte, de reméljük Kolozsvárt fog szolgálni. Itt már bőven kivette részét ebből a munkából, mert a f. évben még minden héten eltemetett egy unitárius katonát. Értesülésünk szerint Nagy Béla táborilelkészt Marosvásárhelyről Erzsébetvárosra helyezték.

Göncz Zsuzsika meghalt julius 18-án a szülői háznál Székelyszentmiklóson. Szokatlan dolog, hogy lapunk leánynevet gyászkeretbe foglaljon. G. Zs. ezt megérdemli, mert ő volt az egyház első gépirója, de meg azért is, mert papné volt. A már régen elhált Varga Dénes fráskosi lelkész *elvált özvegye* volt. Mennyi fájdalom ebben a szokatlan két szóban! Az okos, szorgalmas és mindenben ügyes asszony nem hagyta el magát, már csak azért sem, mert anya volt. Kolozsvárra jött, munkát keresett és kapott. Jó sorsa az egyházi irodára vezette. Itt az egykori papné sokféle hasznos ismeretét jól értékesitette. Püspökétől kezdve mindenki szerette és becsülte. Neki egyetlen törekvése Zolti fiának fölnevelése volt. Gyenge szervezete volt s a mult télen föllépett betegség elragadta sokak őszinte fájdalmára. Szülői: Göncz Karoly lelkész, neje és testvérei iránt őszinte részvéttel vagyunk.

Elhunyt *Kriza Gyuláné* sz. Arringer Gizella, a nagynevü Kriza püspök fiának özvegye Beszterczén fia, dr. Kriza János vm. árvsz. ülnök házánál, türelemmel viselt hosszas szenvedés után, fia és leánya Kovács Lajosné Kriza Ilona és gyermekeik fájlalják a jó anyát és nagyanyát.

234-ik. Visszajárnak, velünk időznek ők is, akik réges-régen elhagytak. „A napok egymásnak" nemcsak az Ur dicsőségét hirdetik, hanem az ember jó és hús emlékeit is visszaidézik. 1918. julius 16-án 12 esztendeje hunyt el Bede János ny. isk. igazgató katona fia: *Bede Jankó* m. kir. honv. hadnagy. Ezóta talán ő is hősi halott volna. Azért jól esik az apának, hogy emlékét fölujitva megörökitse.

100 K-át adott a Dávid Ferencz-egyletnek. Óhajtjuk, hogy a harctéren vitézkedő többi gyermekében leljen megnyugtató boldogságot.

235. Albert Dénes és neje Szigethy Berta urnő Kolozsvárt régóta ismeretesek arról, hogy gyermekök nem lévén, a hozzájuk tartozó rokonok gyermekeit sajátjuk gyanánt nevelték és gondozták. Most egy ilyen nevelt leányok lesújtó és gyászos halála tette próbára nemesen érző szivöket. Szigethy Istvánné Albert Anna nevelt leányuk, váratlanul elhalt. Koszorúmegváltás címen árva lányok segitésére 200 K alapitványt tettek a Dávid Ferencz-egylethez *Szigethy Istvánné* táblabiróné *Albert Anna* emlékére koszorúmegváltás címen. Fogadják őszinte részvétünket a kedves és szeretett nő halála fölött.

236. József Lajos esperes.

237. helyre beérkezett egy száz koronás alapitvány, de további tájékozás nélkül. Kérjük azt a kedves alapitót, akinek nevét nem jegyezhettük föl, sziveskedjék értesiteni a szerkesztőt.

Conferens tartozás. Az unitárius egyház számadásaiban 1856 óta szerepel ez a — ma idegen hangzásu kifejezés. Azt jelenti, hogy az 50-es években az unitárius gymnáziumokat be akarta zárni az osztrák absolut kormány. Az akkori egyházi vezetők, főleg Káli Nagy Elek főgondnok és Mikó Lőrinc buzgó vezetése alatt a mentéshez fogtak és összeirtak mintegy félmillió koronát. Nagyrésze igéret volt, de vagy az aláirók vagy utódaik kifizették. Egy ilyen kifizetésről adunk örvendetes hirt. Csongvay Károly is egyik conferens volt. Aláirt 420 K-t, de nem fizethette. Most fia, Dr. Csonvay Lajos marosköri lelkes felügyelő-gondnokunk fiui kegyelettel és egyházias buzgósággal kifizette a tőkét összes kamataival együtt 722 K 40 f. összegbe. Ugyszintén a keresztuti 5-ik osztályra tett igéretét is. A fiut tiszteljük, az atyára kegyelettel emlékezünk.

Nyilatkozat.

Kedves Szerkesztő Úr!

Szives tisztelettel kérem alábbi soraimnak becses lapjában helyet adni:

Az unitárius lelkészek „továbbképző tanfolyama“ I-ső ciklusáról való beszámoló tudósitással kapcsolatban, „*Jelen Volt*“ predikációmért nagy szeretetlenséggel „*kipécézett*“ a mult hónapi számban e lap olvasói előtt.

A tárgyilagos és nyilt kritikától nem félek, de az ilyen alattomos

eljárással szemben védekeznem kell. Hogy mily szeretetlen eljárás vezette „Jelen Volt"-at, mutatja az, hogy beszédemet ugy tüntette fel, mint amely a hazafiság és nemzetköziségről szólt, holott ez csak 1/6 részét ha tette beszédemnek. Én *„evangéliumi kereszténységünk és a jövő békéjéről"* szóltam, de ezt felületesen elhallgatja és a neki nem tetsző rész miatt „kipécéz" akkor, amikor háborus nemzetköziségben élünk és én a jövő békés nemzetköziségről tettem említést.

Kijelentem, hogy én nem a gratulációkért vagy a többség olcsó tapsáért beszéltem, régi gyepüt törtem és kigyómarásban volt részem. De az új ugaron is találkoztam 3—4 megértő munkatárssal, meleg kézszoritással és egy mesteri szent csókolással, mely nekem megnyugtatásul, biztatásul szolgál a „Jelen volt" többség hazafiaskodásával szemben. Mert csuf dolog, mikor valakik a hazafiságot ki akarják bérelni. Én hazámat tettekkel, népünk javának munkálásával szerettem és szeretem, nem a nemzeti tradiciók hangoztatásával. De e mellett nem szégyeltem és nem szégyelem a Krisztus evangéliumát. S ha a többség nevében biráló és megzavart lelkü „Jelen Volt" több *„emberszeretettel"* olvasná a Krisztus evangéliumát, közelebb jutnánk egymás megértéséhez és a zavaró momentumok is eltünnének.

Az érdeklődőknek nyomtatásban megjelenendő beszédemet készséggel meg fogom küldeni, hogy elolvasás után itélhessenek.

Melyet után a Ntiszt. Szerkesztő urnak maradtam

őszinte tisztelettel:

Ürmösi József.

A *Nyilatkozatot* teljes szövegével adjuk, de nehány észrevételünkkel megtoldjuk, addig is, mig a beszédet olvashatnók. *Ü. J.*-nek melegen gratulálnánk, ha azzal kezdette és folytatta volna, amit „Nyilatk." végén birálójától követel: *„több emberszeretettel"*. Az embert szeretve, a biráló eljárását nem tartaná „szeretetlennek". Mi ugy itéltük meg, hogy a tudósító az egész „tanfolyammal" meg volt elégedve, tehát az Ü. J. beszédének is 5/6 részével. Nem vonja kétségbe Ü. J. sem a kritika jogosultságát ott, ahol nem értünk egyet az iróval, vagy az olvasóval. De a külön véleményt alattomosnak és kigyómarásnak nem minősitjük, még akkor sem, ha az nem tetszik nekünk.

A mai emberirtás látszólag letaposta a gyepüket, de tényleg megerősitette a nacionalizmust. Bármily nagy dolognak látszik a világpolgárság eszméje, a hazátlanság kenyerére senki sem vágyik.

De minél tágasabbra nyilik kebelünk, annál több szeretet fér el benne s ebből juttassunk a mi atyánkfiainak is, hogy a magunkét az övékkel erősitve tárhassuk ki kebelünket távolabb eső mások előtt.

Szerkesztő.

A Dévai Dávid Ferenc imaház Aranykönyve.

(Tizenharmadik közlemény. — A megelőző megjelent az 1915. nov. számban.)

Gvidó Béla esperes 342. számu gyüjtőive Diesőszentmárton: Unitárius egyházközség Diesőszentmárton 21 K 24 f. Unitárius egyházközség Radnót 3 K. Unitárius egyházközség Ádámos 5 K 84 f. Unitárius egyházközség Szőkefalva 2 K. Unitárius egyházközség Segesvár 2. Unitárius egyházközség Bethlenszentmiklós 10 K. Unitárius egyházközség Küküllődombó 4 K 20 f. Unitárius egyházközség Erzsébetváros 2 K 40 f. Unitárius egyházközség Balázsfalva 2 K 30 f. Unitárius egyházközség Magyarsáros 5 K 30 f. Unitárius egyházközség Magyarszentbenedek 8 K 32 f. Unitárius egyházközség Harangláb 2 K 49 f. Unitárius egyházközség Deésfalva 10 K. Gvidó Béla esperes Diesőszentmárton 10 K.

Lőrinczy István esperes 18. sz. ive Székelykeresztur: Lőrinczy István esperes Székelykeresztur 2 K. Benedek Mihály tanitó Székelykeresztur 1 K. Unitárius templom karácsonyi gyüjtése Székelykeresztur 6 K 50 f. Unitárius templom gyüjtése Székelykeresztur 32 f. Győrfi András ny. csendőr Székelykeresztur 1 K 14 f. Népbank Székelykeresztur 2 K. Agrárbank Székelykeresztur 2 K. Husvéti persely Székelykeresztur 5 K 10 f. Pünkösti persely Székelykeresztur 5 K 30 f.

Id. Br. Daniel Lajostól adomány 100 K.

Dr. Polgár Imrétől adomány 1 K.

Alsó-felsőszentmihályi unitárius lelkész 323. sz. gyüjtőivén: Alsó-felsőszentmihályi unitárius egyházközségtől adomány 25 K.

Halmágyi János unitárius lelkész 391. sz. gyüjtőivén Nyárádgálfalváról többektől adomány: Halmágyi János unitárius lelkész 5 K. Zsigmond Mihály földbirtokos 5 K. Fekete Dániel földmivelő 50 f. Csiki Albert földmivelő 20 f. Ifj. Keresztesi Zsigmond földmivelő 20 f. Csiki István földmivelő 10 f. Id. Marton Mihály földmivelő 10 f. Ifj. Fekete Sándor földmivelő 10 f. Ifj. Kovács István földmivelő 10 f. Id. Csiki Adrás földmivelő 10 f. Csiki M. József földmivelő 10 f. Kilyén István földmivelő 10 f. Csiki Mihály Józsefné földmivelő 12 f. Szabó Gábor földmivelő 10 f. Fekete

Mózes Károlyné földmivelő 20 f. Csiki Mózes földmivelő 10 f. Id. Zsigmond István földmivelő 50 f. Kádár János földmivelő 20 f. Fekete Domokos földmivelő 20 f. Fekete Jenő földmivelő 10 f. Ifj. Csiki András földmivelő 20 f. Ifj. ZsigmondIstván földbirtokos 2 Korona.

Nyilvános köszönet. A homoródjánosfalvi unitárius egyházközség 1914-ben elhasadt kisebb harangja helyett ujat öntetett. Az uj harang árát a hivek adták össze önként a következőkben: Kincses László 10 K, Kiss György 10 K, ifj. László Dénes 10 K, Bálint Zsigmond 10 K, ifj. Kelemen Mózes 10 K, László Miklós 10 K, Darkó Pál 10 K, id. Mezei Dénes 10 K, Mezei Hektor 10 K, Vas András, Vas László András, id. László Károly, Balog András, id. Sándor András, László Albert, Sándor Dénes, László András, László Mózes, Vas Domokos, ifj Jobb János, Varga Ferenc, id. Jobb János 10—10 K, Csoma Zsigmond, Csoma József, Szász Ferenc, Szász Mózes, Barabás Áron, Sándor Zsigmond, Varga Mózesné, Sütő Lajos, Kelemen László, Benedek Ferenc, Hegyi József, Jobb Mózes, Szabó Dénes, Sándor Ferenc, László Bálint, László Rebi, Forró András, László Domokos, id. Kelemen Mózes, Sárdi Mózes, Szabó Sándor, Márkos József, Geréd János, László Sándor id., Kapás Károly, Vas György, Barabás Dénes, Varga János, Márkos Jakab, Jobb András, Jobb Ferenc 5—5 K, Gergely Mózes, Szász Mózes id., Kelemen Lőrincné 3—3 K, Gergely Ferenc, Fábricz Ilka, Kovács György, Vas Mózes, Szentannai Zsiga, Lőrincz Ferenc, Hegyi Jakab, Sándor Mózes, Vas Dénes, id. László Ferenc, Kátó Gábor 2—2 K, Uzoni Regina, Vas Józsefné, Szász Jánosné, László Dénes, Mészáros Dénes, Benedek Dénes, Szilágyi Teréz, Szentannai Mózesné 1—1 K, Benedek Mózes 25 K, Kis Béniám 20 K, Márkos Adrás 100 K, Kisgyörgy Sándor Zsombor 1 K, Péter Sándor Városfalva 2 K, Gergely János Szentpál 2 K, Varga Lajos Segesvár 6 K, Kiss Sándor Kolozs 20 K, dr. Kiss Jenő Fogaras 20 K. A háboru elszólitotta tornyunkból a szép új harangot, de megőrzi aranykönyvünk az adakozók nevét.

Benedek Mózes és neje László Mária urvacsorai kenyeret adtak 1914-ben minden ünnepélyes alkalommal 5 K értékben, Kincses László lelkész és neje Molnár Piroska urvacsorai bort adtak 1914-ben husvétkor 2·50 K, Sándor Zsigmond urvacsorai bort adott karácsonykor 2 K értékben.

1915-ben. Benedek Mózes gondnok és neje László Mária urvacsorai kenyeret adtak ez évben minden ünnepies alkalommal 8 K 20 f., Kisgyörgy Beniám és neje Hátszegi Rebeka urvacsorai bort ajándékoztak husvétkor 2 K 80 f., Bálint Mária urvacsorai

bort adott pünkösdkor, Bálint Eszter őszi hálaünnep alkalmával, Mezei Hektor és neje László Vilma karácsonykor 2·80—2·80 K értékben. Egyházközség urvacsorát vett tagjai perselybe ajándékoztak 20·26 K-t, Konfirmált növendékek „Konfirmációi Emlék-alap" javára adományoztak 16 K-t, Sigmond József lelkész az egyházközség templom-alapja és fakepe-alapja javára külön-külön 50—50 K-át.

1916-ban. Benedek Mózes gondnok és neje László Mária urvacsorai kenyeret adtak ez évben minden urvacsoravétel alkalmával 8 K, Jobb András és neje urvacsorai bort adtak husvétkor 4 K, Sándor Juliska urvacsorai bort adott pünkösdkor 4·50 K, Sigmond József lelkész urvacsorai bort adott őszi hálaünnepen 9 K, Márkos Andrásné sz. Mezei Juliánna urvacsorai bort ajándékozott karácsonykor 10·60 K értékben, Benedek Mózesné sz. László Mária urasztali kellékekhez 2 drb. pohártörlőt adományozott à 2·50, összesen 5 K értékben. Az egyházközség urvacsorát vett tagjai perselybe ajándékoztak összesen 13·80 K-t.

1917-ben. Benedek Mózes és neje László. Mária urvacsorai kenyeret adtak ez évben minden urvacsoravételkor 12 K, Sigmond József lelkész urvacsorai bort ajándékozott őszi hálaünnepre 12 K, id. Sándor András urvacsorai bort ajándékozott karácsonykor 15 K értékben, Márkos András fakepe-alap javára 100 K, Kisgyörgy Béniám fakepe-alap javára 10 K, Barra Sándor jegyző Hdaróc Orgona-alap javára 100 K, Kiss János máv. hiv. Brassó Orgona-alap javára 2·35 K, Egyházközség urvacsorát vett tagjai perselybe adakoztak 18·23 K-t. Fogadják a kegyes adakozók e helyen is szives ajándékaikért az egyházközség hálás köszönetét. Homoródjánosfalva, 1918. január 1-én. *Sigmond József*, unitárius lelkész.

A szerkesztő nagyon kéri lelkész ait, sziveskedjenek a nyugtázásból az ismétléseket és minden fölöslegest kihagyni. Kevés a hely és nagyon drága.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. szept. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 129
A székelység jövője. B. 130
Nők világa. — Miért nem lettem én harcias feminista. Dr. Korchmárosné Buzogány Mariska 131
„Vándorol a . . ." Ürmösi Károlyné 137
Az unitárizmus és a felvilágosult gyermeknevelés. Páris Lajos.... 137
Egyházi és iskolai mozgalmak. A D. F. E. tagjaihoz. — A tordai iparos inasotthon. — A tordai iparostanulók otthona TITO. — Torda város. — Házasság. — Elhunytak. — A tanintézetek. — Az ifjuság a háboruban. — A sirok gondozását. — Dr. Kőváry László. — 238—239., 240., 241., 242., 243., 244., 245. — A 236—237. — Izenet Marienbadból. — A harctéren. — A D. F. E. közgyülése. — Unitárius nyomtatványok. — Szerkesztői üzenet ..... 140—144

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

168. Bereczky Lajos Rava
169. Györfi István ig.-tanító Ilsztmárton
170. Ürmösy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Kálí Nagy István emléke 4 0 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halotti emléke
176. Andrasy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanító Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
485. Sándor Jenő főerdőmérnök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Bela 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pazsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné, Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanító főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos emléke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
216. Gál Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
223. Almasi Ferenc takp. ig. Torocko.
224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lidia emléke.
226. Kócs András kjegyző Felsőszék
227. Ifj báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egylet Kato Klára emlékére.
229. Mathé Lajos ny. k. tanító és énekvezér emléke.
230. Máthé István hősi halott emléke.
231. Guráth Béláné Bodnár Erzsi urnő.
232. Móritz Mártonné Vári Eszter emléke.
233. Jakab Gézáné emléke.
234. Bede Jankó m. kir. honv. hadnagy emléke.
235. Szigethyné Albert Anna emléke 200 K.
236. Tordátfalvi Halmágyi Sándor budapesti kir. tábl. biró emléke.
237. Halmágyi Gábor kir. kultur főmérnök Brassó.
238. Tordátfalvi Nemes József őrnagy.
239. Szathmáry Ferenc áll. tanító.
240. Tarcsafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa.
241. Reichart Károly közs. jegyző.
242. Aranyosrákosi egyházközség.
243. Várfalvi Pálty Károly emléke.
244. Dr. Egyed Balázs főorvos Sz.-Udvh.
245. Lőrinczy Géza főgymn. tanár.

(Folytatjuk.)

248. K.. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.
300-ik alapitó: Névtelen.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918 szeptember 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Apró kedveskedések nélkül is egészen jól lehet élni. Aki ilyesmivel nem tölti az idejét lehet jó férj, hű feleség, kitünő barát, de nem egész ember. A boldogsághoz tartozik az a csekély ráadás amivel a szigoru kötelességen túl megyünk. A fecskepár' szorgalmasan táplálja fiacskáit, de közben sokszor betekint a fészekbe, egy kedves szülői szóval figyelmezteti, hogy közelben van, megkérdezi nincsen-e baj. A jó barát rossz álmot látott s bár mit sem ad az álomra, jól esik, hogy benyithat az ajtón e pár szóval: jó reggelt, hogy vagytok?! Igy megy ez az élet hosszu során végig s bizony hálásak vagyunk az ilyen apróságokért.

*

Mit szeretnék én? Azt szeretném, hogy tiz esztendő mulva minden falu minden utcájában egész éjjel világitson a lámpák fényes lángja, azt szeretném, hogy minden házba járna egy jó ujság, azt, hogy lenne a felnőtteknek és ifjaknak olvasóköre, lenne gazdakör, lenne méhes minden kertben, csak nemes gyümölcsfa minden telken, szántanák a földet huszonöt deciméter mélyen, műtrágya pótolja azt a mit az istálló termel, viz öntözzön minden rétet, diplomás asztalossa, kőmivesse, szabója, ácsesa s más mestere legyen minden községnek, hogy velök éljen, tölük tanuljon a falu népe jó munkát szorgalmat, pénzszerzést, takarékosságot. Azt szeretném, hogy Középeurópába beillő művelt község lenne mindenik, hogy ne lenne bennök helye a babonának, a tudatlan maradiságnak, az élhetetlen együgyüségnek és az alattomos csalfaságnak.

*

Memento. Nemcsak minden fordulónál, hanem még az egyenes utvonalon is vannak irányjelzők és figyelmeztetők. Legtöbb utas nem azt nézi, amit Deák Ferenc, hogy melyik a rövidebb, hanem azt, hogy merre hamarább. Utközben észre veszi, hogy a rövidnek veszélyes akadályai vannak, de már „csak nem tér vissza ha eddig eljutott." Még a jó keresztény közmondást sem veszi figyelembe: „a ki megtér üdvözül" hanem megy tovább látszólag *bátran,* de tényleg *vakmerően* és ha baj éri, mit tehet, félbehagyja a kitüzött célt és megbánólag foglalkozik magában hibájával. Egy tanulsággal több. Az is ér valamit!

A székelység jövője.

Ugy vagyunk a székelykérdéssel, mint mikor a szomszéd háza fedelén kicsapott a láng. Mindenki látja, hogy tüz van, mindenki torkaszakadtából kiáltja: tüz van, tüz van és mindenki szalad ész nélkül s nyitva hagyja a háza ajtaját. Keresik a vizet, de a kut ki van száradva, keresik a tüzoltó gépet, de a szekérszinbe be van rekedve, keresik a tüzoltók parancsnokát, de az éppen most ment be a városra egy szekér fával, a tanitó ur a nyári szünetet szülőinél tölti, a tiszteletes hivatalos ügyben átrándult a szomszéd faluba kollegájához. Mindenki utban van s ime már a harmadik, a hetedik ház is meggyuladt. Ég a falu.

Ez a székelység mai állapota. Csupa elhagyottság, csupa rendszertelenség, csupa bizonytalanság.

De még sem kell desparálni, mert lám az államhatóság, a megye, a kirendeltség, az összes hatalmi tényezők munkába vannak állitva.

Ha le is égett nehány ház a melléképületeivel, ha oda is veszett a bátrak közül nagyon sok erős ifju ember, még nincsen elveszve minden.

Most már igazán megtanitotta a sorscsapás, a sok veszteség, a nagy vitézség, a rengeteg áldozat, melyet a székelység négy szörnyü esztendő alatt szenvedett és áldozatul a haza oltárára vitt, megtanitotta nagy Magyarországot, hogy ezt a népet nem szabad többé mostohának tekinteni és a teritett asztal hulladékaival fizetgetni.

Megindult a segélyactio s még jobban meg fog indulni. Higyjük és reméljük. De ezzel megelégedni, a hitnél megállani, várakozólag a kapu elébe állni nem szabad. Minden segitség csak akkor ér valamit, ha az kiemel a bajból és nemcsak visszaadja, hanem megis növeli élet- és munkaerőnket.

A székely vitézséggel egyenlő volt mindig a székely büszkeség. A büszkeségre most azért van szüksége a székelynek, hogy a kiérdemelt segitség nehogy koldus lelket növeljen benne s elhitesse, hogy ezentul már minden jól fog menni, mert az ország dolgozik is, gondolkozik is helyettünk.

Távol legyen! Most kell igazán büszkén fölemelni a főt, azért, hogy messze ellássunk a mi magas bérceinkről és hegyeinkről. Meg kell látnunk, hogy ez a mi szük kis földünk, amely ezer esztendeig eltartott és megóvta ősi nemes vérünket, megedzedte hős szittya faji jellegünket, ez kell, hogy a mi mentsvárunk legyen mindörökké. De a messzi néző vegye észre és mindenkivel láttassa meg, hogy ős jeles tulajdonságaink ápolása mellett a haladás modern föltételeit meg kell szereznünk. A közlekedés gyorsasága, a föld és kertmivelés tökéletessége, az ipari eszközök gazdagsága, az ipari miveltség, a szaktudás kellékei, mind és mind megszerezhetők lesznek, ha a felénk fordult nagy figyelmet és jó akaratot megragadjuk, fölhasználjuk és ezzel megalapozzuk azt a virágzó jövendőt, amelyre mindig vágytunk, de soha utól nem értük.

Tudást, miveltséget az ifjuságnak. Becsületes, kitartó és szorgalmas munkás szellemet a felnőtteknek. Több önbizalmat, több önmegtagadást, több erkölcsi és sokkal több testi tisztaságot.

Ez a nagy s talán utolsó, de igazán szörnyü vérkeresztség, mely tisztitó tüzként emésztette föl házainkat, embereinket, vagyonunkat, ez legyen a székelység megujhódásának, nagy és hatalmas magyar nemzetté tömörülésének, vagyonban, jóllétben fölvirágozásának ujra szülője, megteremtője! *B.*

Nők világa.

Miért nem lettem én harcias feminista.

(Visszaemlékezés a suffragett-mozgalom csecsemőkorából.)

1917-ben irta: **Dr. Korchmárosné Buzogány Mariska.**

Most, amidőn a magyar nők választójogának kérdéséről több szó esik, mint valaha és ugy látszik közel állunk hozzá, hogy az — valamelyes formában — legalább részben megvalósuljon, némi aktualitásra tarthat talán igényt ezen visszaemlékezés fiatal koromnak egy epizódjára, mely feledhetetlenül bevéste magát emlékezetembe.

Mint fiatal leány egy évet London egyik nevelőintézetében töltöttem, hogy az akkor még velünk baráti viszonyban álló angol nép nyelvét — itthon végzett előzetes tanulmányok alapján — teljesen elsajátitsam.

A nevelőintézet tanitónői közül mindjárt eleinte különös ba-

rátsággal tüntetett ki a svéd Johnson k. a., ki az intézetben a német nyelvet tanitotta, amely nyelvvel egyforma tökéletességgel birta az angol és francia nyelveket is, hogy anyanyelvét és más általa beszélt skandináv nyelveket ne is emlitsem.

Tanitványai és kollégái őt nem nevezték Miss Johnsonnak, mint a többieket Miss Groomnak, Miss Walker, Miss Dangerfield, Miss Hawkins stb.-nek, hanem Frőlen Johnsonnak, vagy röviden csak a Frőlennek s igy én is e néven fogok róla a továbbiakban megemlékezni. Akkor sem tudtam, ma sem tudom, vajjon a svéd nyelvben a Frőlen talán annyit tesz-e, hogy kisasszony, vagy a német Fräulein helyett használták a rossz kiejtésükről ismeretes angolok, kik az egyetlen francia nyelvet tudják, ugy ahogy, elsajátitani, a többit, már akkor, 25 év előtt sem tartották érdemesnek megtanulni, s más idegen nyelvek szavait is, ha már nem az angol, ugy legalább a francia kiejtés szerint mondják ki

Frőlen Johnson tagadhatatlanul ritka müveltségü, rendkivül érdekes nő volt. Most is látom magas alakját, energikus vonásait, rövidre nyirt már kissé szürkülő hajat, az orráról sohasem hiányzó csiptetőt, de korán rájöttem, hogy irántam mutatott jóságának, barátságának, mellyel szabad idejéből sokat forditott arra, hogy nekem London nevezetességeit sorra megmutassa, más oka is volt azonkivül, melyet gyakran hangoztatott, hogy „mi külföldiek tartsunk össze."

A derék Frőlen tagja volt annak a ligának, mely a nők választójogáért és egyéb egyenlő jogaiért akkor kezdett már igen erélyes küzdelmet, de bár főcélja már akkor a „women's suffrage" vagyis a nők választójógának kivivása volt, azért akkor még nem nevezték őket szuffrazsetteknek és még nem kezdték meg azt a harcmodort, mely évekkel később ministerek inzultálásává, bombamerényletek megkisérlésévé fajult. Ekkor — 25 év előtt — még csak meetingeket tartottak, saját lapjukban és a napi sajtóban heves cikkekkel izgattak céljuk érdekében, de már akkor voltak fanatikusai a szent ügynek, „kik életüket, egész munkásságukat annak szentelték s kik a meetingeken öklüket rázták a gyülölt ellenség" t. i. a nőket elnyomó egész férfinem ellen és harcmodorukban félretettek mindent, amit világszerte nőiességnek neveznek.

Nos, a derék Frőlen Johnson egész sulyos egyéniségét, minden energiáját „az ügy" szolgálatába állitotta, egyike volt a liga legharciasabb tagjainak és egy alkalmat sem mulasztott el, hogy a harcoló tábornak a különböző nemzetek női között ujoncokat szerezzen. Erre használta hát fel a hosszu sétákat, miket kis magyar pártfogoltjával az intézet kertjében, a közeli Waterloo-park árnyas utain, vagy London különböző részeiben tett kirándulásaink alkalmával tettünk. Akkor még a magyar nők nem igen álltak érintke-

zésben a nyugateurópai nőmozgalmakkal s a derék Frőlen igy okoskodott: Ez az intelligens magyar leány, kinek tanitónői oklevele van, nyelvekben és egyéb tanulmányokban tanulékonynak mutatkozik, hátha alkalmas volna arra, hogy zászlónkat ott Európa távol keletén kibontsa és annak rekrutákat szerezzen. Nem is mulasztott el semmit, hogy nemcsak az összes nőket annyira érintő kérdések iránt való érdeklődésemet felkeltse — ez nem volt nehéz feladat — hanem, hogy arról is meggyőzzön, hogy céljainkat öklünkkel kell kivivnunk, gyülölt ellensegeinket, a férfiakat, meg kell félemlitenünk és kényszeritnünk jogaink megadására. Szemembe nevetett és magában bizonyára kis libának nevezett, mikor annak a reményemnek adtam kifejezést, hogy mire a viszonyok és körülmények megérnek, én hiszem, hogy a magyar vezető férfiak, kiket nem tartok a női nem ellenségeinek éles harcok nélkül is lehetővé teszik nekünk, hogy erőink és intelligenciánkal arányban mi is részesüljünk politikai és egyéb jogokban. „Naiv kis barátnőm még hisz a férfiak ugynevezett lovagiasságában!“ jelentette ki sajnálkozással — és bizonyára némi megvetésel — a derék svéd nő és azon gyanujának adott kifejezést, hogy a másik nem felőli jó véleményem talán némi összefüggésben van azokkal a gyanus kézirással cimzett hosszu levelekkel, amelyeknek hazámból való megérkezését időről-időre nagy örömmel fogadtam és a kérdezősködőknek bevallottam, hogy azok nem testvéreimtől — egyedüli családomtól — vannak. A derék svéd nő kérdése bár indiskrét volt, de éles látásról tett tanuságot, mert azon levelek irója csakugyan a másik nemhez tartozott s ha még nem is viseltem gyürüjét — mint viselem immár csaknem 20 év óta — de levelei előzetes engedelemmel hoztak időről-időre meleg, sőt forró üdvözleteket a távoli hazából és tartalmuk igen kevéssé volt alkalmas arra, hogy a két nem közötti gyülölségről és a késhegyig menő harc szükségességéről meggyőzzön.

Mikor svéd barátnőm látta, hogy ékesszólásának nem igen fog sikerülni belőlem saját izlése szerint való championt faragni a nagy ügy számára, elhatározta, hogy megismertet a liga egyik legkiválóbb, legtevékenyebb és erélyesebb vezető tagjával, Hayhurst asszonnyal Mrs. Hayhurst a liga titkára és folyóiratának szerkesztője volt. Egyetlen leánya a mi intézetünk növendéke volt, és mikor anyja néha meglátogatta, sohasem mulasztotta el Johnson elvtársnőt is felkeresni, neki külföldi cikkeket hozni forditás végett és egyébként kihasználni lelkes tevékenységét az ügy érdekében.

Miután a derék Frőlen előzetesen már beszélt barátnőjének magyar pártfogoltjáról és azzal való céljairól, egy napon bemutatott mrs. Hayhurstnek, kinek csinos 15 éves leányával, a lobogó szőke haju Florence-szel, már régtől jó lábon álltunk.

Mrs. Hayhurst nem tartozott azon alakok közé, kiket valaha el tudnék feledni. Hatalmas alakja csaknem betöltötte a Frőlen kertre nyiló kis szobácskáját, s amint — kezében a teás csészével — előadást tartott a női nem igazságtalan elnyomatásáról, csak sajnálni lehetett, hogy annyi meggyőző ékesszólásnak csak hárman voltunk hallgatói, a Frőlen, Hayhurst Flossy és csekélységem. Látva, hogy ékesenszólását igen megbámulom, H. asszony meghivott, kisérjem el Johnson kisasszonyt a ligának közelebbről tartandó ülésére, melyen H. asszony hosszabb beszédet fog tartani. Minthogy pedig a meetinget a London déli határán lévő Cristal Palacenak egyik ilyen célra használt termében tartják, mig intézetünk Highgateben, a legészakibb, kertes külvárosban volt s igy lehetetlenség lenne a 11 órakor tartandó ülés után idejében otthon lennünk ebédre, egyuttal meghivott Mrs. H., hogy ülés után legyünk mindketten az ő vendégei ebédre a Kristálypalota szomszédságában lévő lakásán. Fr. Johnson lelkesedéssel fogadta az ajánlatot és magam sem akar-tam annak visszautasitásával elmulasztani az alkalmat, eddig ismeretlen tapasztalatok szerzésére.

A mondott napon tehát utrakeltünk rezolut svéd barátnőmmel és két órai utazás után — melyet szakadó esőben részben földfelett részben a földalatt közlekedő járműveken tettünk meg — elhaladva a Themze medre alatt is, megérkeztünk a Cristal Palace bejáratához, hol a megegyezés szerint már várt reánk Mrs. Hayhurst Flossyval és egy jelentéktelen kis szürke bácsival, kit mint Mr. John Hayhurstöt mutattak be nekem, de kiről maig sem tudom, hogy mi is volt azon kivül, hogy férje volt a nevét viselő kiváló asszonyságnak. Ugy hiszem egy bank hivatalnoka vagy valamely üzlet könyvelője lehetett, de társaságunkban mindenesetre jelentéktelen szerepet játszott.

Mind az öten bevonultunk a gyülés termébe, hol Mrs, H. természetesen a dobogón álló zöld asztalnál foglalt helyet, mig mi az első sorok egyikében helyezkedtünk el: magam Johnson k. a. és H. Flossy között, mig Hayhurst papa a sor szélén, a kijárathoz legközelebb eső helyen huzódott meg. A gyülés lefolyását nem fogom részletezni, elég annyi, hogy a dobogóról harcias, sőt szenvedelmes kifejezések hangzottak el, melyeket olykor a hallgatóság helyeslése jeléül esernyőjével a padlón való dobogással kisért. Mrs. H. már a titkári beszámolóval nagy hatást keltett, de különösen elragadta a hallgatóság nagy részét nagy beszédével, melyben kiméletlen harcra tüzelt minden nőt, ki nem akar saját nemének árulója lenni. Azok között, kik szavait a legélénkebb tetszésnyilvánitásokkal hallgatták, volt szomszédom, Johnson k. a., ki esernyőjét majd hogy kettétörte a nagy dobogás közben és engem olykor figyelmeztetőleg döfött oldalba, hogy: no, mit szól ehhez? Ezen beszédben hallottam elő-

ször, mint a nők jogai kivivására alkalmas eszközöket emlegetni a pisztolyt, bombát s a terrornak egyéb, eddig csak az anarkistáktól használt eszközeit. A Frőlen ugy nézett rám, mintha azonnal készen lenne sajátkezüleg helyezni el az első bombát a Parlamentház üléstermében, ha a Ház meg nem szavazná a nők választói jogát. (Évek mulva megnyugvással láttam, hogy mikor csakugyan utcai inzultusokra, bombák elhelyezésére került a dolog a suffragettek harcában, az én svéd barátnőmnek még sem jutott abban aktiv szerep. Hogy vállalta volna, abban nem kételkedem.)

Mrs. Hayhurst beszéde után mi a Frőlennel és Flossyval helyünkön maradtunk, csak Mr. H. emelkedett fel helyéről és meghajlott derékkal, lehetőleg észrevétlenül a kijárat felé osont. Először azt hittem, hogy távozásának oka az affölött való szégyenkezés, hogy azon gyülölt nemhez tartozik, melynek galádságai előbb olyan fényesen lelepleztettek, de később megtudtam, hogy más okok vezették.

Mi H. asszonnyal csaknem utolsókul hagytuk el az üléstermet és a Cristal Palacet, és minthogy időközben elállt az eső, sétálva igyekeztünk Hayhursték lakása felé. Odaérve a ház ura nyitott nekünk ajtót, egy kis szolgáló valamit suttogott Mrs. Hayhursttel, és miután köpenyeinket és esernyőinket letettük, azonnal a földszinten levő ebédlőbe vonultunk. Ott teritett asztal várt, de nagy meglepetésemre abrosz helyett a „Times“ cimü ujság kiteritett óriási lapjai takarták az asztalt s ezeken voltak elhelyezve tányérok, poharak és evőeszközök. Maga Mrs. H. is összecsapta kezeit és felháborodva támadt reá férjére, hogy „ugyan John mi jutott eszedbe, ilyen asztallal várni bennünket?!“ John szeliden mentegetődzött, hogy: „de kedvesem, sem én, sem Nancy nem találtunk abroszt és ugy gondoltam igy segithetek legjobban a bajon, ha kivánod azonnal leszedjük az asztalt Flossyval és ismét megteritjük másik abrosszal!“ „És ezalatt mi éhezzünk és a hus porrá égjen?!“ tiltakozott felesége, kinek a zajos sikerü meeting ugy látszik igen meghozta átvágyát. Igy aztán leültünk az ujságpapirral megteritett asztalhoz és hozzáláttunk az ebédhez, mely bizony nem volt tökéletesnek mondható. A sült marhahus máris odaégett, mire a hosszu gyülés után hazajutottunk, és mikor a háziasszony inditványára az égett izt jó adag mustárral akartuk elvenni, kiderült, hogy John a teritésnél nem vette észre, hogy mustár nincs a háznál, és nem gondoskodott a kifogyott cikk sürgős pótlásáról. Még egyéb apró hiányok is fordultak elő, amelyek miatt való folytonos mentegetődzés és a férjnek tett szemrehányások nagy mértékben elrontották a társaság hangulatát és minden kedélyességet. Nem részletezem tovább ezt a témát, csak még annyit, hogy még Johnson k. a. sem talált cáfoló argumentumot arra, mikor hazafelé utaztunkban azon megjegyzést tettem, hogy ha sikerül elérni azon céljukat, hogy a nemek szerepet cseréljenek, ami munka-

körüket illeti, ugy lehet, hogy a nők nagyon tökéletesen fogják végezni a férfiak eddigi munkáját, de hogy a ház vezetése nem jó kezekben lesz az erősebb nemnél, arról klasszikus példát szolgáltatott a mai ujságpapiroson feltálalt ebéd. A derék Frölen, aki csodákat várt attól, milyen hatással lessz reám nemcsak a meeting, hanem főleg az, ha utána a nagy Mrs. H.-t családi otthonában is megismerhetem, ugy hiszem egy ujabb csalódást könyvelt el, mely az annyi energiával vitt szivós küzdelmében érte, és meglehetősen lehangoltan érkeztünk meg az intézetbe, épen a délutáni teához, melyhez ugy hozzáláttunk, mintha nem is vendégségből jöttünk volna haza. Az intézet derék, kedves igazgatónője, aki egy kicsit régi módi gondolkodásu idős nénike volt, és kinek némi aggodalmai voltak amiatt, hogy magyar vendégükre nem lessz-e rossz hatással a Hayhurst családdal töltött nap, nem tereli-e tulságosan a Johnson k. a. tulzott irányába: négyszemközt bizalmasan ki is fetezte előttem ezen aggodalmát, én azonban megnyugtattam és ma is csak ugy látom, hogy bár azóta sokat megértettem a helyesen felfogott feminizmus törekvéseinek jogosult voltáról és sokat várok magam is attól, ha ugy hazánkban, mint a többi országokban előnyére fog megváltozni a nők nevelése, munkássága, munkája és helyzete a társadalomban és minden téren, de azért a suffragettek egyik első lelkes apostolával eltöltött napra mindig bizonyos humoros visszaemlékezéssel gondolok és ha harcias tulzásokról hallok, megjelenik előttem egyfelől a dobogón szónokló Mrs. Hayhurst impozáns alakja, másfelől az otthon „Times"-al asztalt teritő férj, aki Nancyval együtt sehogysem tud boldogulni ott, ahol egy gondos háziasszony szeme és keze pár perc alatt mindent a legszebb rendbe hozott volna.

Most csak azt sajnálom, hogy a háboru kitörése óta angliai barátaimmal való minden érintkezésem megszünt, mert annak idején igen nagy elégtétellel adnám Johnson kisasszanynak és — általa bizonyára a Hayhurst családnak is — tudtára, hogy ime, igazam volt, nálunk is sokáig huzódott a küzdelem, mig valamit elértünk a nők politikai érvényesülése terén, de bár *egy* ministernek vagy képviselőnek sem zuztuk be a fejét, és Országházunk is felrobbantatlanul áll, ime a magyar férfiak igazságérzése és lovagiassága mégsem tagadja meg tőlünk tovább a szavazójogot és minden téren való szabad érvényesülést.

Ahogy azonban most a visszonyok állanak nemzetünk és az angolok között, még azt sem remélhetem, hogy az egyébként minden ország nőmozgalmairól hüségesen referáló „Shafts", a Mrs. Hayhurst lapja, tudomásul hozza majd a mi jogainkért küzdő nők kitartó küzdelmének eredményét. Ha azonban a béke helyreáll, nem fogom elmulasztani, hogy magam hivjam fel a derék szerkesztő

figyelmét arra a lépésre, melyet az ügy hazánkban végre tett. Vajha mielőbb alkalmam volna ezen tudósitást beküldeni Hayhurst asszonynak és vajha volna őt miről értesitenem.*

* Ez az óhaj sohajba fulladt. Olvasóink már tudják, hogy ez a rendkivül szellemes, müvelt lelkü nő örökre lehunyta szemét. Nem lesz alkalma a magyar nő igaz typusát bemutatni sem az angolnak sem a svéd barátoknak, a még mindig távol levő béke idején. Egy jó talán volt váratlan és korai elhunytában, nem tudta meg, hogy a magyar nők az első kisérletnél elestek a választói jogtól. Olvasóinkat szerencsésnek mondom, hogy ezt az igen nagyon kedves és szellemes dolgozatát elolvashatják, melyet halála előtt egy évvel irt s amely minden nekrologénál hivebben fog tanuskodni a megboldogultnak genialis szép lelke és rokonszenves egyénisége mellett. A szerkesztő.

*Vándoról a . . .**

Vándoról a magyar felhő
Oda fönt az égen
Édes anyák sohajától
Feketedik régen.
Ott a hol a Piave foly
Arra veszi vándor utját
Tán megérzik a hős fiuk
Hogy itthon sirva siratják.

Hős fiuk ha megérzitek,
Hogy értetek sirnak,
Legyetek fenn szószólói
A legnagyobb kinnak.
A békének hógalambját
Könyörögjétek a földre
Oh ne hulljon soha többé
Édes anyák fájó könnye.

Ürmösi Károlyné.

* E kis dalt megzenésitette Ürmösi Józsefné.

Az unitárizmus és á felvilágosult gyermeknevelés.

Irta: **Páris Lajos.**

A pártoskodás és belső békétlenkedés mindenkor rossz, de legrosszabb oly időkben, mint a mi napjaink, mikor is a külső veszedelem egységes összetartást és ellenállást követel. Felekezeti ellentéteknek ilyenkor nem volna semmi helye.

Jó órában legyen mondva, a felekezetek — nagy általánosságban — nem is igen támadják ma egymást, *de annál erősebb hullámokat vernek a hivőség és szabadgondolkozóság, közelebbről a klerikalizmus és radikalizmus közti harcok.*

Ezen ádáz küzdelem két forrásra vezethető vissza, egyik *a papi birtok,* másik a természettudományos világnézetnek a nevelésben való érvényesülése és a *hitoktatás* kérdése.

Mig az első inkább csak a róm. kath. klérust és a nemzetközi szociáldemokraciát állitja egymás ellen csatasorba, addig az utóbbi sokkal általánosabb területet érintő és messzehatóbb következményekkel egybekapcsolt kérdés.

Tudvalevő, hogy a radikálizmus, mely nehézményezi a felekezet nélküli szülők azon jogának hiányát, miszerint világfelfogásukat szellemi örökségül, leszármazóikra hagyhatnák s mely radikalizmus továbbá a kényszer hitoktatást veszélyesnek tartja a gyermek babonamentes felvilágosultságának és természettudományos álláspont iránti fogékonyságának kifejlődésére, — olykép akarna segiteni ezen bajon, hogy a hitoktatásnak az iskolákból való kiküszöbölése mellett kardoskodik.

Csakhogy ezen eljárással a radikálizmus ép ugy monopolizálni akar, mint a róm. kath. egyház a kiátkozással és eretnekitéssel. A radikalizmus ugyanis nem számol a többség jogával s a saját álláspontját akarja egyedül üdvözitőül feltolni, midőn a saját gyermekeire való — kétségtelenül jogos — tekintetből, a legvallásosabb szülők gyermekeit is felekezet nélküliekké akarná tenni a hitoktatás megvonásával.

Érdekes, hogy, daczára ezen szélsőséges programmnak. *adott esetekben a legillogikusabb módon intézkednek a felekezet nélküli szülők.* Az 1895. XLIII. törvénycikk felruházza őket a nemükbeli törvényes gyermek részére való vallásválasztás jogával s e jogot ők igen közömbösen fogják fel. „Vallás-vallás, egyik ép olyan rossz, mint a másik", — gondolja a legtöbb s igy a leggyakrabban csak a katholikus (esetleg a zsidó) hitoktató kezére jut a csodadolgoktól és talmudi meséktől féltett szabadgondolkozó csemete. Csodálatos, hogy a felek. nélk. szabadgondolkozók gyermekeiből a protestáns vallások elenyészőleg csekély számot kapnak szülői intézkedés alapján, *az unitárius vallás pedig — mely legjobban kielégithetné a szülők felvilágosultságát — ugyszólván épen semmit se nyer ezen úton.*

Pedig, még ha az unitárius vallással sincsenek teljesen megelégedve az atheista szabadgondolkozók, akkor is azt diktálná a józan logika, hogy ha már kénytelenek több, szerintük rossz dolog között válogatni, legalább a legkevésbbé rosszat s a leginkább türhetőt válasszák.

Minden felekezetnélkülinek jogában áll nembeli gyermekét az unitárius vallásban neveltetni; minden szabadgondolkozónak módjában áll felekezetnélkülivé lenni s igy járni el, avagy unitárius vallásra térni át, ami születendő, avagy már életben levő, de 7 éven alóli gyermekeit eo ipso unitáriussá teszi.

Hogy ezt a szabadgondolkozók nem teszik, annak oka kettő lehet.

Egyesek részéről kétségkivül az az ok, hogy az illetők csak részleges, külsőséges szabadgondolkozók, kik puffogtatják a modernség divatos frázisait, de tettben, belsőleg mégis ragaszkodnak felekezetükhöz.

Mások, kétségkivül azért nem járnak el igy, mert nem ismerik az unitárius álláspontot; nem tudják, hogy ezen vallást állástfoglal a háromságos istenfelfogás ellen, semmi észellenest nem tanit, *a legendás Krisztus helyett a történeti Jézust állitja szemeink elé* s a bibliát nem mint olyan könyvet tanitja, amelyet *hinni* kell, hanem amelyet *tudni* kell.

Aki még ily alakban se tud a bibliatanitással megbarátkozni, az Vergilius Aeneisét, Homeros Iliását és Odysseiáját is joggal kiküszöböltethetné az iskolákból, mert ezekben még sokkal furcsább és csodásabb dolgok vannak, mint a bibliában.

Igen ám, de a klasszikus költők mithosait nem tanitják igaz dolgok gyanánt s nem köteleznek azok elhivésére.

Hát tudja meg a szabadgondolkozó tábor, hogy a bibliát se tanitja az unitárius egyház, mint történeti igazságot, hanem mint a legtökéletesebb erkölcstanitó törvénykönyvét, mely végeredményben az egész társadalomnak s államrendnek, akár szociáldemokratikus államrendnek is alapja.

Ha az unitárius egyház is szokásbavenné a katholikusoknál nagyon eldivatosodott vándormissiókat és konferencia beszédek tartását s szélesebb körben ismertetné meg elveit, *főleg oly helyeken, hol egyháztagok nincsenek* s igy ezen elvek teljesen ismeretlenek, ha az unitárius tanok ily módon eljutnának a szociáldemokratikus és szabadgondolkozói körökbe, akkor kétségtelenül, rövid idő alatt, rohamos hatás mutatkoznék e téren.

Mindez nem jelenti a szabadgondolkozóknak egy teljesen monisztikus alapon álló szabadegyház alakitására irányuló törekvéseinek feladását, sem valamely tekintélyre való esküvésüknek szükségességét, mert általánosan kötelező tekintélyt, dogmát az unitárius lelkiismereti szabadság nem ismer el, — mindez csak a *„hic et nunc“* legalkalmasabb megoldását jelenti, mely mindenkinek — személyes hatáskörén belül — módjában áll s melyet minden szervezkedés, korteskedés és tüntetés szükségessége nélkül bárki igénybe vehet.

*

Köszönettel vettük és örömmel közöljük egyházunk keretén kivül álló és szabadelvü, rokonszenvező barátunk cikkét. Ezuttal csak annyi hozzáadnivalónk van, „itt az irás olvassátok érett ésszel, józanon“. Az, amire sürget, régóta érezett szükség. Egyebekről majd alkalmilag fogunk szólni. (*Szerk.*)

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A D. F. E. tagjaihoz. Meghivó az 1918. évi közgyülésre. Nagyrabecsült tagtársaim, még mindig lelki szemeim előtt lebeg az a megtisztelő kitüntetés, amelyben engemet most egy éve a D. F. E. kedves tagjai is szivesek voltak részesitni. Hálás szivvel gondolok vissza arra a szép gyülésre, amelyen egyletünk alapitó tagjaivá oly sokan sorakoztak. Jól esik lelkemnek, hogy az áldozó készség azóta is kitartóan munkálkodik. Ez a szépen müködő buzgóság reménlem engedi, hogy tagtársaim a *jelen évi közgyülésen* is megmutatják buzgóságukat.

Ezennel tisztelettel meghivom és kérem jelenjenek meg Kolozsvárt október 26-án, midőn közgyülésünket tartjuk. Mi, az egylet választmánya, sokat nem vihetünk a közgyülésre, mert ebben az évben is csak háboruztunk. De mindnyájunkra üditőleg fog hatni, ha együtt lehetünk.

Egyik tagtársunk felolvasást fog tartani: a háborunak a néplélekre gyakorolt hatásáról. Kérem gondolkozzanak önök is erről a nagy kérdésről s mind mondják el tapasztalataikat.

A fiókegyletek elnökségéhez volna ismét egy komoly kérésem: intézkedjenek, hogy *az összes fiókegyletek* küldjék be jelentésöket a müködésről, a tagokról és a pénztárról. Igen kellemetlenül hat a választmányra is, a közgyülésre is, midőn azt kell jelentenünk, hogy N. N. *fiókegylet nem küldött jelentést, nem fizette be a tagsági dijakat.* Kérem ezt kerüljék el.

Fogadják összes tagtársaim szives köszöntésemet.

1918. aug. 22. *Petrichevich Horváth Kálmán,*
elnök.

A tordai iparos inasotthon felügyelő bizottságát dr. Boros György főjegyző elnöklete alatt aug. 15-én Tordán tartott előkészitő értekezleten szervezték: Elnökök: Gróf Bethlen Sándorné, dr. Boros György, ügyvezető alelnök dr. Dézsi Ferenc törvsz. biró, főtitkár Lőrinczy Dénes esperes, titkár Boross Elek főjegyző, jogtanácsos dr. Gál Miklós ügyvéd, főorvos dr. Borbély Samu, dr. Nappendruck Kálmán, pénztáros Fekete Ferenc. Választmányi tagok: dr. Horváth Miklós alispán, dr. Vertán Endre törsz. képviselő, Osztián Ernő h. polgármester, Péter Antal, dr. Szenkovits Aurél, Lőrincy Géza, Lázár Simon, Güthler Ágoston, Demeter János, Szabó József, Kovács János, ifj. Bardocz Ferenc, Némethy József, Kimpel Antalné, Lőrinczy Dénesné, Némethy Józsefné.

Az otthon teljes cime: Székely hadiárvák tordai iparos inasotthona. Az otthon alapját a magyarországi unitárius egyház vetette meg azzal a nagy áldozattal, hogy erre a nemes célra a tordai volt

gymnaziumi épületet fölajánlotta. Minden nap szaporodnak az árvák, de elhelyezésükről nincs ki gondoskodjék. Most, mikor uj épületeket rendes lakóháznak egy szobával, konyhával 50—60.000 kor. alól nem lehet épitni s ezért sem vállalkozik senki, a szegény és kicsiny unitárius egyház 24 helyiségét ajánlja föl a nemzetnek. Erről dicshimnuszt énekelni nem a mi föladatunk!

A tordai iparostanulók otthona (TITO) berendezése és fölszerelése az anyag és a munkás hiánya miatt lassan halad. Az érdeklődés a tanulók, a közönség és a kormány részéről is egyenlően nagy és biztató. A keresk. miniszter úr a berendezés költségeihez és a föntartáshoz hozzájárul. Az orsz. hadigondozó is évi segélyben részesíti. A folyamodók lelkészök útján fognak értesülni a fölvételről és a megnyitásról, mit okt. 1-re tervezünk.

Torda város közönsége meleg szeretettel és rokonszenvvel karolta föl a székely hadiárvák otthona ügyét. Főjegyzőnk vezetése alatt Gr. Bethlen Sándorné főispánné a legnagyobb tiszteletre méltó erélyel áll a mozgalom élén Lőrinczi Dénes esperesünkkel és a választmány többi tagjával. Máris több irányban értek el sikert. Az *Otthon* ünnepélyes megnyitását okt. 1-re tervezzük. *A folyamodókat lelkészük utján előre fogjuk értesiteni.*

Házasság. Kálnoki Bedő Zsuzsánna, néhai Bedő Dénes képezdei tanár leánya, házassági frigyre lépett mácsai Papp Sándor cs. és kir. hadnaggyal aug. 20-án. Kivánjuk, hogy házaséletük legyen boldog és áldott.

Elhunytak. Bálint Ödön unitárius lelkész neje Kaali Nagy Klára, 24 éves korában elhunyt Karácsonfalván, aug. 29-én. Két kis fiut hagyott árván, a jó férj és nagy rokonság mély fájdalmára. — *Barabás* Dezső kolozsvári gyógyszerész hosszas betegség után elhunyt. — *Bartók* Zuárd Teol. Akadémiánk derék tanulója az olasz harctéren hősi halált halt. Bővebben ismertetjük.

A tanintézetek tanitó személyzete a háboru alatt nagyobb volt, mint a béke idején, mert a rendes emberek helyét pótolgatni kellett, ahogy lehetett. A *Theologián* négy rendes tanár mellett öt kisegitő működött, mert a jogi tanulmányokat az első félévben dr. Várady Aurél adta elő a katonáskodó dr. Ferencz József helyett. A hallgatók közül Bartók Zuárd önkéntes katona jelentkezett alapvizsgára és azt letette. Egy hallgató, akit az egyh. főtanács kegyelemből visszahelyezett, más intézetnél keresi boldogulását. Az első és a második évfolyam 1—1 hallgatóra apadt s minthogy ujak nem jelentkezhetnek, mert mindenik katona, az elnéptelenedés veszélyesen közelg. Végzettek bőven vannak: összesen 9. — A kolozsvári *főgimnáziumból* négy tanár teljesitett katonai szolgálatot: dr. *Borbély* István főhadnagy, akinek kitüntetései: Károly csapat-

kereszt, bronz vitézségi érem, 3 sygnum laudis a kardokkal, III. o. katonai érdemkereszt, II. o. német vaskereszt lovagja. Jelenleg Ukrajnában vitézkedik. *Márkos* Albert visszakerült Kolozsvárra gyógykezelés alá s nagy örömünkre visszaadták intézetünknek. — *Gálffy* Zsigmond kezdet óta katonája ennek a pusztító veszedelemnek, amely letarolta szépreményü életét dr. Kiss Ernőnek. *Kelemen* Lajos állami szolgálatba lépett az Erdélyi Muzeumhoz, de tanári minőségben maradt és a főgimnáziumnál, mint óraadó teljesit szolgálatot.

Az ifjuság a háboruban részt vesz testével és erszényével is. A kolozsvári főgimnáziumból 25 közül 21-et soroztak be katonának a f. évben. A többi különböző hadicélra 2713 K-át adakozott. Igen hasznos és dicséretre méltó tanulmányi kirándulásokkal gazdagitották a tanuló ifjuság ismereteit Möckel Konrád, Kelemen Lajos és dr. Gelei József tanárok. A tanulók az Erdélyi Muzeum tábori levél- és levelezőgyűjtését 13 000 drbbal gazdagitották. Az ifjuság gyógynövénygyüjtésben, a harcterekre hirlapküldésben hasznosan közreműködött.

A sirok gondozását a tanulóifjuság tanárai Vári Albert, Kelemen Lajos és Kovács Kálmán vezetése alatt sikeresen teljesitette a Kolozsvári temetőben az 1917—18. tanévben.

Dr. Kőváry László emlékét a rokonok márványtáblával örökitették meg óvári lakóházán ily felirattal: Itt élt és irta Erdély és Magyarország történetét dr. ujtordai Keővári László történetiró, a Magyar Tud. Akadémia tagja stb. — Sz. 1819. megh. 1907.

238—239. Ujabb örökös alapitóink a harctérről jönnek. Tordátfalvi *Nemes József* cs. és kir. őrnagy, a néhai jeles kolozsvári ügyvéd unokája, aki katonai pályára szánta volt életét. 1914-ben, e gyilkos háboru kezdetén, még augusztusban egy éjszakai őrjáraton kis csapatjával együtt az oroszok fogságába került. A többit nehéz volna leirni, de izelitőül annyit tudunk, hogy cseh közlegényből előléptetett parancsnok kegyetlenkedett azokkal a tisztekkel, akikkel együtt Nemes is fogolytáborban volt. A tavasszal, mint beteg, hazaérkezett, de hat hét multán az olasz frontra bevonult. Ujabban gyógykezelésre szabadságolták, mert bizony az erős és edzett férfi egészségét a sokféle sanyaruság megrongálta. Az Unitárius Közlönynek régóta hűséges olvasója s most örökös alapitója lett. Örömmel üdvözöltük a hazatérőt s most köszöntjük alapitóink szép sorozatában. — A hála és a vallásos buzgóság érzetét megnöveli ez a gyilkoló háboru. Ennek megható kifejezését adja *Szathmáry Ferenc* hadapród őrm., abásfalvi áll. tanitó és énekvezér. „A „*Dávid Ferenc Egylet*“-nek örökös tagja kivánok lenni azon isteni gondviselésért, hogy 3 évi harctéri szolgálatom ideje

alatt a sok megpróbáltatás között veszély nem ért. Az itt szerzett s meggyüjtött filléreimet örömmel teszem egyházam oltárára, mint örökös alapitói dijat, 100 koronát" A mi köszönetünk és örömünk egybeolvadva szálljon a jóraigyekvő szivekre áldás gyanánt. Az egyház oltáráról az ismeret és a hit mivelő és nemesitő lelki tápláléka hadd jusson el a legkisebb hajlékba is. — Köszönet a segitőknek!

240. A mi kedves, de már ritkábban szóló poétánk, **Tarcsafalvi Albert** sem maradhat ki az örökös alapítók díszes sorából. Tarcsafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa név alatt köszönettel beiktatjuk oda, a hova illik.

241. Reichart Károly közs. jegyző irja: „Igen kérem, fogadjanak be engem is a DFE. örökös alapitói sorába. Bár későn jövök, de szivesen teszem. Hogy nem előbb jöttem, nem az én akaratomon mulott." Szivesen látjuk. Isten hozta!

242. Aranyosrákosi unitárius egyházközség száz koronáját küldi kedves öreg papja Létay Máté, aki — mint az összes fungensek seniora — jó példát mutat.

243. Pálfi Károly igazgató-tanár emlékére fia, Pálffy Ferenc, Kolozsvár város tisztviselője szept. 5-én adott át 100 koronát, mert ezen a napon éppen 30 esztendeje mult édesatyja, a jeles tordai igazgató korai halálának. Szép dolog, hogy a korán árván maradott fiú ily kedvesen hódol a szülői kegyeletnek. A fiút atyja nagyra szánta, mert a Dávid Ferenc ünnepén kereszteltette és adta névül a nagy püspök nevét. Isten éltesse és vezesse diadalra!

244. *Dr. Egyed Balázs* udvarhelyi kórházi főorvos is belépett örökös alapitóink közé. Édesatyja és édesanyja is erős oszlopai voltak a Dávid Ferenc-Egyletnek. Szeretjük a fiakban látni a szülők megujuló buzgóságát. A haladás törvénye igy érvényesül.

245 *Lőrinczy Géza* főgymn. tanár Székelykereszturról szintén belépett örökös alapitóink közé, ami annál örvendetesebb, mert tanáraink az alapitók névsorában kevés képviselőjük van.

A 236. és 237. szám alá már beiktattuk volt a Halmágyi nevet. A most egy éve elhunyt jeles iró, Halmágyi Sándor kir. táblabiró előttünk kedvesen hangzó nevét érdemes fia, Gábor tisztelte meg, József Lajos esp. utján. Hiszen ő oly sokat tett az unitárius név népszerüsitéséért, hogy a ma és jövő unitárius irodalma alapkőve letételénél nem hiányozhatik. Örömmel jelezzük, hogy az Erdélyi Irodalmi Társaság is emlékgyülésen fogja méltatni Halmágyi Sándort.

Izenet Marienbadból. Augusztus 27-én egy postautalványt adott föl *Dr. Tauszki.* A szelvényre ezt irja: „Az U. K. szives

küldéseért és a nagy lelki élvezetért, melyet egyes cikkei okoztak. Valami erősen magyar, meglepően tiszta hang jellemzi lapukat. Elődeim szívesen voltak unitáriusok. Kiváló tisztelettel Dr. Tauszki." Megleptek az elismerés szép szavai. Nagyon köszönjük a fáradságot és a küldött 20 koronát. Olvasóink ne feledjék, hogy az Unitárius Közlönyből bármikor küldünk nehény számot, ha címet küldenek be.

A harctéren az Unitárius Közlöny sok bús és elgyötört katonát vigasztalt meg. Nem kellene sajnálni egy levelezőlapot, hogy küldhessük a szomjuhozó lelkeknek.

A D. F. E. közgyülése előtt kérjük mindenkitől tartozása beküldését.

Unitárius nyomtatványok: anyakönyvi ürlapok a *titkári hivatalnál*, énekeskönyvek, Channing művei, Szentábrahámi könyve *Kelemen* Lajos levéltárnok urnál kaphatók a pénz előzetes beküldésével.

Szerkesztői üzenet. *M. S.* A néhairól szívesen közlünk akár önálló cikket is. Várjuk.

A nyomda elnézést kér, hogy a lap papirhiány miatt nem a rendes papiron jelenik meg.

Szám: 487—1918. u. p.

Pályázat lelkészi állásra.

A háromszéki egyházkörben kökösi egyházközségünkben ürességben levő lelkész állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom:

1. 10 hold 139 □-öl szántó tiszta jövedelme 280 K. 2. 1 hold 1115 □-öl kaszálórét jövedelme 40 K. 3. Egyházközség pénztárából 440 K. 4. Jövedelemkiegészítés (kongrua) 845 K. 5. Dobollói erdőn 20 m. rakás 3—4 méter hosszura vágott tüzifa, körülbelül 30—35 köbméter, 40 K. 6. Hitoktatói díj az államtól 120 K. — Összesen 1.765 K 88 f.

Kellően felszerelt pályázati kérvények *1918. október hó 5-ig* József Lajos espereshez küldendők Sepsiszentgyörgyre.

Kolozsvárt, 1918. szeptember hó 16-án.

Ferencz József,
unitárius püspök.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. okt. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

FÖMUNKÁTARS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról. 145
Ima. (Baázs Ferenc) 146
Nők világa: A magyar nő éretlen volta. (Percze né Kozma Flóra). 147
A mi katonáink. (Orbók Gyula).... 149
Hőseink emlékének megörökítése. (Pálfy Ákos) 151
Id. Máté Lajos 153
Tüzhely mellett. (Ütő Lajos) 154
Egyházi és iskolai mozgalmak 156—160

„SZIVEMET HOZZÁD EMELEM"
NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV KARÁCSONYRA KÉSZEN LESZ!

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

Gombos-nyomda Kolozsvárt, 1918.

A D. F. E. örökös alapitói.

168. Bereczky Lajos Rava
169. Györfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmösy Jenőné Bencur Elza Klvár
171. „Irénke emlékére" M. Inár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 4 0 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest
174. Tanka Béla Kövend
175. Derzsi Géza hősi halott emléke
176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó
177. Sinczky Géza áll. fög. tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml.
179. Szentgyörgyi János gond. Nagys.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml. Nagyszeben.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben
182. Farkas Albertné Boros Piki
183. Kovács József tanitó Kolozsvár
184. Budapesti egyházközség
185. Sándor Jenö főerdőmernök
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pauspertl Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilla Balambér „
195. Dr. Pazsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné, Csép Vilma
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár
200. Dr. Albert Margit orvos
201. Hadházy József és neje Kele Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka
204. Rend Domokos eml ke
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos
206. Béla István és Ferenc emléke
207. Egy elesett hős emlékére. Göncz I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mezőszengyel.
210. Als járai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Hal er Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Ágnes, S.-Szentgyörgy.
215. Solymossyné Raffaj Irma emléke 300 K.
216. Gal Györgyné sz. Pál Borbála emléke.
217. Gál Miklós és neje Lipkay Mária emleke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos
220. Báró Daniel Ferenc
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
223. Almási Ferenc takp. ig. Torockó.
224. D. Balogh Gy. Balogh Jánosné. Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lidia emléke.
226. Kócs András kjegyző Felsőszék
227. Ifj. báró Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. egylet Kato Klára emlékére.
229. Mathé Lajos ny. k. tanitó és ének. vezér emléke.
230. Máthé István hősi halott emléke.
231. Guráth Béláné Bodnár Erzsi urnő.
232. Móritz Mártonné Vári Eszter emléke.
233. Jakab Gézáné emléke.
234. Bede Jankó m. kir. honv. hadnagy emléke.
235. Szigethyné Albert Anna emléke 200 K.
236. Tordátfalvi Halmágyi Sándor budapesti kir. tábl. biró emléke.
237. Halmágyi Gábor kir. kultur főm rnök Brassó.
238. Tordátfalvi Nemes József őrnagy.
239. Szathmáry Ferenc áll. tanitó.
240. Tarcafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa.
241. Reichart Károly közs. jegyző.
242. Aranyosrákosi egyházközség.
243. Várfalvi Pálty Károly emléke.
244. Dr. Egyed Balázs főorvos Sz.-Udvh.
245. Lőrinczy Géza főgymn. tanár.
246. Ujtordai Kőváry Mihály és Ernő emléke.
247. Dr. Pálffy Ferenc ügyvéd Dsztmárton
248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta, Kolozsvár.
249. Guidó Béla esperes Diesősztmárton.
250. Dobieczky Sándorné Budapest.
251. Bardocz László és neje Torda.
300-ik alapitó: Nevtelen.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 50 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 5 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Mi kell a léleknek? Nyugalom, csöndesség, hogy magával lehessen és azzal, akit szem nem látott, de aki nélkül a lélek árva, elhagyott és bizonytalan. Megtanitott az idegfeszitő háboru sok dologra, de semmit sem éreztet oly kinzó vágyakozással, mint a békét, a nyugodtság óráját. Hiszen tudunk már aludni, még mulatozni is, de eközben is az jár az elménkben: vajjon mi hirt fogunk hallani? Lennénk inkább fák, vagy férgek, melyek a telet magukban, teljes csöndben töltik! Csöndet és nyugalmat adj nekünk békességnek hatalmas teremtő Istene!

*

Az unitárius egyház kormányzásában a világi elem túlnyomó számban szerepel. Ez felel meg a hivek összeségének és az unitárius vallás demokratikus elveinek. Mindig szerencsés volt az Egyház a világi fővezérek megválasztásában. Mindig olyanokat ültetett a főgondnok-elnöki székbe, akik széles látókörüek voltak, az országban is tekintélynek örvendettek. A közelgő főtanácsi gyülésen, október 27-ikén, ismét alkalma nyilik a tanácsosok seregének, hogy bölcseségüket és előrelátásukat bebizonyitsák. Főgondnok-választás lesz.

*

Asszonyt a parochiára! Nehány hónap alatt már többször elhangzott a r. kath. papság azon jogsérelme elleni panasz, hogy nekik nem szabad nősülni. Soha jobbkor! Soha oly nagy szüksége

a magyar nemzetnek a tiszta családi életre, mint most! Csak gondoljuk el, hogy egy év alatt tizezer pap köthetne házasságot. Mit jelent ez a nemzetnek, ha nyereség lenne s mit jelent most is, ezután is, ha veszteség marad, ha — amint a Pesti Hirlap irja — a papokat „bűnös szeretkezések fertőjébe terelik". — Vannak köztünk is nőtlen papok! Hát róluk mit mondanak, minthogy őket sem egyházi, sem állami törvény nem tiltja el a házasodástól?

Ima.

Mindenség Atyja, szerető Istenünk! Eláll a szavunk, mikor nagyságodról akarunk beszélni, mert nem találunk hozzád illő szavakat, megrebben a pillantásunk, mikor dicsőséged napjába tekintünk, mert megvakit a nagy fényesség, mégis oly szivesen beszélünk rólad és oly szivesen nézünk feléd, mert szótalanságunkban is érezzük és vakságunkban is látjuk soha ki nem apadó, örökké tartó szeretetedet. Jó Istenünk, olyan megdöbbentő, mikor a te láthatatlan, szent kezed megakasztja a kezünket az ütésben és összeszoritja szánkat a szitokban. Olyan csodálatos, mikor haragban égő szivünket egyszerre megenyhited, mikor a sötét viharfelhők közül kisüt ránk a nap fénylő sugara. Olyan nagy szégyenérzet fog el, mikor eszünkbe vesszük mind, ami jót velünk tettél és szégyenkezve gondolunk saját bűneinkre, mert lesujtónak tetszik nekünk a te nagy szereteted akkor, mikor telve vagyunk emberi gyengeségekkel. Méltatlanok vagyunk szeretetedre, Uram! Legkisebb gondolatunk sem fakad tiszta jóságból s ha jó gondolataink vannak, azok is megfürődtek előbb a bűn fertőjében. Olyan a szivünk, mint az ingovány közepén levő vár, amelyben tündérek laknak, az egyik szeretni tud, a másik jót cselekedni, a harmadik igazságot tenni a parton levő emberekkel, de amig átússzák a hosszu tavat, a szeretetből gyülölet, a jó cselekedetből bűn és az igazságból igazságtalanság válhat. És ha sikerül néha ugy keresztül jutni a szivet körülvevő kisértő tengeren, hogy ellenállva a bűnnek, szent tisztaságában szállhat ismét partra az ember, akkor is Uram, neked köszönhetjük ezt! A te nagy szeretetednek köszönünk mindent, amely szárnyat kötött a jónak oldalára, hogy gyorsan repülhessen, hogy elfordithassa bűnre eső tekintetét, hogy tisztán élhessen a te országodban, itt a földön.

Eláll a szavunk, mikor rólad akarunk beszélni és megrebben a tekintetünk, mikor feléd nézünk, jó Istenünk! De nem marad némán lelkünknek szája, telve van az a te dicséreteddel, imádásod-

dal. Nem tudjuk mit kérjünk, mert annyi minden lenne, amit teljesülve szeretnénk látni, te tudod legjobban, hogy melyiket add meg. Óh add hát meg jó Istenünk, amit leginkább szeretnénk. Add, hogy soha se hüljön ki szivünk a szeretet hiányában s ha majdan magadhoz veszel minket örök életre, ott is telve legyen szent szeretettel. Ámen.

Balázs Ferenc.

Nők világa.

A magyar nő éretlen volta.

Irta: **Perczelné Kozma Flóra.**

Az „Unitárius Közlöny" legutóbbi számában a szerkesztő asztaláról megjelent igazságos és emberséges megjegyzések bátoritanak fel arra, hogy a következő sorokat be merjem lapunkba küldeni.

Amint előre látható volt, leszavazták a nők választójogát. Talán nem is maga a tény volt a legszomorubb a számunkra, hanem elsősorban az a *hangulat,* amely közben a leszavazás megtörtént.

Az ellenpártnak nem az az utoljára fentartott, csattanó argumentuma volt a legmegdöbbentőbb, mely szerint az utolsó tanulatlan iskolaszolgától logikusabb szavazást várhatunk, mint a legmüveltebb és képzettebb igazgatónőtől — hanem az a *derüs helyeslés,* az az *elégedett nevetés* és végül az a triumfussal végzett gratuláció, mellyel a magával elégedett szónokot elárasztották.

Én világért sem azt akarom megvitatni, hogy igaza lehetett-e az ellenvéleménynek, mikor ezt a kissé elhamarkodott kijelentést tette ugyanakkor, mikor merészen kifogásolta a nők választójoga mellett elhangzott nagyszabásu beszédek „logikáját", — csak azt hangsulyozom, hogy ha ez az állitás véletlenül csakugyan igaz lenne és a magyar asszony, magyar anya lelke csakugyan olyan üres, olyan tehetségtelen volna, hogy még a legnagyobb kimüvelődés és tanultság sem tudna annyi logikát belőle kiváltani, hogy mint szavazó állampolgár tisztában legyen azzal, hogy *micsoda* erők, *micsoda* szociális értékek szükségesek egy nemzet boldogulására — ugy ez nem hogy örvendetes és derült hangulatot keltő állapot lenne, hanem egy mélységesen szomoru és szégyenletes körülmény, mely egyformán érint minden magyar embert, legyen az akár leszavazott asszony, akár győzedelmes férfi.

Szomoru és szégyenletes lenne azért, mert ezekre a tehetségtelen és logikátlan teremtésekre van ezideig bizva a *jövő generáció*

nevelése, irányitása, utbaigazitása; *s ha ezek képtelenek a neveléssel szorosan összefüggő, azt következetesen kiegészitő további gyökeres munkára, mely a gyermek gondozásból szükségszerüen* folytatódik az *embergondozás egyetemes missziójában* — úgy nagyon természetes, hogy magát az utbaigazitást, a kezdetleges nevelést és lelkigondozást sem tudják azon a szinvonalon elvégezni, amely a kellő alapot megteremti.

Annak nyilvános dokumentálása tehát, hogy a magyar asszony szellemi érettsége még ma sem veheti fel a versenyt az iskolaszolga intelligenciájával, nemcsak hogy nem szeretni való jó ötlet, hanem egy megdöbbentően merész kijelentés, mely ha véletlenül igazságot tartalmazna, hát egyuttal Magyarország szégyenét és talán vesztét jelentené!

Tudom és azt hiszem, hogy a legfeministább érzelmü asszony is tudja, hogy tényleg *van* egy tipusa az asszonyoknak, melyet a *közhangulat,* a *tömeg izlése* teremt meg s nem sok köze van az Isten képére teremtett, öntudatos, egyéni vonásokkal ellátott emberhez. De hála Istennek, mi dolgozó asszonyok ezt a tipust csak távolról ismerjük s a magunk, munkával elfoglalt körében fel nem találjuk. Talán ezért van, hogy egész más a véleményünk a nő választójogáról, mint az antifeminista tábornak.

Arra kérjük tehát magyar társadalmunknak azt a részét, melynek izlése, hangulata, *erkölcse* teremti meg ezt a kivülről s momentán talán tetszetős és mulattató, de mint látjuk még saját alakitójuk által is megbizhatatlannak deklarált tipust, hogy próbáljon jobban és nemzete szempontjából *célszerübben* és komolyabban alakitani. Talán még ezekből a gerinctelen és más izlése után formálódó asszonyokból is lehetne egy használható tábort szervezni. Mert a hogy minden ember jó példájával, kisugárzó hatásával, izlésével, helyes igényeivel és erkölcsével egyuttal *környezete* értékéről is felelős, ugyanugy a közvélemény, közizlés és *közmorál* is minden egyes torzalakért valamiképen felelni tartozik.

S ha ilyen világitásban látjuk a dolgokat, talán nem válik előttünk oly nevetségesnek és mulattatónak, hogy a XX. században, a világháboru szétzüllesztő korszakában — mikor minden egyes szociális érzékü munkabiró ember dupla értéket képvisel — éppen Magyarországon szavazták le, mint éretlen, korai dolgot, a nők választójogát. — És ha csakugyan éretlenségről lehet beszélni és emlékünkbe idézzük, hogy hogyan tárgyalják nálunk a komoly kérdéseket, vajjon csak a női társadalomra illik az „éretlen“ elnevezés?!

Nagyon kérjük a mi kedves asszonytársainkat, különösen lelkészeink szociálisan érző és cselekvő feleségeit, hogy éppen ezen méltatlan bánásmód folytán dupla ambicióval vegyenek részt a

nemes mérséklettel dolgozó magyar nőmozgalomban, mely immár egyesiti az egyszerü családanyát a főrangu mágnásasszonnyal.

Ertsük meg, hogy ez a törekvő nőtábor nem hiuságból vagy valami esztelen elférfiasodásból dolgozik a választójog eléréseért, valamint nem hatalom, vagy uralkodási vágyról, hanem egy *fokozottabb mértékben teljesitendő krisztusi szolgálatról és kötelességteljesitésről van itt szó!*

A mi katonáink.

BARTÓK ZUÁRD.
1896—1918.

Irta: **Orbók Gyula.**

Egy kötelességtudó, lelkiismeretes ifju hőst veszitett kicsiny egyházunk, Bartók Zuárd önkéntessé lett lelkésznövendékben. Mindenki által szeretett és nagyrabecsült, sokat igérő fiatal ember volt. Fáradtságot nem ismerve, nyilt jellemmel tett eleget minden feladatának.

Tanulói pályáját a székelykereszturi unitárius főgimnáziumban kezdette meg és ott végzett VI. osztályt, Kolozsváron tett érettségit, szintén az unitárius gimnáziumban!

Középiskoláit elvégezve, a papipályát választotta életpályájának — mint II. éves papnövendék 1916 nyarán otthon volt szünidőn — midőn megtörtént az oláh hadüzenet és menekülni kellett mindenkinek. Az ifju, lelkes hazafi látva szülőinek és testvéreinek szenvedéseit, keserü haragra gyult lelkében az oláhok ellen és elhatározta — ha életébe kerül is — katona lesz! Azzá is lett! Szeptember elején szolgálatra jelentkezett. Alig 5 heti képzés után a frontra kéredzett és mint a rohamcsapatnak egyik leglelkesebb tagja Sósmezőre vezényeltetett! Pár hónapi frontszolgálat után tisztiiskolába került, honnan káplári ranggal az orosz frontra helyezték át. Itt küzdött át egy téli háborut minden megszakitás nélkül, még szabadságot sem véve igénybe. Zuárd hallatlan szenvedéseket állott ki. Nem megyek haza, — mondotta — amig tiszt nem lehetek. Nem akarok szégyenkezni köztetek, mint rongyos baka — irta barátainak. Az orosz lefegyverezés után tétlenül nem akarva ülni, az olasz frontra kéredzett. A parancsnokság helyet adott kérésének. Ez év február havában az olasz frontra vezényelték. Átutazása alkalmával pár napot töltött Kolozsváron barátai

körében. Nagyon rossz előérzettel, könnyezve vett bucsut tőlünk! „Többé nem látlak titeket, érzem. Ha megérdemlem, gondoljatok rám is mikor jól van dolgotok.“ Megirom, ha meghalok.“ Ezek voltak utolsó szavai az állomáson őt körülvevő barátaihoz. És ime, jóslása beteljesedett! Augusztus hó 18-án délelőtt fél 12 órakor egy előretolt állásban sziven találta a srapnell. Mint katonát méltatni nem tudnám. Eleget mond erről a tábori lelkész és századparancsnok levele, melyet halála után küldtek gyászoló szüleinek. A tábori lelkész irja: Főtisztelendő Uram! Mélységes fájdalommal teszek eleget ama szomoru hivatalos kötelességemnek, miszerint értesitem, hogy Bartók Zuárd, az ön széplelkü fia s a mi rajongásig szeretett hőslelkü bajtársunk folyó hó 18-án az örökélők közé költözött. Magyar becsülete, székely vére hajtotta őt az oláhverő honvédek közé; az ezredbe való lépése első pillanatától utolsó leheletéig az ideális ifju hősnek csodás mintaképe volt. Sajnos, neki is az jutott osztályrészül, ami a legjobbaknak és legderekabbaknak e szörnyü időkben: a legdrágábbat, életét kellett áldozatul adni nemes ügyünkért. Legyen áldott emlékezete! Hősi módon költözött a halhatatlanok közé s fájdalom nélkül mondott bucsut a földi létnek: az ellenséges gránát egyszerre némitotta el bátor szive dobbanását. Felejthetetlen hősünket sirassa ön még egyszer, de aztán többé ne gyászolja: Ő nem gyászt, hanem dicsőséget hozott Csaba királyfi székely nemzetére. Temetése az egész ezred tisztikarának és legénységének részvéte és mérhetetlen fájdalma mellett ment végbe folyó hó 19-én Susegánában a Piave mellett Olaszországban. Sirja felismerhető helyen, a templom mellett van. Anyakönyvelve van a 302. honvéd gyalogezred lelkészi hivatalánál, az 5. honvéd gyalogezred halotti anyakönyvében. *Dr. Szabó Mihály,* ezredlelkész.

A hős és lelkes ifju katonát épp a halál előtt érte az a kitüntetés, amire vágyott, előléptették zászlósnak. Méltóan zárta le katonai pályafutását. Ott is becsülettel intézte dolgait, tiszttársai szeretetével körülövezve. Neve egyedül áll egyházunk hősei között, mert ő egyedül hagyta el csendes életet és biztonságot nyujtó unitárius teologiát, keresve a dicsőséget a harcmezőn. Ő hősnek született, ki képes életét áldozni az igazságért! Legyen áldott emléke! És csendes megérdemelt pihenése!

*

A magunk részéről is pár szót:

A kedves és kedvelt Bartók Zuárdra a papipályán is szép jövő várt. Nyugodt kedélyü, komoly gondolkozásu és gondolkozni szerető ifju volt. Gyönyörü baritonjától minden alkonyatkor és napszakban meg-megzendültek a teologia termei. A kolozsvári nagy

templomot is teljesen megtöltötte szépen csengő, szines éneke. Az unitárius papikarnak sokat igérő és sokra alkalmas tagja lett volna. A volt tanulótárs érzékeny bucsuja mellé fájdalommal csatoljuk a magunk őszinte és mélyen átérzett részvétét is.

Hőseink emlékének megörökitése.

A háboruban elesett, hősök emlékének megörökitése a háboru befejezhetésével időszerüvé válik. A megörökités módja — bizonyára — többeket foglalkoztat. A megörökitésnek több módja fog lenni. Némelyek az idők viharának kitett, sirkőszerü oszlopokra vésett nevekkel, mások a neveket márvány, vagy más alkalmas, szilárd anyagra vésetve, az emléket templomainkban óhajtanák elhelyezni. Ezen utóbbiak közé tartozom magam is, azért mert az idők viharának kitett emlék rövid ideig tart s azon a nevek, éppen ugy, mint a sirköveken, hamar elmosódnának s az ilyen emlékek jókarban tartása több gondot és anyagi kiadást igényel; mig a templomban elhelyezett emlék az idők viharától védve, századokon keresztül hirdetné az utódoknak hőseink emlékét.

Hőseink emlékének templomainkban való megörökitését azért is indokoltnak tartanám, mert az egyszerüség kedvéért — talán a vallásosság rovására — templomainkból sok szivrehatót számüztünk. Közelebbről számüztük a szeretteink emlékét őrző koszorukat, amelyek pedig sok kedvesét sirató, bánatos szivet vonzottak a templomba.

Nem mondom, hogy ezt a fakult levelü, porfogó tarkaságot templomainkba visszahelyezzük, hanem ahelyett fejlesszük templomainkban azt, ami még az érzelmekhez szól. Ez az egyházi zene s ennek legfontosabb eszköze: az *orgona*. Ennek fejlesztésére most kivaló — s talán sohasem pótolható alkalom kinálkozik, ha hőseink emlékének megörökitését egyházi zenénk főeszközével: az orgonával kapcsolatba hozhatjuk.

Egyházközségeink nagyobb részében használhatatlan, ósdi orgonák vannak, melyek rég várják az örök nyugalmat. A még használható is részben az oláh betörés, részben a rekvirálás által megvan bontva, rongálva s javitást, hangolást és átalakitást vár. Igy tehát ugy a régieket, mint az ujakat átalakitani, javitani, kicserélni kell. Ezek kivitelére bizonyos összegekre lesz szükség. De szép lenne, ha nagyjaink az elesett, vagy életben maradt hősök emlékére önerejükön 1—1 szép orgonát állitanának! Nagylelküségüket az orgona századokig zengené. Az orgonaépitésre szánt, vagy még ezután gyüjtendő összeget kapcsolhatnák a hősök emlé-

kével, ugy, hogy ebből az összegből épitenénk, átalakitanánk *„hősök emléke“* vagy hasonló felirattal korunk kivánalmainak megfelelő, használható orgonákat; a hösök névsorát pedig az orgona játszó asztalának első részére, esetleg jobb és bal oldalára helyeznők, esetleg feliratnak müvészies kivitelben.

Ezzel a móddal hőseink emlékét a legállandóbban megörökitenők, aminek — mivel a karzat rendszerint az ifjuság helye — nevelő hatása: a hősök emlékének kegyeletben tartása erkölcsi gyümölcsöt teremne amellett, hogy elhanyagolt orgonáink fejlesztésében óriási lépést tehetnénk.

Az alap megteremtését hőseink emléke megkönnyitené azáltal, ha erre egységesen egész egyházunkban gyüjtés rendeztetnék. Mivel most népünknél pénz bőven van, csak ügyes módot kell kitalálni s hiszem, hogy az eszme megvalósul.

Az ügynek nagy szolgálatot tehetnének az egyházközségeinkben levő szövetkezetek és ifjusági egyletek.

A szövetkezetek kedvező mérleg esetén, egyházi, iskolai és társadalmi célokra mindig adakoztak. Ha a vezető lelkészek és tanitók az ügyet felkarolják, bizonyára szép összegekkel járulnának a szövetkezetek is az alaphoz.

Az alapot gyarapithatnák az ifj. egyletek is, hiszen az egyleti nyilvános előadások, müsoros bálok jövedelmeit eddig is jótékony célokra adtuk, csak nem voltunk mindenütt elég tekintettel magunkra s egyházunk érdekeire.

Nem mondom, hogy özvegyek, árvák, rokkantak és vakok érdekeit ne istápoljuk, hanem azt mondom Pál apostollal: „Jót tegyetek mindenekkel, de legkiváltkép a ti hitetek cselédeivel.“ A közös célok munkálásával párhuzamban szolgáljuk egyházunk ügyét is: előadásaink jövedelmének bizonyos részét forditsuk egyházi zenénk fejlesztésére; templomi orgonák épitésére, iskolai harmoniumok beszerzésére!...

Tudom, hogy, a háboru alatt anyag és munkaerő hiányában az eszme tettet nem ölthet. A megvalósitás még korai, de a szervezkedés, az előre való gondoskodás: az alapgyüjtés, ha nem sietünk, késő lehet.

Egyházi vezetőségünket kérem vegye az eszmét fontolóra s ha jónak látja, jövönk érdekében valósitsa meg.

Pálffy Ákos.

*

(Magunk részéről az eszmét helyesnek, üdvösnek tartjuk már csak azért is, mert az emléket a templomi zene miveléséhez kapcsolja. *Szerk.*)

Id. MÁTÉ LAJOS.

1842—1918.

„Hullnak, hullnak egyre hullnak szine java a magyarnak“ nem csak a világháboru vérmezőin, hanem a békés munka verejtékes mezőin is. E szavak jutnak eszünkbe, midőn id. Máté Lajos emlékezetét e pár sorban felujitani kivánjuk.

A régi mesteri gárdának tetőtől talpig hiv munkássa és becsületes tagja volt id. Máté Lajos. Mesternek hivták kezdettől fogva, mint olyant, ki a gyülekezetben az énekvezérségét, az iskolában pedig a tanitást végezte. Ma nem csak a cimben, hanem a szolgálatban is nagy változás van. Ezeket a jó mestereket az élet tanitotta a paedagogiára, a hivatásával járó felelősségre, a munka szeretetére, az állás megbecsülésére, embertestvéreinek szolgálatára s ama Krisztusi parancsra: „Légy hiv a kevésel s többre bizatol ezután.“

A mai kor gyermeke csodálkozik, ha hallja, hogy egy VII. VIII. osztályt végzett kitünő tanuló, mint Máté Lajos is évi 15 frtért vállal tanitóságot, legfeljebb 100 fr. értékért énekvezérséget.

Csak az önszorgalom és takarékos gazdálkodás segitette, hogy családot alapitsanak, derék gyermekeket neveljenek s még valamit a vénség erőtelen idejére is gyüjtsenek.

Csalódnék azonban, ki a régi jó mesterekről feltételezné, hogy oly csekély jövedelem mellett kevés időt forditottak az elvállalt munka betöltésére. Rájuk is talált az a közmondás: „Ha nem éri kardod, told meg egy lépéssel,“ ők is megtoldották a tanitás idejét a hajnal óráival s a téli hónapok lelkiismeretes kihasználásával. Volt is látatja, mert öregebb hallgatóink tőlük tanulták, hogy miként kell becsülni a vallást, látogatni az Istenházát, énekelni a dicséreteket és zsoltárokat. Bizony igaz, hogy hullnak, hullnak, egyre hullnak, kik gyönyörködnek az Ur házának dolgaiban, kiknek énekétől csengett a templom, emelkedett a buzgóság. Lehet ma is kivétel, tisztelet adassék az ilyeneknek, fájdalom azonban, hogy a legtöbb helyen: „sirnak sionnak utai és nincsenek kik felmenjenek az innepre.“ A vallásos élet ápolása, ébren tartásában áldásos munkát végeztek öreg mestereink. Azért sajnáljuk távozásukat.

Ezekben csak nem eléggé adva is van id. Máté Lajos közhasznu munkássága, de még beszédesebbé teszik életrajzi adatai. Született 1842 jan. 6-án. Kénosban. Egyszerü székely szülői már korán kinézték a gyermekből a sokra termettséget s azért iskoláztatták, előbb Székelykereszturt, majd Kolozsvárt. A VII-ik osztályt

járta, mikor Kriza püspök a recsenyédi kántortanitói állással tisztelte meg, a mit örömmel fogadott. Öt év mulva a városfalvi ekklésia hivja el, hol 39 évet szolgált templomban és iskolában. Közben énekvezéri és tanitói oklevelet szerzett, 44 évi szolgálat után pedig 1905 évben nyugalomba vonult. Templomi és iskolai szolgálatáról mindig ugy nyilatkozott: „Az én terhem könnyü, az én igám gyönyörüséges" és számára mind a kettő valóban az elismerés és tisztelet számos babérleveleit termette meg.

Hü neje Jovics Juliánnával 55 évet élt. A minta képül szolgáló családi életet 4 fiu és 4 leány gyermekkel áldotta meg az Isten. Kiket midőn felnevelt, s jó reménnyel szép jövőt igérő pályájukra gondolt, im akkor törte meg boldogságát két gimnázista tanuló fiának korai gyászos halála. Haláláig siratta őket s nem akart vigasztalást bevenni, mivel nem voltak már Áron és István fiai.

Akár hivatalos szolgálataiban, akár családi életében tekintjük, id. Máté Lajos nagy és nemes lélek, igazi mester volt. Élete egy folytonos, közjóra irányzott áldásos, önzetlen munka volt. Szerették és becsülték is hivei. „Tiszteletes"-nek nevezték. A két Homoród népe jó barátja volt kik hosszas betegsége alatt igazi részvéttel látogattuk, halálában pedig igazán megsiratták.

Kénos szülőfalujának 200 koronát ajándékozott harang vételre. Hálánk és köszönetünk legyen azon igéret, hogy emlékét hiven megőrizzük.

Kénos 1918 szept. 30.

Id. Sándor Gergely.

Tüzhely mellett.

A Harang s az Orgona

— Ütő Lajos. —

Egész véletlenül kerültek össze. Sokáig feküdtek egymás mellett s csak mikor megszólaltak ismertek egymásra a haretéren a Harang s az Orgona.

Egyszerü kis faluban éltek, a mi falunkban. Szép, nagy templomban laktak, a mi templomunkban.

— Emlékszel-e még? Ünnepnapokon mily méltóságosan hivogattam az embereket az Isten házába? Hangomra figyelt mindenki, várta azt a pillanatot, mikor megszólaltam. Mintha a szivek is mind utánam dobbantak volna. Ott himbáloztam a magasban s élvezettel néztem, amint a domboldalon egymásután jöttek tarka öltözetben a falu vénei, jókedvü ifjai. Hosszú, kibontott hajjal a leányok, némelyek széles pántlikával, a legények bokrétával, fényesre

kefélt csizmával, jóságos arccal az öregek. — És amikor munkaidő volt, milyen élvezettel néztem le a Kisküküllő kanyargó partjára s a parton tul épült templomok harangtársaimra. Akkor még béke volt. Akkor láttunk mosolyt, hallottunk vidám kacagást. Vége, mindennek vége.

A folyó partján nyilt virágok illata fölhatolt hozzám, gyönyörködtem az emberek munkáiban s nézegettem a hatalmas erdőt, hallgattam dalosainak énekét.

— Milyen boldog idők voltak — bugja az Orgona.

— Aztán mikor a hó fehér drapériája redőzött a hegyoldalokon, lakodalmas népet hivogattam az Urnak házába, a szent esküvésre. A jókedvü fiatalság még álmomból is felvert s én örömmel köszöntöttem éjfélkor az új esztendőt.

Nehéz izzadságcseppek gyöngyöztek az ágyu hideg csövén, katonák jöttek letörülni a reggeli harmatot róla.

De a Harang csak tovább sugdosott az Orgona fülébe.

— Aztán egyszer láttam, hogy sír a falu, jajveszékel minden asszony, a fiatalok könnyezve haladnak az állomás felé s mind felültek a fellobogózott vonatokra.

Sirva jött a pap is a templomba. Megtudtam, hogy háborut visel az ember, de egyebet nem értettem belőle. Ettől a perctől fogva szomoru volt mindig a nép s mintha a falu képe is megváltozott volna. A leányok fekete kendőt kötöttek, mint akkor, — tudod — amikor temettünk. — S ha nagy ritkán egy-egy fiatal tünt fel előttem, azt is alig tudtam felismerni, csákó volt a fején, kard az oldalán, sarkantyu a csizmáján.

S egyszer egy este — óh istenem — erős ütést éreztem oldalomon. Darabokra törtek, az ablakon részeim kivetették, mintha a világ legelvetemültebbje lettem volna. Hangosan zokogott körülöttem mindenki s most már tudom én is, mi a háboru.

— És te? — mondj valamit magadról, mondj valamit a mi kis falunkról.

Zokog az Orgona.

— Nem tudok semmit. Most is ugy van minden, mint akkor volt. Barátodat, a harangozót régen eltemettük s idegen alakok ültek az én játszó asztalomnál is. Óh hányszor temettünk már.

— De, hogy kerültél ide?

— Ide? Alig tudok visszaemlékezni. Én mindig a lelkekhez szóltam, az Istent kerestem. Rezegtettem a szivek hurjait, összegyüjtöttem az érzelmeket s vittem ég felé. Kisértem a legszentebb imádságot, a zsoltárok dalait és... igen... és...

— Mi az?

— Akkor is... akkor is épen egy zsoltárt kisértem halk, bugó hangon, amikor kidobtak helyemből. Végkép elnémultam.

Nem hallottam én zokogást, — sirni sem tudnak már — csak egy mély, nehéz sóhajtást, melyet felejteni nem tudok soha. Gyilkoló golyót faragtak belőlem, ki zsoltárok éneklésén kivül mást sohasem tettem.

— Félelmetes ágyut belőlem, ki imádkozni tanitottam az embert.

— Itt kell átsüvitenem idegen egen s megütközni majd egy ártatlan szivbe.

— *Mind falunknak népe, kit imádságos könyve mellől hoztak el e szörnyü vérfürdőbe.*

— De — meglásd — vad leszek. Vad, milyen egy társam sem volt még talán soha.

— *Mind falujáit vesztett fiú, ott a rohamoknál.*

— Vad leszek és ölök, ha otthon el nem értük a békét, akkor itt... itt... majd megteremtjük.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hatalmas dörej hallatszik, nyomában földrengés indul.

Megreszket a föld, a levegő. — A Harang válaszol az Orgona szavára.

A mi harangunk, a mi orgonánknak.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az E. Főtanács okt. 27-én lesz. Kiemelkedő tárgyai: főgondnok-választás, az E. K. Tanács reformja, új fegyelmi törvény, a közigazgatási biráskodás szabályozása, kodifikáló-bizottság szervezése, unitárius leányotthon, székely hadiárvák otthona, földmivesiskola szervezése, kereszturi konviktusi szabályzat, választás lesz számos állásra: E. K. Tanácsba, Főtanácsba, jószágfelügyelőségi elnök, előadó, számvevő, közügy-igazgató, pénztári ellenőr, teol. dékán, koll. könyvtárnok, kereszturi isk. gondnok, stb. Segély- és tanügyek, számadások és költségvetések s más tárgyak is próbára fogják tenni a kitartó türelmet,

Lehet-e köri képviselő olyan egyén, aki nem lakik az egyházközség területén? Ez a kérdés is a f. évi főtanács döntésére vár egy fölmerült esetből kifolyólag. Reméljük, hogy a válasz igenlő lesz, mert hiszen a főtanácson olyan általános egyházi érdekü kérdések forognak fönn, amelyek nem föltétlenül kivánnak kisebb körre szoritkozó érdekeltséget.

Főtanácsi szónok. A főtanácson, október 26-án d. e. 10 órakor az unitárius templomban *Páll* Ferenc oklandi esperes fog egyházi szónoklatot tartani.

A Dávid Ferenc-Egyletben Ütő Lajos lelkész fog felolvasást tartani a háborunak a néplélekre gyakorolt hatásáról. Ezt a közérdekü tárgyat megbeszélés fogja követni, hogy az egyleti tagok tájékozódjanak nagy morális föladataik felöl. A közgyülésen imát mond Zoltán Sándor lelkész.

Az unitárius lelkészkör okt. 26-án 9 órakor Kolozsvárt gyülést tart. Főtárgya lesz Kovács Lajos lelkész felolvasása: Az unitárius lelkész helyzete az egyházban.

Tankönyv beszerzésére tettek alapitványt (1165 K) a kolozsvári főgymnáziumhoz az 1891—92-ben végzett osztálytársak. Jó gondolat, szép tett.

Szentiványi József farnosi birtokost, néhai Szentiványi Gyula kuriai biró fiát, a kolozsdobokai egyházkör gondnokává választotta. Gratulálunk.

Új lelkész. Szentábrahámra Máthé Lajos jeles lelkészjelöltet a főt. püspök ur kinevezte rendes lelkésznek. Kivánjuk, hogy békességben és hiveivel egyetértően épitse Isten országát.

Dévaványára Benke Gyula okleveles tanitójelöltet a püspök ur kinevezte rendes tanitónak. Szép föladat vár rá a gyermekek nevelése és a hivek gondozása körül is. Jó siker kisérje munkáját.

Házasság. Gyányi Esztike füzesgyarmati lakós, özv. Gyányi Zsigmondné kedves leánya, Mihály István turkevei lakóssal szept. 30-án házassági frigyre lépett. Boldog életet és megelégedést kivánunk az ifju párnak.

László Domokos ny. kir. táblai biró elhunyt Kolozsvárt f. évi szept. 19-én 75 éves korában. Az érdemes férfi hosszu évekig volt tevékeny munkása a magyar igazságszolgáltatásnak, minek jutalmául a király a III. o. vaskorona renddel tüntette ki. Egyházi ügyeink iránt nagy érdeklődéssel volt, mint az udvarhelyi kör f. ü. gondnoka. Midőn Kolozsvárra költözött és lemondott, tiszteleti gondnoksággal tüntette ki a főtanács. Szép és virágzó családban hagyta hü nejét, kivel 33 évig élt boldog életet. Családjának szerető, gondozó támasza volt.

Dr. Lehmann Róbertné martonosi Gálffy Zsuzsa Kolozsvár női társadalmának egyik kedves és kedvelt tagja elhunyt okt. 9-én. Szerette az életet, mert szerette az embereket. Hosszu évek alatt testvérei gyermekei vették körül, kiket oly édesen szeretett, minha övéi lettek volna. Hogy mily sok tisztelője és barátja volt, a temetésén nyilvánult részvét bizonyitotta. Az erőteljes, munkás nő halála váratlanul következett be. Egykori szeretett papja és pöspöke: Ferencz József mondott megható imát a koporsó mellett, a sirnál Ürmösi Károly esperes. Legyen csendes pihenése.

Szorványokban lakó hiveink lelki gondozásáról igen figyelemre méltó és becses tanulmányt irt Ébert András derzsi lelkész az udvarhelyi lelkészkör megbizásából. Egyházunknak egyik legégetőbb kérdéseire olyan világitást vet a füzet, amely sok homályt eloszlat és sok kötelességet föltár. Érdekes, hogy a füzettel már az E. K. Tanács gyülésén is foglalkoztak és sürgették a gyors munkábalépést.

A székelykereszturi gazdasági iskola ügyében egy lépéssel előrehaladtunk. Győrfi Géza szaktanár miniszteri jóváhagyással meglátogatta kereszturi főgimnáziumunkat, megvizsgálta a helyi viszonyokat és igen jó és kedvező véleménnyel van. Erről rövid idő alatt megteszi jelentését a miniszternek és az E. K. Tanácsnak.

Szép áldozatról emlékezünk meg. Id. jobbágyfalvi Nagy Lajos még 1905-ben a jobbágyfalvi unitárius egyházközségnek ajándékozta a község közepén levő értékes telkének teljes felerészét. A telek ma 6000 koronát ér. Köszönjük az áldozatot s reméljük, hogy egykor szép unitárius papi ház fog díszelegni rajta.

Az ő emlékére. Jól esik a gyászoló szívnek, ha a drága halott sirjára egy szál nyiló illatos virágot tehet. Ezzel még nem elégszik meg. Fölfedezi, hogy a kis unoka kezd hasonlitni a szeretett, de már elhunyt nagyszülőkhöz. Emlegeti nevöket, mutogatja képöket. Többet is tesz. Emlékét megörökiti ugy, hogy annak gyümölcsét őrizzék mások is. Igy lesznek élővé a halottak. Igy szerez dicsőséget a gyermek a szülőnek, az örökös jóltevőnek.

Három Kőváry testvér neve diszitette az unitárius egyház tagjai névsorát. László az iró, Mihály az ügyvéd és Endre a festő. Mindenik érdekes és értékes ember volt a maga nemében. Az iró nevét könyvei, a festőt képei után addig fogják emlegetni, amig Magyarországon lesz a ki érdeklődjék a magyar történelem és a művészet iránt. Kőváry Mihály a társadalomban ugy magaslott ki, mint a vivás mestere. Iskolája volt és sok tanitványa. Az ügyvédi kamarának titkára volt s irodája egykor nagyhirü. Hogy ezeket az emlékeket a multból visszaidéztük, arra Kőváry Dalma urleány, a zenekonzervatorium tanára adott okot és alkalmat azzal, hogy atyja, „Ujtordai Kőváry Mihály és testvére Ernő emlékére“ belépett a D. F. E. örökös alapitói közé. Lám, hogy terem a cselekedet nyomán a gondolat s hogyan újulnak meg amik régen elmultak. Tiszteletünk és köszönetünk érette. (246).

247., 249. Dr. Pálffy Ferenc és Guidó Béla, a küküllőköri Dávid Ferenc-Egylet elnöke és alelnöke, a világi és egyházi vezér együtt, egyszerre sorakoztak örökös alapitóink közé. Ezt a lépést már azért is köszönettel fogadjuk, mert fiókegyleteinknek útmutatóul szolgálhat az együttmüködésre. Leginkább egyleti tag-

társainktól függ, hogy egy év mulva, midőn a D. F. E. 35 éves lesz 350 örökös alapitója legyen, hiszen a 300-ik már meg van.

250., 251. Dobieczky Sándorné orsz. képviselőné a Dávid F.-Egylet munkájában részt akar venni s azért beküldi Kovács Imre lelkész utján a 100 kor. örökös alapitói dijat. Örömmel iktatjuk be a sorozatba. 251-ik lett Bardocz László nejével Tordáról. Onnan már sokan jöttek, de többen fognak jönni. Ugy legyen.

Egy székely asszonyhoz bement a szomszédjában nyaraló városi tanitó. Anikó néni — szól a tanitó —, nem lenne szives fölváltani ezt a százkoronást? Anikó néni benyul a nagy ládába, ki vesz valami kalendáriumos könyvet és a tanitó előtt lapozza, forgatja. A tanitó csak ugy ámul-bámul, mert a levelek között elég sürü egymásutánban megvillan egy-egy ezeres bankó. Mikor a kalendáriumot végigforgatta Anikó néni, igy szólt: No nézze meg az ember, nem tudom elváltani a tanitó urét, mert nekem csak ilyenek vannak.

Ez ma nem nagyitás, csak az a baj, hogy az uj gazdag emberekkel nem igen találkozunk az adakozók között. 500 névre járt a Közlöny, akik eddig soha nem fizettek, de most alapitók lehetnének.

A Berde-ebéd a f. évben szintén érezteti a háboru hatását, mert a magas árak miatt a résztvevők öt koronát ráfizetnek.

Az egylet pénztárába julius 15-től szept. 15-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Durugy Ferenc Szászsebes 1918—19-re, Dr. Demeter Lőrinc Székelyudvarhely 1913—1918-ra, Ajtay János Táboriposta 363, Kovács Károly Marosujvár, Kádár Károlyné Arad, Zsakó Gyula Budapest 1918-ra, Antal József Ágostonfalva, Botár János igazgató, Özv. Kerekes Ferencné Torockó 1917—1918-ra, Jancsó Sándor Fogaras, Albert Lőrinc Bölön, Borbély Andor Wien, Ajtai Kovách Albert Igló 1918-ra, Murvay Lajos Fiatfalva 1917—1918-ra, Dr. Tuszkai Marienbad 1918—1921-re.

Alapitói dijban fizettek: Kócs András Felsőszék 50 K (II. r.), Tarcsafalvi Albert és neje Imets Zsuzsa Kolozsvár 100 K, Reichert Károly Kóbor 100 K, Unitárius Egyházközség Aranyosrákos 100 K, Móricz Mártonné Vári Eszter emlékére férje Kolozsvár 100 K, Halmágyi Sándor emlékére Halmágyi Gábor, Brassó 100 K, Nemes József cs. és kir. őrnagy Kolozsvár 100 K, Pap Sándor lelkész emlékére Pap Gyula 25 K, Dr. Boros Györgyné Kolozsvár 50 K (II. r.), Jakab Gézáné emlékére Jakab Géza Kolozsvár 100 K, Szigethy Istvánné Albert Anna emlékére Albert Dénes és neje Szigethy Berta Kolozsvár 200 K, Bede Jankó emlékére Bede János Kolozsvár 100 K, Szathmáry Ferenc Abásfalva 100 K, Dr. Egyed Balázs Székelyudvarhely 100 K, Szinte Ferenc és neje Désfalva

20 K, Pálfi Károly igazgató-tanár emlékére Dr. Pálfi Ferenc Kolozsvár 100 K, Lőrincy Géza Székelykeresztur 100 K.

Az U. K. céljaira ajándékozott Ajtay János hadnagy 17 K 50 f., K. Nagy Miklós Kolozsvár 5 K. — Fogadják az egylet köszönetét.

A küküllőköri fiókegylet pénztárába fizettek: Járay Béla, Sándor Gergely, Unitárius Egyházközség Désfalva, Molnár János, Unitárius Egyházközség Ádámos, Id. Ütő Lajos, Unitárius Egyházközség Dombó, Biró Pál Magyarszentbenedek, Kovács István Bethlenszentmiklós, Székely Tihamér, Varga Andor, Unitárius Egyházközség Magyarsáros, Szász Dénes Harangláb, Pál Miklós Dicsőszentmárton 1918-ra, Nagy Béla Segesvár 1912-re. — Kolozsvár, 1918. szept. 15-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Az egylet pénztárába szeptember 15 től október 15-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Ürmössy Jenő tanár Kolozsvár 1918-ra, Lőrinci Domokos Csekefalva 1918—1919-re, Dr. Májay Dezső Tasnád, Gegezi Samuné Torda 1917—1918-ra, Tamás Lajosné Kolozsvár 1918—1920-ra, Bakó Lázárné Újszékely, Móricz Márton Kolozsvár 1918-ra.

Alapitói dijban fizettek: Sándor Géza Alsósiménfalva 20 K, Guidó Béla, Dr. Pálffy Ferenc Dicsőszentmárton 100—100 K, Újtordai Kőváry Dalma Újtordai Kővári Mihály és Ernő emlékére Kolozsvár 100 K, Kovács József Kolozsvár 30 K, Dobieczky Sándorné Budapest 100 K.

Az aranyostordaköri fiókegylet pénztárába fizettek: Id. Horváth József, Özv. Solymossy Miklósné Torda 1917—1918-ra, Alsó-, felsőszentmihályi, bágyoni, csegezi, kövendi, komjátszegi, mészkői, sinfalvi, szindi, tordai, tordaturi, várfalvi egyházközségek és Lőrincy Dénes esperes Torda 1918-ra.

A felsőfehérköri fiókegylet pénztárába fizettek: Bedő Ferenc Fogaras 1904—1912-re, Benedi Pál Homoródújfalu 1912-re, Kiss Aladár Olthéviz 1910—1913-ra, Kiss Aladárné 1910—1913-ra, Kolesár János 1912—1917-re, Péterffy Gyula, Péterffy Gyuláné 1913—1918-ra, Incze Zsigmondné 1910—1912-re, Incze Zsigmond 1913—1917-re, Osváth Gábor, Osváth Gáborné Ürmös 1912—1918-ra, Kovács László Alsórákos 1911—1917-re, Ütő Béla, Ütő Béláné 1910—1918-ra, Kelemen István, Kelemen Istvánné Felsőrákos 1913—1918-ra, Pál György Alsórákos, Gáspár Mihály 1912-re, Nagy Árpád Ürmös 1911—1918-ra, Antal József Alsórákos 1912—1913-ra, Antal P. Zsigmond 1912-re, László Gyula Kőhalom 1912—1917-re, Kőhalmi leányegyház 1911—1918-ra, Máté Zsigmond Ürmös 1913—1918-ra, Gyerő György 1913—1918-ra, Kallós T. József Datk 1913—1917-re, Osváth Ferenc Segesvár 1912—1918-ra, Kiss Jenő, Kiss Jenőné 1911—1917-re. — Kolozsvár, 1918. október 15-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. nov.—dec. 11—12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

■ □ □

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról 161
A béke 162
Az unitárius vallás szépségei 164
Kálnoki Bedő Albert dr. 167
Pásztori körlevél 171
Négy püspök levele 172
Egyházi és iskolai mozgalmak 174
Egyleti élet 176

Az Unitárius Közlöny ára 5 kor.

„Glóbus"-könyvnyomda, (Polonyi Albert) Kolozsvárt.

A D. F. E. örökös alapitói.

168. Bereczky Lajos Rava.
169. Győrfi István ig.-tanitó Hsztmárton
170. Ürmösy Jenőné Bencur Elza Kivár
171. „Irénke emlékére" Molnár Ákos és neje Hadik Irénke.
172. Káli Nagy István emléke 400 kor.
173. Peck Emil Ágost Budapest.
174. Tanka Béla Kövend.
175. Derzsi Géza hősi halott emléke.
176. Andrásy Árpád pénzt. Brassó.
177. Sinczky Géza áll. főg.tanár Nagysz.
178. Székely György gondnok eml. „
179. Szentgyörgyi János gond. Nagysz.
180. Patakfalvi Gergely neje és fia eml.
181. Árkosi Tamás lelkész Nagyszeben.
182. Farkas Albertné Boros Piki.
183. Kovács József tanitó Kolozsvár.
184. Budapesti egyházközség.
185. Sándor Jenő főerdőmérnök.
186. Czupor Miklós hős emléke.
187. Pausperti Károlyné sz. Fekete Eszter Bpest.
188. Faluvégi Áron p. ü. tanácsos Bp.
189. Unitárius Nők Szövetsége Szentgerice.
190. Sándor Géza lelkész Siménfalva.
191. Dr. Hajós Béla 140 kor. Bpest.
192. Bacsilla Sándor radkövi.
193. Bacsilla Sándorné „
194. Bacsilló Balambér „
105. Dr. Pazsint Mihályné és Pista eml.
196. Bágyoni Unit. Nők Szövetsége.
197. Csongvay Dénesné, Csép Vilma.
198. Csongvay Dénes ig.-tanitó főhadn.
199. Dr. Albert Anna tanár.
200. Dr. Albert Margit orvos.
201. Hadházy József és neje Kelo Ida emléke.
202. Hadházy Sándor pénztárnok.
203. Szinte Sándor és neje Hadházy Janka.
204. Reid Domokos emléke.
205. Ferenczy Lajos Felsőrákos.
206. Béla István és Ferenc emléke.
207. Egy elesett hős emlékére. Gönc I.
208. Kriza Sándor emlékére. Kriza Ágn.
209. Mezey Dezső kjegyző Mszengyel.
210. Alsójárai egyházközség.
211. Sebestyén Artur és neje Bp. 150 k.
212. Fizéli Alajos, Keszthely.
213. Haller Rudolfné, Kolozsvár.
214. Óváriné Gönc Agnes, S.-Szentgyörgy.
215. Gál Györgyné Pál Borbála eml.
216. Solymossyné Raffai Irma emléke 300 kor.
217. Gál Miklos és neje Lipkay Mária emléke.
218. Egyházközség Szentgerice.
219. Ifj. Báró Daniel Lajos.
220. Báró Dániel Lajos.
221. Dr. Gyulay Tibor Budapest.
222. Váry V. Sinczky Julia emlékére.
223. Almási Ferenc takp.-ig. Torockó.
224. Dr. Balogh Gy. Balogh Jánosné Borbély Judith nevében.
225. Varga Zsigmond unitárius lelkész és neje Lőrinci Lydia emléke.
226. Kócs András kjegyző Felsőszék.
227. Ifj. br. Daniel Lajosné Gyöngyössy Berta.
228. Kolozsi Dávid Ferenc ifj. agylat Kató Klára emlékére.
229. Máthé Lajss ny. k. tanitó és ének vezér emléke.
230. Máthé István hősi halott emléke.
231. Guráth Béláné Bodnár Erzsi urnő
232. Móritz Mártonné Vári Eszter eml.
233. Jakab Gézáné emléke.
234. Bedo Jankó honv. hadn. eml.
235. Szigethyné Albert Anna eml. 200 k.
236. Tordátfal i Halmágyi Sándor budapesti kir. tábl. biró emléke.
237. Halmágyi Gábor kultur főmérnök Brassó.
238. Tordátfalvi Nemes József őrnagy.
239. Szathmáry Ferenc áll. tanitó.
240. Tarcsafalvi Albert és neje Imely Zsuzsa.
241. Richart Károly közs. jegyző.
242. Aranyosrákosi egyházközség.
243. Várfalvi Pálfy Károly emléke.
244. Dr. Egyed Balázs főorvos Székelyudvarhely.
245. Lőrinczy Géza főgymn. tanár.
246. Ujtordai Kőváry Mihály és Ernő emléke.
247. Dr. Pálfy Ferenc ügyvéd Dicsőszentmarton.
248. K. Weress László és neje K. Nagy Berta Kolozsvár.
249. Dobieczky Sándorné Budapest.
250. Bardócz László és neje Torda.
251. Rédiger Árpád és neje Székely Klára emléke.
252. Balázs András lelkész Sinfalva.
253. Hadházy Béla kir. tábl. irodatiszt.
300-ik alapitó. Névtelen.

XXXI. évf. Kolozsvár, 1918. nov.—dec. 11—12. szám.

[illegible] Közlöny

A VALLÁSOS ÉS [illegible] ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A LÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 5 korona. Egyes szám ára: 40 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 3 koronát, összesen 4 koronát fizetnek. Örökös alapitói dij 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Magyar Köztársaság.

Álom-e vagy valóság? Itt van-e, a hol a magyar ezer éve él választott vezérei és koronázott királyai alatt? Itt van-e, a hol olyan felségjog uralkodott, a melynek parancsára egyszerre porba hullott a feje nemcsak 13 félistennek, hanem ezereknek s ha ugy tetszett millióknak? Itt van-e, a hol milliók eggyért, de az az egy csak akkor szolgált a milliókért, mikor nemcsak a szék, hanem a föld is ingott alatta. Itt-e, a hol több álhüséggel hajlongott fölfelé ezerek dereka, mint a mennyit egész Közép-Europa nem tudott kierőszakolni. Itt-e, a hol az erősek mindig gyengék voltak fölfelé, zsarnokok lefelé? De ne bántsuk fájdalmainknak keserü könnyel telitett medencéjét, Feledjünk és reméljünk.

Most pedig ébredjünk föl a hihetetlen nagy valóságra: Magyarország igazán önálló, független ország, a maga ura, a maga kormányzója, a maga sorsának intézője. Magyarország: Köztársaság. Ilyenné tette a nagy háborunak mindent elsöprő rettenetes vihara, ilyenné lett a népek lelkéből kiáradó nagy sóhajtás, ilyenné a nép akarat, mely ott a Duna-partján százezerek ajakáról kiáltotta ki a hatalmas ujitást: legyen itt Köztársaság!

Ki ne látott volna olyan házastársakat, a kik mindig veszekedtek s a mikor külön költöztek, vagy elváltak, ismét összeházasodtak. A magyar nemzet olyan volt, mint az a nő, a

kit ura mindegyre megvert, s mégis mindig visszatért hozzá, mintha megszerette volna a vesszőjét! Nem volt ez sem őszinte, sem becsületes, sem egyenlő felekhez illő házasság. Csak az sir utána, a ki nem bizik magában! Csak az nem mer a maga lábára állani, a kit a lelketlen orvos mindig mankón járatott, hogy kezelhesse és fizettethessen magának. Magyarország népét ilyen szerencsétlen nyomorékká tették a Habsburgok.

Még a nagy Kossuth Lajos is olyan rojalista magyar volt, hogy hódolt a királyá tett ifjunak is mindaddig, amig az ország nyakára küldötték a más nyelvet beszélő honfitársakat. Földönfutó bujdosóvá lett a nagy Kossuth a kis király miatt. A Kossuth köztársaságát a nemzet vérébe fullasztották a fölbujtott népek és a zsoldosként ide koldult muszka. Ő is elvette jutalmát cárjával együtt. Van biró a felhök tölött, áll a villámos ég!

Nem tudjuk, hogy mi nagy megpróbáltatások várnak az ujszülött népköztársaságra, de azt láttuk, hogy ez a nép négy és fel évig tudott harcolni, tudott táplálni idegen országokat, megtudta védeni a maga földjét

Nem féltjük a magyart. Nem volt s nincs olyan ellensége a kit le ne győzött volna. Csak egy lehet: önmaga, a ki elveszitheti. De ez sem fog bekövetkezni most, a mikor fölszabadultak az erők, a mikor mindenkinek több oka van hinni és bizni, mint bármikor ezelőtt.

Megteremtetiük a magyar népköztársaságot s azt meg tartjuk és fölvirágoztatjuk. Erre tegyünk, tegyen szent fogadást mindenki, a ki szereti az életet. Éljen a magyar népköztársaság.

A béke.

Az áldó béke közelg. Már az ajtónál van. Nem látjuk, de érezzük, hogy ott van. A körvonalai kivehetők, a levegője melegitőleg hat, mint a tavasz, midőn az első fehér pillangót látjuk röpkedni.

Mit hoz a béke? Nagy változást, uj világot s abban uj országokat, szabad népeket. Uj életet s azzal uj munkát, uj embereket.

Most már bátorsággal mondhatjuk: a régiek elmultak, mindenek megújulnak.

Rövid idő mulva hallani és látni fogunk sok nagy változást. Körültünk uj országok készülnek. Régi szövetségesünk Ausztria tagjaira bomladozik. Meg lesz jutatma a hűségnek, de ugy látszik, hogy a háboru a hűtlenségért is fizet.

Most is azt mondjuk: él még a magyarok istene,
Hazánkat átölelve tartja gondosan atyai keze!

Ilyesmire nem, arra kell gondolnunk, hogy milyen készülettel fogadjuk a békét?

A háboru tanulságait ki kell használnunk. A hadi milliomos földet, házat, tartós valamit keres, mert a pénzében nem nagyon bízik. A harctéren annyit sinylődött katona házat, családot, nyugalmat keres, mert erejét vissza akarja szerezni, mert immár szeretne magának élni csöndben nyugodtan. Az otthon várakozott nő arról ábrándozik, hogy urának szép és békés életet hogyan fog teremteni.

Minden becsületes ember arra gondol, hogy a háboru nagy csapásait csak ugy fogják kiheverni, ha uj és modern eszközökhez nyulunk, ha egymást támogatva alapozni kezdjük a most születendő uj Magyarországot.

Akarjuk, hogy legyen uj és tizszer te termékenyebb földmivelésünk, legyen önálló iparunk, legyen eddig nem ismert tökéletes iskolázásunk, legyen általános, magas rendü müveltségünk. Akarjuk, hogy legyünk jobbak, nemesebbek, igazabbak, becsületesebbek, humánusabbak, mint eddig valánk. Akarjuk, hogy gyermekeink legyenek épebbek, erősebbek, hosszabb életüek, mint mi. Akarjuk, hogy hirünk, nevünk, becsületünk legyen tisztelet tárgya mindenütt. Akarjuk, hogy ne kapjon készületlenül a béke és akkor élvezni fogjuk azt, a mit oly rég óta várunk.

Jöjj szent béke, mi sóvárogva várunk, szivesen látunk és megis becsülünk.

Isten hozza!

„Ne csak veszélyben légy serény,
A béke vészesebb".

918. október 13.

Az unitárius vallás szépségei.

Titkári jelentés. Felolvasva: Segesváron 1918. aug. 8. Ütő Lajos.

A nap oly kiváncsian és érdeklődön, mindent megértve és megnyugtaton, talán nem nézett be ugy egy börtön ablakán sem, mint Dávid Ferenc dévai cellájának vasrácsos ablakán. Mintha egy régen elköltözött édes anya visszatérő kedves emlékével simult volna az üveghez hivóan integetve; mintha egy szerető hitves napsugárba felszivódott lelke édes csókjával tapadt volna arczához; mintha annyi őszinte barát biztató arca rezgett volna ott az áttőrő sugarakban.

Nyirkos, homályos a börtön, de a benne szétáradt gondolat tisztasága és nemessége otthonossá tették s különösen most még inkább az, mikor a gondolat — az elme ébredő, üde sugara, áttör az álmok nyomasztó világán s összekapcsolódik a rózsás képü nap szintjátszó sugarával. Electromos szikrák pattannak szerteszét, lelki áram szalad végig a rab egész lényén s ez áramtól ruganyos lesz az öreg test, friss a gondolat, otthonos a börtön, s isteni kijelentés helye a cella ürege.

Sohasem láttuk s mégis előttünk áll. Ugy mint egy napimádó, ki ráncolt, barázdált arcát a hajnali pir felé forditja, majd lassu, nehéz pillantásokkal belenéz a vörös arcu napba, hosszan, hogy el ne felejtse akkor se, mikor ir, beszél róla, mikor izzó, delelő fénye elől összehunyorit minden gyönge szem.

Talán a kijelentés is ilyen. Kezdetben látható és könnyen érthető, mint egy égő csipkebokor, tovább már csak egy-egy töredezett szava hallszik — mint egy lelki visszhang: ez az „én szerelmes fiam", a tudás magaslatán már oly fénylő, hogy csak egy nemes és jó tulajdonokkal kipreparalt lélek erős akarata, a megfeszitett értelem tisztán látása állhat meg előtte.

A felületes gondolkozás a könnyebb és nem annyira fáradtságos eredmény elérése végett sötét üveget tart szeme elé s ezzel próbál a napba nézni. Talán ezért zárják börtönbe a *tudást*, hogy könnyebben beszélhessenek vele, elméjéhez közelebb férhessenek.

És amint világosabb lesz, a börtön camara obscurajából előhivjuk a képet, s látjuk Blandrata barátját, amint a legigazabb isteni kijelentés utolsó szavait vési a falba: „a pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmisem fogja az igazságot utjában feltartóztatni.

A kijelentés adja kezünkbe azt a laterna magicat, mely fényt vet egész munkájára, vallásunk szépségeire.

Dávid Ferenc Aladin csodatevő lámpáját tartotta kezében, mellyel mindent megtalált, amit keresett, s mindezeknek mint egy megpecsételése képpen áll előttünk utolsó vallás tétele.

És ez a nagy igazság ott szorult, fészkelődött, izzadt a cella falában mig át nem tört raita, s meg nem látták mindenek ez isteni revelatiot, mint az unitáriusoknak — a nyilvánosság táblájára fölvésett — mott'ját, biztató szállóigénket: *„semmisem fogja az igazságot utjában feltartóztatni."*

Férfias hitvallás, kiforrott elvhatározottság, mély karakter kivetitése a folytatása ennek: *Azt irtam amit éreztem*, s ezt nyugodtan hirdettem.

Szent vallásunk e mottójának mély tartalmát ma is valljuk és hirdetjük.

Első püspökünk e vallás-tétele határozott formában adja elő s gömbölyiti ki hitvallásunk mellett annak jellemét és szépségeit: a *határozottságot*, a *meggyőződést;* a sziv érzelmeiben: az *őszinteséget*, a *szeretetet*. Azt a *határozottságot*, mikor a vártorony falának igéivel valljuk: a pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmi sem fogja az igazságot utjában feltartóztatni. Rejtsék véka alá, kivilágol alóla; zárják börtönbe, falán jelenik meg'; tegyék máglyára, a lángok között csillog — sóhajtva, nyögve, izzadva, szenvedve, mosolyogva, biztatva, fenyegetve, dühtől reszketve — mindig az igazság.

Máglyák között és keresztfán, vitákon és oltárokon, nyiltan vagy rejtőzve mindig ott az igazság.

Ami igazságunk kiül a szemre, rákönyököl a szempillákra, onnan tekint fölfelé, hol az egyetlen egy Istent látja, onnan néz vissza a mult idők ködén, hol könnyezik egy embernek keresztfájánál; fölülről várja a szentlelket, melyet az irásokból ismer meg „s melynek természete vizsgálásánál semminemü bölcsészeti okoskodásnak helye nincs". (Szentábrahámi 149. old.) Itt vallja édes megnyugvással: „a hit nem egyéb, mint megnyugvással teljes beleegyezés mindama dolgokba, melyek Istentől kijelentettek". (Szentábrahámi 192. old.)

Innen néz alá lelkének mélyére, annak imáját Istenhez vezeti, bünbánó érzelmekkel borulva le előtte, ha érzi helytelen tettének sulyát és terhét, majd vágyakozva néz ama hely felé, hol az örök fény világát fennállani véli s hová beimádkozni akarja majd elszálló lelkét.

Ez a mi hitünknek igaza, s az a *határozottság*, mellyel valljuk, *vallásunk szépsége*. Ezt az igazságot utjában feltartóztatni semmi nem tudja. Azt a meggyőződést, melyet kutatásunk után Istenünkről és Mesterünkről nyerünk. El kell jutnia ennek a dondolkozó főkhöz, az elmék világához, a megnyugvást kereső lelkekhez.

Ez a mottó, csak az erős meggyőződés szülte határozott kijelentés eredménye lehet.

Igy nyer alakot egyik dogmánk: „Az Istent lélekben és igazságban imádd".

Legszebb része vallásunknak pedig, — melyet mióta leolvastunk ama falról hüen őrizünk, vérünkké lesz, megtagadni nem tudunk — a szív érzelmei közül: *az őszinteség, a szeretet.*

„Azt irtam, amit éreztem".

Összekötötte a lelki nyugodtság selyem szálaival a gondolatot a szív érzelmeivel. Ezért győzött minden hit vitán, ezért volt nyngodt még akkor is, mikor e szavakat véste, „azt irta amit *érezett*".

Ami után a szív vágyakozott, azt a gondolat fölkereste s együtt boncolgatták, birálgatták tételeit s csak azután épitették fel az áldozati oltárt.

„Azt irtam amit éreztem". E kijelentés semmi kétséget nem hagy maga után irójának tudása, határozottsága, őszintesége felől. Egy szent pecsét, melyet hit vallásának pergamenjére szív érzelmeiből csepegtetett, s gondolatainak biztos tudatával nyomott le. Nem azt hirdette, mit a rideg ész követel, mert akkor nem lett volna vallásalapitó, hanem rideg filozófus, kinek bölcselmére elhallgat, háttérbe szorul minden érzelem.

Ő a kettőt együtt hozta müködésbe s a gondolatot nem engedte addig utjára kelni, mig a szív biráló erejét ki nem állotta. Igy lehetetlen *nem őszintének* lenni.

Az őszinteség erejével, diadallal állunk a felekezetek fölött. Azzal az őszinteséggel, mellyel csak hirdetjük amit *hiszünk és érezünk*, mellyel Istent Atyánknak nevezzük, élvezzük szeretetét vagy rettegjük haragját, amint szabad akaratunkból jók, vagy rosszak vagyunk.

Őszinteséggel közeledünk legjobb barátunkhoz Jézushoz, csodáljuk lelki és szellemi nagyságát, meghajlunk tudása előtt, őszinte szeretettel köszöntjük egymást, s ez elénkbe adja másik dogmánkat:

„Szeresd felebarátodat, ugy mint magadat!"

„Minthogy pedig a szeretetnek különbözők a tárgyai, a ker. embernek első kötelessége az ő szeretetét tárgyainak méltóságához és természetéhez alkalmazni, vagyis a szeretetben rendet tartani. A szeretet rendje pedig az, hogy a szerető mindenkinek adja meg a maga helyét a szeretetben, csakis szeretve, amit szeretnie kell; nem teljesebben szeretve azt, amit kevésbé kell szeretnie; nem kevésbé szeretve, amit teljesebben kell szeretnie; és nem kevésbé sem teljesebben szeretve azt, amit egyenlően kell szeretnie, hanem minden egyest aszerint, amint a szeretetre méltó, vagyis az ő jóságának fokozata és rendje szerint.

A szeretetnek igy kivá'ó tárgyai: Isten, Krisztus, embertársaink és önmagunk.

Istent szeretjük gondolkozás által; Krisztust az ő parancsainak megtartása által; felebarátainkat szivből való adakozás által; önmagunkat az örökélet keresése által, (Summa universae 189. old.)

„Innen van-e három szabály: élni kell az Isten és Krisztus iránt kegyesen; önmagunk iránt józanon; embertársaink iránt igazságosan". (Summa 189. old.)

Társadalmi életünk forgásában pedig figyelünk az apostoli kijelentésre: Arról ismernek meg, hogy az én tanitványaim vagytok, ha egymást szeretitek."

Igy tettük magunkévá s valósitottuk meg Dávid Ferenc utolsó akaratát. Az ő munkáját követők beigazolták: a pápák kardja a kereszt, a halál képe sem fogja az igazságot utjában fellartóztatni. Azt irtam, amit éreztem, amit éreztem, nyugodtan hirdettem".

Ez és semmi más a mi hitvallásunk.

Ez él és — merem állitani — uralkodik is közöttünk.

Ezek azok, melyek vallásunkat széppé teszik.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ezt ápolja és tartja fenn Dávid Ferenc Egyletünk is, melyet vallásos hitben való igaz járása után a sziv-érzelem: a szeretet, az őszinteség lelkesit. Akkor is ha irunk komoly felolvasások alakjában, akkor is ha a sziv érzelem a zsoltárok dalain elmereng, akkor is ha emlékezünk, ha a jövőre gondolunk, ha tenni, munkálni akarunk.

Dávid Ferenc szelleme éltet, öröksége biztat.

Jól esik, ha most is reá emlékezünk.

Nemesitő munkát óhajt végezni a D. F. Egylet falun és városon egyaránt, s bármily csekély eredményt érünk is el, feltünik előttünk, a toronybörtön-szoba mosolya.

Kálnoki Bedő Albert dr.

(1839—1918.)

Az egyszerü unitárius pap szegényes kis lakásától az állami hivatalok egyik legmagasabb fokáig, — az államtitkárságig, mily hosszu, mily meredek az út! És ezt megtette Kálnoki Bedő Albert. Megtette minden vagyon nélkül, családi összeköttetések nélkül, megtette az ő jóságos Istene segitségével; az Ő adta észtehetségével s mindenkit lekötelező önérzetesen

nemes viselkedésével, kedves modorával meggyőzően férfias föllépésével.

Székelykereszturon tanult, Kolozsvárt tett érettségit, aztán két évig theologiát hallgatott ugyanott; ugyanakkor jogot is, s a Hajós fiuk nevelője volt. Nemes ambiciója nem tudta elviselni a mellőztetést, mikor helyette mást küldöttek ki a németalföldi egyetemekre. Kezébe vette a vándorbotot s egy guberniumi kis stipendium kilátásának reményével ott hagyta a theologiát s a selmecbányai Erdészeti Akadémiába iratkozott be, amelynek akkor német volt a tannyelve, pedig bizony akkor az ő németnyelvi tudása vajmi csekély vala. De megnyerte a német tanárok becsülését is, a német vagy németül is jól tudó tanulótársak szeretetét is, akik közül többen életük végéig megtartották ezt a belső vonzalmat iránta. Az akadémia ifjuságát is megszállotta a kor szelleme s az új Magyarország eljövetelének reménye. S e reménységet az ő lelkesültsége táplálta leginkább társaiban, mint a magyar ifjuság vezérének lelke, amiért sok meghurcolásban volt része. Ez volt az oka, hogy mikor az Akadémiát elvégezte s az unitáriusok meghivták Tordára tanárnak, a meghivást el is fogadta. Ámde Isten máskép rendelkezett felőle. Előleget kért az utazáshoz. A levél, hogy az előleget elküldötték, megérkezett Selmecre, de a pénz nem s őt Szlavoniába küldötték gyakornoknak. Uj helye magányosságában novellákat kezdett irogatni s a Fővárosi Lapok nagy közönsége szivesen olvasta az erdő illatát lehellő erdékes elbeszéléseit. Majd Pozsonyba került; itt is folytatta irodalmi tevékenykedését, amelylyel magára terelte gróf Keglevich és Divald Károly figyelmét, akik az ujonnan alakult Erdészeti Egyesület titkári állására hivták meg s berendelték a Pénzügyminisztérium erdészeti osztályába. Itt kezdődik meg elhivatásának teljesitése. Megalakitják az Erdészeti Lapokat, melynek csakhamar szerkesztője lesz. Divald után miniszteri titkári szegény javadalmazással vezeti az erdészeti ügyeket. A megelőzőleg német nyelvü erdészetünk közigazgatási nyelvét megmagyarositja. Egy ügyes fogással a már-már osztrák kézbe kerülő kincstári erdőket mind a magyar állam tulajdonának nyilvánitja az osztrákok nagy bosszuságára s ezzel óriás vagyont ment meg a magyar államnak. Közben dolgozik irodalmilag az erdészet minden ágában. Nemcsak szakember, büszke magyar nyelvére is — és szerencsével. Uj és magyar terminologiát alkot az erdészeti irodalom számára egymaga. S hogy a tudományos szakmüveltséget fejlessze, szellemében is magyarrá formálja a németizü selmeci szakielőadásokat. E célból embereket választ ki, külföldi tanulmányi utjok után az Akadémián alkalmazza őket. Buzditja irodalmi működésre, segiti munkák kiadásában, mint az Erdészeti Lapok szerkesztője. Szak-

iskolákat létesit; szakembereket neveltet az erdészet minden ágában s gondoskodik az alkalmazottak tisztességes ellátásáról. S az új Magyarország Erdészeti Kiállitása teljesen kiállja a versenyt a párisi világkiállitáson.

Maga rendezi, maga mutatja be, maga szerez piacot kivitelünk számára. De sokat is tanul Európa gazdag előrehaladott szakkulturájából. Impozáns kiállitásu gyönyörü szakmunkái a bámulat tárgyai voltak s az elismerés érettük sok nagynevü erdészeti szakember lelkes barátsága. A kiállitás után is levelezés utján érintkezik velük; alkalomadtán meg is látogatja őket. Szakkérdésekben kikéri véleményüket, tanácsukat s azt itthon érvényesiti, aminek remekét a bécsi, majd a budapesti kiállitásokon teszi le, már mint miniszteri tanácsos és országos főerdőmester. Megalkotja az Erdő Törvényt s ezzel rákényszeriti az államot is, a magánbirtokost is a szakszerü erdőkezelésre s az addig majdnem értéktelen, holt vagyonból óriási jövedelmet teremt mindkettőnek, nagy hasznot a magyar állami kincstárnak, maga pedig szegénynek marad. Megteremti a semmiből az Erdészeti palotát, mint az Országos Erdészeti tisztviselők özvegyei és árvái segélyalapjának házát. S ez egyesületnek már óriási vagyonát teljesen az ő előreláló gondoskodása hozta létre.

Kedves és kellemes modorával, lelkiismeretes közbejárásával, a szaktudók pártatlan biráskodásával sikerült megszüntetnie mindkét fél teljes megelégedésére a brassaiak és hétfalusiak hires, évszázados pörlekedését is. Közben a Magyar Tudományos Akadémia tagja s a Kolozsvári Tudomány Egyetem diszdoktora, házai és külföldi rendjel tulajdonossa lett. Külső jelei az érdemnek. Aztán államtitkár. Unitárius ember és államtitkár . . . akinek a kezén óriási katholikus vagyonok forognak, s függnek rendelkezésétől! Mennie kellett. S ment az elkeseredés legkisebb érzése nélkül. Képviselő lett, a székely nép képviselője. Azé a népé, amelynek jólétéért munkált egész hivatalos életében. Éppen itt érte egyesek kapzsisága miatt a megcsalódás keserü érzete. S ez fájt neki legjobban: Két ciklus után nem vállalt többet képviselőséget; nem — mert nem akart máshol vállalni képviselőséget, csak a legnépesebb unitárius kerületekben. Hiszen ő unitárius volt legkisebb porcikájában. És ott a lelke, nem kivánta többé a képviselőséget. Visszavonult a magánéletbe . . . a könyvei közé. Theologus lett ujra. És . . . irta szebbnél szebb imáit, a fenkölt, istenben bizó lélek áhitatával, a költőiró ragyogó stilusával, az európai miveltségü tudás lelki meggyőződésével, az unitárius ember igaz hitével.

A pap fiu soha nem tagadta meg magát. Hü volt egyházához; annak munkása minden mozgalmában, tényked ésében;

pártfogója irodalmában; elősegitője irodalmi miveltsége fejlesztésében pályadijak kitüzésével.

Erős munkás a budapesti unitárius egyház létesitésében. Hajós Jánossal, az egyház első gondnokával és dr. Székely Ferenccel együtt szerzik meg az unitárius templom számára a várositól az ingyen telket, akkor külterken, ma a város legszebb helyén, az Országház közelében. Székely Ferenccel együtt gondoskodnak cégről a felépités céljára; épitészről egy kicsinyben is műremek templom tervrajzának elkészitésére. Együtt bonyolitották le annak anyagi ügyeit is, amikor a teljes megváltásra került a sor. Hajós után a bpesti unitárius egyház ügyvezető elsö gondnoka volt, egy emberöltőt meghaladó időn keresztül. S minő gondos, minő pontos, minő előrelátó, minő lelkiismeretes gondnoka! Örök hála érette!

Mint egyházunk képviseletének tagja sokszor hallatta szavát az egyházi ügyekben erős meggyőződéssel, bölcs belátással. Magyar összeköttetéseinek köszönhetjük részesedésünket a br. Baldácsy-féle alapban, amely alap kezelésénél a számvizsgáló bizottság elnöki tisztét töltötte be s évenként ő maga készitette el a jövedelem felosztásának tervezetét.

Kivette munkás részét a társadalom számos jótékonysági egyesületének munkájából, mint elnök, mint bizottsági tag, mint szerény résztvevő, s mindenütt isten áldása járt munkája nyomában.

Törhetetlen szilárd, mondhatni soviniszta magyar érzését csak a székelység iránt való szeretete multa felül. Haló porát is oda kivánta vitetni — az ő édes anyja mellé, a székely hegyláncok tövébe, hogy mint őrszem, őrködjék határaink fölött. Ő maga pedig, az ő szelleme, áz ő törhetetlen magyarságával, istenben való erős hitével, az örök életü Krisztusnak, az ő hite profétájának, szolgálatában ott áll a mindenható trónusa előtt, hogy imádkozzék érettünk: az ő válságba jutott magyarjaiért, az életükben megszegényedett s hajlékukban fenyegetett, lakóhelyeikért remegő székelyeiért.

Nem halt meg! nem! csak mi véges értelmü emberek mondjuk azt, hisszük azt; *elment*, a mi válságos helyzetünk láttára ment el, *az ur Isten elébe, könyörögni mi érettünk*: Kálnoki dr. Bedő Albert.

Máthé György.

Sz: 584 – 1918.

Pásztori körlevél

a Magyarországi Unitárius egyház híveihez és lelkészeihez.

Szeretett híveim és kedves szolgatársaim!

Aggodó szivvel, de reményt nem veszitve, a jövő bizonytalansága fölött töprenkedve, de az istemi gondviselésben bízva gondolok reátok egyenkint és összesen. Hazánkat a világháboru válságos helyzetbe sodorta, de a magyarok nagy és hatalmas Istene immár kiküldötte a béke olajágát hozó galambot, nincsen, nem lehet messze az a boldog pillanat, mikor nemzetünk hajója biztos révbe jut. A mi egyházunk gyönge vitorlája is ott hányodik a haragos hullámok fölött, de ha bizó lelkünkből a kitartás és türelem selyem szálait nyujtjuk egymásnak, ha szeretetünk evezőjével segitségére sietünk a gyengébbeknek, ha egy percig is nem feledjük, hogy a kik Istenben biznak, soha meg nem csalatkoznak, meg fogjuk látni a várva várt szebb és jobb jövő békésen munkált, gazdagon termő mezejét.

Bizalommal kérem lelkipásztorainkat, ne csak a rendes alkalmakkor, hanem éjjel és nappal, uton, utfelen vigasztalják, bátoritsák, védjék és segitsék a gondjukra bizottakat. Különös gondot forditsanak az egyházi, köz és magánvagyon védelmére. A háboruból visszatérő, kifáradt, talán sebesült, vagy beteg harcosokkal minél gyakrabban érintkezzenek, oszlassák a téves és megtévesztő gondolatokat, ellensulyozzák a felforgató beszédeket, arra törekedjenek, hogy az emberek ne veszitsék el türelmüket a most folyó átalakulás ideje alatt. Legyünk bizalommal a hazánk sorsát intéző kormány iránt, mert ezer éves hazánknak annyi vérrel szerzett és védelmezett jogait el nem veszithetjük, el veszitnünk nem szabad.

Él még a Magyarok Istene, hazánkat átölelve tartja gondosan, atyai keze.

Kérem és meghagyom, hogy jelen főpásztori levelemet lelkészeink a vasárnap reggeli istentisztelet alkalmával a szószékről hirdessék ki, magyarázzák meg és engemet az eseményekről értesitsenek.

Kolozsvárt, 1918. november hó 7-én.

Főpásztori szeretettel:

Ferencz József
unitárius püspök.

Négy püspök levele.

Az a bénító vész, az a pusztító veszedelem, melyet háborunak nevéztünk, jót is termett. Szebb bizonyságra alig gondolhatnánk annál a ténynél, hogy az erdélyi püspökök összegyültek, egyetértő nagy gondolatban megállapodtak és a háboruból hazatért katonákhoz és összes hiveikhez szivből jövő atyai szavakat intéznek. A lelkészek fölolvasták a szószékről. Mi ide nyomtatjuk, hogy olvashassák oda haza is, vegyék szivökre a hivek is.

Szeretett Hiveink és Testvéreink!

Drága hazánk ezeréves történelmének emez igen nehéz napjaiban szeretettel és bizalommal fordulunk hozzátok, a mi hiveinkhez és testvéreinkhez s veletek együtt e hazarész minden hü fiához, bármely valláshoz, vagy nemzethez tartozzék, remélvén, hogy szavunkat olyan figyelemmel hallgatjátok, amily őszinte és iránta tok buzgó indulatból fakadtak azok.

Mindenek előtt hitet teszünk arról, hogy bármily nehéz napokat éljünk is és bármily sűrű köd boritsa is a jövendőt: mi bizunk Istenben, aki erős karjával eddig még minden megpróbáltatáson átsegitett s akinek nem fogyatkozott meg sem az ereje, sem az irántunk való irgalma. Bizunk abban, hogy hiveink hazafisága, áldozatkészsége, önuralma és élő hite akkora erkölcsi tőke, hogy az megtart minket, mig átalmegyünk a veszedelmek eme tartományán.

E bizalommal fordulunk a hazánk sorsát intéző kormány felé. Tudjuk, hogy minden egyes tagja érzi azt az óriási felelősséget, amelyet Isten és a történelem előtt magukra vettek s meg vagyunk győződve, hogy életük sem drága, csakhogy a vállalt munkát elvégezhessék: Magyarország hajóját egy jobb és boldogabb jövendő kivánatos révpartjára átvesessék. Epen azért kérünk mindenkit, akihez atyai szavunk elhat: támogassa teljes erejéből a kormányt és hafóságait minden törekvésükben, mely a közrend, a személy- és vagyonbiztonság megvédésére és egy jobb társadalmi igazságosság megteremtésére irányul. Ne legyen senki közülünk, aki féltékenységgel, rátartisággal, maga feltolásával vagy huzódozással megakadályozza, vagy csak késleltesse is a rend helyreállitásának mindennél fontosabb munkáját. Tekintetünket ne a magunk, hanem a közösség érdekeire szegezzük és ne feledkezzünk meg szent Pál apostol szaváról: „A szeretet hosszutürő, nem irigykedik, nem kérkedik, nem cselekszik éktelenül és nem keresi a maga hasznát".

Kérünk továbbá titeket arra, hogy ezt a szeretetet ne korlátozzátok vallás, felekezet, nyelv, vagy nemzetiség határai közzé. Uj világunkat épitsük rá a legerősebb fundamentomra: a kölcsönös megértés és egymás megbecsülésének talapzatára. Mi

szabad, boldog és hű testvéreket akarunk a földön látni és azért dolgozunk és azért imádkozunk, hogy megszünjék e honban az a régi átok, ami itt az egy Atya gyermekeit elválasztotta és egymás ellenségeivé tette. Minál nagyobb szabadságot nyer valaki, legyen az egyén, vagy nemzet, faj vagy társaság, a maga erkölcsi méltóságának és nemes emberi vonásainak kifejfesztésére, annál gazdagabb lesz ez az ország és annál boldogabbak lesznek polgárai. Intünk azért titeket, atyánkfiait, hogy szünjék meg a régi bizalmatlankndás, kicsinyeskedés, érzékenykedés és idegenkedés; közeledjetek egymáshoz testvéri szivvel, mint akik a rettentő szenvedések rettentő lángjaiból megtisztult lélekkel, egymás iránt kiengesztelődve kerültetek ki. Felejtsük el, ami valaha elválasztott; vessünk fátylat azokra az emlékekre, amelyeket kölcsönösen mélyen fájlalunk. Fogjon egybe minket az istenfiuság és a tiszta emberi eszmény hóditó ereje és találjuk meg egymást az örökigazságok fénykörében.

Végül üzenjük az aggódoknak és félelmes szivüeknek, hogy minél jobban megbecsüljük mások emberi jogait, annál erősebben ragaszkodunk a mieinkhez. Történelmünkhöz és nemzeti mivoltunkhoz, Magyarország ezeréves birtokállományához halálig hivek maradunk. Ezer év szenvedéseivel és dicsőségével, harcaival és alkotásaival mutattuk meg a világnak erőnket és nagyrahivatottságunkat. Ezer év próbája után itt vagyunk, „megfogyva bár, de törve nem“ és teljes bizalommal, életkedvvel, hősies akarattal foglaljuk el helyünket az uj világberendezkedésben. Bizva bizunk abban, hogy ha mi legdrágább kincsünknek, hazánknak sorsát a fegyver döntése alól kivonva, pusztán az igazság erejére biztuk, a bizalom letéteményesei nem fogják engedni azt, hogy az igazsággal szemben az erőszak győzzön. Bizonyosra vesszük, hogy az a Nyugat, amelynek civilizációját századokon keresztül vérünk hullásával, a saját hátramaradásunk árán védelmeztük meg, nem fizethet azzal, hogy e civilizáció nevében elalélt testünket elevenen feldarabolja. Nincs ok tehát sem a csüggedésre, sem az izgatottságra. Akinek igaza van nyugodtan vár és az emberi elfogultság vagy tévedések fórumától bizvást felebbez a pártatlan itélet mestereihez, akiknek ajkán majd a történelem döntése szólaland meg.

Isten és emberek előtt megállva, szivünk atyai szeretetében és lelkünk hő imádságában mindnyájatokat különbség nélkül hordozva, remélünk és várunk.

Kolozsvárt, 1918. évi november hó 15-én.

Nagy Károly s. k., ref. püspök. **Majláth** s. k., róm. kath. püspök. **Ferencz József** s. k., unit. püspök.

Dr. Teutsch Frigyes s. k. megbizásából: **Kirchknopf Gusztáv** s. k. ev. püspök városi lelkész.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Állami fizetéskiegészités a teologiai tanárok részére. Kováts István, a protestáns ügyek kormánybiztosa, leiratban tudatta az Unitárius Teologiai Akadémia tanári karával, hogy az állam minden kikötés és ellenszolgáltatás nélkül hajlandó a teologiai tanárokat is oly mérvü állami fizetéskiegészitésben részesiteni, hogy javadalmuk a jogakadémiai tanárokéval mind az alapfizetés, mind a segélyek stb. dolgában minden tekintetben egyenlő legyen, ha a teologiák fenntartó testületei azt az államtól kérik. Egyházunk képviselő tanácsa a fizetéskiegészités kérését december 28-án tartott rendkivüli ülésben meg is határozta és a felterjesztés már megtörtént. Igy remélhető, hogy teologiai tanáraink is állásuknak megfelelő javadalmazáshoz jutnak. Ugyncsak a protestáns ügyek kormánybiztosa távirati uton értesitette a teologiai akadémia dékánját, hogy a minisztertanács 1918 janár 1-től kezdődő hatállyal megadta a családi pótlékot, ruhasegélyt és hatszáz koronás rendkivuli segélyt mindama lelkészeknek és teologiai tanároknak, kiknek javadalmuk készpénzbeli járandóságuk harminc százalékos leütése mellett hétezer koronát felül nem mulja.

Dr. Barabás Abel temesvári főreáliskolai tanár meghalt. Unitárius lelkész volt több évig Abrudbányán. Mint egyetemet végzett és tudori oklevéllel is rendelkező, férfi tanári állást foglalt el. Ott is egyházunk lelkes munkása volt, Az összes intézetek unitárius tanulói vallásos oktatását vállalta és az ő mindenben nagy buzgalmával folytatta. A vallástanitáshoz tantervet dolgozott, s egyéb irodalmi munkásságot is kitartással folytatott. Temesvár költő papja, Szabolcska temette el. Szép nagy család gyászolja. Elhunyta fölötti fájdalmukban részvéttel osztozunk.

A tordai inasotthonba már kiment és elhelyezkedett a családfőigazgató, Bedő Emil áll. tanitó, kit a vall. és közokt. miniszter ur ide áthelyezett. Lelkesen és szeretettel gondol és készül uj, szép föladatára. A berendezkedés munkája okoz nagy nehézséget, mert a földgáz bevezetése a vezetékcső hiánya miatt fönnakadt. A Választmány okt. 12-én dr. Boros György elnöklete alatt megtartotta első rendes gyülését és örvendetesen vette tudomásul, hogy a keresk. miniszter ur fölkarolta az Otthon ügyét s kettőezer kor. évi segélyt, az Orsz. Hadigondozó évi 4000 k.-t és az EMKE 3600 k. igért. Az Orsz. Hadigondozó a fölszereléshez 6000 k.-val járul. A fölvételért 32 tanuló folyamodott. Nagyon jó anyag mutatkozik. Vannak a kik tiszta kitünővel, jelessel és jóval végezték az el. iskolát. A Választmány most tárgyal az iparosokkal, akik nagy érdeklődést tanusitnak az Otthon iránt s szép adományokkal járultak a beruházáshoz. A Gyermekvédő Liga meleg levélben üdvözli az uj intézetet s örömmel fogja fölkarolni ügyét. A Hadi-árva és Népinternátus egyesület is kész szerződésre lépni az egyházzal. Ha egyszer a kezdet nehézségein áteshetünk és megnyithatjuk, bizonnyal szép fejlődésnek fog indulni.

A mi katonáink. *Hősi halál.* Recsenyédi Maté Dénes székelykereszturi főgymnaziumunkban 1917. tavaszán hadi érettségit téve hadba vonult a 82.-ik gyal. ezredhez. Kiképeztetése és a tiszti vizsga letétele után mint tizedes az olasz frontra került, ahol f. évi szept. 19-én gránáttól találva, hősi halált halt s ugyanott el is temettetett. Apja még a háboru előtt Amerikába vándorolt, hogy egyetlen fiugyermekét tanittathassa. Itthon maradt leánytestvérei hős fivérüket gyászjelentésükben a következő szavakkal siratják el: „Büszke reményünk sokat igérő virága porba hullott; örömünk gyászos siralomra fordult és mi sajgó szívvel bár, de gyermeki hittel nyugszunk meg Isten szent akaratán abban a gondolatban, hogy a hős drága

ifjú életét a legdrágább kincsért, a hazáért áldozta fel." A gyászoló család fájdalmában készséggel osztozik minden rokon és ismerős, mert a szelid és komoly magaviseletü, tehetséges és jóratörekvő ifju mindenki előtt kedves volt. Legyen áldott emléke itt, csendes pihenése hős bajtársai mellatt! *G. J.*

Megdöbbenéssel adjuk tudtul a lesujtó hirt, hogy *Bede Emil* az inas-otthon családfő gondnoka immár nincs többé. A most dühöngő spanyol járvány meglepte, letörte és megölte pár napi harc után. A kedves embert, három kis gyermek édes atyját, a hadi árvák gyámolát elveszitettük, mélyen fájlaljuk.

Eljegyzés. Szilágyi Dénes 22. honv. gy. e. tart. hadnagy, folyó hó 20-án eljegyezte Nagysólymoson a Fekete József unitárius lelkész leányát, Iluskát.

Szerkesztői üzenetek. *Dr. S. Zs.* és többeknek megnyugtatására szolgáljon, hogy egyházunk a veszedelem elhárítására külföldi barátainknál irásban és személyesen is megtette a lehető intézkedéseket. — *P. L.* A vers éles, magyaros, csipős, alkalomszerü, de nem a mi lapunkba való.

Egyleti élet.

Az Unitárius Közlönyt ujból érinti a papirhiány s a nagy áremelkedés és a nyomdai zavarnk. Hogy ne szakadjon meg a folyamat rövidebbre kellett szabnunk és elkésve küldenünk. Olvasóinktól függ, hogy továbbra is hirvivőjük, barátjuk és lelki támasszuk legyen.

Hadházy Béla kir. táblai irodatiszt, a néhai dézsfalvi pap Hadházy József fia, egyházias buzgóságát azzal is igazolni kivánja, hogy egy száz kor. hadikölcsön kötvényt beküldött, mert ő is örökös alapitó kivánt lenni. Köszönettel fogadjuk. 253-ik.

Rédiger Árpád és neje *Székely Klára* emlékére Rédiger Béla számtanácsos és neje Deák Katalin örökös alapitói dijat küldöttek be. Az egykori kedves és jeles esperesre örömmel gondolunk vissza. Elismerés a hálás utódoknak, hogy fölelevenitik régi jeleseink nevét az uj idők irodalmi és egyházi törekvései lázas munkájában. 140-ik alapitványunkat is Rédiger Béla ur és kedves neje adták, elhunyt szeretett fiok Rédiger Árpád gyógyszerész, egyet. hallgató emlékére. 251-ik alapitó.

A béke örömére szivesen áldozunk, mert ezt várjuk már négy és fél éve, mert haza jött a gyermekek apja; mert rongyosan, kimerülve, elnyüve, de mégis élve itthon van a fiu, kiért annyit aggódtunk. Immár vége a nagy háborunak. Itt van a béke. Sokat könnyeztünk, sokat szenvedtünk, sokat aggódtunk, de már itt van. Hála a magyarok

jó Istenének. Hálából, a béke örömére kegyeletből az ő emlékén meghozzuk még az áldozatot is. Belépünk a DFE. örökös alapitói közé.

Balázs András sinfalvi lelkészünk egy 100 koronás hadi kölcsönkötvényt adott át pénztárnokunknak alapitványul. 15. lelkészünk szerepel már ebben a hosszu névsorban, de a kezők nyomát sok helyen látjuk. Hiszszük, hogy a készség többekben meg van, s örvendünk, hogy B. A. körünkben tisztelhetjük. 252.

Az egylet pénztárába október 15-től december 28-ig rendes tagsági dijat fizettek: Fekete Pál Kolozsvár, Szilágyi Dénesné Nagyzolymos, 1918-ra, Sebe Ferenc Pipe 1912–1918-ra, Nagy Lajos Boros Jenő 1918—1921-re, Szabó János Székelyudvarhely, Megyesfalvi Jánosné Létka 1918-ra, Molnár Gergely Szamossosmező 1917–1920-ra, Szász Károly Budapest 1918-ra, Szabó Gizella Budapest 1919-re, a Koloszi Dávid Ferenc Fiokegylet 1917-re 50 K., a Budapesti Dávid Ferenc Egylet 1918-ra 100 K., Rédiger Béla Kolozsvár 1918-ra,

Alapitói dijban fizettek: Bardócz László és neje Torda 100 K., Rédiger Árpád esperes és neje Székely Klára emlékére Rédiger Béla miniszteri számtanácsos és neje Deák Katalin 100 K., Hadházy Béla Kolozsvár 100 K., Balázs András Sinfalva 100 K., Halmágyi Gábor Brassó 100 K., Ince Zsigmond Olthéviz 200 K., Kovács József Kolozsvár 20 K.,

A szabédi szüreti mulatság rendezői a perselyalapba befizettek 100. K.t.

Kolozsvár 1918 december 28-án

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

A dévai Dávid Ferenc imaházra beküldött adományok

közlemény.

Medeséri egyházközség 383. sz. gyüjtőivén többektől adomány. Ferenczy Áron lelkész 10 K. Templomi perselypénz 21·49 K. Hitelszövetkezettől 2 K. Márton István 20 fill. Bálint József 40 fill. Márkos Károly 80 fill. Varga András 40 fill. László Mihály 2 K. Sztán Czirják 1 K. Ambrus Péter 40 fill. Karamán Pál 20 fill. Jakub Mihály 10 fill. Varga Zsigmond 40 fill. Derzsi Lajosné 20 fill, Bartalis Amáli 20 fill. Márkos Róza 20 fill. Sofalvi Sándorné 40 fill. Marosi Pál 30 fill. Demeter Zsigmond 20 fill. Varga Lőrinc 20 fill.

Vári Albert tanár 24. sz. gyüjtőivén adomány. Ferenczy Lajos unitárius énekvezér Felsőrákos 10 K. Vári Albert tanár Kolozsvár 10 K. Vári Albertné Kolozsvár 10 K. Dr. Boros György gyüjtőivén többektől adomány: 218·23 Korona.

5747